

REVISTA BIBLIOTECILOR

11 1970
12

*Publicație
a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă*

* 5 5 0 0 1 6 1 2 5 *

Biblioteca UMFST

	<u>Pas.</u>
ÎN CINTEA ANIVERSĂRII PARTIDULUI .	
Munca cultural-educativă de masă — o sarcină prioritară . . .	643
G. V. : Program bogat de activitate la Biblioteca comunală Pătirlagele (județul Buzău)	645
Adrian STĂNESCU : Ce proiecte are editura dv.? Doi editori răspund la întrebările revistei	648
Al. I. : Oamenii acestui pământ. Bibliografie selectivă din poezia contemporană	650
Leon GOLDHAMER : Biblioteca în sprijinul universităților populare	654
Ioana TAUTU : Bibliotecarii — cititori. Achetă privind lectura bibliotecarilor comunalii	657
Dragoș VALCEANU : Succese în librării, succese în biblioteci	668
Ilie STANCIU : Lectura copiilor și a adolescenților. Cercetare complexă. Planul de activitate al Clubului de lectură al tineretului „Tudor Arghezi” de pe lângă Biblioteca municipală „Mihail Sadoveanu” din București.	672
Livia BACĂRU : Situația fondurilor tradiționale în biblioteci	677
Ileana BĂNCILĂ : Bibliografia și cultura.	680
Grigore TOPAN : Bibliografia locală în preocupările Bibliotecii municipale din Brașov.	684
Gh. PĂTRAR : Probleme ale întocmirii unei bibliografii locale a periodicelor	687
Ladislau LORINCZ : Activitatea de informare și documentare în domeniul științelor sociale într-o nouă etapă de dezvoltare	689
Constantin NUȚU : 75 de ani în slujba școlii superioare	693
Ion STOICA : Biblioteca centrală universitară din București către un sistem eficient de informare.	696

Dan SIMONESCU : 125 de ani de la înființarea primei biblioteci militare românești	699
George VLĂDESCU : În centrul preocupărilor actuale ale biblioteconomiei mondiale : Planificarea și normarea activității bibliotecilor (I)	703
Maria SENCIUȘ și Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN : Noi puncte de vedere în dezvoltarea C.Z.U. (II).	707
Flonica IEREMIA : De ce nu și la noi în țară (Ecouri)	711
Cronică	713
Sabina DABIJA : Intuneric în lumea cărților?	715
P. IGNAT : Doriți cărți sau... tărite?	715
ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR	
JAKÖ Sigismund : Pe urmele catchismului românesc din anul 1544	716
Corneliu DIMA-DRĂGAN : Biblioteca lui Ion Creangă	720
EX LIBRIS	
C. AMIDAS : Ex libris Constantini Cantacuzeni	727
DE PESTE HOTARE	
Ștefan GRUIA : Sesiunea Consiliului F.I.A.B. (Moscova, august-septembrie 1970).	729
De peste hotare.	733
PROFILURI	
Dumitru VELCIU : Aspecte și preocupări de cultură la cronicarul Ion Neculce, 225 de ani de la moartea sa	735
Valeriu ILIE : Date noi despre biblioteca lui Al. Odobescu 75 de ani de la moartea sa	737
Lucrări de specialitate.	740
Fișier	748
CONSULTAȚII	
Atanase LUPU : Relațiile bibliotecii cu publicul (VIII) Acțiuni de propagandă a cărții.	761
Calendar (ianuarie, februarie, martie 1971).	766

REDAȚIA :

**Str. Biserica Amzel, nr. 5 — 7, sectorul 1,
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04**

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Dumitru BĂLĂEȘ, Virgil CÂNDEA, Ion CIOTLOȘ, Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN (redactor șef rubrică), Ștefan GRUIA (redactor șef), Alexandru IONAȘCU, Atanase LUPU, Gheorghe MAXIN, MĂSZĂROS Jozsef, Anne-Marie MIHIȘ (secretar de redacție), Constantin NEGULESCU, Gernot NUSSBĂCHER, Nicolae ONIGA, Mihai PETRESCU, Angela POPESCU-BRĂDICENI, Dan SIMONESCU

Munca cultural—educativă de masă, o sarcină prioritară

Desfășurată sub semnul muncii creatoare, sărbătorirea împlinirii unei jumătăți de veac de la întemeierea partidului nostru comunist este înlimpinată de oamenii muncii cu noi realizări pe linia trasată de Congresul al X-lea. Instituțiile de cultură și-au revizuit planurile de muncă în scopul includerii unor obiective care să marcheze mai pregnant aportul lor la răspindirea cuvântului partidului în mijlocul maselor largi. Acțiunile de amploare sînt prevăzute a se desfășura pe fondul activității cotidiene obișnuite, continuu îmbunătățită. Adresindu-ne unor comitete județene de cultură și artă ca și unor bibliotecii municipale cu întrebarea: Cum se pregătesc bibliotecile din județul dv. să întîmpine aniversarea partidului?, redacția se așlă în posesia unor proiecte de planuri care la data cînd revista va ajunge în mîinile cititorilor vor fi fost transpuse în parte în practică. Publicăm în acest număr cîteva din ele.

GALAȚI

La sfîrșitul lunii septembrie, cînd un redactor al revistei noastre a avut o convorbire cu președintele Comitetului județean pentru cultură și artă, profesorul Gheorghe Hendorcanu, planul de acțiuni era bine conturat prin obiectivele incluse, unele chiar în curs de realizare.

„Munca cultural-educativă de masă, cu caracterul său permanent, se înscrie printre sarcinile prioritare ale societății noastre, ea reprezentînd de fapt propagarea în rîndul maselor a concepției comuniste de viață. Viziunea comitetului nostru asupra a ceea ce trebuie să reprezinte o bibliotecă, fie că funcționează într-o localitate urbană, fie că funcționează într-o localitate rurală, se bazează toamă pe recunoașterea rolului acestei instituții care ocupă un loc deosebit de important în ansamblul activității culturale — putem spune chiar o poziție cheie — dacă ne gîndim la faptul că ea este sursa principală de informare pentru orice altă formă de educație. (Pentru noi nu există probleme minore: orice amănunt care ar putea frîna bunul mers al propagandei cărții este tratat cu aceeași atenție pe care o acordăm unor acțiuni de amploare). Încă de la sfîrșitul anului trecut am conceput regulamentul unui concurs între bibliotecile comunale din cuprinsul județului. Printre criteriile care ne vor ajuta să desemnăm cea mai bună bibliotecă sînt: organizarea colecțiilor și a tuturor instrumentelor necesare propagării lor, folosirea mai largă a împrumutului interbibliotecar pentru a procura lucrările solicitate de către intelectualii din comune, folosirea celor mai adecvate mijloace de informare a cititorilor, organizarea filialelor și a punctelor

de împrumut în satele aparținătoare, completarea bibliografiei monografice a comunei (alcătuită în mare de către Biblioteca municipală „V. A. Urechia“). Concursul, declansat la începutul acestui an, se va încheia în luna decembrie. Scopul lui principal este stimularea activității tuturor bibliotecilor comunale. La jumătatea acestui an, cu ajutorul unui colectiv format din lucrători de la Biblioteca municipală „V. A. Urechia“, am analizat, la fața locului, activitatea celor 56 de bibliotecii comunale. Sfaturile competente date de cei care au îndrumat bibliotecile, măsurile stabilite în comun cu organele locale au fost de un real ajutor bibliotecarilor comunali. La sfîrșitul acestui an, toate bibliotecile comunale vor fi din nou controlate de către acest colectiv. Nădăjduim ca, la încheierea acestui concurs, departajarea bibliotecilor fruntașe să nu reprezinte o sarcină ușoară pentru noi, datorită nivelului calitativ superior la care a ajuns activitatea tuturor bibliotecilor noastre comunale. Acesta este de fapt și scopul concursului. Ca și pînă acum, cu sprijinul colectivelor bibliotecilor municipale din Galați și Tecuci, vor fi întocmite pentru bibliotecarii comunali materiale metodice, texte de manifestări cu cartea, bibliografii care să-i ajute la susținerea unor acțiuni la un nivel calitativ corespunzător exigențelor participanților. Condițiile materiale în care funcționează bibliotecile reprezintă o problemă mereu în actualitate. Degradarea vechiului mobilier, fie dorința de a moderniza ambianța în care cărțile sînt oferite cititorilor sau creșterea fondurilor de cărți peste capacitatea de cuprindere a bibliotecii respective ne solicită în permanentă să dăm curs cererilor îndreptățite venite din partea

consiliilor populare locale și a bibliotecarilor. Anul acesta am înzestrat cu mobilier bibliotecile din Slobozia Conachi, Costacea Negri, Drăgănești. Urmează ca în anul viitor, până în luna mai, să fie dotate complet cu mobilier bibliotecile din Cosmești, Buciumeni, Berești. Parțial s-a făcut și se va face și în continuare înlocuirea unor rafturi sau a altor obiecte aflate în dotarea bibliotecilor. Orașul nostru are vechi tradiții revoluționare. Avem cunoștință că pe teritoriul lui au funcționat biblioteci muncitorești. Colectivul Bibliotecii municipale „V. A. Urechia”, sub îndrumarea directorului acestei instituții, Nedelu Oprea, va întreprinde cu ajutorul unor vechi militanți ai mișcării comuniste cercetări pentru depistarea urmelor acestor biblioteci. Desigur, această întreprindere cere un timp mai îndelungat dar colectivul care se ocupă de ea vrea ca până în luna mai să strângă tot materialul și să elaboreze un studiu bine documentat. Planul nostru mai cuprinde și alte obiective. În cadrul instruc-tajului pe plan județean, la care vor participa toți bibliotecarii, el va fi prelucrat și, în măsura în care va fi nevoie va fi îmbunătățit prin propunerile venite din partea celor care-l vor pune în aplicare — bibliotecarii.

BRĂILA

Aceeași preocupare pentru definitivarea unui plan de muncă care să îmbine acțiunile festive cu sarcinile specifice activității diurne a bibliotecilor. Președintele Comitetului județean pentru cultură și artă, Anghel Avram, împreună cu colectivul care a lucrat la întocmirea planului, a căutat ca obiectivele puse în fața bibliotecilor să corespundă specificului activității acestora.

„Să dăm bibliotecilor și să pretindem din partea lor ceea ce le este specific. În majoritatea comunelor noastre, biblioteca funcționează în același local cu căminul cultural. Din multe puncte de vedere este avantajos și este și bine ca cele două instituții de cultură ale unei comune să se afle la un loc. Și colaborarea lor este mai lesnicioasă în atare condiții. N-am să enumăr toate obiectivele incluse în planul nostru. Mă voi opri asupra câtorva. Avem 41 de biblioteci comunale: unele funcționează în condiții materiale bune, altele mai puțin bune. Ne-am propus să realizăm dotarea completă a cinci biblioteci, iar în comuna Unirea, satul Valea Cîncpii, unde sîntem în posesia unui local foarte potrivit pentru o bibliotecă, să organizăm o unitate model. În cîteva luni, el va putea servi drept exemplu și altor consilii comunale ale sfaturilor populare din județul nostru și nădăjduim că nu va rămîne fără urmări pozitive și pentru alte biblioteci comunale. După datele pe care le-am cules de pe teren, considerăm că și în actualele condiții se pot întreprinde unele măsuri de lărgire a spațiilor unor biblioteci comunale. Din partea organe-

lor locale, există toată înțelegerea. Vrem să trecem la organizarea accesului liber la raft în toate bibliotecile comunale, iar în oțeva, acolo unde spațiul va permite, vrem să punem bazele unor „cluburi de lectură ale tinerilor cititori”. Organizarea timpului lor liber reprezintă o problemă și părerea noastră este că biblioteca dispune de suficiente resurse, alături de cea principală — împrumutul de cărți — care coroborate cu cele ale căminului să ofere tinerilor un climat cultural atractiv și instructiv totodată. Tot în acest plan am prevăzut ca un obiectiv principal acțiunii de popularizare a literaturii social-politice prin folosirea celor mai adecvate forme. Din experiența anilor trecuți am selectat acele forme care s-au bucurat de o apreciere mai largă din partea locuitorilor comunelor, a cititorilor bibliotecii; cele mai apreciate au fost consfăturile, poate datorită caracterului lor mai direct, oferind posibilitatea efectuării unor schimburi de păreri de la om la om. Am avut colaborarea unor oameni competenți, pe al căror sprijin contăm și pe mai departe. Pentru cuprinderea unei mase cît mai largi a populației rurale la Lectură și pentru menținerea ei vrem să întărim activitatea filialelor. Fără sprijinul cadrelor didactice nu putem asigura o funcționare permanentă a acestora. Am luat legătura cu conducerea școlilor din localitățile unde avem filiale și sperăm ca în următoarele luni acestea „să fie puse pe picioare”, cu ajutorul cadrelor didactice care se vor ocupa în orele libere cu deservirea cititorilor din satele comunei. Dată fiind importanța bunei organizări a colecțiilor și a tuturor instrumentelor necesare cunoașterii și propagării lor, acordăm o deosebită importanță modului cum se face completarea fondurilor de cărți de care dispun bibliotecile. În prezent desfășurăm o muncă intensă pentru întocmirea comenzilor de carte pentru anul 1971, pentru a asigura bibliotecile cu literatura cerută de cititorii care le frecventează. Intenționăm să organizăm diferite manifestări care nu numai să marcheze evenimentul aniversării în mod festiv, dar, printr-o succesiune de forme, să dezvăluie, să propage colecțiile bibliotecilor. Alături de expoziții de cărți închinată faptelor glorioase din istoria partidului, se vor organiza activități mai eficiente pentru propaganda literaturii tehnice, a celei agrozootehnice, pentru stabilirea unor legături mai directe între propagarea orală a cunoștințelor din aceste domenii și lectura cărților de specialitate de către cei interesați. Planul stabilit de noi, în mare, va fi îmbogățit de fiecare bibliotecă în parte conform condițiilor în care-și desfășoară activitatea. În toate aceste luni care ne despart de gloriosul mai al aniversării partidului sîntem siguri că munca de propagandă a cărții se va ridica la un nivel calitativ superior celui de pînă acum”.

Program bogat de activitate la Biblioteca comunală Pătîrlagele (județul Buzău)

Cinstirea mărețului eveniment al împlinirii unei jumătăți de veac de la înființarea Partidului Comunist Român animă astăzi, la fel ca toate sectoarele vieții sociale de pe întregul cuprins al patriei, și activitatea culturală a satului nostru socialist, în cadrul căreia biblioteca comunală își aduce o contribuție de primă importanță. În acest sens, în tot mai multe comune a început să fie consemnată dorința bibliotecilor de a marca în mod deosebit în activitatea lor apropierea aniversării partidului. Angajamente noi au prins contur în planificări de angajare, al căror (el unanim este acela de a închina cele mai frumoase realizări viitoare semicentenarului partidului nostru.

Ne-au atras atenția în mod deosebit preocupările, în această direcție, ale bibliotecii comunale Pătîrlagele (județul Buzău). Aici, cele două bibliotecare, Maria Vasîloiu și Olga Diaconescu, au schițat un astfel de plan încă din luna septembrie a.c., pregătind din timp contribuția bibliotecii la planificarea întregii activități culturale ce o închină comuna aniversării partidului. În scurt timp urma să fie elaborat, cu concursul tuturor factorilor interesați și sub conducerea comitetului comunal al P.C.R., un plan al activității culturale a întregii comune.

În cele ce urmează, ne-am propus să înfățișăm cititorilor noștri caracteristicile principale ale *Planului de muncă al bibliotecii comunale din Pătîrlagele, închinat aniversării semicentenarului P.C.R. (octombrie 1970—mai 1971)*.

CONCEPȚIE ȘI METODOLOGIE

La o analiză atentă a planificării bibliotecii din Pătîrlagele, se remarcă mai presus de orice concepția clară care a stat la baza întocmirii acesteia și potrivit căreia obiectivele propuse îmbrățișează multilateral, în toată complexitatea ei, activitatea bibliotecii comunale. Prin aceasta, biblioteca comunală din Pătîrlagele transpune în viață indicațiile cuprinse în Hotărîrea C.C. al P.C.R. din iulie a.c. cu privire la aniversarea glorioasă a partidului, în care se recomandă „intensificarea muncii politice pentru educarea comunistă a oamenilor muncii, pentru formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maseilor”. Acestei recomandări i se poate da curs numai prin întreaga activitate a bibliotecii și în acest scop planul preconizat îmbină caracterul sărbătorec cu cel activ și larg mobilizator. Astfel, planul cuprinde sarcini privind deopotrivă organizarea bibliotecii, îmbunătățirea servirii cititorilor, dezvoltarea activității filialelor din satele aparținătoare comune, ca și intensificarea muncii de propagandă a cărții, de educație cu ajutorul cărții a unei părți cit mai mari din populația comunei.

Planul se fundamentează, în al doilea rînd, pe realism în propunerea obiectivelor, a sarcinilor și chiar a datelor îndeplinirii acestora. Tot ce a fost consemnat în plan se bazează pe aprecierea unor cifre concrete, cu posibilități de realizare în funcție de forțele și mijloacele ce stau la dispoziția bibliotecii.

S-a pornit de la cunoașterea situației de fapt în care se află diferitele sectoare ale activității bibliotecii, prevăzându-se creșteri demne de a câști evenimentul măreț și, cu atât mai mult, realizabile.

Claritatea, precizia și concizia formează o a treia caracteristică de bază a planului sus-amintit. Fără a fi folosită exprimarea lapidară, conținutul bogat în obiective și sarcini nu e redat în prea multe vorbe. Cu sobrietate, la obiect: muncă multă în vorbe puține.

Ca mod de întocmire a planului, bibliotecarele au conceput această planificare unitar, întreaga activitate consensată fiind închinată aceluiași eveniment. Aceasta a fost concretizată însă în două forme totuși distincte, dată fiind perioada pe care se întinde planul: ultimul trimestru al acestui an și întreg anul viitor. Astfel, o primă parte a planificării a fost alcătuită sub forma dezvoltării planului de muncă pentru trimestrul al IV-lea al anului în curs. A doua parte coincide cu planificarea anuală pe 1971.

În încercarea noastră de a prezenta mai jos conținutul de obiective și sarcini ale activității planificate a bibliotecii din Pătirlagele, noi nu vom face o demarcație între partea referitoare la perioada octombrie-decembrie 1970 și cea referitoare la primul semestru din 1971. Aspectele cele mai semnificative de muncă, cuprinse în cele două părți ale planului, le vom înfățișa mai jos cititorilor noștri într-o ordine legată de sectoarele de activitate pentru care au fost planificate acțiuni. Și aceasta, cu atât mai mult cu cât anumite sarcini au fost prevăzute pentru perioade ce depășesc limitele ultimului trimestru din acest an, trecînd firesc în semestrul I viitor.

CE ȘI-A PROPUȘ SĂ REALIZEZE BIBLIOTECA

Într-o primă ordine de idei, *organizarea bibliotecii* formează un obiectiv principal în planificarea la care ne referim. În cinstea aniversării partidului, bibliotecarele din Pătirlagele și-au propus să ridice munca de organizare a colecțiilor și a cataloagelor pe o treaptă calitativă superioară, inserînd în plan o seamă de sarcini, dintre care amintim: *terminarea operației de inventariere centralizată a colecțiilor de pe teritoriul întregii comune* (în total, circa 30 000 de volume, împărțite între biblioteca din centrul de comună, Pătirlagele, și cele 7 filiale din satele aparținătoare), *pină la data de 1 decembrie a.c.; încheierea acțiunii de organizare a cataloagelor*, alfabetic și sistematic, ale bibliotecii de centru. Aflate într-un stadiu foarte avansat de organizare a lor, cele două ca-

taloage vor fi revizuite și completate pînă la 1 noiembrie a.c.; *verificarea periodică a ordinii în așezarea publicațiilor la raftul cu acces liber al cititorilor și reîmprospătarea expunerii* atît cu lucrările cele mai potrivite, cît și cu amenajări tematice de o mai mare diversitate și care să răspundă unor interese largi de lectură și informare. Sarcina este permanentă (și va depăși chiar limitele perioadei planului întocmit).

În cadrul *relațiilor cu publicul, servirea cititorilor* își găsește premise apreciabile de îmbunătățire în planul bibliotecii. De pildă, se preconizează *investigarea atragerii la lectură a populației comunei*. A fost planificat astfel să fie întreprins, pe baza datelor demografice aflate la consiliul popular comunal, un studiu asupra întregii populații din comună, prin care să poată fi evaluat raportul între numărul cititorilor potențiali și al celor ce vor putea fi reali (pe grupe de vîrstă, de sex, de ocupație). Împreună cu o altă investigație, asupra celor care citesc și care nu oțesc la biblioteca comunală, studiul va oferi date importante pentru stabilirea categoriilor de oameni care vor trebui în viitor să fie atrași la lectură. A fost propus ca la încheierea celor două investigații biblioteca să organizeze o consfătuire cu cititorii, în cadrul căreia vor fi făcute publice rezultatele studiilor întreprinse și vor fi sondate cerințele de lectură ale participanților și, în general, ale locuitorilor comunei. În plan, pentru satisfacerea în mai bună măsură a cererilor de carte ale locuitorilor din comună, a mai fost consensată sarcina extinderii împrumutului interbibliotecar, apelîndu-se mai des la Biblioteca municipală din Buzău, pentru a scurta în acest fel timpul de satisfacere a împrumuturilor.

În plan, un accent deosebit este pus pe *creșterea și îmbunătățirea activității bibliotecii prin filialele din satele aparținătoare*. Pe teritoriul comunei funcționează 7 filiale, respectiv în satele Măruntșul, Sibiciu (ambele foste biblioteci comunale, satele avînd fiecare o populație de peste 2 500 de locuitori), Valea Muscelului (fostă bibliotecă satească), Valea Viei, Valea Sibiciului, Mănăstire și Crîng. În primele 3 filiale există fonduri permanente de publicații: la Măruntșul — circa 8 200 de volume, la Sibiciu — circa 6 200 de volume, iar la Valea Muscelului — circa 2 700 de volume. Servirea cititorilor din satele comunei Pătirlagele este făcută prin filialele bibliotecii comunale de către bibliotecara Olga Diaconescu (Măruntșul, Sibiciu și Valea Muscelului), bibliotecara Maria Vasîloiu (Valea Viei) și cadre didactice din satele respective (Mă-

năstire, Crâng și Valea Sibiciului). Filialele deservite de cadre didactice funcționează 3 zile pe săptămână, câte 2 ore, iar celelalte, deservite de bibliotecare, sînt deschise doar o dată pe săptămână, câte o zi întreagă.

Pornind de la situația concretă a activității în filiale, de la solicitarea intensă a bibliotecii în special în satele Măruntșul, Sibiciu și Valea Muscelului, biblioteca și-a propus să realizeze următoarele sarcini: extinderea programului, de la o zi la două zile pe săptămână, la filialele deservite de bibliotecare; îmbunătățirea condițiilor de spațiu (prin obținerea unui local mai bun) și îmbogățirea fondului de publicații, în special cu literatură pentru copii și tineret, prin cumpărare de cărți din fondul extra-bugetar al căminului cultural — la filiala Măruntșul; organizarea în filiale a unor manifestări de propagandă a cărții de mare amploare și după modelul celor ce vor fi organizate la biblioteca de centru.

Activitatea de informare cunoaște, în planificarea activității închinată semicentenarului partidului, sarcini deosebite: va fi întocmit un catalog (multiplicat), pe domenii, al celor mai bune cărți din producția editorială a ultimilor 5 ani aflate în biblioteca comunală. Toate seriile catalogului vor fi elaborate pînă la data de 8 mai 1971; vor fi realizate, în cadrul subcentrului metodic al bibliotecilor comunale din zona Vări Buzăului, care va lua ființă la biblioteca din Pătîrlagele, mai multe cataloage tematice, cuprinzînd — sub forma descrierii simplificate — cărți aflate în bibliotecile comunale din această parte a județului; va fi realizat, sub formă de pliant, un ghid al bibliotecii comunale din Pătîrlagele. Aceste acțiuni vor fi realizate cu sprijinul direct al Comitetului pentru cultură și artă al județului Buzău și sub direcția îndrumare a centrului metodic de la Biblioteca municipală din Buzău.

Aniversarea a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român prilejuieste bibliotecii o *intensificare deosebită a propagandei cărții*. Apreciind la valoarea lor aceste manifestări ce caută să răspundă unor interese și preocupări concrete ale cititorilor, bibliotecarele din Pătîrlagele au înscris în plan acțiuni de o mai mare diversitate de forme și teme, adresate unor grupuri ce vor cuprinde toate categoriile de locuitori ai comunei. Astfel, în mai multe cicluri de expoziții tematice de carte, cititorilor le vor fi recomandate dintre cele mai interesante lucrări din domeniul poeziei, al literaturii pentru tineret, al științelor, al istoriei etc. În domeniul literaturii, o seamă de expoziții vor populariza cele mai frumoase cărți care oglindesc aspecte ale luptei partidului și

clasi muncitoare pentru fărîirea vieții noi socialiste în patria noastră. Fixarea temelor acestor expoziții, ca și amenajarea însăși a lor, este o sarcină permanentă, pînă în luna mai 1971. Se preconizează ca, pentru creșterea preocupărilor în rîndul tinerilor în privința intereselor lor de lectură, de studiu, de dezbateri a unor teme actuale, de importanță deosebită, biblioteca să colaboreze cu organizația de U.T.C. din comună în vederea organizării unui club de lectură al tineretului. Biblioteca se angajează să ofere tinerilor din comună cadrul adecvat, necesar unei astfel de acțiuni, ca și bibliografia de care va fi nevoie în desfășurarea activității clubului. Se preconizează chiar mutarea bibliotecii într-un nou local, în care să poată fi puse la dispoziția tineretului condiții mai bune pentru desfășurarea activității clubului. Cit privește programul, temele și invitații clubului, tinerii din comună, prin organizația lor, vor stabili acestea potrivit intereselor lor și timpului liber de care dispun.

În special în perioada lunilor de iarnă, pentru îmbogățirea cunoștințelor profesionale ale tîranilor cooperatori din întreaga comună, biblioteca și-a propus intensificarea propagandei cărții agro-zootehnice prin: *împerspătară continuă a raftului tematic „În ajutorul celor ce urmează cursurile agro-zootehnice de masă“*; întocmirea bibliografiilor asupra lucrărilor recomandate pentru aceste cursuri; organizarea unui raft tematic cu noutățile ce vor apărea în diferitele sectoare ale agro-zootehniei (pe grupe de categorii de pregătire profesională); în sfîrșit, organizarea unei expoziții de cărți privind dezvoltarea agriculturii socialiste în țara noastră în anii care au trecut de la Eliberare.

Mai amintim, în final, o nouă formă de activitate pe care intenționează să o experimenteze biblioteca: aceea a organizării unor consultații la raft. Invitînd cadre didactice din comună să acorde consultații la rafturile cu cărți, asupra diferitelor probleme care îi preocupă pe cititori și asupra anumitor cărți, biblioteca va putea să realizeze o mai bună atragere la lectură a locuitorilor.

Preocuparea atentă de alcătuire a acestui plan amplu și domița vie a bibliotecarelor de a realiza, în cinstea marelui eveniment din viața partidului nostru, a poporului nostru, sarcinile înscrise constituie, neîndoișor, cheazășia viitoarelor realizări. Cu această convingere, revista noastră așteaptă încă de pe acum vești despre primele înfăptuiri la biblioteca din Pătîrlagele, ca și din alte biblioteci din țară.

G. V.

CE PROIECTE ARE EDITURA DV. ?

Doi editori răspund la întrebările revistei

1. Cu ce lucrări marchează editura pe care o conduceți împlinirea unei jumătăți de veac de la înființarea Partidului Comunist Român ?

2. Într-o anumită perioadă unii scriitori s-au mulțumit să consemneze fără să treacă prin propria lor sensibilitate ceea ce le oferea viața. A existat atunci o inflație de cărți pe care timpul le-a îngropat în uitare. Exigențele anului 1970 sînt altele. Simpla abordare a unei teme majore, de stringență actualitate, nu conferă automat însușiri artistice unei lucrări. Ce aprecieri puteți face asupra cărților care vor apărea în cinstea celei de a 50-a aniversări a partidului ?

3. Care carte tipărită în ultima vreme socotiți că reflectă cel mai complex realitatea anilor noștri ?

4. Orice editor dorește să lanseze lucrări de mare succes. Puteți anticipa care dintre cărțile ce vor apărea în lunile următoare la editura dumneavoastră vor cuceri simpatia cititorilor ?

5. Editorului nu-i este indiferentă viața cărților. Și bineînțeles că el are unele opinii utile bibliotecarilor, oamenii care facilitează apropierea cititorului de carte. Cum sugerați să fie prezentate în bibliotecă operele dedicate aniversării partidului ?

IOANICHIE OLTEANU — directorul Editurii „Mihai Eminescu”

1 Editura „Mihai Eminescu” are în obiectivul său editarea literaturii contemporane, deci a acelei literaturi care reflectă mai mult sau mai puțin direct realitatea socială și morală a zilelor noastre, determinată în liniile sale de dezvoltare de acțiunea conducătoare a Partidului Comunist Român.

Planul nostru pe 1971 cuprinde însă și un număr însemnat de lucrări dedicate special aniversării a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român. E vorba de cărți cu o tematică inspirată fie din istoria mișcării muncitorești din țara noastră, fie evocînd aspecte din opera de construire a socialismului.

Aș aminti întîi volumele de proză semnate de Zaharia Stancu (*Actrița, bancherul și cițiva oameni simpli*, roman în patru volume continuînd ciclul *Vîntul și ploaia*), Mihai Beniuc (un mic roman a cărui acțiune se petrece în deceniul premergător ultimului război mondial, evocînd drumul unui tînar intelectual spre lupta politică organizată), Dumitru Radu Popescu (*Vînătoare regală*, roman care explorează în continuare lumea cunoscută din *F*, propunînd meditației și dezbaterii, prin intermediul înfruntării unor caractere puternice, probleme generare de evoluția contemporană a societății românești), Al. Simion (*Anotimpul posibil*, roman a cărui acțiune se petrece în perioada de eliberare a țării), Anton

Brcitenhoffer (*Orașul de pe Bărzava*, oferind o imagine a vieții proletariatului dintr-un oraș bănățean în perioada crizei economice din 1930—1933).

Vor apărea, de asemenea, romane, culegeri de reportaje sau povestiri semnate de Corneliu Leu, Szász János, Paul Anghel, Maria Arsene, Pop Simion, Alice Botetz, Ștefan Luca ș.a. Un interes special cred că vor suscita amintirile din ilegalitate ale lui Pavel Bojan, carte care degajă o impresie de autenticitate cum rar mi-a fost dat să întîlnesc în lucrările de acest gen. De asemenea *Diluviul*, carte în care autorii, Traian Filip și Vasile Nicorovici, evocă inundațiile catastrofale ce s-au abătut în acest an asupra României și uriașul efort patriotic de reconstrucție.

În domeniul poeziei, editura are în pregătire un număr de culegeri aparținînd unora dintre cei mai proeminenți poeți contemporani (Al. Andrițoiu, Nichita Stănescu, Victor Tulbure, M. Negulescu, Grigore Hagiu, Kiss Jenő, Darie Novăceanu, Ion Horea, Dominic Stanca, Virgil Teodorescu, Ileana Mălăncioiu, Violeta Zamfirescu). Prin suflul patriotic care le animă, prin tendința spre problematizare și dezbateri (cu unele în limitele genului, evident) de pe pozițiile umanismului socialist, aceste volume se înscriu firesc în contextul anului aniversar.

Alături de lucrările noi, vom reedita cîteva din cărțile reprezentative pentru literatura noastră nouă, ca *Străinul* de Titus Popovici, *Întîlnirea* de Const. Chiriță, *Facerea lumii* de Eugen Barbu, *Francisca*

de N. Breban. Aducerea din nou în actualitate a unor succese ale ultimelor două decenii, cărți în care lupta poporului nostru pentru construirea unei societăți noi și-a găsit întru chiparea pregnantă, și avea darul să sublinieze dezvoltarea organică a literaturii române în perioada de după eliberare.

În această ordine de idei menționez și **Antologia poeziei române contemporane (1944—1970)** de Al. Piru.

În domeniul criticii semnalez două volume colective: **Stil și originalitate și Colocviu critic**, consacrate, primul, definirii stilului propriu al literaturii noastre actuale, iar cel de-al doilea, unei dezbateri de tipul „masă rotundă” despre poezia contemporană. Tot aici, Ștefan Aug. Doinaș **Modalități și mode literare**, Aurel Martin **Poezii contemporane** (II) și Adrian Marino **Dicționar de idei literare**.

În sfârșit, amintesc volumele de teatru ale unor dramaturgi ca: Paul Anghel, Aurel Baranga, Al. Mirodan, Sidonia Drăgușanu.

2 Cărți pe care „timpul le-a îngropat în uitare” au apărut totdeauna. Consider că numele scriitorilor amintiți, de mare prestigiu unele, sînt o garanție a valorii. Cît despre aprecieri, le vor face cititorii și critica.

3 Cartea care „reflectă cel mai complex realitatea anilor noștri” n-a apărut: ea rămîne un ideal al oricărui scriitor. Orice carte valoroasă, sinceră, adevărată, reflectă mai mult sau mai puțin complex realitatea contemporană. Romane ca **Ultimii de Bujor** Nedelcovici sau **Trei ceasuri în iad** de Leonida Plămădeală, un volum de povestiri ca **Simple întâmplări cu sensul la urmă** de Alexandru George — toate trei remarcabile debuturi —, volume de versuri ca **Tușiți** de Marin Sorescu. În **dulcele stil clasic** de Nichita Stănescu, **Versuri** de Mircea Ivănescu pot fi considerate ca reprezentative pentru modul de a gândi și simți contemporan.

4 Toate; sper cel puțin. Altfel nu le-am publica. Evident, interesul și favoarea cititorilor vor opera ierarhizările de rigoare. Cu precizarea că factori uneori imponderabili, ținînd de capriciu sau modă, alături de noutatea reală și originalitatea unei lucrări, vor face ca aceste ierarhizări să fie amendabile cu timpul.

5 Bibliotecarii își cunosc meseria, n-au nevoie de sfaturile mele. Totuși, unul: în prezentarea cărților să se ferească de repetarea unor idei generale, să considere cărțile de literatură ca niște indivi-

dualități și valori prin ele însele, nu ca simple ilustrări ale unor adevăruri generale cunoscute de toată lumea. Un rezumat cîștit, oricît de modest, al unui roman îl consider mai de efect decît înșirarea pretențioasă a unor lucruri arhiștute.

PETRE GHELMEZ — directorul Editurii Albatros

1 Împlinirea unei jumătăți de veac de la înființarea Partidului Comunist Român este un eveniment deosebit în viața poporului nostru, eveniment care capătă străluciri aparte pentru fiecare dintre noi, pe măsură ce data aniversării se apropie. În acest sens, Editura Albatros, editură care se adresează prin excelență cititorului tînăr, cerințelor sale politice și intelectuale din ce în ce mai ridicate, și-a înscris întregul său plan editorial pe 1971 în zona de lumină a aniversării celor 50 de ani de la înființarea partidului nostru, sporindu-și ea însăși exigențele, atît în ceea ce privește alegerea titlurilor pe care le va publica în anul viitor, cît și în asigurarea apariției lor în termenele prevăzute. Cîteva lucrări ce vor apărea sub egida editurii noastre însă vor marca în mod special evenimentul. O astfel de lucrare va fi, de pildă, **Istoria Patriei din cele mai vechi timpuri și pînă astăzi**, de prof. Constantin Giurescu și Dinu C. Giurescu, operă de o elevată ținută științifică, străbătută de un înalt patos patriotic, presărată cu legende, fragmente de cronici și epistole ale vremii, bogat ilustrată și care, sîntem siguri, va găsi un larg ecou în sufletul cititorului tînăr, și nu numai al celui tînăr. O antologie de poeme patriotice din lirica noastră contemporană va fi de asemenea prezentă în librărie sub emblema Editurii Albatros, în cinstea aniversării celor 50 de ani de la înființarea Partidului. Condițiile grafice deosebite și, mai ales, modalitatea în care va fi realizată această antologie, ne fac să credem că ea se va bucura de succes. Antologia va cuprinde nume reprezentative din lirica noastră modernă, cea mai frumoasă poezie patriotică a fiecărui autor, semnată în autograf, și o fotografie a poetului respectiv, fapt ce va da lucrării o notă de document literar al unei epoci, la care cititorii noștri s-au arătat deosebit de sensibili. O altă antologie de poezie, tipărită tot de editura noastră, va fi aceea a elevilor-poeti, antologie ce va fi alcătuită în urma unui concurs literar, organizat împreună cu ziarul **Scinteia tineretului**, pentru cei mai tineri autori, dintre care, cine știe, se vor ivi marile noastre glorii literare de mîine.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ
DIN POEZIA CONTEMPORANĂ

Lucașfărașul poeziei românești, Mihai Eminescu, pe meridianele globului — o ediție selectivă din opera poetului, în mai multe limbi, sub îngrijirea tovarășei profesoare Zoa Dumitrescu-Buşulenga; **Destine contemporane** — o culegere de nuvele și povestiri din opera unor prozatori a căror personalitate artistică s-a impus în anii noștri; **Aveam 18 ani**, romanul zguduitor al unei uteciste condamnate la moarte în anii de luptă împotriva regimului burghez-moșic-resc, fapte autentice povestite de eroina însăși, scăpată pînă la urmă cu viață, sint alte câteva dintre lucrările care, alături de cărțile ce se vor tipări la celelalte edituri, vor cinsti glorioasa sărbătoare a împlinirii unei jumătăți de veac de la înființarea partidului nostru.

4 Răspunzînd la întrebarea de mai sus, am răspuns într-un fel și la acestea. Închinînd unele dintre cele mai interesante lucrări, pe care editura noastră le va tipări în anul viitor, sărbătoririi celor 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român, e normal să ne așteptăm ca tocmai aceste lucrări să aibă și un mare succes în fața cititorilor. Succesul unei cărți este asigurat de gradul de interes pe care conținutul cărții respective îl poate avea în fața cititorului. Cărțile despre care am vorbit sînt în măsură să trezească un asemenea interes. Alături de acestea aș mai adăuga încă una: **Dicționar de literatură contemporană** de Marian Popa, o lucrare cu multe puncte de vedere inedite asupra fenomenului literar de la noi, din ultimul sfert de veac.

5 Desigur, editorului nu-i este indiferentă viața cititorilor. Și el este îndreptățit să nici bibliotecarului nu-i este indiferentă această viață pe care, mai mult decît editorul, mai mult decît bibliotecarul, uneori mai mult decît autorul însuși, o dă cititorului. Dar pentru ca cititorul să poată face acest lucru îl trebuie apropiat de carte și această apropiere o poate face în mare măsură bibliotecarul. Cu o condiție însă: aceea de a fi, de fiecare dată, în deplină cunoștință de cauză. Cînd bibliotecarul cunoaște cartea respectivă putem spune, fără să exagerăm, că pe jumătate cel puțin o cunoaște și cititorul. Deci, pentru a prezenta cititorilor cărțile ce vor apărea în cîntea aniversării partidului nostru, ele ar trebui cunoscute din timp și tot din timp ar trebui avizat cititorul. Rostul acestei convorbiri, se pare, că tocmai acesta a fost de a cunoaște, ceva mai devreme, măcar câteva dintre acele cărți frumoase pe care cititorul le așteaptă întotdeauna cu sufletul deschis.

Adrian STĂNESCU

Împlinirea a 50 de ani de la crearea Partidului Comunist Român va fi sărbătorită în bibliotecă prin numeroase acțiuni dintre care nu vor lipsi, firește, nici întîlnirile cu iubitorii de poezie. Acestora li se va oferi prilejul să asculte versurile poezilor îndrăgiți. Pentru a veni în ajutorul bibliotecarilor care vor organiza seri literare, le propunem spre consultare o bibliografie selectivă din poezia românească de astăzi. Sint amintite în această bibliografie cele mai tulburătoare voci dirice ale poeziei noastre. Ne-a fost indiferentă deosebirea pe generații sau deosebirea de structuri poetice. Alături de Arghezi, de Blaga sau de Philippide se întîlnesc numele unor tineri al căror destin literar abia se conturează. Poezia tumultuoasă a lui Adrian Păunescu nu exclude pe cea de o imponderabilă cantitate a lui Tiberiu Uțan. Am încercat să cuprîndem în bibliografie cît mai mulți poeți, cu modalități de scriere cît mai diverse, pentru a da o imagine fidelă a complexității liricii noastre actuale. Poate au fost omiși unii poeți însemnați. Poate titlurile de poezii spre care converg simpatiile bibliotecarilor sînt altele. Această bibliografie dezvăluie preferințele autorului ei din poeziile scrise în ultimii ani. Cei cărora li se adresează sînt liberi să o accepte ca atare sau să o completeze după voie.

Bibliografia este împărțită în patru capitole.

Primul capitol cuprinde poeziile închinute partidului, inițiatorul și conducătorul tuturor marilor înfăptuiri ale poporului nostru.

Al doilea capitol include poeme în care lirismul izvorăște din sentimentul de dragoste de țară al poezilor.

Poeziile din cel de-al treilea capitol sînt meditații asupra menirii poetului și a creației sale.

În sfîrșit, al patrulea capitol strînge laolaltă poeme care tratează temele dintotdeauna ale liricii: dragostea, prietenia, bucuria vieții, destinul omului în societate.

I. „Atitea mil de oameni, prln mil de
părți trăind, Partidului viața și visurle-
le-nchină”.

- Alexandru, Ion. *Cum să vă spun*. Buc., Edi-
tura pentru literatură, 1964.
— *Imn la aniversarea partidului*, p. 28—29.
Bantaș, Ioana. *Memorie de iulie*. Buc., Editu-
ra pentru literatură, 1966.
— *Orizont comunist*, p. 22—23.
Beniuc, Mihai. *Poezii (1938—1968)*. Buc.,
Editura pentru literatură, 1969.
— *Inscripție*, p. 288.
Botez, Demostene. *În fața timpului*. Buc. Edi-
tura pentru literatură, 1967.
— *Eu te cunosc*, p. 435.
Crauna, Mihail. *Dincolo de cuvinte*. Buc.,
Editura pentru literatură, 1967.
— *Comunism*, p. 8—9.
Ganea, Horia. *Lumină întârziată*. Buc., Edi-
tura pentru literatură, 1967.
— *Partidul*, p. 14.
Gheorghe, Ion. *Coriatida*. Buc., Editura tineretului, 1964.
— *Activistul de partid*, p. 20—39.
Une iarba. Buc., Editura pentru litera-
tură, 1968.
— *Poetul și partidul*, p. 5—8.
Hagiu, Grigore. *De dragoste de țară*. Buc.,
Editura tineretului, 1967.
— *Uocca steagului*, p. 17—18.
— *Doftana*, p. 21—22.
— *Sfera ginditoare*, p. 29—37.
Hinoveanu, Ilarie. *Cocorul din unghi*. Buc.,
Editura pentru literatură, 1967.
— *Partidului*, p. 21—22.
Jebeleanu, Eugen. *Poeme (1944—1964)*. Buc.,
Editura pentru literatură, 1964.
— *Comuniști*, p. 83—86.
Labiș, Nicolae. *Moartea căprioarei*. Buc.,
Editura pentru literatură, 1964, B.P.T.
— *Comunistului*, p. 48—50.
— *Partidului*, p. 239—240.
— *Partidului*, p. 292—293.
Micu, Mircea. *Frumusețile zilnice*. Buc., Edi-
tura tineretului, 1967.
— *Partidului*, p. 7—8.
— *Comuniștilor*, p. 18.
Mihailaș, Marcell. *Numere*. Buc., Editura pentru
literatură, 1967.
— *Muzeul Doftana*, p. 49—50.
Paraschivescu, Miron Radu. *Scrieri*. Vol. I.
Buc., Editura pentru literatură, 1969.
— *Cinci toasturi de ziua partidului*,
p. 301—305.
Stoian, Nicolae. *Pietre de riu*. Buc., Editura
pentru literatură, 1969.
— *Trei rădăcini*, p. 69—71.
— *Precum Carpații*, p. 86—87.

Voicu, Nicolae. *Poezii*. Buc., „Mihai Emi-
nescu”, 1970.
— *Partidului*, p. 12—13.

II. De dragoste de țară

- Baltazar, Camil. *Întoarcerea poetului la unel-
tele sale*. Buc., Editura pentru literatură,
1967.
— *Balada maiului liber*, p. 271—273.
— *Tineretea pământului natal*, p. 274—275.
Bănuță, Ion. *Panorama templului meu*. Buc.,
Editura tineretului, 1968.
— *Panorama statorniceii*, p. 11—12.
Beniuc, Mihail. *Poezii (1938—1968)*. Buc., Edi-
tura pentru literatură, 1969.
— *Stema țării*, p. 240—241.
Blandiana, Ana. *Doină*. În: *Contemporanul*,
18, nr. 32, 8 aug 1969.
Botez, Demostene. *În fața timpului*. Buc.,
Editura pentru literatură, 1967.
— *Patria mea*, p. 371—372.
— *Aniversare*, p. 436—437.
— *Pământ*, p. 446—447.
Bourceanu, Radu. *Cocoși de vânt*. Buc., Editu-
ra tineretului, 1968.
— *Țărina patriei*, p. 18.
Brad, Ion. *Ecce tempus*. Buc., Editura pentru
literatură, 1968.
— *Aici*, p. 12—13.
— *Patriei*, p. 14.
— *Un singur vis*, p. 23.
Orga de mestececi. Cluj, Dacia, 1970.
— *Țara*, p. 32.
Doinas, Ștefan Augustin. *Omul cu compasul*.
Buc., Editura pentru literatură, 1966.
— *A doua mare*, p. 38.
Dumitrescu, Geo. *Aventuri lirice*. Buc., Edi-
tura pentru literatură, 1963.
— *La ghicit*, p. 87—96.
Nevoia de cercuri. Buc., Editura pentru lite-
ratură, 1966.
— *Nevoia de cercuri*, p. 20—24.
— *Dar priviți-mă-n ochi*. În: *România*
literară, 2, nr. 32, 7 aug. 1969.
Ghelmez, Petre. *Germinajii*. Buc., Editura
pentru literatură, 1967.
— *Țară*, p. 9—10.
Hagiu, Grigore. *De dragoste de țară*. Buc.,
Editura tineretului, 1967.
— *Amiază limpede*, p. 78.
— *Liră lângă stema țării*, p. 84.
— *Coloană în mișcare*, p. 85.
— *Cântare României socialiste*, p. 91—98.
Horea, Ion. *Glasurele acestei nații*. În: *Ro-
mânia literară*, 2, nr. 29, 17 iul. 1969.
Melinescu, Gabriela. *Ființele abstracte*. Buc.,
Editura tineretului, 1966.
— *Țară dinamică*, p. 57—59.
Mitroiu, Florica. *Rugăciune către Efemera*.
Buc., Editura tineretului, 1969.

- *Patrie îndrăgită*, p. 5—6.
- Paraschivescu, Miron Radu. *Tristele*. Editura tineretului, 1968.
- *Oracol*, p. 141—142.
- Păunescu, Adrian. *Tu, țara mea, Românie*. În: *Luceafărul*, 11, nr. 36, 7 sep. 1968.
- *Dați-ne pace*. — *Riul ars*. — *Bălcescu*. În: *Luceafărul*, 12, nr. 18, 3 mai 1969.
- *Riuri*. În: *România literară*, 2, nr. 34, 21 aug. 1969.
- *Da, mai avem*. În: *Contemporanul*, 19, nr. 19, 8 mai 1970.
- Popesou, Petru. *Zeu printre blocuri*. Buc., Editura pentru literatură, 1966.
- *Patria*, p. 17—18.
- Prelipceanu, Nicolae. *Turnul înclinat*. Buc., Editura tineretului, 1966.
- *România*, p. 58—59.
- Rahoveanu, Ion. *Lacrimi pe spadă*. Buc., Editura tineretului, 1969.
- *Țară binecuvântată*, p. 17—18.
- Sorescu, Marin. *Poeme*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
- *Bărbații*, p. 17—19.
- *Muzeul satului*, p. 23—24.
- Stancu, Zaharia. *Cîntec șoptit*. Buc., Cartea Românească, 1970.
- *Îmi iubesc mult patria de azi*, p. 7—8.
- *Țara*, p. 73—75.
- Stănescu, Nichita. *Roșu vertical*. Buc., Editura militară, 1967.
- *Sentimentul țării*, p. 7—8.
- *Cîntarea României*, p. 17—31.
- *Treapta de real și de vis*, p. 58—60.
- *Cîntec de august*, p. 130—131.
- Un pămînt numit România*. Buc., Editura militară, 1969.
- *Țara*, p. 9.
- *Cu colțul inimii*, p. 11.
- *Noi*, p. 16.
- *Colindă de țară*, p. 23—24.
- *Un pămînt numit România*, p. 141—146.
- Stoian, Nicolae. *Pietre de riu*. Buc., Editura pentru literatură, 1966.
- *Miracol românesc*, p. 88—90.
- Sturzu, Corneliu. *Autoportret pe nisip*. Buc., Editura pentru literatură, 1966.
- *Patrie*, p. 57.
- Tăutu, Nicolae. *Pro patria*. Buc., Editura militară, 1970.
- *Cuvînt de început de carte*, p. 5.
- *Pămînt natal*, p. 9.
- Utan, Tiberiu. *Idilă*. În: *România literară*, nr. 2, 8 ian. 1970.
- III „Poetul toate lucrurile le aude“**
- „Poetul toate lucrurile le aude“.
- Alboiu, George. *Cîmpia eternă*. Buc., Editura pentru literatură, 1968.
- *Vinovația celor pușini*, p. 66—67.
- Cel pierdut*. Buc., Editura pentru literatură, 1969.
- *Să se creadă*, p. 36—37.
- Alexandru, Ion. *Viața deocamdată*. Buc. Editura tineretului, 1965.
- *Poezii*, p. 100—101.
- Ūămile pustiei. Buc. Editura tineretului, 1969.
- *Ce este pustia?*, p. 30—32.
- *Porunca*, p. 89—91.
- Beniuc, Mihai. *Poezii* (1938—1968). Buc., Editura pentru literatură, 1969.
- *Artă poetică*, p. 229—231.
- *Mărul de lingă drum*, p. 263—269.
- *Poetul*, p. 303.
- Blaga, Lucian. *Poezii*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
- *Cerbul cu stea în frunte*, p. 265.
- *Stihuiulor*, p. 333.
- *Fintinile*, p. 334.
- *Unde un cîntec este*, p. 420.
- *Poezii*, p. 423.
- Blandiana, Ana. *Călcîiul vulnerabil*. Buc., Editura pentru literatură, 1966.
- *Darul*, p. 5—6.
- Cassian, Nina. *Sîngele*. Buc., Editura tineretului, 1966.
- *Ispita*, p. 7.
- Călinescu, George. *Opere*. Vol. II. Buc., Editura pentru literatură, 1965.
- *Eram bărbatul care...* p. 37—38.
- *Raport*, p. 46—48.
- Doinaș, Ștefan Augustin. *Omul cu compasul*. Buc., Editura pentru literatură, 1966.
- *Mistretul cu colți de argint*, p. 117—118.
- Seminția lui Laokoon*. Buc., Editura tineretului, 1967.
- *Săpătorul de fintini*, p. 38.
- *Orfica*, p. 46—47.
- Dumitrescu, Geo. *Aventuri lirice*. Buc., Editura pentru literatură, 1963.
- *Întrare în atelier*, p. 5—10.
- Eftimiu, Victor. *Uersuri*. Buc., Editura tineretului, 1964.
- *Poetul*, p. 193—194.
- Gheorghe, Ion. *Vine iarba*. Buc., Editura pentru literatură, 1968.
- *Artă poetică*, p. 69—72.
- Hagiu, Grigore. *Continentele ascunse*. Buc., Editura pentru literatură, 1965.
- *Apărîndu-mi poemele*, p. 29.
- *Ar fi destul*, p. 30.
- *Artă poetică*, p. 105—106.
- Ivănescu, Mircea. *Uersuri*. Buc., Editura pentru literatură, 1968.
- *Poezia e altceva?* p. 55.
- Laurențiu, Dan. *Poziția astrilor*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
- *Poezia*, p. 32.
- Paraschivescu, Miron Radu. *Scrieri*. Vol. I. Buc., Editura pentru literatură, 1969.
- *Poezii*, p. 388—390.
- *Poeților tineri*, p. 456—459.
- Păunescu, Adrian. *Fintina somnambulă*. Buc., Editura pentru literatură, 1968.
- *Cîine de vinătoare*, p. 72—73.
- *Poet retoric*. În: *Luceafărul* 12, nr. 18, 3 mai 1969.

- Pituț, Gheorghe. *Cine mă apără*. Buc., Editura tineretului, 1968.
— *Dacă n-aș scrie*, p. 46—47.
- Sorescu, Marin. *Poeme*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
— *Creație*, p. 47—48.
— *Uinat*, p. 96—97.
- Tinerețea lui Don Quijote. Buc., Editura tineretului, 1968.
— *Darul*, p. 5—7.
- Stănescu, Nichita. *Alfa*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
— *Către Galateea*, p. 68—69.
— *Poezia*, p. 133—134.
- Necuvintele*. Buc., Editura tineretului, 1969.
— *Artă poetică*, p. 48—50.
- IV. Condiția umană**
- Alboiu, George. *Cimpia eternă*. Buc., Editura pentru literatură, 1968.
— *Migrație*, p. 10—11.
— *Dorul de fluviu*, p. 42—43.
— *Elegie*, p. 56—57.
- Drumul sufletelor*. Buc., Albatros, 1970.
— *Pierdută în cer*, p. 39.
— *Singurătatea din urmă*, p. 44.
— *Neant*, p. 97.
- Alexandru, Ion. *Viața deocamdată*. Buc., Editura tineretului, 1965.
— *Corăbierii*, p. 11—12.
— *Ar fi mai bine*, p. 13—14.
— *Pământul*, p. 19—20.
— *Schiorul*, p. 104—105.
- Înfernul discutabil*. Buc., Editura tineretului, 1966.
— *Cerbul*, p. 11—12.
— *Peștii*, p. 25—27.
— *Stea dublă*, p. 34—35.
— *Cu trudă și sfială*, p. 126—127.
— *Copilul meu*, p. 187—188.
- Ușmile pustiei*. Buc., Editura tineretului, 1969.
— *Amintirea*, p. 40—41.
— *Via dolorosa*, p. 80—85.
- Arbore, Grigore. *Exodul*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
— *Pământul nostru*, p. 61—62.
- Argezi, Tudor. *Franze*. Buc., Editura pentru literatură, 1961.
— *Păsăruică*, p. 23—24.
- Cădențe*. Buc., Editura pentru literatură, 1964.
— *Sus*, p. 9—10.
— *Dragoste tîrzie*, p. 20—21.
— *Rîvnă*, p. 24—25.
— *Fluture*, p. 42—43.
- Baconsky, A. E. *Fluxul memoriei*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
— *Elegia I*, p. 14.
— *Vișcol*, p. 17.
— *Tu, care-ai fost*, p. 18—19.
— *Cînd în sfîrșit*, p. 266.
- Beniuc, Mihai. *Poezii (1938—1968)*. Buc., Editura pentru literatură, 1969.
— *Mă rog*, p. 318.
- *Liliac*, p. 339—340.
— *Uirste*, p. 407.
— *Intr-o zi*, p. 428.
— *Sete*, p. 646.
- Blaga, Lucian. *Poezii*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
— *Mirabila sămînță*, p. 245—246.
— *Cărăbușul de aramă*, p. 250—251.
— *Farsă*, p. 252—253.
— *Uară de noiembrie*, p. 269.
— *Creațiuni de vară*, p. 279.
— *Arheologie*, p. 274.
— *Intîlniri*, p. 281.
— *Risipei se dedă florarul*, p. 308.
— *Cîntec înainte de-a adormi*, p. 343.
- Blandiana, Ana. *Călcîiul vulnerabil*. Buc., Editura pentru literatură, 1966.
— *Părinții*, p. 14.
— *Ar trebui*, p. 22.
- A treia taină*. Buc., Editura tineretului, 1969.
— *Umilînță*, p. 7—8.
— *Requiem*, p. 29—30.
- Cassian, Nina. *Ambitus*. Buc., Editura pentru literatură, 1969.
— *Tirada din penultimul act*, p. 112—114.
- Călinescu, George. *Opere*. Vol. II. Buc., Editura pentru literatură, 1965.
— *Lauda materiei*, p. 39—41.
— *Rochia de moar*, p. 92—97.
— *O, tu, cu ochi albaștri*, p. 125—126.
- Doinaș, Ștefan Augustin. *Seminția lui Laokoon*. Buc., Editura tineretului, 1967.
— *Intîlnirea din fîntină*, p. 54.
— *De-an Ji cu-adevărat*, p. 86.
— *Asediul*, p. 99.
- Dumărescu, Geo. *Nevoia de cercuri*. Buc., Editura pentru literatură, 1966.
— *Ar fi bine să uiți*, p. 78—81.
— *Madrigal răsturnat*, p. 82—84.
— *Te aștept*, p. 108—110.
- Hagiu, Grigore. *Continentele ascunse*. Buc., Editura pentru literatură, 1965.
— *Spune-mi*, p. 54—55.
— *Nu-s trist*, p. 58.
— *Fantomica adolescență*, p. 107—108.
- Ivănescu, Cezar. *Rod*. Buc., Editura pentru literatură, 1968.
— *Cade zăpadă*, p. 32—33.
- Ivănescu, Mircea. *Uersuri*. Buc., Editura pentru literatură, 1968.
— *Joc livresc*, p. 11.
— *Să ne mărturisim*, p. 18.
- Jebăleanu, Eugen. *Elegie pentru floarea secerată*. Buc., Editura tineretului, 1967.
— *Ajută-mă*, p. 11—12.
— *Toate lucrurile*, p. 20—22.
— *Sînt Daniel*, p. 29—30.
— *Sărbătoare*, p. 39—40.
- Laurențiu, Dan. *Poziția astrilor*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
— *Noapte de august*, p. 13—14.
— *Apele primăverii*, p. 49—50.
- Mazilescu, Virgil. *Uersuri*. Buc., Editura pentru literatură, 1968.

Biblioteca în sprijinul universităților populare

- *Spre dimineață lucrurile cele mai dragi*, p. 25—26.
— *Toată dimineața a cules flori*, p. 54—55.
- Mălăncioiu, Meana, *Către Ieronim*. Buc., Albatros, 1970.
— *Ursul*, p. 23—24.
— *Doarme Ieronim*, p. 60—61.
- Mănculescu, Sorin. *Cartea nunților*. Buc. Editura pentru literatură, 1968.
— *Nunți la curțile reci*, p. 11.
- Paraschivescu, Miron Radu. *Scrieri*. Vol. I. Editura pentru literatură, 1969.
— *Dimineața*, p. 394.
— *Florile*, p. 403.
— *Uirăta tăcerii*, p. 406—407.
- Păunescu, Adrian. *Micii primi*. Buc., Editura tineretului.
— *Copil fiind*, p. 9—10.
— *Ceva care e-al tău*, p. 19—20.
— *Spre plus înfinit*, p. 23—31.
- Fintina *somnambulă*. Buc., Editura pentru literatură, 1968.
— *Cintec de friu*, p. 25—26.
— *Karenina*, p. 85—87.
— *Indurează*, p. 170—171.
- Philippide, Alexandru. *Monolog în Babilon*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
— *Căutătorul*, p. 5—6.
— *Tainicul țel*, p. 7—11.
— *Dimineți*, p. 15—17.
— *O, cite lucruri*, p. 76—77.
- Pituț, Gheorghe. *Sunetul originar*. Buc., Editura tineretului, 1969.
— *Fragment continuu*, p. 13.
— *Copii*, p. 14.
— *Fără motiv*, p. 78.
- Sorescu, Marin. *Poeme*. Buc., Editura pentru literatură, 1967.
— *Am zărit lumină*, p. 7—8.
— *Matinală*, p. 9.
— *Focul sacru*, p. 33—34.
— *Iată*, p. 116—117.
— *Poveste*, p. 125—126.
- Stancu, Zaharia. *Cintec șoptit*. Buc., Cartea Românească, 1970.
— *Al patrulea cal*, p. 84.
— *Poate mă voi naște*, p. 90.
— *Om în amurg*, p. 92—93.
- Stănescu, Nichita. *Poezii*. Buc., Albatros, 1970.
— *Leoaică tină, iubirea*, p. 10—11.
— *Trist cîntec de dragoste*, p. 46.
— *Părintu-mi rău de-adolescență*, p. 150—151.
— *Odă bucuriei*, p. 230—232.
- Stoica, Petre. *Orologiul*. Buc., „Mihai Eminescu”. 1970.
— *De pe vremea filmului mut*, p. 70—71.
- Tomozoi, Gheorghe. *Poezii de dragoste*. Buc., Albatros, 1970.
— *Uărat*, p. 27.
— *Cădere de la trapez*, p. 37—38.
— *Foame de năruire*,
Bibliografie alcătuită de Al. I.

După cum se știe, una din trăsăturile esențiale ale epocii contemporane o constituie revoluția tehnico-științifică ce nu-și are egal în întreaga istorie a civilizației umane prin amploarea, dinamica, multilateralitatea și profunzimea implicațiilor ei în viața economică și socială a tuturor popoarelor lumii. Din sferle odinioară mai mult teoretice, știința devine tot mai mult un factor nemijlocit de producție. Acest lucru este ilustrat, între altele, de reducerea muncii mai sensibilă a decalajului dintre descoperirea științifică și aplicarea rezultatelor ei în producție pe scară industrială*.

Revoluția tehnico-științifică contemporană este însoțită, într-o interdependență dialectică, de o seamă de alte fenomene. Între acestea, pe unul din primele locuri se situează creșterea considerabilă, se poate spune în progresie geometrică, a volumului documentației științifice și tehnice de specialitate în domenii tot mai înguste ale științei și tehnicii. Din această cauză se creează o discrepanță tot mai mare între volumul informațiilor de specialitate dintr-un anumit domeniu relativ restrâns și posibilitatea reală a specialistului nu de a le studia, dar măcar de a lua cunoștință de totalitatea lor.

Din acest punct de vedere sînt edificatoare unele calcule referitoare doar la o singură revistă, și anume „Chemical Abstracts”. Anual, revista înregistrează cca 150 000 de scrieri în 50 de limbi. Un specialist, cunoscînd toate limbile și citind cîte 12 ore pe zi, ar putea cuprinde doar 50 de articole — adică a 10-a parte din materialele respective.

Ritmul deosebit de accelerat al progresului tehnico-științific duce la situația în care — folosind terminologia din fizica nucleară — se poate spune că perioada de înju-

* Pentru trecerea invenției științifice la exploatarea industrială, i-au trebuit, în cazul :

— fotografiile	112 ani	(1727—1839)
— telefonul	56 „	(1820—1876)
— radioul	35 „	(1867—1902)
— radarul	15 „	(1925—1940)
— televiziunii	12 „	(1922—1934)
— bombel atomice	6 „	(1939—1945)
— transistorul	5 „	(1948—1953)
— circuitelor integrate	3 „	(1958—1961)

mătășire a valorii cunoștințelor dobândite de un specialist în perioada calificării inițiale devine tot mai scurtă, în sensul expunerii lor unei accedente uzuri morale, prin apariția a noi și noi descoperiri, ipoteze, soluții. În această privință sînt semnificative aprecierile făcute de cunoscutul fizician englez George Thomson care, roferindu-se la perspectivele dezvoltării științei în viitorii 100 de ani, în cartea sa *Previțiunea viitorului*¹), scrie între altele: „Este absolut inevitabil ca pe măsura lărgirii cunoștințelor noastre cota parte a acestora pe care un om este în măsură să o domine va scădea. De aici decurg col puțin două aspecte negative. Deoarece pentru lucrările din profesia pe care și-a ales-o individul trebuie să știe foarte mult, el este ispitit să învețe cît mai puțin din ceea ce nu-i este direct util în lucrările sale. El își orează o concepție unilaterală despre lumea în care trăiește...

A doua consecință negativă se manifestă într-un stadiu mai tîrziu al specializării. Multe realizări științifice și tehnice sînt consecința aplicării unor idei și procese tehnice în domenii pentru care inițial nu fuseseră de loc prevăzute. Desigur că — scrie el mai departe — realizarea unor posibilități de acest fel impune o lărgire a cunoștințelor, care se realizează din ce în ce mai greu”. În vederea înlăturării acestei deficiențe, fizicianul englez pledează pentru popularizarea în rîndurile specialiștilor a noului, pentru a le face „accesibile sistematic specialiștilor noile descoperiri în domeniile de graniță ale științei”.

Nu este vorba însă numai de necesitatea completării continue a cunoștințelor de specialitate. Omul zilelor noastre, și în primul rînd cel care trăiește și participă nemijlocit la fîurirea noii societăți socialiste, simte nevoia lărgirii continue a orizontului său de cultură generală. El vrea să cunoască, să și explice fenomenele politice, economice și sociale atît de complexe cu care este confruntat omnirea zilelor noastre, vrea să beneficieze de tot ce este mai valoros în tezaurul culturii naționale și universale. Necesitatea acordării unui timp tot mai mare perfecționării în propria specialitate — sub imperiul adevăratei „explozii” informaționale — îl determină pe om să caute modalități, căi, care să-i permită să cunoască într-un timp minim cît mai mult din alte domenii ale culturii și civilizației contemporane.

Toate aceste fenomene determină în zilele noastre necesitatea unei instruirii, a unei educații extrașcolare permanente, dînd înțeleptului proverb românesc „Omul, cît trăiește, învață”, noi semnificații. Referindu-se la această problemă, la preocupările conducerii noastre de partid și de stat în această

direcție, în cuvîntarea rostită cu ocazia deschiderii anului universitar, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, evidențiind faptul că azi formarea cadrelor începe la vîrsta de 6 ani și se termină în principiu la 60 de ani, dar „în fond ca nu se termină în tot restul vieții”, a subliniat că „Noi concepem problema pregătirii și perfecționării cadrelor — a constructorilor socialismului — nu ca ceva limitat la o anumită perioadă, ci ca un proces continuu. Numai în măsura în care vom ști să asigurăm în bune condiții desfășurarea acestui proces, împropătarea continuă a cunoștințelor acumulate, cunoașterea de către cetățenii patriei noastre a noilor cuceriri ale științei și tehnicii, vom putea să ne îndeplinim în condiții bune sarcinile ce ne revin în opera de edificare a socialismului și comunismului”.

În ansamblul formelor și mijloacelor educației permanente — fie că este vorba de punerea la curent cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii într-un domeniu legat nemijlocit de activitatea profesională, fie că este vorba de satisfacerea dorinței de lărgire a orizontului de cultură generală, manifestate de un număr tot mai mare de persoane — un loc deosebit de important îl ocupă universitățile populare.

Valorificînd în noile condiții ale epocii socialismului bogatele tradiții ale înaintașilor culturii românești în acest domeniu, universitățile populare se impun tot mai mult ca prestigioase instituții de transmitere sistematică a unui ansamblu de cunoștințe în cele mai diferite domenii ale științei, culturii și artei naționale și universale. Atracția pe care o exercită universitățile populare în cercuri tot mai largi de oameni ai muncii este ilustrată și prin componența deosebit de variată a celor care le frecventează an de an: muncitori, tehnicieni, ingineri, economiști, intelectuali de diferite profesii. De remarcat faptul că, în special universitățile populare din orașe, cuprind în proporție însemnată cursanți cu studii medii și superioare (la Universitatea populară București — 96,6 la sută). Cele peste 170 de universități populare care funcționează în anul de învățămînt 1970/1971 numără cîteva zeci de mii de cursanți.

De la tribuna universităților populare, oameni de știință și cultură dintre cei mai competenți expun lecții care sintetizează cele mai noi date și fapte dintr-un domeniu sau altul.

Fără îndoială, chiar lecțiile de la universitățile populare în sine joacă un important rol instructiv-educativ. Remarcînd cu satisfacție bunele rezultate obținute, considerăm însă că nu au fost epuizate încă toate posibilitățile de sporire a eficienței universităților populare. În această ordine de idei, apreciem că universitățile populare nu mai trebuie să se limiteze pur și simplu la ex-

1) Thomson, G. *The Foresable Future*. Cambridge University Press, 1955.

punerea lecțiilor în fața cursanților. Ea însăși sintetizează a unui mare volum de documentație din partea lectorului, lecția trebuie să stimuleze interesul cursanților pentru aprofundarea uneia sau altele din probleme.

Se poate spune că și actualmente sînt unii lectori care nu se mulțumesc să expună doar lecția, ci fac și unele recomandări bibliografice cursanților. Dar acest lucru nu se face încă sistematic. Tocmai în această direcție ar fi deosebit de utilă instituirea unei colaborări sistematice între universități populare și biblioteci, care ar putea veni în sprijinul cursanților și chiar al lectorilor. Mai precis, conducerile universităților populare ar trebui să solicite sprijinul bibliotecilor la întocmirea unor recomandări bibliografice mai largi pentru lectori, și mai restrinse și accesibile pentru cursanți, punându-li-se la dispoziție în acest scop, din timp, programele cursurilor pe anul de învățămînt în pregătire.

Pentru a ilustra cît de larg este cîmpul de colaborare pe care îl oferă bibliotecilor programele universităților populare, vom cita cîteva cursuri, cicluri și lecții din programa celei mai reprezentative și prestigioase instituții de acest fel — Universitatea populară București — pe anul de învățămînt 1970/1971.

Capitolul *Cultură generală* cuprinde cursuri cum ar fi: *Istoria României în monumente și documente*, *Din istoria mișcării muncitorești din România*, *Civilizație și cultură europeană*, *Economie mondială*, *Drept și relații internaționale*, *Literatură universală*, *Arte plastice*, *Cultură muzicală* (muzică clasică), *Teatru*, *Cultură cinematografică* (Filmul-artă a contemporaneității). Același capitol cuprinde cicluri variate: *Probleme sociale ale forței de muncă în România*, *Pașii din istoria cunoașterii*, *Explorarea cosmosului și civilizația*, *Oameni de știință români participanți la expediții internaționale*, *Arhitectură și urbanism* ș.a.

Capitolul *Cultură de specialitate* cuprinde la rîndul său o serie de cursuri și cicluri deosebit de actuale, și în legătură cu care s-ar putea face de asemenea recomandări bibliografice foarte utile. Dintre cursuri cităm pe cele de: *Econometrie*, *Manageratul modern* (știința conducerii), *Fizică contemporană*, *Chimie modernă*, *Biologie*, *Probleme de sociologie a educației*; iar dintre cicluri: *Probleme de filozofie a civilizației contemporane*, *Tehnicile acțiunilor culturale*.

Chiar și numai această sumară citare a unor cursuri din variate domenii ale științei și culturii considerăm că oferă specialiștilor în activitatea bibliotecară indicii revelatoare privind marile posibilități pe care le au de a veni în sprijinul lectorilor și cursanților prin întocmirea unor bibliografii adecvate, care să cuprindă cele mai semnificative lucrări — cărți și reviste — din domeniile respective.

În această privință, între Universitatea populară București și Biblioteca Centrală de Stat ar fi bine venită o cît mai strînsă colaborare. Mai mult chiar, unele recomandări bibliografice întocmite de Biblioteca Centrală de Stat la solicitarea Universității populare București ar putea fi trimise, cu titlu orientativ, celorlalte universități populare și biblioteci municipale și orașenești din țară.

Universitățile populare organizate de către Comitetul de cultură și artă al municipiului București ar putea solicita, la rîndul lor, sprijinul Bibliotecii municipale „M. Sadoveanu”, punîndu-i la dispoziție în acest scop programele cursurilor.

Actuala organizare a universităților populare din țară permite condiții din cele mai optime pentru o strînsă și fructuoasă colaborare dintre ele și biblioteci. După cum se știe, potrivit *Indicațiilor comune* ale Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România și Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, privind organizarea și funcționarea universităților populare, începînd cu anul de învățămînt 1970/1971, în fiecare municipiu sau oraș, respectiv sector al municipiului București, va funcționa o *singură universitate populară*. Asemenea universități se vor crea și în comune, acolo unde există condiții. De fapt, au și luat ființă universități populare sătești într-o seamă de localități din unele județe ale țării, dînd bune rezultate. Avînd în vedere condițiile și posibilitățile locale, și la nivelul comunelor ar fi deosebit de utilă stabilirea unei cît mai strînse colaborări între universitatea populară și bibliotecă, în indicarea celei mai adecvate lecturi complementare pentru aprofundarea cunoștințelor dobîndite la o lecție sau alta de către țărani cooperatori.

Colaborarea dintre universități populare și biblioteci devine cu atît mai actuală și strîngentă am putea spune, cu cît, după cum se arată în *Indicațiile* menționate, „în paralel cu organizarea cursurilor care se adresează cursanților din localitatea în care funcționează universitatea, pentru anumite categorii profesionale din sfera acestei localități se pot organiza cursuri prin corespondență”. De altfel, unele inițiative în această direcție au fost deja (la Universitatea populară din Oradea ș.a.).

Dacă recomandările bibliografice sînt utile la cursurile așa zise „de zi” sau „cu frecvență”, cu atît mai necesare sînt în cazul cursurilor prin corespondență. Cursantul înscris la o disciplină oarecare trebuie să găsească la sfîrșitul lecției indicații bibliografice care să-i permită mai buna înțelegere a problemelor, adîncirea sau lărgirea cunoștințelor legate de o latură sau alta a subiectului.

La elaborarea recomandărilor bibliografice, ar trebui avute în vedere câteva considerații: deosebirea dintre bibliografia recomandată lectorilor și aceea adresată cursanților să nu fie cantitativă, ci selectivă, în sensul selecționării pentru cursanți a lucrărilor mai accesibile, cu caracter de popularizare; bibliografia să cuprindă cele mai reprezentative și actuale lucrări, articole de revistă în domeniul respectiv al științei, culturii sau artei, dar care să fie accesibile celor cărora le sînt indicate.

În cuprinsul articolului ne-am referit mai mult la un aspect al problemei, și anume la faptul că biblioteca poate și trebuie să vină din ce în ce mai mult în sprijinul universității populare, că ea poate contribui la sporirea eficienței cursurilor, înlesnind cursanților aprofundarea, lărgirea cunoștințelor dobîndite prin audierea lecțiilor. Trebuie spus însă că nu este vorba numai de o sarcină „în plus”, de o acțiune unilaterală de sprijin pe care sînt chemate să-l dea bibliotecile universităților populare.

Prin recomandările bibliografice judicioase întocmite, bibliotecile își fac și un serviciu propriu; stimulînd interesele de lectură ale unui numeros public pe care îl constituie cursanții universităților populare, ele își pot atrage tot mai mulți cititori, valorificînd în mai mare măsură fondurile de cărți și reviste de care dispun.

În această ordine de idei, s-ar putea întreprinde și acțiuni speciale de popularizare a cărților și revistelor recomandate pentru anumite cursuri ale universităților populare: vitrine sau expoziții de cărți și reviste organizate periodic în legătură cu unul sau altul din cursurile universității populare din raza bibliotecii respective. În funcție de împrejurări și posibilități, asemenea expoziții s-ar putea organiza și în incinta universităților populare.

În cele de mai sus — fără pretenția epuizării problemei —, am căutat să relevăm una din multiplele căi de unire, de coordonare a eforturilor a două instituții de cultură — Universitatea populară și Biblioteca — în vederea sporirii continue a eficienței activității atât de vaste și complexe de educație permanentă desfășurată în țara noastră sub conducerea și îndrumarea partidului. Ne exprimăm convingerea că forurile de resort, reciproc interesate, conducenle universităților populare și respectiv ale bibliotecilor, vor privi cu înțelegerea convenită această problemă și, dînd dovadă de spirit de inițiativă vor găsi cele mai bune soluții pentru ridicarea continuă a nivelului atât a învățămîntului popular, cît și a activității bibliotecare.

Leon GOLDHAMER

Sistemul nostru de educație, conceput ca un sistem de acționare concordantă cu cerințele progresului social, ridică sarcini specifice în fața acelei pătri „purtaoare de cultură” a intelectualității, din rîndurile căreia, alături de corpul didactic, de publiciști, de activiști culturali ș.a., fac parte, de bună seamă, și bibliotecarii.

În raport cu intelectualitatea, luată în ansamblu, concepută ca o macrostructură, corpul de bibliotecari se constituie ca o microstructură, bibliotecarii comunali (din sectorul public) reprezentînd un strat aparte.

În condițiile procesului rapid de culturalizare a maselor, de schimbări fundamentale în configurația spirituală a mediului rural, responsabilitatea bibliotecarilor din comune este dintre cele mai importante. O incursiune în rîndurile acestui strat al bibliotecarilor, pentru a dobîndi o imagine mai concretă a bagajului cultural cu care acești propagatori ai culturii își îndeplinesc misiunea socială, ni s-a părut, tocmai de aceea, de un interes deosebit.

Problematika urmărită în ancheta noastră a fost *lectura bibliotecarilor comunali* și, dincolo de aceasta, nivelul lor de pregătire, gradul lor de cultură estetică, nu ca o analiză în sine a unor cititori oarecare, ci ca parte importantă a pregătirii profesionale, determinantă în relațiile cu cititorii, în ceea ce privește îndrumarea, orientarea, asistența acordată.

Ancheta noastră a cuprins un număr de 273 de subiecți, reprezentînd peste 10 la sută din totalul lucrătorilor din bibliotecile comunale. În alcătuirea grupului investigat au intrat cele trei serii de cursanți recrutați

din întreaga țară, care au participat la cursurile de perfecționare profesională organizate de C.S.C.A., în perioada iulie-august a.c., la București, la Brașov și la Iași.

Fără să reprezinte un eșantion al categoriei investigate, cea mai mare parte a subiecților noștri se înscriu între limitele de vîrstă 18 și 25 de ani, fiind absolvenți ai școlii medii din ultimii ani, ou o vechime în general mică în profesia de bibliotecari, aflați de altminteri la primul lor curs de calificare. Predominanța subiecților de sex feminin este de asemenea evidentă. În ceea ce privește pregătirea școlară, s-a considerat, ca un dat subînțeles, că toți subiecții anchetați sînt absolvenți ai școlii medii, avînd în vedere că aceasta este condiția de studii minimă care trebuie îndeplinită pentru a fi încadrat într-un post de bibliotecar comunal.

Metoda folosită pentru obținerea informațiilor a constituit-o chestionarul, a cărui completare s-a făcut direct de către subiecți, sub observația anchetatorului și la adăpostul anonimatului.

Chestionarul a cuprins un număr de 7 întrebări (troi cu valoare de test), vizînd cantitatea lecturii, conținutul acesteia, gustul bibliotecarilor și nivelul lor de cultură.

Rezultatele anchetei

O primă întrebare — *În medie, cîte cărți citești pe lună?* — ne-a permis estimarea cantitativă a lecturii efectuate, în genere, de către bibliotecarii anchetați. A rezultat că 25,25 la sută dintre subiecții noștri citește, pe lună, în medie 1—2 cărți, 48,35 la sută, 3—4 cărți, iar 13,20 la sută, mai mult de 4. (13,20 la sută din subiecți nu au răspuns la această întrebare.)

Media ni se pare satisfăcătoare, iar sinceritatea afirmațiilor se verifică, în linii mari, prin corelarea cu răspunsurile primite la prima parte a celei de-a 3-a întrebări (care cerea să se precizeze momentul ultimei lecturi), asupra căreia anticipăm: 33,55 la sută din subiecți tocmai aveau o carte *în curs de lectură*, iar 21,60 la sută o parcurseră *în ultima săptămînă*; 33,33 la sută au indicat *ultima lună* și doar 6,97 la sută, *ultimul trimestru* (2,55 la sută din subiecți nu au făcut precizări cu privire la momentul cînd a fost citită ultima carte).

Prin cea de-a doua întrebare — *Ultimele cărți citite de care vă amintiți* — am urmărit să obținem informații cu privire la natura preferințelor de lectură și la aria acestora. Ferindu-ne de a limita răspunsurile într-un timp anume, printr-o mențiune de tipul „în ultima lună”, „în ultimul trimestru”, „în ultimul an”, sau de a da o normă cantitativă, „ultimele trei cărți citite” sau „ultimele cinci” etc., am oferit subiecților anchetați posibilitatea de a indica un număr nelimitat de titluri, precum și de a oprea singuri o selecție

printre ultimele lecturi, după criteriul de gust, pentru că se rețin îndeobște cărțile care te-au impresionat în mod deosebit. Variînd între 1 și 12 mențiuni, media fiind 5—6, răspunsurile la această întrebare au menționat un număr de 336 de autori și 447 de titluri.

Tabloul sintetic al mențiunilor făcute se prezintă astfel: (vezi tabelul nr. 1).

Tabelul nr 1

	Domeniul	Autori	Titluri	Mențiuni
beletristica	română	93	146	401
	universală	159	217	896
	neidentificate	(22)	22	23
	Total	274	385	1320
	Alte domenii	(62)	62	77
	TOTAL	336	447	1397

Privite în ansamblu, răspunsurile însumate indică o anumită bogăție și varietate de autori și de titluri. Totuși, chiar și numai la o privire superficială, frapază disproporția flagrantă dintre mențiunile din domeniul beletristicii și cele referitoare la alte domenii, care abia ating 5,51 la sută.

O trecere în revistă a titlurilor menționate pe ansamblu, ca și a fiecărui chestionar în parte, de altminteri, evidențiază lipsa unor interese de lectură constante pentru vreun alt domeniu deosebit beletristica, lecturile efectuate în această direcție avînd mai mult un caracter întâmplător sau răspunzînd doar unor necesități de moment. După conținut, mențiunile referitoare la „alte domenii” se grupează astfel:

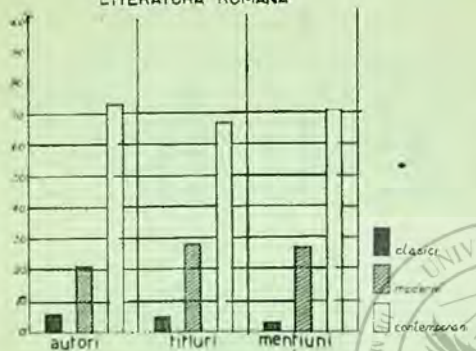
— probleme ale tineretului	— 21
— educație sanitară	— 12
— istorie	— 10
— sfaturi pentru gospodine	— 6
— educația copiilor	— 5
— filozofie	— 5
— știință popularizată	— 4
— istorie contemporană	— 4
— sport	— 4
— admiterea în învățămîntul superior	— 4
— politică	— 2

Comparativ cu literatura universală, literatura română deține, în mențiunile interlocutorilor noștri, o pondere relativ redusă. Spunem *relativ* pentru că, în fond, raportul real între literatura română și cea universală fiind

cel de la parte la întreg, oglindirea sa în producția editorială păstrează, în mod firesc, proporții corespunzătoare. Privite astfel lucrurile, putem aprecia că bibliotecarii anchetați manifestă un interes îmbucurător față de literatura națională.

Din mențiunile referitoare la literatura română, 10 privesc literatura clasică (6 autori — 7 titluri); 108 — literatura modernă, în care am inclus scriitorii dintre cele două războaie, inclusiv cei contemporani afirmați în această perioadă (20 autori — 42 titluri) și 283 — literatura contemporană (67 autori — 97 titluri). Procentual și într-o reprezentare grafică, situația apare astfel:

LITERATURĂ ROMÂNĂ

Faptul că literatura clasică este atât de slab reprezentată printre ultimele lecturi ale subiecților noștri este, într-un fel, firesc, întrucât informații în legătură cu autorii clasici, de o oarecare tomenicie, au dobândit în școală, lectura acestora fiind efectuată, în mare, tot atunci.

Comparativ cu ponderea deținută în producția noastră editorială de literatură pe care am numit-o modernă, prezența autorilor din această perioadă printre mențiunile făcute de subiecții noștri este destul de slabă. Autorii ca Tudor Arghezi, George Bacovia, Ion Barbu, Gib Mihăescu, Anton Holban, Hortensia Papadat-Bengescu, Adrian Maniu, Vasile Voiculescu, pentru a nu cita decât câțiva dintre cei interesați, lipsesc cu desăvârșire din răspunsurile primite.

Este apreciabil, în schimb, interesul foarte manifest al bibliotecarilor anchetați față de literatura contemporană care nu face obiectul unui studiu in extenso în liceu, ca o tendință de a-și întregi cunoștințele dobândite în școală: 72 la sută din autorii amintiți, 67 la sută din titlurile citate și 70,55 la sută din totalul mențiunilor. Acest tablou roz își are însă și umbrele sale pentru că 18 dintre autorii contemporani menționați, 33 de titluri și 131 de mențiuni (deci aproape 50 la sută) se înscriu în aria genului polițist și de aventură.

Întreaga imagine a literaturii române oglindită în lecturile menționate de subiecții noștri și concretizată în cifrele globale comunicate în tabelul alăturat se deformează dacă luăm în considerare faptul că un număr de 9 autori (9,67 la sută) au polarizat 217 mențiuni (54,10 la sută), în timp ce alți 49 de autori (52,68 la sută) apar menționați câte o singură dată. Prezentăm în continuare numele celor 9 autori în ordinea dată de numărul mențiunilor:

1. Ion Grecea	— 61 mențiuni
2. Zaharia Stancu	— 44 "
3. Haralambie Zîncă	— 29 "
4. Ionel Teodoreanu	— 22 "
5. Eugen Barbu	— 14 mențiuni
6. Mircea Eliade	— 13 "
7. George Călinescu	— 12 "
8. Elvira Bogdan	— 12 "
9. Miha'il Sadoveanu	— 10 "

În mod simetric, 9 titluri (6,15 la sută din totalul titlurilor amintite) dețin 161 de mențiuni (40,15 la sută). Vom însoți prezentarea lor într-o scară asemănătoare celei de mai sus de menționarea anului de apariție (a cărui semnificație este lesne de presupus), în cazul unor ediții succesive reținându-se cea mai nouă:

1. <i>Moartea lebedei</i> , de Ion Grecea (1969)	— 60 mențiuni
2. <i>Șatra</i> , de Zaharia Stancu (1970)	— 20 mențiuni
3. <i>La Medeleni</i> , de Ionel Teodoreanu (1970)	— 14 mențiuni
4. <i>Crima de la 217</i> , de Haralambie Zîncă (1970)	— 14 mențiuni
5. <i>Maytrei. Nunta în cer</i> , de Mircea Eliade (1969)	— 13 mențiuni
6. <i>Domnița Ruxandra</i> , de Elvira Bogdan (1969)	— 12 mențiuni
7. <i>Ce mult te-am iubit</i> , de Zaharia Stancu (1968)	— 10 mențiuni
8. <i>Cartea nunții</i> , de George Călinescu (1969)	— 9 mențiuni
9. <i>Principiile</i> , de Eugen Barbu (1969)	— 9 mențiuni

Desigur, unul din argumentele performanțelor atinse de titlurile amintite constă în însăși noutatea lor: 3 apărute în 1970, 5, în 1969 și numai 1, în 1968.

Este însă greu de interpretat mecanismul în virtutea căruia anumite titluri, ignorate aproape total de presa literară și în jurul căroră nu s-a întreprins o propagandă anume, au obținut performanțele semnalate. Dacă Haralambie Zîncă, „maestru al genului polițist”, și-a câștigat de mult un public al său, care-i urmărește cu constanță noile volume, dacă *Domnița Ruxandra* presupunem că a atras mai mult decât prin tema istorică sau prin prestigiul autoarei, prin subtitlul său promițător — „o poveste de dragoste emoționantă” —, lucrurile rămân mai greu de lămurit în ceea ce privește romanul *Moartea lebedei*, a cărui intensă circulație a făcut ca autorul ei, Ion Grecea, să devină, în limitele

anchetei noastre, autorul cel mai citit (Să-i fi atras coperta foarte „colorată“?) [Fără pretenții de competență absolută, lectura cărții (îmbinare a unei intrigă erotice cu una polițistă) ne-a făcut să o apreciem ca submediocră.]

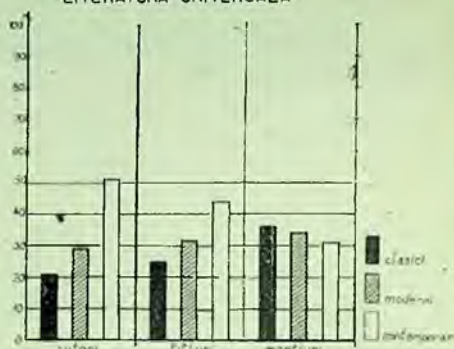
În comparație cu recordurile de mai sus ale unui anume tip de carte, surprinde absența sau prezența cu totul accidentală a unor autori și opere care, în ultimii ani, au suscitât văi disoutii, unele fiind încununată de premiile literare ale Uniunii Scriitorilor sau ale unor publicații de prestigiu din țara noastră. „F“ de D. R. Popescu, *Prins*, de Petru Popescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu, *Martorii* de N. Ciobanu, *Minciuna* de Mircea Cojocaru, *Iarna Fimbul* de Alice Botez, *Ingeniosul bine temperat* de M. H. Simionescu, *Intrusul* de Marin Proda, *Interval* de Al. Ivasiuc, *Catedrala de Virgiliu Duda*, *Matei Iliescu* de Radu Petrescu, pentru a algea cu totul la întâmplare și fără încercări de ordonare valorică câteva din cele mai apreciate și mai discutate scrieri din ultimii doi ani, nu apar nici o dată menționate.

Ținând seama de rolul criticii în selecția și ierarhizarea valorilor literare, surprinde lipsa de receptivitate a bibliotecarilor anchetați la dezbaterile din presa literară asupra creației contemporane, care ar trebui să-i ajute în primul rând să-și facă o părere mai fermă despre cărți, pe care să o poată transmite apoi cititorilor. Această lipsă de receptivitate se simte din însuși modul de scoțare a lecturii. De altfel, n-am întâlnit printre volumele menționate a fi fost citită nici o lucrare de critică sau istorie literară, ceea ce ne întărește ideea că subiecții anchetei noastre nu sînt preocupați în această direcție.

Genul scurt nu pare, cel puțin din parcurgerea enunțurilor făcute la întrebarea noastră, să ocupe vreun loc aparte printre interesele de lectură ale interlocutorilor noștri. Tot astfel poezia și teatrul, care sînt menționate cu totul sporadic. Sînt amintiți, cu piesele lor, ofte o singură dată, Caragiale și Alecsandri, iar dintre poeți, Ion Alexandru (o mențiune), Lucian Blaga (2 mențiuni), George Coșbuț (2 mențiuni), Mihai Eminescu (o mențiune), Nicolae Labiș (2 mențiuni), Veronica Micle (o mențiune), Ion Minulescu (4 mențiuni), M. R. Paraschivescu (o mențiune). Dacă se poate presupune că anumiți poeți clasici sau dintre cele două războaie, citiți, poate recuțiți de neenumărate ori, au fost omiși toamă pentru acest motiv din lista ultimelor cărți citite, este surprinzător însă cum poezia noastră contemporană, atît de bogat reprezentată prin poeți de prim rang din diferite generații (Mihai Beniuc, Dim. Stelaru, Maria Banuș, Ștefan Aug. Doinaș, Nichita Stănescu, Ilie Constantin, Adrian Păunescu, Grigore Hagiu, Ion Alexandru, Leonid Dimov, Marin Sorescu, Ana Blandiana ș.a.) este complet ignorată.

O analiză a mențiunilor referitoare la literatura universală, efectuată în termeni asemănători, a relevat un mai mare echilibru între ponderea deținută în lecturile subiecților noștri de autori clasici (35,80 la sută din mențiuni), de cei moderni (33,40 la sută) și de cei contemporani (30,80 la sută). Reprezentarea grafică este concludentă în acest sens.

LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Interesul subiecților noștri față de literatura universală în toate compartimentele sale este reflexul unor preocupări meritorii pentru întregirea cunoștințelor destul de sumare dobîndite în școală în această privință, accesibilitatea mai mare a autorilor clasici asigurându-le acestora, în raport cu cei contemporani și chiar cu cei moderni, o lectură mai intensă.

Genul liric și cel dramatic — fapt remarcat și în legătură cu literatura română — sînt foarte slab reprezentate în lecturile consemnate. Se fac trei mențiuni pentru literatura dramatică (Garcia Lorca, Schiller, *Teatrul englez contemporan*) și șase referiri la poezie (Baudelaire, Esenin, Hugo, Novalis, Petofi, Tagore). Chiar dacă mențiunile în sine sînt interesante și elevate, prezența lor nu este mai puțin întâmplătoare și neconcludentă pentru determinarea unor interese constante de lectură pentru aceste genuri literare.

Ca și în cazul literaturii române, literatura polițistă și cea de aventuri dețin o pondere însemnată, întrunind și cea mai intensă circulație la nivelul eșantionului nostru (37 de autori, 53 de titluri, 330 de mențiuni).

Istoria se repetă și în alte privințe. Un număr destul de mare dintre autorii citați (44 la sută) apar cu o singură mențiune, în timp ce 22 de autori (13,23 la sută) dețin 65,84 la sută din mențiuni (590):

1. Al. Dumas-fiul — 66 mențiuni
2. Charlotte Brontë — 55 "
3. Al. Dumas — 47 "
4. H. de Balzac — 42 "

5. Abatele de Prevost	— 41	"
6. Emily Brontë		"
7. Thomas Hardy	— 28	"
8. Guy de Cans	— 27	"
9. Eugène Sue	— 25	"
10. Stendhal	— 23	"
11. Jókai Mór	— 23	"
12. J. A. Chasse	— 23	"
13. Al. Sienkiewicz	— 17	"
14. Th. Mann	— 17	"
15. Guy de Maupassant		"
	— 16	"
16. Agatha Christie		"
17. Lev Tolstói	— 14	"
18. E. S. Gardner	— 14	"
19. H. Fielding	— 14	"
20. A. J. Cronin	— 11	"
21. Paul Féval	— 11	"
22. Henry James	— 10	"

La rîndul lor, 21 de titluri (9,67 la sută din totalul celor menționate) polarizează 471 de mențiuni (52,56 la sută):

1. *Dama cu camelii*, de Al. Dumas-fiul (1969) — 66 mențiuni
2. *Jane Eyre*, de Ch. Brontë (1970) — 55 mențiuni
3. *Manon Lescaut*, de Abatele Prevost (1969) — 41 mențiuni
4. *La răscruce de vînturi*, de Em. Brontë (1969) — 32 mențiuni
5. *Tess d'Urberville*, de Th. Hardy (1964) — 28 mențiuni
6. *Bruta*, de Guy de Cans (1969) — 27 mențiuni
7. *Misterele Parisului*, de E. Sue (1968) — 25 mențiuni
8. *Omul de aur*, de Jókai Mór (1965) — 21 mențiuni
9. *Totul se plătește* de J. H. Chasse (1969) — 19 mențiuni
10. *Istoria celor treisprezece*, de H. de Balzac (1969) — 17 mențiuni
11. *Crima din Orient-Expres*, de A. Christie (1969) — 14 mențiuni
12. *Tom Jones*, de H. Fielding (1969) — 14 mențiuni
13. *Dormitoarele au ferestre*, de E. S. Gardner (1970) — 14 mențiuni
14. *Roșu și negru*, de Stendhal (1968) — 12 mențiuni
15. *Potopul*, de H. Sienkiewicz (1969) — 12 mențiuni
16. *Regina Margot*, de Al. Dumas (1968) — 12 mențiuni
17. *La Paradisul femeilor*, de E. Zola (1968) — 11 mențiuni
18. *Cocoșatul*, de P. Féval (1964) — 11 mențiuni
19. *Portretul unei doamne*, de H. James (1969) — 10 mențiuni
20. *Castelul pălărierului*, de A. J. Cronin (1967) — 10 mențiuni
21. *Viconte de Bragelonne*, de Al. Dumas (1970) — 9 mențiuni

În explicarea acestor ierarhizări derutante, argumentul „noutate” apare mai puțin susținut decît în cazul literaturii române, doar 3 din cele 20 de titluri datîndu-și apariția în anul 1970 (din acestea 2 reeditări) și 9 — în 1969 (4 reeditări).

Neputîndu-se face aprecieri absolute cu privire la preferințele de lectură manifestate prin însăși selecția cărților citite (nivelul mediu este indicat de autori și titlurile care au obținut performanțele amintite), se pot totuși delimita, pentru momentul surprins, două tendințe evidente: una spre poveștile de dragoste, romanțioase, cealaltă spre literatura de aventuri și polițistă; explicațiile acestui fapt tinînd oricum de un anumit nivel de cultură generală, de informare, de pregătire estetică. Dar la acestea ne vom referi în considerațiile finale.

★

Fotografiînd doar un moment, răspunsurile la cea de-a III-a întrebare — *Ultima carte citită* — (la al cărei prim subpunct, care cerea să se precizeze momentul efectuării lecturii, ne-am referit deja), nu se pretează la generalizări prea mari. De altfel, aceste răspunsuri nici nu aduc multe elemente noi față de cele deja analizate.

Cele 253 de mențiuni făcute ca răspuns la această întrebare (au fost înregistrate 20 de non-răspunsuri) se referă la 93 de autori și 121 de titluri, din care 90 de autori și 115 titluri din domeniul beletristicii (literatura română: 33 de autori, 45 de titluri, 88 de mențiuni; literatura universală: 57 de autori, 70 de titluri, 156 de mențiuni). Se observă aceeași preponderență a autorilor contemporani, în cazul literaturii române, și a celor clasici (mai ales în ceea ce privește frecvența lor în mențiuni), în cazul literaturii universale (Vezi tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

	Literatura	Autori	Titluri	Mențiuni
română	clasică	1	1	1
	modernă	7	12	32
	universală	25	32	55
universală	clasică	18	26	78
	modernă	21	25	40
	universală	18	19	38

Literatura de aventuri și polițistă deține o pondere însemnată, pe ansamblu (literatură română și universală) fiind citați 24 de autori și 30 de titluri, în total 73 de mențiuni.

Din gruparea ultimelor cărți citite după anul de apariție (s-a avut în vedere ultima ediție, în cazul edițiilor succesive) a rezultat că 76,65 la sută din titlurile indicate sînt apariții ale ultimilor trei ani, numai cele editate în 1970 deținînd o pondere de 36,52 la sută. Se poate aprecia că *noutatea* constituie unul din criteriile principale de selecție a lecturii, deși, în ultimă instanță, *gustul* rămîne factorul decisiv. În virtutea acestui fapt, lista autorilor și a titlurilor care au intrunit cel mai mare număr de mențiuni în această categorie de răspunsuri nu diferă, în bună parte, de cea comunicată mai sus. Pe primele 3 locuri, din punct de vedere al frecvenței, autorii și titlurile citate s-au clasat astfel:

Literatura română

Autori: 1. Ion Grecea — 18 mențiuni; 2. Ionel Teodoreanu — 17 mențiuni; 3. Zaharia Stancu — 7 mențiuni.

Titluri: 1. *Moartea lebedei*, de Ion Grecea — 18 mențiuni; 2. *Lorelei*, de Ionel Teodoreanu — 11 mențiuni; 3. *La Medeleni*, de Ionel Teodoreanu — 6 mențiuni.

Literatura universală

Autori: Abatele Provost — 15 mențiuni; 2. Charlotte Brontë — 13 mențiuni; 3. Alexandre Dumas și Alexandre Dumas-fiul — cîte 8 mențiuni.

Titluri: *Manon Lescaut*, de Abatele Provost — 15 mențiuni; 2. *Jane Eyre*, de Charlotte Brontë — 13 mențiuni; 3. *Dama cu camelii* de Al. Dumas-fiul — 8 mențiuni.

★

Am semnalat aici că o bună parte din subiecții anchetați nu au obișnuința de a reține autorii cărților citite sau îi rețin greșit. Din cele 115 titluri menționate, 40 nu au avut autorii indicați și 7 au fost eronat atribuite.

Observațiile sînt valabile și pentru răspunsurile primite la întrebarea anterioară, unde de altminteri greșelile și omisiunile au fost cu mult mai numeroase. Dacă la un cititor comun asemenea „păcate” sînt mai mult sau mai puțin scuizabile, la un cititor-bibliotecașter ele capătă un accentuat grad de gravitate.

★

Chestionarul nostru a cuprins în continuare un test de gust. Subiecții au fost invitați să ordoneze, în conformitate cu preferințele personale, un număr de 15 romane, de valori și facturi foarte diferite, cele mai multe de mare notorietate, cu indicația de a omite din scara aprecierilor titlurile care nu le sînt cunoscute. Din însumarea răspunsurilor a rezultat următorul tablou, care sub numerele 4 și 14 înserază lucrări fictive, rațiunea folosirii acestora fiind de o tehnică cunoscută în astfel de investigații. (Vezi tabelul nr. 3.)

Pe prima treaptă din scara de 15 indicată s-au situat, cu maximum de aprecieri, următoarele cinci titluri: *Dama cu camelii* (106), *Tess d'Urberville* (90), *Omul de aur* (59), *Spartacus* (35), *Cocoșatul* (35). Este interesant de remarcat că și dacă se iau în considerare primele trei trepte, aceleași cinci titluri își mențin întîietatea, numai ordinea ultimelor trei fiind puțin inversată: *Dama cu camelii* (200), *Tess d'Urberville* (156), *Cocoșatul* (128), *Omul de aur* (116), *Spartacus* (114).

Cum se poate observa, patru dintre acestea sînt titluri care s-au înscris, la nivelul eșanșionului, printre cele mai citite cărți din literatura universală, *Dama cu camelii* (locul 1 în ambele scări) fiind titlul cu cea mai înaltă performanță în această privință numai 9 subiecți (3,29 la sută) omițînd-o din aprecierile lor, declarînd astfel, indirect, că nu au citit-o.

Rubrica „omisiunilor” (citește: a cărților necitite!) arată că *Moromeții*, *Război și pace*, *Spartacus*, *Tess d'Urberville*, *Cocoșatul* sînt operele cele mai citite, iar printre cele mai puțin cunoscute prin lectură directă se numără *Atlantida*, *Bătrînul și marea*, *Doctor Faustus*, *Castelul pălărierului* și *Ciuma*. Dacă una dintre lucrările fictive apare pe primul loc la această rubrică, ceea ce ni se pare firesc, cea atribuită lui Sadoveanu însunează numai 178 de răspunsuri corecte.

În general, aprecierile făcute de subiecții anchetați confirmă concluziile anterioare privitoare la predilecția acestora față de literatura sentimentală și față de cea de aventuri, pe care o remarcasem și în prima parte a analizei. Dacă cele două capodopere ale literaturii universale clasice inserate în lista noastră — *Moș Goriot* și *Război și pace* — au întrunit totuși aprecieri maxime din partea a 30 și respectiv 25 de subiecți, cîteva capodopere ale literaturii moderne — *Ciuma*, *Bătrînul și marea*, *Doctor Faustus*, *Moromeții* — abia au obținut fiecare între 5 și 8 aprecieri maxime, ceea ce probează lipsa de receptivitate a mării majorități a bibliotecarilor anchetați față de literatura modernă de substanță.

Informații cu privire la gustul bibliotecarilor anchetați, dar poate mai ales cu privire la puterea lor de apreciere, la gradul lor de discernământ ne-a furnizat cea de-a 5-a întrebare (*Ați putea aminti 2-3 cărți — literatură beletristică — pe care le considerați slabe?*)

Întrebarea i-a pus, evident, pe cei mai mulți în încurcătură, de vreme ce numai 115 au răspuns, numărul non-răspunsurilor atinând o pondere de cea. 58 la sută. În total s-au făcut 170 de mențiuni, referitoare la 83 de autori și 105 titluri (Facem abstracție de 4 titluri cu autori neidentificați), din care 44 de autori — 59 de titluri (103 mențiuni) din literatura română și 44 de autori — 46 de titluri (63 mențiuni) din literatura universală. Cum cea mai mare parte din titluri (74) apar o singură dată, nu putem vorbi de tendințe care să caracterizeze grupul chestionat, ci doar de preferințe individuale. Se pot evidenția totuși oțiva autori și câteva titluri care au intrunit mai mult de trei mențiuni:

LITERATURA ROMÂNĂ. *Autori*: Leonida Neamtu — 10; Zaharia Stancu — 9; Eu-

gen Barbu — 9; Ion Agârbiceanu — 7; Marin Preda — 5. *Titluri*: *Înotătorul rănit*, de Leonida Neamtu — 9; *Ce mult te-am iubit*, de Zaharia Stancu — 5; *Prințepele*, de Eugen Barbu — 5; *Strigoiul*, de Ion Agârbiceanu — 4.

LITERATURA UNIVERSALĂ. *Autori*: Marcel Proust — 7, Franz Kafka — 4. *Titluri*: *În căutarea timpului pierdut* — 7.

Mulți dintre subiecții anchetei noastre au fost foarte personali în deprecierile făcute. Iată o selecție care reține doar cele mai șocante mențiuni. DIN LITERATURA ROMÂNĂ: T. Argezi *Poezii*; I. Agârbiceanu *Strigoiul și Primele iubiri*; E. Barbu *Grăpa. Șoseaua Nordului și Prințepele*; N. Breban, *Francisca și Animale bolnave*; G. Ibrăileanu, *Adela*; I. Lăncrănjan, *Cordovanii*; F. Neagu, *Ingerul a strigat*; Cezar Petrescu, *Aurul negru și Calea Victoriei*; D. R. Popescu, *Ura oltenilor și „F”*; M. Preda, *Risipitorii*; *Intrusul și Friguri*; L. Rebreanu, *Golanii*; Zaharia Stancu, *Florile pământului, Ce mult te-am iubit și Vintul și ploaia*; Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*.

Tabelul nr. 3

Nr. crt.	Autor — Titlu	Grad de apreciere															Au omis de la aprecieri
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1.	<i>Moș Goriol</i> — de H. de Balzac	30	18	28	14	24	22	16	14	7	7	6	4	—	—	1	72
2.	<i>Atlantida</i> — de P. Benoit	1	3	3	1	2	4	2	5	8	5	3	2	5	3	11	215
3.	<i>Ciuma</i> — de A. Camus	7	17	13	8	6	4	15	14	12	4	4	3	5	3	1	158
4.	<i>Patima</i> — de F. Carelli	—	5	2	2	3	—	8	4	2	5	7	4	1	4	1	225
5.	<i>Castelul pălărierului</i> — de A. J. Cronin	24	20	15	7	6	12	6	6	4	—	2	2	2	2	2	163
6.	<i>Dama cu camelii</i> — de Al. Dumas-fiul	106	64	30	26	17	8	7	1	—	1	1	1	—	—	2	9
7.	<i>Cocoșatul</i> — de P. Féval	35	52	41	28	25	14	7	5	2	3	—	1	—	—	—	59
8.	<i>Spartacus</i> — de R. Giovagnoli	35	37	42	42	21	17	7	9	2	3	—	1	1	—	1	55
9.	<i>Tess d'Urberville</i> — de Th. Hardy	90	45	21	22	11	10	7	2	2	2	—	1	—	1	1	58
10.	<i>Bătrnul și marea</i> — de F. Hemingway	8	8	8	7	6	7	7	7	2	4	3	3	3	4	2	194
11.	<i>Omul de aur</i> — de Jókai Mor	59	29	28	19	16	12	9	2	1	1	2	—	1	—	1	93
12.	<i>Doctor Faustus</i> — de Th. Mann	5	6	7	9	4	7	14	6	7	10	2	4	4	—	2	186
13.	<i>Moromeșii</i> de M. Preda	6	24	31	35	37	30	19	20	17	7	4	4	4	3	2	32
14.	<i>Sub arșița verii</i> — de M. Sadoveanu	1	4	3	9	10	4	6	28	8	6	6	5	1	3	2	178
15.	<i>Război și pace</i> — de Lev Tolstoi	25	23	26	18	28	33	25	22	16	8	4	—	—	1	4	43

DIN LITERATURA UNIVERSALĂ : A. Camus, *Ciuma* ; K. Oapek, *Război cu salamandrele* ; M. Druon *Marile familii* ; A. France, *Ospătăria la Regina Pedauque* ; L. Feuchtwanger, *Ducesa slută* ; Julien Greene, *Leviathan* ; E. Hemingway, *Bătrînul și marea și Fiesta* ; H. Hesse, *Jocul cu măregele de sticlă* ; Fr. Kafka, *Procesul și Castelul* ; R. Kipling, *Cărțile junglei* ; Koba Abe, *Femeia nisipurilor* ; Al. Manzoni, *Logodnicii* ; Fr. Mauriac *Genitrix* ; Th. Mann, *Muntele vrăjit* ; Axel Munthe, *Cartea de la San Michele* ; Montesquieu, *Scrisori persane* ; B. Prus, *Păpușa* ; M. Proust, *În căutarea timpului pierdut* ; J. J. Rousseau, *Confesiuni* ; M. Șolohov, *Pe Donul liniștit* ; Lev Tolstoi, *Război și pace* ; H. G. Wells, *Mașina timpului*.

Fără să exagerăm, cele mai multe din titlurile care s-au bucurat de neaprecierea unuia sau altuia dintre subiecții anchetați ar fi putut figura perfect ca răspunsuri la o întrebare cu sens invers. Numărul titlurilor slabe într-adevăr (cîteva din genul polițist) este cu totul neglijabil.

Se impune o constatare esențială ca semnificație. Nediferențind între *gustul personal*, determinat între altele și de posibilitățile de

receptare, și *valoarea reală* a anumitor opere, subiecții (ne referim la cei 42 la sută care au răspuns la această întrebare) și-au demonstrat nu doar un gust insuficient cultivat, dar și o slabă pregătire generală în domeniul literaturii, fără de care valori consacrate ale istoriei literaturii universale sau naționale, scriitori care au însemnat culmi sau au marcat momente de răspîntie, nu ar fi putut figura pe lista autorilor de lucrări slabe, chiar dacă nu se însorîu în sfera propriilor preferințe de lectură.

★

Concepută sub forma unui joc de recunoaștere — dar constituind totuși un test de cunoștințe, cea de-a VI-a întrebare a pus în fața subiecților anchetei noastre problema alăturării corespunzătoare a 12 titluri și 12 autori. În acest scop, au fost alese 12 romane foarte cunoscute (*Casa văduvelor* de Heinrich Böll, *Cazul Maurizius* de Jakob Wassermann, *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu, *Conștiința lui Zeno* de Italo Svevo, *E un pod pe Drina* de Ivo Andrić, *Elmer Gantry*, de Sinclair Lewis, *Iarna vrăjbei noas-*

Tabelul nr. 4

TITLUL	Atribuiri exacte	Atribuiri eronate		Nr cititori
		Total	din care :	
<i>Casa văduvelor</i>	153	16	Druon-4; Wasserman-1; Lewis-7; Andrić-1; Aragon-2; Svevo-1	38
<i>Cazul Maurizius</i>	46	8	Druon-4; Böll-1; Lewis-2; Aragon-1	7
<i>Ce mult te-am iubit</i>	205	1	Preda-1	62
<i>Conștiința lui Zeno</i>	41	5	Andrić-4; Druon-1	3
<i>E un pod pe Drina</i>	40	5	Steinbeck-2; Svevo-3	9
<i>Elmer Gantry</i>	11	6	Steinbeck-2; Aragon-3; Druon-1	—
<i>Iarna vrăjbei noastre</i>	44	5	Druon-1; Lewis-1; Stancu-1; London-2	10
<i>Înfrîngerea</i>	121	3	London-1; Remarque-4; Stancu-1	7
<i>Marile familii</i>	59	40	Aragon-13; Fadeev-10; London-5; Steinbeck-8; Böll-2; Wassermann-1; Lewis-1	14
<i>Martin Eden</i>	130	1	Lewis-1	16
<i>Pe frontul de vest nimic nou</i>	147	3	Fadeev-3	32
<i>Săptămîna patimilor</i>	49	21	Stancu-15; Böll-1; Lewis-3; Steinbeck-2	10

tre de John Steinbeck, *Infringerea* de Alexandr Fadeev, *Marile familii* de Maurice Druon, *Martin Eden*, de Jack London; *Pe frontul de vest nimic nou* de Erich Maria Remarque; *Săptămîna patimilor* de Louis Aragon) autorii și titlurile fiind separat organizate alfabetic. În mod suplimentar s-a cerut ca titlurile cărților citite să fie evidențiate prin subliniere.

Performanța maximă — 12 atribuiri exacte — nu a fost realizată de nici unul din subiecți, deși au existat trei încercări. Cifra maximă atinsă a fost de 10, realizare aparținînd unui singur subiect, și numai 26 de subiecți au depășit limita de 6 identificări exacte.

Cum era într-un fel firesc, *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu a întrunit numărul cel mai mare de atribuiri exacte (205), dovădindu-se și cea mai citită dintre cărțile puse în discuție (62 de cititori). Pe locurile imediat următoare, printre cele mai cunoscute titluri s-au plasat *Casa văduvelor* de H. Böll, *Pe frontul de vest nimic nou* de E. M. Remarque, *Martin Eden* de J. London și *Infringerea* de Fadeev. La polul celălalt s-a situat *Elmer Gantry* de Sinclair Lewis, fiind atribuită exact doar de 11 subiecți și neavînd nici un cititor printre ei.

Cît sînt de cunoscute cărțile în cauză, în ce măsură au fost citite și cîte confuzii de autori au prilejuit se poate desprinde cu claritate din următorul tablou sintetic. (Vezi Tabelul nr. 4.)

Faptul că o carte sau mai multe, sau chiar toate cele care au făcut obiectul acestei probe nu au fost citite de un număr mare dintre subiecții noștri nu are în ultimă instanță vreo semnificație.

Plină de semnificații ni se pare a fi însă ignorarea unor opere de mare notorietate (Pentru *E un pod pe Drina*, Ivo Andrić a primit Premiul Nobel, de pildă!), pe care un

bibliotecar pregătit și informat ar trebui să le cunoască în orice caz, chiar dacă nu le are în bibliotecă pe care o conduce. Tot atît de semnificativ ni se pare numărul mare, foarte mare, am aprecia, de confuzii de autori, ceea ce probează dintr-odată necunoașterea de către cel care comite eroarea a nici unui din autori respectivi. Să-l luăm, de pildă, pe Zaharia Stancu, autor român contemporan dintre cei mai citiți, ale cărui opere au cunoscut de-a lungul anilor nenumărate ediții, căruia, totuși, i-au fost atribuite două opere străine — *Infringerea*, de către un subiect, și *Săptămîna patimilor*, de către 15 subiecți (!).

*

Am zărit lumină [de Marin Sorescu], *Hai-de dragă* [de Samson Bodnărescu], *Cintec sub stele* [de Lucian Blaga], *Oaspeții primăverii* [de Vasile Alecsandri], *S-aștept* [de Tudor Arghezi], *Stelele-n cer* [de Mihai Eminescu], *Măr cu foi de aur* [de Mihai Beniuc], *Am o mină verde și una roșie* [de Florica Mitroi], *Cintec de leagăn* [de Ștefan O. Iosif], *Deșert de amor* [de Adrian Păunescu]. 10 poezii ale căror texte au fost puse la dispoziția bibliotecarilor-subiecți, fără indicarea autorului, cerîndu-li-se să le noteze, de la 1 la 10, în ordinea preferințelor. Autorii recunoscuți urmau a fi menționați în dreptul poeziei respective. Iată tema ultimei întrebări a chestionarului nostru, pe care am gîndit-o tot ea pe un fel de test de gust. Situația rezultată din însumarea celor 266 de răspunsuri primite (7 subiecți nu au răspuns de loc la această întrebare, iar numeroși alți subiecți au dat răspunsuri incomplete, omițînd din scara aprecierilor o poezie sau alta, răspunsuri luate totuși în considerație) este înfățișată sintetic de următorul tabel:

Tabelul nr. 5

Titlul poeziei	Nota										Recunoașteri autori	Atribuiri greșite	Omiteri
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
<i>Am zărit lumină</i>	20	29	34	13	28	18	10	21	16	26	—	Arghezi-1	52
<i>Hai-de, dragă</i>	162	26	18	11	10	8	2	3	8	4	1	Eminescu-47	
<i>Cintec sub stele</i>	6	11	21	26	23	39	29	26	18	7	—	Arghezi-1	15
<i>Oaspeții primăverii</i>	41	74	44	21	17	13	9	13	7	8	75	Eminescu-1	61
<i>S-aștept</i>	37	56	37	22	21	25	22	11	3	6	—	Coșbuc-21	20
<i>Stelele-n cer</i>	9	16	19	23	29	23	32	22	21	13	19	—	60
<i>Măr cu foi de aur</i>	35	41	37	39	20	15	19	12	12	15	23	Labiș-1	32
<i>Am o mină verăe și una roșie</i>	2	4	7	5	28	26	31	27	33	40	—	—	64
<i>Cintec de leagăn</i>	24	36	37	41	27	14	18	20	11	9	13	Eminescu-7; Coșbuc-1; Arghezi-1; Cazimir-4	30
<i>Deșert de amor</i>	4	15	15	30	23	20	22	26	36	28	2	—	48

Scara poeziilor, dată de prima treaptă a aprecierilor (aprecierea maximă este notată cu 1), se prezintă după cum urmează :

1. *Haide, dragă* (162)
2. *Oaspeții primăverii* (41)
3. *S-aștept* (37)
4. *Măr cu foi de ar* (35)
5. *Cîntec de leagăn* (24)
6. *Am zărit lumină* (20)
7. *Stelele-n cer* (9)
8. *Cîntec sub stele* (6)
9. *Deșert de amor* (4)
10. *Am o mină verde și una roșie* (2)

Scara dată de primele trei trepte de apreciere este identică cu cea de mai sus. Dacă ținem cont că noul scara cu valoare inversă dată de ultimele trei locuri nu prezintă variații esențiale (două rocade între *S-aștept* și *Oaspeții primăverii* și *Cîntec sub stele* și *Am zărit lumină*), putem aprecia ca foarte reprezentativă pentru grupul investigat media de gust rezultată.

Ce denotă ierarhizările făcute? În primul rînd, un refuz net față de poezia modernă, mai greu inteligibilă. Nici Adrian Păunescu, nici Florica Mitroi, ambii poeți foarte apreciați de critica literară (fiecare deținător, de altminteri, al cîte unui premiu conferit în ultimii ani de Uniunea Scriitorilor), nu au fost „gustați” de către subiecții noștri. Refuzul lor s-a extins, în mod nedrept, deși în mult mai mică măsură și asupra lui Marin Sorescu, poet de o mare frumusețe și mult mai ușor de receptat chiar și de către „neinițiați”, probabil datorită substratului filozofic al poeziei date.

Pentru 60,90 la sută dintre subiecții anchetei, cea mai bună poezie este *Haide, dragă* de Samson Bodnărescu, numai 1,50 la sută plasînd-o pe ultimul loc, comparativ cu celelalte 9 poezii. Poezia, scrisă în metrică eminesciană, deși minoră ca idee și ca manieră de tratare, va fi indus pe mulți subiecți (47) în eroare, de vreme ce i-au atribuit-o lui Eminescu.

În schimb, numai 19 subiecți i-au atribuit lui Eminescu propria-i poezie, *Stelele-n cer*, iar din aceștia doar 9 i-au conferit și maxima apreciere, deși este recunoscută ca una din cele mai frumoase postume eminesciene.

Familiaară prin lecturile școlare, *Oaspeții primăverii* a primit din partea a 15,43 la sută din subiecți cea mai bună apreciere, clasîndu-se astfel pe locul al doilea. Jumătate din cei care au notat-o astfel (21) i-au tribuit-o în mod greșit lui Coșbuc, autor și el al unor pasteluri... studiate în școală.

Dacă refuzul față de poezia modernă este lesne de înțeles și nu întru totul condamnable, ni se pare simptomatic faptul că poeți de talia lui Eminescu și Blaga nu plac celor mai mulți dintre subiecții noștri. La fel, Tudor Arghezi, care deși s-a „clasat” pe locul 3, se află la considerabilă distanță de 125 de

moniuni față de primul clasat. Explicația se găsește poate în modul prozaic în care e predată poezia în școală, poate în lecturile sărace în materie de poezie (pe care deja am avut ocazia în prima parte să le semnalăm), poate în insuficiența cultură estetică. Cu aceasta pășim însă pe terenul arid al concluziilor.

★

Am dori să atragem atenția că, deși din punct de vedere al numărului de subiecți chestionați s-ar putea acorda un grad suficient de reprezentativitate grupului anchetat, (ținînd cont de faptul că nu s-a făcut o esanționare propriu-zisă, ci s-au avut în vedere doar cursanții de la cursurile de bibliotecari amintite, considerăm că observațiile făcute și concluziile desprinse se referă numai la acest grup de bibliotecari, mai mult sau mai puțin noi în meserie, și nu la întregul corp de bibliotecari comunali.

Bineînțeles că și la nivelul grupului investigat există diferențe substanțiale de nivel între lectura și pregătirea generală a unora dintre subiecți și cea a altora. Ca în orice anchetă de acest fel, ne vom opri însă nu asupra spețelor, a cazurilor, ci asupra situației medii. Or, concluziile ce s-au conturat pe parcursul analizei cu privire la nivelul mediu de lectură al subiecților noștri, probează serioase lacune în cultura lor generală, o educație estetică insuficientă și, decurgînd din aceasta, un pronunțat gust pentru mediocrități.

Se poate observa că o bună parte dintre bibliotecarii investigați practică de predilecție o lectură de loisir, departe de interesele formativo-profesionale, o lectură determinată în primul rînd de gustul și de preferințele personale, care, cum s-a văzut, se îndreaptă mai ales spre erotism și senzațional, spre mister și crimă.

Lipsa de selectivitate sau, în orice caz, de selectivitate după criterii de exigență artistică, pe care o dovedesc — reflexiv poate și al unei insuficiente informări literare, dar și al unui anume nivel de gust al unui anume grad de cultură, se repercutoază de bună seamă asupra calității activității de propagatori ai cărții și, prin aceasta, de educatori, pe care sînt mențiți să o desfășoare. Pentru că bibliotecarul trebuie să fie un bun cunoscător de cărți, să posede o bogată informare literară și mai ales să aibă capacitatea de a discerne în noianul de apariții editoriale.

A stabili cauzele stăni de fapt semnalate — pentru care nu sînt responsabili în primul rînd bibliotecarii — este o întreprindere grea, care depășește intențiile, ca de altfel și posibilitățile noastre. Cum subiecții anchetați sînt absolvenți ai școlii medii, multe rădăcini ale acestei situații ar trebui căutate în însuși modul cum este concepută predarea literaturii la nivelul unor comune, cunoscut fiind rolul determinant al școlii în crearea

deprinderilor de lectură, în stimularea unor interese elevate, în cultivarea gustului literar și artistic. Alte cauze decurg, desigur, din felul în care funcționează lectura publică în mediul rural, de cum este organizată lectura tineretului aici. Pentru că nu trebuie pierdut din vedere că în aceste condiții s-au format ca oititori cei mai mulți din bibliotecarii comunali de azi.

Poate n-ar fi lipsit de interes să ne întrebăm și cum se face pregătirea și selecția cadrelor în bibliotecă, care sînt exigențele avute în vedere. Dar aceasta este o altfel de problemă.

Ceea ce ni se pare important, acum este să ne întrebăm ce se poate face în situația dată, cum poate fi modolată o atare plămădă, știut fiind că lectura este o deprindere care se formează și evoluează, că gustul și interesul de lectură sînt de asemenea categorii mobile, care se dezvoltă și care pot fi influențate în mod pozitiv, mai ales în anii adolescenței (or, subiecții noștri nu depășesc această vîrstă).

Aspectele relevate de anchetă, chiar dacă în unele amănunte ar putea fi atenuate sau chiar infirmate, ne îndreptățesc să afirmăm că *esențialul* în rolul pe care-l pretindem bibliotecarilor, de intermediari activi între cititori și carte, de oameni care să formeze gusturi, să determine corințe de lectură de un anume gen, de un anume nivel — stă *aici* în orientarea acestora, în sprijinirea lor pentru propria lectură. Tocmai în acest domeniu, forurile și instituțiile centrale care se ocupă de formarea și de perfecționarea cadrelor de bibliotecari ar trebui să facă mai mult decît au făcut pînă acum. Textele pentru manifestări de propagandă a cărții, însușirea acțiunilor de popularizare nu vor da niciodată rod dacă nu se grefează pe o temeinică pregătire generală. Dacă bibliotecarilor li se pretinde să cunoască un minim de tehnică bibliotecară, să dețină o știință a relațiilor cu publicul, ar fi tot atât de necesar să li se pretindă și un minim de cunoștințe generale. Sau să fie ajutați în acest sens ! !

★

O îndrumare atentă și cu forme adecvate poate cu certitudine conduce la remedierea

impasului actual. N-ar fi lipsit de eficiență, în acest sens, ca, pe plan central sau județean, să se stabilească planuri de lectură, bibliografii minime obligatorii pentru bibliotecarii începători, necesare pentru completarea culturii literare dobîndite în școală. Dintre lucrările recomandate nu ar trebui să lipsească lucrările de bază din domeniul criticii și istoriei literare. Includerea unor teme de educație estetică în programa cursurilor de perfecționare profesională este de asemenea o cerință stringentă. Informarea curentă a bibliotecarilor din comune asupra celor mai importante apariții editoriale, prezentarea acestora cu concursul unor specialiști, fie și cu prilejul seminariilor profesionale organizate periodic, este o necesitate tot atât de acută. În locul unor bibliografii de recomandare nimănui adresate, bibliotecile municipale ar putea să asigure, cu consecvență, bibliografia referințelor cu privire la acei autori, la acele opere care trebuie să rețină neapărat atenția bibliotecarilor.

La rîndul ei, *Revista bibliotecilor* își propune să acționeze cu mijloace specifice. Printre altele avem în vedere o mai mare consistență și adecvare a rubricii „Fișier” și inițierea unor „consultații” pe teme de estetică literară.

Chiar dacă am afirmat că responsabilitatea nu este în primul rînd a bibliotecarilor (ne referim la cei anchetați), partea lor de vină nu este totuși negliabilă și ei nu pot fi cu totul absolviți. E de datoria lor — și dacă analiza noastră îi va face să se gîndească serios la acest lucru, în bună parte ea își va ajunge scopul — să-și privească profesiona în toată complexitatea ei și să se străduiască să o practice la nivelul exigențelor contemporane. Făcînd din lectură în primul rînd un instrument de autoperfecționare intelectuală, acordîndu-i toată importanța pe care o lectură selectivă și bine orientată trebuie să o aibă în procesul educației permanente, ei vor trebui totodată să se străduiască să depășească faza primară a lecturii pasive și să dobîndească acea capacitate superioară de a practica o lectură valorizantă.

Ioana TAUTU

Notă: Problemele ridicate de această cercetare ni se par prea importante pentru a ne opri aici. Ele merită să facă obiectul unei dezbateri mai largi, mai ales în sensul găsirii unor soluționări adecvate, dezbateră la care îi invităm să participe deopotrivă pe bibliotecarii interesați, ca și pe îndrumătorii lor.

SUCCESE ÎN LIBRĂRII, SUCCESE ÎN BIBLIOTECI

La începutul anului 1970, *Informația Bucureștilui* a luat inițiativa ca în fiecare sâmbătă să anunțe situația vânzărilor din patru librării din Capitală. Conduziile „sondajului la raft” sînt extrem de interesante. Ele dezvăluie preferințele publicului, gusturile lui adeseori capricioase, imprevizibile.

Cercetînd sondajele efectuate în perioada ianuarie-mai anul 1970, am ales cîteva cărți care s-au bucurat de o bună primire din partea cititorilor, epuizîndu-se rapid, și cîteva cărți care nu au găsit o largă audiență. Nu facem considerații de valoare ci înregistrăm doar situația existentă în librării la acea dată. (*Vezi tabelul nr. 1.*)

După cum se remarcă, ne-am oprit numai la literatura română. Au fost cuprinse mai multe genuri: roman, poezie, critică, anchete sociale.

Desigur, împărțirea acestor cărți în succese — insuccese include și riscul arbitrar

riului. De pildă, lucrările nu au avut același tiraj. Aceasta determină ca o carte cu tiraj mare să se epuizeze mai greu deși este o carte de succes, în timp ce o carte cu tiraj mai mic, dar neimportantă, să dispară mai repede din librării.

Sînt succesele de librărie și succese de bibliotecă? Este publicul bibliotecilor atras de aceleași cărți ca și cumpărătorii din librării? Ce anume condiționează succesul în bibliotecă?

Cu aceste întrebări și cu altele am realizat un sondaj în trei biblioteci din București (Biblioteca municipală „M. Sadoveanu”), Biblioteca „St. O. Iosif” și Biblioteca „C. Dobrogeanu-Gherea”), situate în cartiere diferite. Am urmărit aici aceleași volume pe care le alesesem din sondajul la raft. Pe baza fișei cărții a fost înregistrată circulația cărților, considerîndu-se că acea lucrare care a circulat de mai multe ori poate fi socotită un succes de bibliotecă. Evident, există și

*) sondaj parțial

Tabel nr. 1

Succese	Insuccese
<p>Leonida Plămădeală. <i>Trei ceasuri în iad</i> Neagu Rădulescu. <i>Napoleon fugea repede</i> Marin Sorescu. <i>Tușiți</i></p> <p>Neagu Rădulescu. <i>Un calîr binecrescut</i> Mihai Petroveanu. <i>George Bacovia</i> Nichita Stănescu. <i>Un pămînt numit România</i> Leonida Neamțu. <i>Moartea ca o floare de Nu mă uita</i> Alexandru Piru. <i>Cearța</i> Adrian Marino. <i>Modern, modernism, modernitate</i> Mariana Șora. <i>Cunoaștere poetică și mit în opera lui Blaga</i> Mihai Stoian. <i>Vieți interzise</i> O. O. Zotta. <i>Toți băieții sînt răi, toți băieții sînt buni</i> Marin Sorescu. <i>Teoria sferelor de influență</i> Ana Blandiana. <i>A treia taină</i></p>	<p>Corneliu Ștefanache. <i>Dincolo</i> Nicolae Jianu. <i>Manechine</i> N. Rădulescu-Lemnar. <i>Povestea caporalului Filip</i> Ion Bălan. <i>Febre cerești</i> Al. I. Ghilia. <i>Asediul</i> Constantin Cubeșan. <i>Clopotele de apă</i></p> <p>V. Em. Galan. <i>Șahul dublu de la Armor</i></p>

Nr. crt.	AUTORUL	TITLUL CĂRȚII	Data intrării în bibliotecă	Nr. de exemplare	Circulația
1.	L. Neamțu	<i>Moartea ca o floare de Nu mă uita</i>	2.II. 1970	3	45
2.	N. Rădulescu	<i>Napoleon fugea repede</i>	11. 4. „	2	21
3.	Al. Piru	<i>Cearța</i>	2. II. „	3	20
4.	M. Stoian	<i>Vieți interzise</i>	1 IV „	2	17
5.	N. Rădulescu	<i>Un catir binecrescut</i>	2. II. „	1	16
6.	O. Zotta	<i>Toți băieții sînt rîi, toți băieții sînt buni</i>	27. VII. „	1	9
7.	N. Rădulescu-Lemnar	<i>Povestea caporalului Filip</i>	2. II. „	2	7
8.	L. Plămădeală	<i>Trei ceasuri în iad</i>	11. V. „	2	6
9.	M. Petroveanu	<i>G. Bacovia</i>	2. II. „	2	5
10.	A. Blandiana	<i>A treia taină</i>	20. I. „	1	5
11.	Mariana Șora	<i>Cunoaștere poetică și mit în opera lui Blaga</i>	1. IV. „	1	4
12.	Al. I. Ghilia	<i>Asediul</i>	20. I. „	1	4
13.	N. Jianu	<i>Manechine</i>	2. II. „	1	3
14.	C. Ștefanache	<i>Dincolo</i>	1. VI. „	1	3
15.	M. Sorescu	<i>Teoria sferelor de influență</i>	20 I „	1	3
16.	N. Stănescu	<i>Un pămînt numit România</i>	20 I „	1	3
17.	I. Bălan	<i>Febre cerești</i>	2 II „	1	3
18.	C. Cubleșan	<i>Clopoțele de apă</i>	1 IV „	1	2
19.	V. Em. Galan	<i>Șahul dublu de la Armor</i>	15. VIII. „	1	2
20.	A. Marino	<i>Modern, modernism, modernitate</i>	2. III. „	1	2
21.	M. Sorescu	<i>Tușiți</i>	12. IX. „	1	1

Biblioteca „C. Dobrogeanu—Gherea” sondaj realizat pînă la data de 14 octombrie 1970.

Tabel nr. 3

Nr. crt.	AUTORUL	TITLUL CĂRȚII	Data intrării în bibliotecă	Nr. de exemplare	Circulația
1.	L. Neamțu	<i>Moartea ca o floare de Nu mă uita</i>	16. III. 70	3	41
2.	Al. Piru	<i>Cearța</i>	18. II. „	2	16
3.	N. Rădulescu	<i>Napoleon fugea repede</i>	15. V. „	1	14
4.	N. Rădulescu	<i>Un catir binecrescut</i>	16. IX. „	2	14
5.	N. Stănescu	<i>Un pămînt numit România</i>	18. II. „	1	8
6.	C. Ștefanache	<i>Dincolo</i>	1. VI. „	2	8
7.	M. Stoian	<i>Vieți interzise</i>	14. IV. „	1	7
8.	O. Zotta	<i>Toți băieții sînt rîi, toți băieții sînt buni</i>	10. VIII. „	2	7
9.	Al. Ghilia	<i>Asediul</i>	4. II. „	1	7
10.	M. Șora	<i>Cunoaștere poetică și mit în opera lui Blaga</i>	14. IV. „	1	6
11.	M. Petroveanu	<i>C. Bacovia</i>	2. III. „	1	6
12.	M. Sorescu	<i>Teoria sferelor de influență</i>	4. II. „	1	6
13.	A. Marino	<i>Modern, modernism, modernitate</i>	18. II. „	1	5
14.	C. Cubleșan	<i>Clopoțele de apă</i>	1. VI. „	2	5
15.	L. Plămădeală	<i>Trei ceasuri în iad</i>	15. V. „	1	4
16.	A. Blandiana	<i>A treia taină</i>	4. II. „	1	3
17.	M. Sorescu	<i>Tușiți</i>	26. IX. „	1	2
18.	V. Em. Galan	<i>Șahul dublu de la Armor</i>	15. VIII. „	1	2
19.	N. Rădulescu-Lemnar	<i>Povestea caporalului Filip</i>	4. II. „	1	2
20.	I. Bălan	<i>Febre cerești</i>	2. III. „	1	2
21.	N. Jianu	<i>Manechine</i>	2. III. „	1	—

Biblioteca municipală „M. Sadoveanu”
sondaj realizat pînă la data de 12 octombrie 1970.

Tabel nr. 4

Nr. crt.	AUTOR	TITLUL CĂRȚII	Data intrării în bibliotecă	Nr. de exemplare	Circulația
1.	N. Rădulescu	<i>Napoleon fugea repede</i>	13. IV. 1970	3	23
2.	L. Plămădeală	<i>Trei ceasuri în iad</i>	13. IV. „	3	23
3.	M. Șora	<i>Cunoaștere poetică și mit în opera lui Blaga</i>	14. III. „	3	11
4.	C. Ștefanache	<i>Dincolo</i>	15. V. „	2	7
5.	M. Petroveanu	<i>G. Bacovia</i>	15. II. „	2	6
6.	N. Jianu	<i>Manechine</i>	15. II. „	3	5
7.	N. Rădulescu-Lemnar	<i>Povestea caporalului Filip</i>	13. IV. „	3	3
8.	C. Cubleşan	<i>Clopotele de apă</i>	13. IV. „	3	1
9.	Al. I. Ghilia	<i>Asediul</i>	2. VII. „	3	1

Tabel nr. 5

Nr. crt.	AUTOR	TITLUL CĂRȚII	Circulația
1.	L. Neamțu	<i>Moartea ca o floare de Nu mă uita</i>	86
2.	Al. Piru	<i>Cearța</i>	36
3.	N. Rădulescu	<i>Napoleon fugea repede</i>	35
4.	N. Rădulescu	<i>Un catir binecrescut</i>	30
5.	M. Stoian	<i>Vieți interzise</i>	24
6.	O. Zotta	<i>Toți băieții sînt răi, toți băieții sînt buni</i>	16
7.	M. Petroveanu	<i>G. Bacovia</i>	11
8.	Al. I. Ghilia	<i>Asediul</i>	11
9.	C. Ștefanache	<i>Dincolo</i>	11
10.	L. Plămădeală	<i>Trei ceasuri în iad</i>	10
11.	M. Șora	<i>Cunoaștere poetică și mit în opera lui Blaga</i>	10
12.	N. Stănescu	<i>Un pămînt numit România</i>	10
13.	M. Sorescu	<i>Teoria sferelor de influență</i>	9
14.	N. Rădulescu-Lemnar	<i>Povestea caporalului Filip</i>	8
15.	A. Blandiana	<i>A treia laină</i>	8
16.	A. Marino	<i>Modern, modernism, modernitate</i>	7
17.	C. Cubleşan	<i>Clopotele de apă</i>	7
18.	V. Em. Galan	<i>Șahul dublu de la Armor</i>	4
19.	M. Sorescu	<i>Tușiți</i>	3
20.	N. Jianu	<i>Manechine</i>	3
21.	I. Bălan	<i>Febre cerești</i>	3

aici o notă de arbitrar, datorită numărului de exemplare diferit, a intrării cărților în bibliotecă la date deosebite. De aceea, prospectiva noastră este mai cumând orientativă. Rezultatele ei nu pot fi absolutizate, însă pot constitui preluimăriile unor anchete ample.

După ce s-a aflat circulația cărților, a urmat alcătuirea a trei tabele (2, 3, 4). Lucrările s-au ierarhizat după gradul de solicitare din partea cititorilor.

Analizând tabelele 2 și 3 se constată o seamă de asemănări, precum și o seamă de deosebiri.¹⁾ Se remarcă mai întâi circulația mare a romanului lui Leonida Neamtu *Moartea ca o floare de Nu mă uita*, care dezvoltă o poveste polițistă și își explică astfel succesul. *Cearta* lui Al. Piru a provocat în presă un schimb de opinii contradictorii ce a trezit interesul cititorilor. Cărțile lui Neagu Rădulescu, scrise pentru o categorie de cititori mai indulgenți, au și ele o circulație bună. Mihai Stoian, cu anchetele sale sociale în care dezbate cu curaj și sinceritate probleme contemporane, atrage și el publicul. O. Zotta e căutat în special de către adolescenți, cărora le-a destinat romanul său de aventuri.

Dacă în partea de sus a clasamentelor situația este oarecum asemănătoare, în subsolul lui coincidența de locuri devine mai rară.

Comparând rezultatele celor două tabele, întocmim un al treilea clasament (vezi *Tabel nr. 5*) în care Leonida Neamtu obține înfrâștarea la o mare diferență de ceilalți autori. Urmează apoi cinci cărți cu cotele destul de apropiate între ele. Toate aceste lucrări au constituit și succese de librării.

Cu o circulație medie urmează 11 cărți. Diferența între cotele lor este infimă. Raportate la situația din librării se observă amestecul de succese cu insuccese. Pe alocuri, cite un fapt care descumpanește: insignifiantul roman al lui N. Rădulescu Lemnaru, și volumul excepțional al Anei Blandiana au același grad de solicitare. *Dincolo*, de C. Ștefanache, este mai cerut decât esul lui A. Marino *Modern, modernism, modernitate*.

În sfârșit, cercetând partea de jos a clasamentului se remarcă revenirea la similitudinea cu situația din librării. Deși volumul lui Marin Sorescu figurează aici, datorită intrării sale târziu în bibliotecă, probabil că de fapt ar fi trebuit să se găsească în zona de mijloc a tabelului.

Concluziile care se pot trage în urma cercetării noastre sînt următoarele:

1) Cărțile de o largă accesibilitate dețin primul loc în lectura celor care frecventează bibliotecile anchetate. Fenomenul devine ex-

plificabil dacă ne gîndim că o parte a publicului cititor nu împrumută cărți de la biblioteca publică. Așa după cum au arătat și anchetele anterioare²⁾, numărul intelectualilor prezenți în bibliotecă publice este încă mic, în raport cu ponderea lor în rîndurile publicului cumpărător de carte. Atragerea lor ar modifica desigur circulația unor cărți valoroase dar socotite inaccesibile de către masa generală a cititorilor.

2) Volumele de critică sînt în general cumpărate de către cei interesați. Astfel se explică de ce sînt mai puțin cerute în bibliotecă unde le caută doar elevii sau cei care nu le-au găsit în librării.

3) Cartea de poezie se citește mai puțin în bibliotecă. Iubitorul de versuri preferă să aibă acasă volumul și îl cumpără să-l citească și să-l recitească oricînd simte nevoie, poposind asupra poeziilor care i-au plăcut, fără ca data la care trebuie să restituie cartea să se profileze amenințătoare. E drept, și propaganda cărții de poezie ar trebui îmbunătățită pentru a se risipi acea neîncredere care înconjoară încă lirica modernă.

4) Cărțile de succes din librării, de o largă accesibilitate, au și o mare audiență în bibliotecă. În schimb cele cu succes de librărie și valoroase din punct de vedere artistic trec în al doilea plan în bibliotecă. Încercăm să dăm una din explicațiile posibile. Cititorii cu gust sigur sînt mai puțini decît cei care se complac în lectura unor lucruri ușoare. De aceea, marea parte a primei categorii va reuși să-și procure volumele care o interesează din librării. Cititorii din a doua categorie sînt mult mai numeroși. Pentru ei, tirajele cărților solicitate devin prea mici și de aceea trebuie să le caute în bibliotecă.

5) În general, insuccesele de librărie sînt și insuccese de bibliotecă.

6) Dacă în librării selecția cărților se face spontan, în bibliotecă alegerea poate fi dirijată. Bibliotecarului îi revine menirea de a atrage atenția asupra cărților de înaltă ținută artistică. Inițiative ca aceea a Bibliotecii municipale „M. Sadoveanu” unde la dispoziția cititorului se află decupate recenziiile cărților, oferind acestuia o informare rapidă, ar trebui extinse. Tot aici, vitrina literară invită la lectura unor cărți cu prestigiu stabilit. Sînt cîteva acțiuni apreciate de cei cărora li se adresează. Dar propaganda cărții poate găsi și alte modalități de manifestare. Pentru că important nu este să se citească mult, ci să se citească acele opere într-adevăr valoroase.

Dragoș VILCEANU

¹⁾ Tăutu, Ioana — *Lectura în bibliotecă ordsească* Giurgiu (părțile) 1—2. In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 5—6, mai, iun. 1969.

Corvătescu-Tofan, Antoaneta. *Insemnări băcdoane despre cărțurari și carte*. In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 11, nov 1969

¹⁾ Sondajul parțial de la Biblioteca municipală „M. Sadoveanu” confirmă rezultatele înregistrate în cele două biblioteci.

Lectura copiilor și a adolescenților

Cercetare complexă

Relația *carte-cititor* impune cercetătorului o permanentă reconsiderare a datelor în raport cu continua evoluție a celor doi factori.

Cresterea în proporții impresionante a producției editoriale, multimea și varietatea publicațiilor impun o permanentă selectare și recomandare a operelor corespunzătoare, scutind cititorul de greutatea alegerii; cataloagele selective, indicii bibliografici și materialele de referință trebuie mereu modificate, metode noi de informare a cititorului trebuie găsite fără întrerupere.

Dar și mai imperios se impune revizuirea cunoștințelor noastre despre cititori, mai ales cind este vorba de copii și adolescenți. În veacul trecut, dar mai ales în primele decenii ale veacului nostru, psihologia și pedagogia au întreprins studii de bază cu privire la etapele de dezvoltare ale copilului — de la naștere și pînă la pubertate. S-a stabilit o scară a evoluției somatice, o alta pentru dezvoltarea inteligenței, s-au fixat perioadele în care domină gândirea concretă, s-au analizat căile prin care se impune gândirea abstractă, s-au studiat stările afective, temperamentul, formarea viitoarei personalități etc. Fără a renunța la toate aceste descoperiri, multe dintre datele obținute trebuie astăzi revizuite datorită schimbărilor rapide și profunde petrecute în societate în decursul ultimelor decenii: largă răspindire a școlii generale și obligatorii în tendința de extindere la opt și chiar la zece ani, ca și diversificarea învățămîntului mediu, cu apariția unor numeroase ramuri de specializare, solicitată modificări structurale în imaginea pe care ne-am făcut-o despre instruirea și educarea tineretului. „Explozia” informațională cu nenumăratele ei mijloace audiovizuale, nu-l ocolește nici pe copil. Factorii de mass-media, acționînd simultan asupra lui, au zdruncinat definitiv acea imagine, devenită tradițională, a mediului „strîmt” în care se dezvoltă copilul. Își pierde din importanță și cunoscutele diferențieri între mediile de dezvoltare rural și urban, datorită intensei comunicații între acestea. În același timp, condițiile mai bune de viață, hrană, locuință, asistență medicală, sport etc. au influențat puternic asupra dezvoltării psiho-fiziologice a copiilor, determinînd o anumită scurtare a perioadelor de evoluție. Psihologia copilului, pentru a putea ține pasul cu această rapidă transformare, trebuie să procedeze fără întrerupere la noi cercetări și să-și modifice continuu atît datele problemei, cît și mijloacele de investigație. Cu atît mai imperios se cere

o asemenea reconsiderare cînd este vorba de adolescenți, categorie de tineri care se impune astăzi atenției cercetătorilor cu probleme noi, neabătute la începutul acestui secol. *Hebelologia* — știința despre adolescență — se bazează pe situația relativ nou creată de societatea industrială, cînd între copilărie și vîrstă adultă apare ca necesară o perioadă de pregătire școlară și profesională, fără de care tînrul nu se poate integra în procesul de producție.

„Dacă în istoria psihologiei adolescența a fost studiată ulterior copilăriei și cunoaște de-abia astăzi o mare actualitate, faptul nu se datorește unei uitări în trecut și nici hazardului; rațiunea este cu mult mai profundă: dacă este adevărat că adolescența este o perioadă, mai mult sau mai puțin îndelungată, care separă copilăria de vîrstă adultă, se poate susține într-adevăr că nu în toate societățile există adolescenți și în acelea în care există ei nu se află în mod obligatoriu în toate păturile sociale. Numai atunci cînd adolescența începe să devină o etapă prin care trece efectiv un număr crescînd de copii, ea începe să devină un fapt social și să ridice probleme teoretice și practice în același timp: analiza psihologică nu poate — în acest domeniu — să precedă evoluția sociologică.”

Nu ne angajăm aici în polemică cu Avanzini pentru a discuta aceste afirmații mult prea categorice; ne mulțumim să observăm că, fiziologic și psihologic, perioada a fost descoperită și cercetată ca un fenomen de trecere obligatorie în evoluția copilului; deci prezența lui nu este condiționată exclusiv de factorii sociali, așa cum ar reieși din citatul folosit de noi. Dar, o dată această rezolvă făcută, trebuie să apreciem valoarea sociologică a definiției date de Avanzini, care explică multe din problemele atît de alarmante ale adolescenților din zilele noastre.

Studiul lecturii este strîns legat de cercetările de psihologie și sociologie. Orice revizuire de date în cercetarea primelor două domenii ne obligă la o atentă revizuire și a datelor pe care le avem cu privire la evoluția cititorului. De altfel, studiul lecturii n-a format, la noi, o preocupare distinctă în cercetările psihologilor și sociologilor, ci a fost integrat în problema mai largă a instrucției, educației și culturii. Fiind numai un aspect al problemelor de mare complexitate, lectura a fost studiată cu instrumente puține și pre-

1) Avanzini, Guy, *Le temps de l'adolescence*. Paris, Editions Universitaires, 1965, p. 14—15.

carc. Chiar și cele câteva studii care au avut ca preocupare centrală lectura, unele de o valoare incontestabilă, s-au rezumat la o descriere a fenomenului, la prezentarea statistică a acestuia. Ancheta, metodă larg folosită în ultimele cinci decenii, a stabilit un anumit profil al cititorului copil sau adolescent; s-a ajuns la acest „profil” mai mult din cercetarea preferințelor pentru lectură și mai puțin din studii numeroase lor implicații psihologice, sociologice și pedagogice ce decurg din relația carte-copil, sau carte-adolescent. Într-unul din primele studii românești din acest domeniu, considerat și astăzi a fi unul din cele mai serioase, autorul — Lucian Bologa²⁾ — construiește un întreg edificiu psihologic numai pe baza răspunsurilor primite la un chestionar aplicat în școli din mediul urban și rural. Lipsa bibliotecilor și a cărților corespunzătoare vârstei, mai ales în mediul rural de atunci, lipsa unui sistem de informare și de deprindere a tineretului cu lectura sînt motivele de bază ale diferențierilor găsite de cercetători; dar el nu pe acestea le pune pe primul plan ci, pornind de la statistica răspunsurilor, trage concluzii cu privire la aptitudini și tendințe diferențiate între băieții și fete, între orașeni și țărani etc.

Generalizarea hazardată a unor date statistice obținute prin anchetă se manifestă și astăzi, cînd se studiază de exemplu preferințele de lectură ale tinerilor, fără să se coreleze și cu gradul lor de informare privind cartea accesibilă lor. Cînd știi puțin, cînd asfi puțin, nu poți avea nici preferințe deosebite și în nici un caz aceste biete preferințe nu pot servi drept mijloc de caracterizare valabilă a cititorului.

În lucrările noastre anterioare publicate ca studii sau capitole din cursurile predate la universitate, am sesizat această fundamentare subredă a încercărilor de profilare a cititorului în diversele sale etape de dezvoltare. S-a născut încă de atunci ideea unui studiu de durată, cu metode complexe de cercetare care să urmărească evolutiv relația carte-cititor privită din punct de vedere psihologic, sociologic, pedagogic și biblioteconomic. Proiectul acestei lucrări prevede o imbinare a mai multor metode de cercetare pentru a se putea obține date sigure cu privire la influența lecturii în dezvoltarea copiilor și a adolescenților. Pe baza unui asemenea proiect, am început în primele luni ale acestui an o cercetare despre lectura copiilor și a adolescenților. Cercetarea cuprinde trei etape de vîrstă: copii, între 9 și 11 ani, care au deprins deja tehnica lecturii, dar care manifestă limite specifice în înțelegerea textului; preadolescenți, între 11 și 14 ani, la care se afirmă atracția pentru lectură, limitată însă de caracterele specifice vârstei; adolescenți, între 14 și 18 ani, cărora li se des-

chid larg posibilitățile unei lecturi variate ca tematică și ca nivel.

Dintre obiectivele acestei cercetări, menționăm:

— Obiective de ordin psihologic: analiza componentelor fiziologice și psihologice ai actului lecturii și rolul lor în deprinderea și perfecționarea lecturii (aici se vor vedea indicii cu privire la viteza lecturii și se vor studia modele de eliminare a erorilor în lectură); semnificație și sens pentru cititorii din fiecare categorie amintită (descoperirea ideilor esențiale din text, înțelegerea lor justă, fixarea, conservarea și actualizarea lor); interpretarea textului, sesizarea valorii lui efective (deprinderea cu lectura expresivă); deprinderea cu analiza critică a unui text, posibilitatea valorificării și ierarhizării operelor citite, deprinderea și cultivarea gustului pentru lectură (sensibilizarea în vederea receptării textului, stimularea curiozității, voinței și pasiunii pentru învingerea greutăților prezentate de unele texte); influența lecturii în procesul instructiv-educativ, în dezvoltarea aptitudinilor, în formarea personalității.

— Obiective de ordin sociologic: factorii care influențează lectura tineretului: familia, școala, prietenii, organizațiile de tineret; locul lecturii în ansamblul preocupărilor zilnice, timpul acordat lecturii, condițiile lecturii; lectura în raport cu celelalte mijloace moderne de informare și agrement: cinematograful, televiziunea, radioul etc. (raporturi de concurență sau de confluență între aceste elemente de mass-media); elemente de sociometrie (structura grupului de cititori: influența opiniei grupului asupra lecturii la alegerea cărții și formarea gustului pentru anumite categorii de creații; influența lecturii asupra integrării sociale a tînrului, asupra pregătirii școlare și profesionale).

— Obiective de ordin pedagogic: metode diferențiate pentru inițierea cititorilor în sistemul de organizare a fondului, în folosirea cataloagelor, a materialelor bibliografice și de referință etc.; metode de inițiere a cititorilor în studiul individual și în întocmirea notelor de lectură; metode diferențiate de informare cu privire la publicațiile noi, la lucrările dintr-un anumit domeniu tematic (recenzia, expunerea bibliografică, expoziția de cărți etc.); acțiuni diferențiate cu cititorii pentru inițierea, informarea și stimularea lor la lectură (verificarea vechilor metode, experimentarea și generalizarea unor noi metode de organizare a acțiunilor bibliotecare).

Cercetările vor dura doi ani (1970—1971), cu posibilitatea de a fi prelungite, dacă situația o va cere. Metoda cea mai larg folosită va fi cea experimentală: se va acționa, conform obiectivelor, asupra unor grupe de subiecți, observînd, măsurînd și comparînd rezultatele. Experimentului i se vor alătura și alte metode de cercetare ca: ancheta, discuția individuală cu subiectul, informarea directă și indirectă asupra acestuia, analiza

²⁾ Bologa, Lucian. *Lectura tineretului*. Cluj, Editura Institutului de psihologie, 1933.

unor documente elaborate de subiecți etc. Este pentru prima dată la noi că se întreprinde un studiu experimental al lecturii pornind de la ipoteza că lectura este o tehnică și o artă care nu se însușesc de la sine, că acționând din vreme asupra cititorului asigurăm o mai rapidă și mai temeinică dezvoltare profesională și culturală. Pentru a putea cerceta justetea acestei ipoteze, studiul se desfășoară în două medii diferite: în *grupe-pilot* și în *grupe de comparare*.

Grupele-pilot au fost organizate la Biblioteca municipală „Mihail Sadoveanu” din București, prima cuprinzând cititori de la 9 la 11 ani, a doua — de la 11 la 14 ani (ambele funcționând la secția pentru copii a bibliotecii municipale) și a treia cuprinzând cititori între 14 și 18 ani (funcționând chiar în localul bibliotecii municipale). Asupra grupelor-pilot se acționează, membrii acestora fiind subiecții cercetărilor experimentale. Pentru a se da un caracter cât mai spontan comportării cititorilor din aceste grupe, recrutarea s-a făcut prin înscrierea lor voluntară. Pentru ei, grupele-pilot poartă numele de „cluburi de lectură”; completând o adeziune, ei devin membri ai acestor cluburi. Copiii li s-a lăsat întreaga libertate să-și elaboreze singuri regulamentul clubului, să propună activități cât mai apropiate de gustul și preocupările lor, să execute macheta viitoare: insigne și cea a cărții de membru. Organizate în luna mai a.c., grupele-pilot intrunesc, fiecare, între 30 și 40 de membri. În ciuda vacanței, copiii au cerut ca activitatea cluburilor să nu fie întreruptă. Întâlniri sporadice au fost deci organizate pentru copii și preadolescenți, la ele participând mai mult de jumătate din membrii înscriși. La grupa adolescenților întâlnirile s-au ținut aproape săptămânal, cu excepția lunii august, când majoritatea membrilor au lipsit din localitate. Adevărată activitate a cluburilor — grupe-pilot a început însă din luna septembrie a.c., ea fiind axată pe obiectivele cercetării mai sus-menționate.

Într-o primă etapă de șase luni (până în luna martie 1971 inclusiv), atenția va fi concentrată asupra acțiunilor de inițiere, informare și sensibilizare a cititorilor (stimularea interesului și cultivarea gustului pentru lectură); în perioada următoare, se va urmări perfecționarea deprinderilor căpătate și sintetizarea lor într-o acțiune de valorificare a lecturii.

Grupele de comparare, asupra cărora nu se acționează, servesc pentru verificarea rezultatelor obținute în grupele-pilot. Ele au fost organizate în școli și licee din București și din alte localități, într-un total de cca 2000 de subiecți. O grupă e formată din elevii aceleiași clase (în general diferențele de vîrstă dintre ei sînt minime). Sînt reprezentate clasele a III-a și a IV-a din școlile generale (grupele de comparare pentru copii

între 9 și 11 ani); clasele a V-a—a VII-a (preadolescenți între 11 și 14 ani); clasele a IX-a—a XI-a (pentru adolescenți între 14 și 18 ani). Au fost evitate clasele a VIII-a și a XII-a, deoarece elevii terminînd un ciclu, se dispersează și nu ar putea fi urmăriți și în anul următor.

Subiecții grupelor de comparare sînt lăsați să evolueze sub influența factorilor obișnuți (școală, familie, prieteni, mass-media etc.). Asupra lor se fac numai sondaje pentru a determina:

- natura și intensitatea interesului pentru lectură;
- locul lecturii în ansamblul preocupărilor;
- informarea cu privire la cărți și autori;
- varietatea tematică a lecturii;
- posibilitățile de actualizare a celor citite;
- deprinderea lecturii ca o necesitate intelectuală.

Sondajele se fac în trei rînduri, în timpul celor doi ani consacrați cercetării. Primul sondaj s-a făcut în luna iunie a.c., pentru a se stabili nivelul de plecare atît în grupele-pilot, cît și în grupele de comparare. Pentru acest sondaj s-au aplicat celor 2000 de subiecți chestionare diferențiate: copiilor — cu un număr de 8 întrebări; preadolescenților — cu un număr de 20 de întrebări; adolescenților — cu un număr de 40 de întrebări. Fiecare tip de chestionar conține și două teste de cunoștințe (referitoare la titluri de opere și la nume de autori).

Chestionarele fiind codificate, a fost posibilă centralizarea datelor cu ajutorul mașinilor de calcul. Prelucrarea rezultatelor va stabili nivelul subiecților din grupele de comparare la începutul cercetărilor. Un al doilea sondaj va fi aplicat la sfîrșitul anului școlar 1970—1971; al treilea și ultimul sondaj va fi aplicat la sfîrșitul cercetărilor. Aceste sondaje vor permite să se observe evoluția subiecților din grupele de comparare, evoluție care va fi comparată tot timpul cu evoluția subiecților din grupele-pilot.

Proiectul acestei cercetări a fost aprobat și însușit de Centrul de cercetări pentru problemele tineretului, de Consiliul Național al Organizației de Pionieri și de Biblioteca municipală „Mihail Sadoveanu” din București. Cele trei instituții au desemnat și un număr de cercetători — psihologi, pedagogi, sociologi și bibliotecari — care participă efectiv la lucrări. Totodată, ele asigură și baza materială necesară acestei cercetări.

Dacă lucrurile se vor desfășura în bune condițiuni, rezultatele cercetării vor reprezenta o contribuție la studiul lecturii copiilor și adolescenților și vor fi de un real folos tuturor aceluia care se ocupă de instruirea și educarea tineretului.

dr. Ilie STANCIU

PLANUL DE ACTIVITATE*)

al clubului de lectură al tineretului „Tudor Arghezi”
de pe lângă Biblioteca municipală „Mihail Sadoveanu” din București

19 septembrie

- Seară de poezie : Baudelaire (citesc membrii clubului).
- Ciclul „Din istoria cărții”.
- Expoziție : Cartea nouă achiziționată de biblioteca municipală în timpul verii.

26 septembrie

- Seară de teatru : M. Sebastian, **Steaua fără nume** — un act — lectură la masă (citesc membrii clubului).

3 octombrie

- Montaj : Adolescentul în literatură (prezintă și citesc membrii clubului).

10 octombrie

- Seară de poezie : T. Arghezi, **Cuvinte potrivite** (citesc actori).

17 octombrie

- Seară de teatru : Camil Petrescu, **Act venetian** — lectură la masă (citesc membrii clubului).
- Ciclul „Din istoria cărții”.
- Recenzii : Cărți noi.

24 octombrie

- Seară de muzică : „Etapă strălucite din istoria muzicii”, cu exemplificări practice (invitați).

31 octombrie

- Seară literar-cinematografică : „Din marile opere literare ecranizate” (prezintă și discută membrii clubului).

7 noiembrie

- Concurs : Cel mai bun recitator al poeziei lui V. V. Maiakovski și Serghei Esenin.

14 noiembrie

- Seară de teatru : Fr. Schiller, **Hoții** — un act — lectură la masă (citesc membrii clubului).
- Ciclul : „Din istoria cărții”.
- Recenzii : Cărți noi.

21 noiembrie

- Concurs pentru „ocuparea” unui „post” de bibliotecar.

28 noiembrie

- Expunere : Capitole nemuritoare din romanul secolului al XIX-lea (prezintă și citesc membrii clubului).

5 decembrie

- Proces literar : Alain Fournier, **Cărarea pierdută** (interpretează membrii clubului).

12 decembrie

- Seară de poezie : Simbolisții. Recital din poezia lui D. Anghel, I. Minulescu, G. Bacovia (citesc membrii clubului).

*) Membrii clubului activează în patru secții : Poezie, Proză, Teatru, Muzică. Fiecare secție își pregătește „seara” ce-i revine în plan. Participare obișnuită : 30-40 de tineri. Reunirile au loc în fiecare duminică, la orele 17.

19 decembrie

- Seară de teatru : W. Shakespeare, **Visul unei nopți de vară** — un act — lectură la masă (citesc membrii clubului).
- Ciclul „Din istoria cărții“.
- Recenzii : Cărți noi.

26 decembrie

- Concurs „Cine citește mai frumos?“ (textul la alegere).

9 ianuarie 1971

- Seară de poezie : Poeți tineri, invitați de noi, citesc din creația poetică personală.

16 ianuarie

- Seară de teatru : Goethe, **Faust** — un act — lectură la masă (citesc membrii clubului).

23 ianuarie

- **Montaj** : Capitole celebre din romanul monumental — Balzac, Zola, Th. Mann (citesc membrii clubului).
- Ciclul „Din istoria cărții“.
- Recenzii : Cărți noi.

30 ianuarie

- Concurs „Cine recită mai frumos?“ (text la alegere).

6 februarie

- **Proces literar** : Roger Martin du Gard, **Les Thibauds** (interpretează membrii clubului).

13 februarie

- Concurs : Recitări din poezia preferată.

20 februarie

- **Amintiri despre cărțile citite** : Discuții în jurul cărților citite din copilărie și până în prezent.

27 februarie

- Concurs : Lectură expresivă. Texte la alegerea concurenților.
- Ciclul „Din istoria cărții“.
- Recenzii : Cărți noi.

6 martie

- Din marile creații ale lumii : Dante, **Divina Comedie**.

13 martie

- Seară de poezie : Tălmăcirii din lirica universală făcute de Lucian Blaga, Al. Philipide, Romulus Vulpescu (citesc membrii clubului).

20 martie

- Seară de teatru : Un act dintr-o piesă de A. P. Cehov — lectură la masă (citesc membrii clubului).
- Ciclul „Din istoria cărții“.
- Recenzii : Cărți noi.

27 martie

- Concurs : Informare bibliografică pe o temă dată.

SITUAȚIA FONDURILOR TRADIȚIONALE ÎN BIBLIOTECI

La 25 decembrie 1968, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, prin adresa cu nr. 145132, prevedea fixarea unui fond necriptic din care să poată fi plătit personalul competent necesar prelucrării materialelor din fondurile vechi de cărți existente în unele biblioteci municipale sau orașenești, cu condiția ca lucrarea să fie încheiată pînă la sfîrșitul anului 1969. Ca urmare, ne-am propus să cercetăm care este situația acestor fonduri astăzi, în ce măsură au fost prelucrate, cum sînt puse în valoare, ce investigații se fac pentru completarea lor, în sfîrșit, care sînt problemele puse de existența lor.

Pentru început am vizitat bibliotecile municipale din Suceava, Botoșani, Bacău și Piatra Neamț unde am văzut și biblioteca documentară G. T. Kirileanu.

Stadiul de prelucrare al vechilor fonduri variază de la o bibliotecă la alta. Dacă unele din ele au inventariat fondurile în cea mai mare parte (Suceava, Bacău, G. T. Kirileanu din Piatra-Neamț) iar unele au și fișiere organizate (Suceava, Bacău), la Biblioteca municipală din Botoșani ele nu sînt încă luate în evidență.

În Suceava, Nicu Chircă, directorul Bibliotecii municipale, ne spune că au un fond tradițional de aproximativ 15 000 de volume, din care 10 000 figurează în fișierul special, organizat în ultimii cinci ani, urmînd ca, în măsura posibilităților, să fie prelucrate și celelalte.

Printre volumele în limbile română, germană, franceză și engleză care compun acest fond, am întîlnit și cîteva cărți românești vechi, destul de numeroase ediții princeps ale autorilor români din secolul al XIX-lea, cărți cu autografe, colecții de periodice vechi, reprezentante ale unor curente literare, bune lucrări de referință. Multe tipăriri provin de la *Muzeul din Fălticeni*, de la *Clubul român din Suceava*, din donații. Printre acestea din urmă a figurat, nu de mult, și fondul Leca Morariu (circa 6 500 de volume) al cărui catalog a fost întocmit de Biblioteca municipală, un fond de valoare care a fost transferat la Muzeul de istorie a județului Suceava. Nu știm care au fost criteriile, dar cazul prezintă o anomalie și dă naștere la

nedumeriri: De ce o colecție atît de valoroasă este sustrasă circulației limitîndu-se accesul cititorilor la ea? Cine o frecventează astăzi? Cum este pusă în valoare?

La Biblioteca municipală, fondul tradițional este adăpostit într-o încăpere, depozit și sală de lectură în același timp, cu cîteva mese pentru cititori, în majoritatea lor profesori și studenți. Pe cîteva rafturi s-au separat lucrări ce urmează să constituie fondul *Bucovina*, selecționate după tematica bibliografică locale. Aceste criterii intervine și la completarea fondului tradițional, acțiune prin care se urmărește achiziționarea, în primul rînd, a unor tipăriri de interes local, în al doilea rînd întregirea colecțiilor de periodice (de ex. colecția *Convorbiri literare* 1886—1946 are cîteva lipsuri), în al treilea rînd procurarea unor lucrări de referință, în sfîrșit, dacă prevederile bugetare mai permit, stringerea tipăriturilor românești dintre cele două războaie mondiale. Din anul 1967 și pînă în 1970 s-au cheltuit cu această destinație circa 23 000—24 000 de lei în total, cumpărîndu-se de la anticariate (sau preluîndu-se de la Fondul de stat al cărții), între altele, și cîteva tipăriri cu valoare documentară din care cităm: *Letopisețele Moldovei* publicate de M. Kogălniceanu, A. D. Xenopol, *Istoria Romînilor, Regulamentul organic (1832)*, M. Gaster, *La chrestomatie roumaine*, I. Bîanu, N. Hodoș, D. Simionescu, *Bibliografia românească veche*, E. Carțoian, *Cărțile populare*, iar dintre periodice, *Dacia literară*, *Curierul de ambe sexe, Sămănătorul, România literară* a lui V. Alecsandri, *Convorbiri literare* etc.

La Botoșani, lucrările de inventariere a fondului tradițional vor începe și, după cum afirmă Cornelia Fercalo, directoarea Bibliotecii municipale, se vor și încheia în iarna aceasta. Motivarea întîrzierii rezidă și aici în lipsa de spațiu. Se amenajează acum, ce-i drept, o încăpere cu destinația de a adăposti cele peste 7 000 de volume, dar se pune întrebarea: oare igrasia prezintă în zidurile localului bibliotecii nu va amenința întregul fond nou și vechi al instituției? Aceasta cu atît mai mult cu cît focul se face cu economic și numai în sălile frecventate de cititori, umezeala nefiind combătută cu nimic, iar depozitele sînt supraaglomerate chiar și la ora actuală, cărțile noi fiind așezate de-a curmezișul peste cele intrate mai de mult, ori pe mese, ori pe marginea ferestrelor, fără vreo perspectivă optimistă într-un viitor apropiat. (Oare autoritățile locale nu vor găsi o soluție pentru eliberarea încăperilor din corpul clădirii bibliotecii ocupate astăzi de un chirieș? Și cînd oare, această instituție, care a cunoscut atîtea tribulații și mutări în anii '50, va fi instalată într-un local demn?)

Componenta fondului tradițional din Botoșani nu se cunoaște încă. Printr-un sondaj făcut de noi, în măsura în care frigul și condițiile de așezare a acestuia ne-au permis,

am găsit cărți provenite de la vechi societăți și instituții de cultură botoșănene printre care *Cercul de lectură Botoșani*. *Biblioteca de imprumut gratuit*, înființată în 1908, *Liceul Laurian*, *Clubul de lectură din Botoșani*, *Biblioteca comunală Botoșani* și multe donații particulare, din care pricină și componența fondului pare eterogenă. Printre multe ediții ale clasicilor literaturii române și străine din secolele XIX și XX, am văzut și cărți de medicină, filozofie, lucrări de referință. Cu toate că vechile tipărituri nu sînt încă luate în evidență și numai cîteva din ele au fișe (deocamdată păstrate în carte), sînt unii cititori din rîndul profesorilor și al medicilor care vin să solicite anumite titluri ce le sînt necesare la realizarea unor lucrări cu caracter local și documentar. Conducerea bibliotecii preconizează o selecționare a volumelor în vederea constituirii unui fond de interes local, al unuia uzual și al unuia de cărți rare. S-au cumpărat, în ultimii doi ani, lucrări botoșănene, cheltuiindu-se circa 4 000—5 000 de lei anual. Din păcate, Biblioteca municipală, dispunînd de mijloace materiale mai reduse, a pierdut destule ocazii de a achiziționa cărți de valoare de la anticariatul local, acestea ajungînd să îmbogățească patrimoniul bibliotecilor din alte orașe.

La Bacău, ne spune directorul ei, Radu Stoian, Biblioteca municipală are un fond tradițional relativ important, depășind totalul de 15 000 de volume. Ele sînt inventariate, fișate și așezate pe format în rafturile unui depozit destinat anume pentru adăpostirea lor. Am întîlnit aici aceeași grijă pentru separarea lucrărilor ce urmează să constituie fondul local băcăoan. Într-un du-lap sînt păstrate cele 60 de cărți românești vechi. Sondajul făcut de noi în fondul tradițional ne-a dezvăluit că el a fost acumulat din cărți preluate (în virtutea Instrucțiunilor nr. 3406 din 1961) de la școlile medii: Liceul „Petru Rareș” din Piatra Neamț, Liceul „Roman-Vodă” din Roman, Liceul din Tîrgu-Ocna, seminariile de la Săbăoani și Luizi-Călugăra, precum și de la vechi societăți culturale din oraș cum sînt *Cercul de lectură „Raza”, Cercul de citire „U. Alecsandri”,* înființat în 1919, devenit mai tirziu *Ateneul cultural „U. Alecsandri”* prin unificarea cu *Ateneul „I. L. Caragiale”*. În componența lui, asemănătoare cu a celorlalte fonduri tradiționale, se întîlnesc tot opere ale clasicilor literaturii române și străine dintre anii 1850 și 1940, unele opere cu valoare artistică (printre care și Biblia ilustrată de Gustave Doré), lucrări de referință, periodice: *Convorbiri literare, Viața românească, Revista Fundațiilor* etc.

După cum am mai arătat, fișele vechilor publicații sînt prezente în fișierul care stă la dispoziția cititorilor interesați, cei mai mulți din ei profesori și studenți din Iași și Bacău care consultă, cu precădere, lucrări

de literatură veche și de critică literară. Pentru ilustrarea unor lecții, citate la curs, profesorii de la liceele locale organizează vizite cu elevii la Biblioteca municipală, în scopul cunoașterii nemijlocite a tipăriturilor.

Tot pe baza datelor culese din cărțile vechi se lucrează acum la monografia *Ateneului cultural „U. Alecsandri”,* la reconstituirea activității și bibliotecii acestuia.

În ultimii trei ani, prin politica de completare a fondului tradițional s-au urmărit, pe de o parte, achiziționarea cărților privitoare la orașul Bacău și la personalitățile băcăoane, pe de altă parte, a tipăriturilor românești, mai ales periodicele presei locale și centrale dintre cele două războaie mondiale. În vremea din urmă, printre alte achiziții, se numără un frumos exemplar din *Cazania lui Uarlaam* (Iași 1643) și colecția pe anul 1883 a *Contemporanului*.

Biblioteca municipală din Piatra-Neamț nu are un fond tradițional propriu și, cu toate că pe undeva se simte o dorință în acest sens, nici nu se poate prevedea să-și constituie unul în viitor. Mai întii pentru că iar dubla pe cel existent la Biblioteca „G. T. Kirileanu”, iar în al doilea rînd pentru că, în condițiile unui local impropriu, în care cărțile și periodicele se depozitează prin supraetajare, îngreunînd servirea lor și amenințînd să-și sufoc pe lucrători și pe cititori deopotrivă, n-ar fi posibil să se creeze o nouă secție cu un asemenea profil. (De ce oare în Biblioteca municipală din Piatra-Neamț nu s-a introdus încălzirea cu gaz metan cînd conducta trece pe la ușa ei? Să fie mai periculos decît focul cu lemne și cărbuni?)

Biblioteca „G. T. Kirileanu” conservă astăzi 24 600 de cărți și 400 de titluri de periodice, toate inventariate, pe lingă care mai sînt în curs de inventariere circa 300—400 de volume provenite din donații ulterioare. Lucia Tăbîrcea, bibliotecară de mai mulți ani în această instituție, ne arată cărțile din colecție păstrate așa cum le-a așezat însuși Kirileanu, pe formate, împărțite după un criteriu personal de clasificare, în treizeci de grupe din care spicuim: cărți românești vechi (173 de titluri), istorie, folclor, Ion Creangă, Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, literatură română, literatură străină, problema țărănească, artă, turism, lucrări de referință etc. Din venerație pentru donator, așezarea cărților a rămas aceeași și astăzi. Printre ele sînt cîteva piese cu adevărat rare. Astfel, cărțile cu însemnări autografe ale lui Ion Creangă, singura colecție a ziarului *Țințul* în care se mai găsește articolele lui Eminescu, *Almanahul* în care s-a publicat întîia oară *Lucașfărul* lui Eminescu, ediția princeps a cărții lui N. Bălcescu, *Puterea armată la români*. La acestea se adaugă revistele: *Floarea darurilor, Columna lui Traian, Steaua Dunării, Albina românească* și altele.

Am parcurs cele aproape 230 de fișe completate în luna august de cititorii veniți să consulte cărți la bibliotecă, încercând să stabilem cine sînt ei, din ce categorii fac parte. Înainte de toate am aflat că elevii nu sînt admisi aici decît în baza unor recomandări speciale date de profesorii lor. Vin, în schimb, profesori universitari de la București, Iași, Galați, profesori de la Institutul pedagogic de trei ani din Bacău, unii pentru a-și redacta cursurile, alții pentru elaborarea lucrărilor de doctorat, profesori de la școlile medii din Piatra-Neamț, Bacău, Roman. studenți de la cursurile fără frecvență ale facultăților de filologie și istorie, redactorii de la ziarole locale și centrale, secretari literari ai teatrelor din regiune, învățători și profeți, autori de monografii și profesori și învățători care se pregătesc pentru lucrările de grad.

★

După sumara analiză a situației fondurilor tradiționale din numai patru biblioteci, concluziile pe care le-am putea trage ar fi și incomplete și timpurii. Va trebui să vizităm și alte fonduri din diferite regiuni ale țării pentru a putea însuma concluzii generale valabile. Pînă atunci însă vom încerca să concretizăm ce am găsit comun în aceste patru cazuri și să facem o primă apreciere critică asupra situațiilor întâlnite.

— Prolucrarea fondurilor tradiționale nu este încheiată în nici una din bibliotecile vizitate. Dispozițiile adresei citate la început nu s-au îndeplinit din motive locale, printre care, în primul rînd, lipsa de spațiu și de personal competent.

— Componenta fondurilor tradiționale văzute de noi este, în mare, aceeași în toate bibliotecile: lucrări cu caracter enciclopedic, opere ale clasicilor literaturii române și universale, lucrări de istorie, filozofie, medicină, științele naturii, periodice.

— Cititorii fondului tradițional sînt, în toate orașele, profesorii de toate gradele, studenți, cercetători, în general autori ai unor studii și lucrări cu caracter local, documentar sau de specialitate.

Fondurile tradiționale sînt o zestre de preț a bibliotecilor numai în măsura în care ele sînt puse în valoare. Pentru aceasta este nevoie, înainte de toate, de inventarierea și prelucrarea lor, paralel cu o riguroasă selecționare a publicațiilor ce le compun. Trebuie separate din totalitatea lor dubletele care pot deveni, la rîndul lor, o bună sursă de schimb, apoi fondul uzual, mult solicitat în sălile de lectură; trebuie constituit acel fond local din care fiecărei biblioteci îi este îngăduit să-și facă un titlu de mîndrie; trebuie să se aloagă de o parte cărțile rare prin vechime, autografe, legături originale sau artistice, ilustrații, proveniență etc.

Dubletele pot deveni, după cum am arătat, o utilă sursă de schimb interbibliotecar în

vederea completării fondurilor tradiționale.

Fondul uzual va reprezenta, fără îndoială, partea cea mai vie, cea mai circulată a fondului tradițional.

Fondul local va fi consultat fără încetare și va servi la documentarea necesară, în primul rînd, a bibliografiei locale și, în al doilea rînd, a istoricilor, autorilor de monografii și biografii și a tuturor celor care fac cercetări în regiunea deservită de bibliotecă. El va servi și la stabilirea activității unor vechi societăți culturale și la reconstituirea unor vechi biblioteci locale.

Cărțile rare pot fi un permanent mijloc de educare istorică, patriotică și estetică a cititorilor prin organizarea, cu ajutorul lor, a unor expoziții cu tematică variată: tipărituri vechi românești ori străine; ilustrația de carte în secolele trecute; autografe celebre. Cu prilejul unor aniversări și comemorări culturale se pot expune: ediții vechi din opera lui...; cărți din biblioteca lui... etc.

Cărțile care nu se încadrează în aceste categorii vor fi ceea ce se cheamă *fondul mort*, lipsite de interes și aport. Proporția dintre el și toate celelalte categorii va conchide, în ultimă instanță, valoarea reală a fondului tradițional în cauză. Nu se pune aici problema de a înlătura, distruge sau risipi acest *fond mort*; căci el va reflecta, oricum, preocupările, cultura și gusturile societății noastre într-o epocă dată. Dar de aici și pînă la a căuta să se investească și în viitor fonduri pentru achiziționarea unor tipărituri din aceeași categorie, numai de dragul de a avea un fond vechi în bibliotecă, este o chestiune de interpretare păguboasă a valorilor pe care le reprezintă el.

În nici un caz nu credem că trebuie să se constituie fonduri tradiționale proprii ale bibliotecilor municipale acolo unde există biblioteci mari cu colecții speciale ori biblioteci cu tradiție moștenite din trecut. Este mai util să se asigure mijloace pentru creșterea fondurilor vechi, cunoscute, decît să se facă investiții pentru crearea unor colecții similare, paralele.

O riguroasă selecție se impune și la cumpărarea tipăriturilor destinate îmbogățirii acestor colecții pentru a nu închide sume importante de bani în volume care, odată așezate în raft, sînt destinate să nu-și mai părăsească locul.

Este bine să nu se uite că, dacă fondurile tradiționale își au cititorii lor obișnuiți, aceștia, chiar puțini fiind, se convertesc în valori noi destinate educației umaniste a tinerii generații. În mijlocul vechilor tipărituri se produce un permanent circuit creator, de la vechi la nou, de la rădăcini la roade, de la trecut la viitor. Și din respect pentru memoria lor trebuie să fie păstrate și sporite cu grijă, fără a îngădui să fie năpădite de buroiaza inutilităților.

Livia BACĂRU

Bibliografia și cultura

Lipsa bibliografiei, atunci când se elaborează o lucrare care necesită documentație, „dă senzația unui adevărat salt în gol”¹⁾. Această recunoaștere a utilității bibliografiei, care apare ca justificare practică a existenței sale, corespunde unei realități. Fără să mai constituie o noutate, permanenta afirmare a acestei caracteristici contribuie la menținerea bibliografiei în rolul pe care trebuie să-l aibă.

De obicei, aprecierile asupra bibliografiei se opresc însă aici²⁾. Faptul că mari savanți și oameni de cultură (la noi, Nicolae Bălcescu, Al. Odobescu, Emil Racoviță și mai ales Tudor Vianu, care a considerat bibliografia nu numai într-un anumit domeniu, ci și în funcția sa generală³⁾) au avut preocupări bibliografice, cu teoretizări importante, este adesea înregistrat fără valorificarea lui pentru sublinierea a ceea ce bibliografia are mai prețios în esența ei: acțiunea în scopul cunoașterii și participarea sa la fenomenul culturii.

Apropierea termenilor bibliografie și cultură (cultura fiind „ansamblul valorilor materiale și spirituale create de societatea omenescă de-a lungul istoriei sale”⁴⁾), înainte

chiar de a fi analizată, pare să deschidă dintr-o dată porți largi și ne face să simțim că prin acest raport bibliografia își recâștigă rangul său adevărat. Acești doi termeni fac parte din aceeași familie. Alăturându-se, se realizează chiar mai mult decât atât, se creează o intimitate între noțiuni, și această intimitate formează, de fapt, obiectul cercetării noastre.

În acest sens, cel mai indicat ni se pare să ne oprim mai întâi asupra naturii lucrării bibliografice.

Bibliografia începe printr-o investigație, al cărei scop este stringerea materialului care intră în bibliografie. Investigația nu este altceva decât o incursiune în diferite domenii de idei — în toate, dacă bibliografia este generală, într-unul, dacă bibliografia este specială, deși, chiar în acest caz, delimitarea domeniului respectiv se face tot în cadrul general. Chiar din prima sa fază de lucru, bibliografia stabilește, așadar, legătura cu lumea atât de vastă a culturii. Această legătură devine și mai strânsă în momentul în care se procedează la selecția lucrărilor. Aprecierea lor înseamnă o ierarhizare care presupune cunoașterea valorii fiecăreia, a aportului adus la evoluția ideilor dintr-un anumit cimp de preocupări. În același timp, alegerea se face avându-se în vedere contribuția pe care gruparea unor lucrări într-o bibliografie poate să o aducă la dezvoltarea culturii.

Ultima din metodele bibliografice, clasificarea, manifestă cel mai mult înțelegere față de diferitele aspecte ale domeniului în care se lucrează bibliografia și a felului în care aceasta se încadrează în contextul cultural general. Ordonarea cunoștințelor umane nu se face pe fragmente, ci prin angrenarea tuturor acestora într-un sistem-unic.

Prin această cercetare și evaluare a diverselor aspecte ale vieții culturale, bibliografia se manifestă, în însăși procesul ei de alcătuire, ca un *sapt de cultură*.

Bibliografia este o modalitate de cuprindere a unei secțiuni a domeniului culturii — a întregului domeniu, în cazul bibliografiei

¹⁾ Oprea Al. *Panait Istrati*. Buc., 1964, p. 9.

²⁾ Sensul cel mai înalt ce l-a fost acordat bibliografiei în lucrările de specialitate a fost acela de „știință a cărții” (Nerva Hodos, în articolul de introducere la nr. 1/1903 al *Revistei bibliografice*, care a apărut timp de doi ani, sub redacția sa).

³⁾ Domsa, Ioan. *N. Bălcescu și bibliografia*. În: *Călăuza bibliotecarului*, 9, nr. 3, mar. 1956, p. 18—20; Georgescu-Tistu, N. *Activitatea bibliologică a lui Al. Odobescu*. În: *Studii și cercetări de bibliologie*, V (1963), p. 135—152; Lupu, Ioan. *Un precursor al documentării științifice românești*. E. G. Racoviță. În: *Studii și cercetări de bibliologie*, II (1957), p. 53—70; Vianu, Tudor. *Bio-bibliografie*. Lucrare elaborată sub redacția lui Mircea Tomescu, de către Ion Stoica și Henry Zalis. Buc., 1967, p. 51, nr. 359 și p. 73, nr. 542—546.

⁴⁾ Definiția figurează în *Dicționarul enciclopedic român*. Vol. 1. A—C. Buc., Editura politică, 1962, p. 855.

generale. Felul în care se realizează această lucrare produce o adărcare a bibliografiei la sfera culturii, care se relevă prin modelarea structurii sale după aceea a culturii. Această „reproducere” a domeniului culturii se face în mai multe feluri:

a. Ca volum

Bibliografia, considerată în ansamblu, este din ce în ce mai vastă, amploarea ei crescând în ritmul în care se înmulțesc valorile culturale.

b. Ca întindere

Cu bibliografia s-a întâmplat, într-un sens, ceea ce s-a întâmplat cu filozofia: la început, filozofia cuprindea toate științele. Treptat, științele s-au desprins, evoluind separat, iar filozofia a rămas cu accepțiunea ei actuală.

Atâta timp oit tipăriturile au fost puține, bibliografia a putut fi generală. Astăzi, o bibliografie generală este din ce în ce mai greu de susținut. Bibliografia națională curentă, care apare sub formă periodică prin grija unor instituții de stat, este o soluție în această direcție, dar pe plan mondial, bibliografia generală este de-a dreptul imposibilă. În conștiința una din tendințele actuale este dezvoltarea bibliografiei de specialitate, pe domenii sau teme, specializarea bibliografiei corespunzând în același timp cu marea dezvoltare a diferitelor domenii de cultură și cu compartimentarea preocupărilor în vremea noastră. Bibliografia de specialitate, neputând oferi, prin chiar definiția sa, o privire de ansamblu asupra evoluției ideilor, este nevoie de toate bibliografiile de specialitate la un loc, pentru a căpăta această viziune. Este rezultatul pe care îl urmăresc bibliografiile de bibliografii.

c. În transformarea caracteristicilor sale

„Cultura nu este o stare, ci o devenire continuă”. Acest „panta rhei” al filozofiei lui Heraclit, aplicat de prof. Dimitrie Macrea domeniului culturii¹⁾, se răsfrânge asupra bibliografiei în modul cel mai evident: bibliografia urmează cultura în schimbările ei de idei, în dezvoltarea anumitor preocupări, în apariția unor domenii noi — bibliografia retrospectivă pentru trecut, cea curentă pentru evoluția actuală.

Cum se precizează atributele bibliografiei din raportul său cu domeniul culturii?

Analizând condițiile culturii, Tudor Vianu arată că acestea sînt „acele realități de fapt care determină creația culturală, fiind însă suportate în mod pasiv de către creatorul de cultură”. Spre deosebire de acestea, mijloacele culturale „sînt întrebunțate în mod activ de către creator [...] sînt făurite de el și

utilizate în vederea realizării unor scopuri²⁾. „Mijloacele culturale sînt o expresie a condițiilor culturii [...] mijloacele sînt contemporane și dependente de condiții, care sînt anterioare producției culturale actuale³⁾. „Mijloacele mai depind și de scopurile spre care se îndreaptă, cărora le sînt subordonate. Aceste scopuri culturale sînt realizarea valorilor. Cîte valori, atîtea scopuri și atîtea categorii de mijloace. Există valori economice, estetice, politice, etice și trebuie să existe tot atîtea mijloace puse în slujba acestor valori⁴⁾).

Bibliografia, spunem noi, este un mijloc comun de realizare a tuturor valorilor culturale, pe care le pune în circuit.

T. Vianu merge mai departe și arată că „suma tuturor mijloacelor obiective (care ajută la realizarea unor valori obiective) alcătuiește tehnica. Tehnica este [...] știința activității omenești pusă în slujba unor năzuințe culturale [...] În această sferă intră fără doar și poate mașinismul industrial, dar și metodele speciale ale științelor, procedeele activității în laboratorul de chimie, fizică, biologie, mijloacele pentru organizarea unui muzeu, procedeele artelor frumoase, regulile de înființare și organizare a unei biblioteci, de răspîndire a cărții, de întrebunțare a filmului etc⁵⁾).

La această enumerare putem adăuga metodele de întocmire a bibliografiilor — investigația, selecția, descrierea, clasificarea. Bibliografia posedă, așadar, și tehnica necesară pentru realizarea valorilor culturale.

Dacă pentru a deveni producător de cultură, trebuie să trăiești cultura timpului tău⁶⁾, bibliografia este o asemenea trăire.

Dacă cultura este, așa cum afirmă Jesse Shera, „... o dualitate de acțiune și gîndire, între care legătura se face prin procesul de comunicare⁷⁾” bibliografia este una din modalitățile prin care se îndeplinește acest proces de comunicare, și nu exagerăm dacă spunem că prin aceasta bibliografia capătă un rol în dezvoltarea societății și în rezolvarea problemelor ei.

Dacă, așa cum s-a spus, „singura valoare a cunoștințelor stă în utilizarea lor⁸⁾”, bibliografia este una din căile de utilizare a cunoștințelor. Rolul ei este cu atît mai mare astăzi, cînd numărul de publicații a crescut atît de mult încît se poate spune că la straturile planetei noastre s-a mai adăugat încă unul, *bibliosfera*.

Bibliografia nu este lipsită de ceea ce e considerat a fi primul element al noțiunii de

¹⁾ Vianu, Tudor. *Filozofia culturii*. Ed. a 2-a, Buc., 1945, p. 167.

²⁾ *Ibid.*, p. 168.

³⁾ *Ibid.*, p. 169.

⁴⁾ *Ibid.*, p. 170—171.

⁵⁾ Vianu, Tudor, *op. cit.*, p. 170.

⁶⁾ Jesse N. Shera. *Libraries and the organization of knowledge*. London, 1965, p. 14.

⁷⁾ *Ibid.*, p. 10.

¹⁾ Macrea, Dimitrie. *Autoperfecționare*. In: *Scintila*, 16 iul 1965, p. 2.

cultură, „ideea de voință culturală”, în care intră, „pe lângă elementul pur volitiv, și un postulat optimist, convingerea că temelile culturale ale omenirii nu sînt istovite, că omenirea mai are sarcini mari înaintea ei și că sufletul omenesc stăpîncește mijloacele de a se apropia de aceste teluri¹⁾. „Voința culturală este dirijată de o valoare culturală ca de o cauză finală și urmărește întruparea acestei valori culturale într-un material. Întruparea valorii culturale este bunul cultural²⁾).

Și ce altceva demonstrează planurile actuale de realizare a bibliografiilor în țara noastră, decît această voință culturală?

Și ce altceva, așa cum am văzut, este bibliografia, decît un bun, un fapt cultural, nu numai prin procesul ei de alcătuire, ci și ca rezultat?

Se afirmă că bibliografia are un rol social. Această însușire se explică atît prin faptul că ea cuprinde elemente culturale, care au caracter social, fiindcă se dezvoltă în societate și pentru societate, cît și prin aceea că bibliografia însăși constituie un produs cultural, care se dezvoltă în societate și pentru societate.

Ne punem întrebarea în ce măsură introducerea tehnicii automate (automatizarea fiind de altfel și ea, la origine, un aspect al culturii) va influența sensurile culturale ale bibliografiei?

Adoptarea mijloacelor mecanizate în cercetare și în prelucrarea datelor este în mersul lucrurilor și devine din ce în ce mai mult o necesitate a lumii moderne, cu avantaje evidente. Folosind metode mecanizate, bibliografiile vor fi întocmite mai repede și poate, uneori, mai precis decît azi, cu posibilități mult mai mari de investigație. Trebuie să recunoaștem însă că mașinile nu vor putea face asociații noi de idei și nu vor putea pătrunde în fondul cel mai adînc al gândirii umane. Acea intimitate între bibliografie și cultură, despre care am vorbit la început, nu se va mai putea realiza în aceeași măsură, pentru că nu va mai exista legătura directă dintre pasiunea de cercetare și valorile create în perioade mai vechi sau contemporane. Bibliografiile le va lipsi vigoarea pe care le-o dă participarea personală a omului, cu nouțatea lui de asociații și invenții. În afară de aceasta, mașina nu va profita, așa cum face bibliograful, de ceea ce se poate cîștiga în procesul de alcătuire a bibliografiilor, de înțelegerea creațiilor culturii și a direcțiilor către care se îndreaptă aceasta.

★

Am afirmat că bibliografia se modelează după structura culturii unei epoci. Ea este deci reprezentativă pentru o epocă (*istoria culturii prin bibliografie ar putea constitui subiectul unor studii speciale*).

Să vedem, cu titlu de exemplu, ce se poate deduce din examinarea unei bibliografii. Vom alege o bibliografie retrospectivă, fiindcă fenomenele culturale dintr-o epocă mai veche au avut timp să se limpezească; o bibliografie care să cuprindă totodată o perioadă îndelungată, în așa fel încît evoluția culturii să poată fi urmărită mai bine; o bibliografie generală, deoarece pentru o examinare de acest fel o privire de ansamblu asupra tuturor domeniilor de preocupări poate să ducă la concluzii mai bogate. Să ne oprim la *Bibliografia românească veche. 1508—1830*.

Ce putem constata, printre altele?

În primul rînd, desigur, apariția tiparului în țara noastră, ca mijloc de răspîndire a culturii, a primei cărți. *Liturghierul* slavonesc, tipărit de Macarie la Tîrgoviște, în anul 1508, a primei cărți în limba română, *Catehismul*, tipărit la Sibiu, în 1544. Se observă înlocuirea treptată a limbii slavone, cu limba română. Numărul mare de tipăriri slavonești din prima parte a perioadei vechi începe să scadă în cea de-a doua parte a secolului al XVII-lea; în schimb, sporește numărul celor grecești (de la data apariției primei cărți în limba greacă, în 1642). Toate acestea corespund schimbărilor din istoria țărilor noastre și influențelor care s-au exercitat asupra culturii românești vechi. Constatăm caracterul predominant religios al vechilor tipăriri, creșterea treptată a numărului cărților laice, ele rămînînd totuși în inferioritate față de cele religioase. Cele mai multe din cărțile laice au un rol pedagogic și didactic: pilde, maxime, filozofice, gramatici, vocabulare, bucoavne, aritmetici; mai puține cărți de istorie și geografie; pravile. O literatură cumințe.

În decurs de trei secole, 1508—1830, s-au tipărit în țările noastre, precum și în alte țări, de către români, aproximativ 2 022 de cărți. Contribuțiile ulterioare la *Bibliografia românească veche* au mărit această cifră, care rămîne totuși o dovadă a greutăților istoriei noastre și a unei concepții de clasă caracteristice epocii în privința accesului la cultură.

În comparație cu bibliografia veche, *Bibliografia modernă a cărților românești, 1831—1918*, în pregătire la Biblioteca Academiei R. S. România (într-o fază foarte înaintată care permite să se tragă anumite concluzii), va arăta o creștere foarte mare a numărului de publicații: într-un singur secol, numărul cărților ajunge la aproximativ 100 000.

Aplicarea metodei comparației între bibliografiile care cuprind publicații de genuri diferite dar din aceeași perioadă, ducă la constatări similare în privința evoluției culturale.

Să considerăm astfel *Bibliografia analitică a periodicelor românești 1790—1850* (vol. I, part. I, II, III), apărută în 1966 și 1967, și *Bibliografia modernă a cărților ro-*

1) Vianu, Tudor. Op. cit., p. 24.

2) *Ibid.*, p. 25.

mănești, 1831—1918, despre care a fost vorba mai sus, acestea avînd o perioadă comună de două decenii.

Prefața *Bibliografiei analitice*, bibliografie în care materialul este așezat după clasificarea zecimală, arată că cele mai numeroase materiale se găsesc în clasa a 3-a, științe și probleme sociale (viața economică și politică, drept, administrație, armată, asistență socială, învățămînt, situație demografică etc.). Din totalul de 16688 de notițe bibliografice, mai mult de 12540 aparțin acestei clase. În comparație cu această clasă, notițele de literatură religioasă sau privind istoria bisericii sînt de numai 1921.

Bibliografia modernă a cărților va indica, pentru perioada comună, începutul aceleiași schimbări de proporții între literatura religioasă și restul publicațiilor și va cuprinde un număr crescînd de cărți referitoare la problemele politice, economice, sociale, de organizare a unor instituții noi, de organizare a învățămîntului. Similitudinea concluziilor la care se ajunge este explicabilă, de vreme ce întreaga activitate culturală și publicistică a perioadei respective a fost sub influența acelorași evenimente: pacea de la Adrianopol, care a favorizat avîntul economic al țărilor noastre, apariția Regulamentului organic, care a modernizat unele instituții și sistemul financiar, revoluția de la 1848. Este perioada dezvoltării capitalismului, care imprimă culturii ideologia sa proprie, cu unele idei progresiste, perioada de asimilare a culturii europene burgheze, prin intermediul culturii grecești (apar traduceri din literatura italiană, germană, și mai ales franceză, după versiuni neo-grecești), sau direct, prin tinerii care mergeau la studii în străinătate, la Viena, Berlin, Lipsce, Pisa, și mai cu seamă la Paris.

Numeroasele anunțuri și bibliografii de cărți, tipărite în presă — așa cum reiese din *Bibliografia analitică a periodicelor* — oferă date interesante de studiat pentru caracterul reprezentativ în ceea ce privește epoca, pe care îl va avea *Bibliografia modernă a cărților*. Așa, de pildă, dacă examinăm mențiunile de traduceri din alte limbi, numai pentru prima jumătate a secolului al XIX-lea, constatăm, cum era de așteptat, că cele mai multe sînt din limba franceză, urmată, la mare distanță, de cele din germană, engleză, rusă, italiană.

Dacă analizăm și repartizarea semnărilor de cărți pe domenii de specialitate, din aceeași bibliografie, ne dăm seama că, așa cum se putea prevedea în condițiile istorice respective, cele mai multe sînt cărțile referitoare la științele sociale. Examinarea semnărilor de cărți confirmă astfel rezultatele comparației între bibliografia materialelor apărute în periodice și bibliografia cărților.

Bibliografiile speciale, reduse la un domeniu de preocupări sau la o temă, de mai mică amploare decît decît bibliografiile gene-

rale, permit și ele să se ajungă la diferite deducții în legătură cu evoluția ideilor.

O categorie interesantă de bibliografii de acest fel sînt acelea care urmăresc răspîndirea elementelor culturale străine. De cele mai multe ori, prefetele acestora interpretează datele cuprinse în bibliografii, precizînd vechimea și genul relațiilor culturale dintre țări).

★

Există un gen de publicații care, apreciate în ansamblu, pot fi considerate adevărate bibliografii. Acestea sînt „bibliotecile” sau „colecțiile”. Planul acestor „biblioteci” sau „colecții” este întocmit după anumite criterii, avîndu-se în vedere educarea unor categorii de cititori sau cunoașterea ultimelor producții literare din țară sau străinătate, scopul fiind completarea culturii unei întregi generații.

„Bibliotecile” sau „colecțiile”, generale, pot fi așadar considerate bibliografii, dar, spre deosebire de bibliografiile propriuzise, pe acestea cititorii nu le cunosc de obicei decît pe măsură ce apar publicațiile. Colecțiile „Oameni de seamă”, „Imagini din istoria Patriei”, „Pagini din istoria universală”, „Maeștrii artei universale”, „Maeștrii artei românești” sînt numai o parte din publicațiile de acest fel prin care se valorifică astăzi în țara noastră moștenirea culturală a vremilor trecute și creațiile culturale contemporane.

Scopul larg educativ al multora din colecții ne face să ne amintim cuvintele lui Dinicu Golescu: „peste puțină este de a dobîndi un neam bun, năruviri întemeiate, îmbunătățiri, și în scurt, prefaceri din rău spre bine, far de înția cîștigare a luminei, care își ia începerea și întemeierea de la învățătură”²⁾.

★

Ea însăși fapt de cultură și totodată sintetiză a culturii, bibliografia este confesiunea unui secol.

★

„Cînd o societate sau un individ cultivă numai un gen de valori, vorbim de o cultură parțială [...]. Ceea ce se numește cultură profesională este, în termenii proprii ai filozofiei, culturii, o cultură par-

1) Menționăm cîteva din acest gen de bibliografii: Baiculescu, George, Dușu, Alexandru et Sassu-Timerman, Dorothea, *Echos ibériques et hispano-américains en Roumanie*. Bucarest, 1959; Tchêkhov en Roumanie, 1895—1960, (de Baiculescu George, Dușu, Alexandru, Dușu, Angela et Dorothea Sassu-Timerman, Dorothea. Bucarest, 1960; Cîndea, Virgil, *Tagore en Roumanie*. Bucarest, 1961; Părvulescu, Titus și Panaitescu, Dumitru D. *Dante în România*. În: *Studii despre Dante*. Buc., 1965, p. 345—422 (Studii bibliografice).

2) Golescu, Dinicu, *Insemnare a călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825, 1826*, ed. Nerva Hodos. Buc., 1910, p. XLI (Introducere. Citat din *Înștiințare pentru școala din satul Golești...*).

tială. Sensul însă, scopul pe care o filozofie a culturii îl poate recomanda, nu e o cultură parțială, ci o cultură totală; capacitatea de a trăi lumea aceasta sub toate aspectele ei, a o prețui în sensul tuturor valorilor pe care ea, în mod virtual, le închide¹⁾. De unde se poate distinge o cultură individuală, parțială sau totală, și o cultură a societății (a grupărilor sociale, începînd de la cele mai mici, pînă la suma tuturor, care e umanitatea), parțială sau totală²⁾.

Este natural așadar să ne întrebăm de ce fel de bibliografie este nevoie pentru ca individul, și prin el, societatea întregă, să se formeze din punct de vedere cultural.

Este nevoie mai întîi, de *bibliografia de cultură generală* (în care intră și bibliografia ideologică), pentru că pe baza ei omul capătă orizontul vast, înțelegerea semenilor săi și a fenomenelor. Își poate realiza *profesiunea sa de om*. De altfel, cultura generală este necesară și pentru specialitatea de care se ocupă cineva, fiindcă îi permite să facă asociații de idei, legături între chestiuni care aparțin unor domenii diferite, utile profesiunii sale.

Este de asemenea nevoie de *bibliografia de cultură profesională*, care să permită aprofundarea unor anumite domenii.

★

„Niciodată nu am fost atît de dornic de glorie încît să nu prefer să fiu bun, mai degrabă decît savant“, spune Petrarca³⁾. Acest „cel dintîi dintre oamenii moderni“, cum a fost numit, nu s-a gîndit, fără îndoială, la lipsa de știință sau de erudiție, ci la lipsa dorinței de a acumula oît mai multe date pentru a căpăta, înainte de toate, saimă de savant. Căci, într-un fel, adevărata cultură este, așa cum s-a exprimat cineva, ceea ce rămîne în suflet după ce ai uitat tot ce ai oîșit. E o butadă adîncă, dar ca să uiți, *trebuie mai întîi să Ji citiți*. Și în urma acestui act, în urma numeroaselor lecturi, se distilează în suflet adevărata bunătate și noblețe la care se referea Petrarca. Pentru aceasta însă, trebuie să fi citit nu numai mult, ci și cărți de valoare. Iar în acest sens, cel mai de folos e o bună bibliografie.

Cultura implică o vedere de ansamblu, căci, așa cum am văzut, chiar și cultura parțială sau profesională trebuie să se sprijine pe o cultură generală. Deci pentru a fi om cult, trebuie să fii mai mult sau mai puțin filozof. Tot așa se poate spune că, mai ales în vremea noastră, pentru a fi om cult trebuie să fii mai mult sau mai puțin bibliograf...

Ileana BÂNCILĂ

Bibliografia locală în preocupările Bibliotecii municipale din Brașov

Activitatea de informare și cercetare bibliografică de interes local a constituit în ultimii ani o preocupare de seamă pentru Biblioteca municipală Brașov. Propunerile din anul trecut pe linia indexării periodicelor, bunăoară, au dus, printre altele, la aprecieri ce confirmă sub acest aspect locul bibliotecii brașovene pe plan național. În articolul *Noi perspective activității bibliografice* de Mircea Ionescu, Biblioteca municipală din Brașov este citată alături de bibliotecile universitare din Iași, Cluj, București și Timișoara, de Biblioteca Academiei și a Filialei din Cluj a Academiei și de alte cîteva biblioteci municipale.¹⁾

Printre lucrările vrednice de semnalat pînă în prezent la Brașov se numără bibliografierea unei părți din revistele apărute în oraș sau pe teritoriul județului, și anume: *Brașovul literar și artistic*, 1931—1935; *Claviaturi*, 1941—1943; *Klingsor*, 1924—1939; *Mitteilungen des Burzenländer sächsischen Museums*, 1937—1944; *Plauri săcelene*, 1930—1940; *Prometeu*, 1934—1939; *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen*, 1886—1926; *Sămănătorul*, 1921—1924; *Tara Birse*, 1929—1938.

În speranța că într-un viitor nu prea îndepărtat se vor putea publica miile de informații extrase din periodicele brașovene enumerate, prezentăm ca exemplu pentru modul de prelucrare a materialelor schema indicelui revistei *Plauri săcelene*, continuatoarea unei publicații anterioare, intitulată *Viața săceleană*, ambele apărute în Satu-

¹⁾ Revista bibliotecilor, 22, nr. 10, oct. 1969, p. 581.

¹⁾ Vianu, Tudor, *Op. cit.*, p. 27.

²⁾ *Ibid.*, p. 28.

³⁾ Petrarca, *De sui ipsius et multorum ignorantia*, 1370. Sur ma propre ignorance et celle de beaucoup d'autres). Trad. Juliette Bertrand, Paris, 1929, p. 17.

Jung-Săcele, județul Brașov. Astfel, în capitolul introductiv al lucrării sînt expuse unele date cu privire la condițiile de apariție a revistei. Se arată apoi programul și cuprinsul acesteia, precum și aprecierile altor periodice asupra ei. Materialul bibliografic propriu-zis este inserat într-un număr de 1620 de informații, extrase din *Viața săceleană*, reprezentată în index prin inițialele U.S., și din *Plaiuri săcelene*, notată cu literele P.S. Referințele sînt orînduite pe capitole în felul următor: I. Bibliografic. Anunțuri și semnalări bibliografice; II. Biblioteci; III. Societăți. Reuniuni. Muze; IV. Religie; V. Economie. Meserii. Co-operative. Bănci. Statistică. Recensăminte; VI. Învățămînt. Pedagogic. Educație; VII. Geografie. Etnografie. Folclor; VIII. Medicină. Sănătate; IX. Artă. Monumente. Artă plastică. Muzică. Teatru. Spectacole. Distracții. Sport; X. Probleme de lîmbă; XI. Literatură. Literatură română: istorie și critică literară. Versuri. Epigrame. Proză. Literatură străină; istorie și critică literară. Versuri. Epigrame; XII. Istorie; XIII. Biografii; XIV. Presă. Studii și comentarii asupra revistei; XV. Indice de nume.

În cadrul fiecărui capitol, materialul e așezat în ordinea alfabetică a numelor de autori și a titlurilor de anonime sau, în cazul capitolului *Biografii*, în ordinea alfabetică a numelor de persoane biografiate. Conținutul unor capitole e divizat, așa precum se constată din titlatura capitolului de literatură, în subcapitole. Spre exemplu, cap. I. *Bibliografie* cuprinde la rîndul lui subîmpărțirile: (Bibliografie) filozofică, teologică, economică, pedagogică, geografică, pentru artă, literatură, istorică și a presii. Unele capitole conțin, atașate la sfîrșitul lor, iconografiile cu privire la problemele tratate.

Un alt mod de bibliografiere a periodicele brașoven, în limba germană de data aceasta îl prezintă materialul extras din culegerea de cronici intitulată *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen* [Izvoare despre istoria orașului Brașov din Transilvania]. La redactarea informației s-a notat numele autorului, anii extramî de apariție a operei, un citat extras din cronica respectivă și tradus în limba română. Spre exemplu:

Czack, Smon

Ephemeris von Simon Czack (1590—1662). Ephemeris libellus in quo quotidiana perscribuntur. (Efemeridele lui Simon Czack. Cărticică în care se notează evenimentele zilei).

1600. Am 28 Tag Februarii kompt Michel Wayda in Cronstatt mit Volk. Am 16 Tag Martii macht sich Michel Weddt devon aus Cronen als er nun 18 Tag uber mit seinem grossen Volk... zu Cronen gelegen war. (1600. La 28 februarie vine Mihael Uiteazul

în Brașov cu oaste. La 16 martie pleacă Mihael Uiteazul din Brașov după ce a stat 18 zile cu oastea sa mare la Brașov). Q.z., G.d. St.K., p. 374—381.

Informațiile cuprinse în indexurile bibliografice amintite sînt organizate, în general, potrivit schemelor rezultate din structura periodicelor respective. Exemplele analizate mai sus demonstrează posibilitățile diverse de elaborare a lucrărilor de indexare bibliografică.

O altă preocupare manifestată în direcția cercetării, a activității științifice desfășurate în scopul punerii în valoare a marelui număr de informații, pentru care biblioteca din Brașov e menționată pe drept în rîndul altor instituții de acest gen din țară¹⁾, o constituie contribuțiile bibliografice consacrate unor personalități din județ.

Pentru selecționarea celor peste 220 de nume de personalități din trecutul cultural al Brașovului, tratate într-o lucrare cu aproximativ același număr de pagini dactilografiate, colectivul de autori s-a condus în general după două criterii esențiale: 1. menționarea în ordinea alfabetică a omenilor de seamă români, germani și maghiari care s-au născut în una din localitățile aflate pe teritoriul actual al județului Brașov; 2. prezentarea celor care venind din alte părți și-au desfășurat principala lor activitate creatoare pe acest teritoriu.

Așa cum se arată într-o primă formă a introducerii ei, pentru întocmirea lucrării a fost consultat un bogat material documentar: enciclopedii, dicționare, tratate de istorie și literatură, reviste, ziare și manuscrise din surse diverse. În limita izvoarelor de informație care ne-au stat la îndemînă, inegal ca întindere și de multe ori contradictorii, ne-am străduit să dăm pe lîngă unele date asupra vieții și activității personalităților tratate și cîteva trimiteri bibliografice. În primul rînd sînt notate volume de informare generală, dicționare și enciclopedii, urmînd apoi în aceeași ordine alfabetică celelalte publicații, indiferent de dimensiunile și caracterul lor.

Menținînd în mod selectiv referirile bibliografice vechi și completîndu-le cu cele mai noi apariții privoitoare la subiect, lucrarea prezintă un important izvor de documentare și constituie un instrument indispensabil în activitatea de informare bibliografică locală. Avînd în vedere că multe dintre personalitățile tratate prezintă un interes ce depășește în măsură considerabilă aria județului, lucrarea bio-bibliografică brașoveană, tip dicționar de personalități, este solicitată de către o seamă de cercetători din județ și din țară, precum și de către familiile unor descendenți ai celor înmănușiați în ea.

¹⁾ Revista bibliotecilor, nr. 10, oct 1969, p. 531.

În prezent, autorii lucrării, conducerea bibliotecii se preocupă de completarea fotografiilor, a portretelor și a altor piese iconografice necesare fiecărei personalități bibliografiate. Bucurându-se de sprijinul organelor de propagandă și cultură locale, biblioteca își propune ca, în cinstea împlinirii semicentenarului partidului, volumul să vadă lumina tiparului.

În scopul asigurării unei informări curente asupra aparițiilor noi cu privire la municipiul și județul Brașov, prin despuțerea zilnică a ziarelor și revistelor locale și centrale apărute în limbile română, germană și maghiară, precum și prin fișarea informațiilor depistate în volume de cărți și alte publicații, serviciul bibliografic al bibliotecii pune la îndemina cititorilor și a cercetătorilor un bogat material informativ de interes local. Astfel, fișierul brașovean cumulează aproape 20 000 de referințe organizate pe următoarele secțiuni: *Brașov (municipiul)*, conținând un număr de aproximativ 3 000 de fișe; *Județul Brașov* pe ansamblu, cu circa 500—600 de fișe; *Localități din județ*, circa 1 300 de fișe; *Personalități aparținând municipiului și județului*, aproximativ 3 500 de fișe. La acestea se adaugă în fișier alte 10 000 de fișe analitice conținând informații extrase din reviste brașovene, precum sînt *Gazeta Transilvaniei* din anul 1914, *Klingsor*, *Sămănătorul* etc.

Informațiile din secțiunile cu privire la municipiul și județ sînt orînduite conform unei tematici întocmite la bibliotecă în acest scop, referințele din ultimele două secțiuni ale fișierului fiind grupate în ordinea alfabetică a numelor de localități, respectiv de personalități. Recomandat prin indicațiile publicate de *Revista bibliotecilor*¹⁾, considerăm aplicabil aici și catalogul pe subiecte care poate deveni valabil în mod unitar pentru toate secțiunile arătate, întrucît fișele se individualizează prin intermediul vedetelor și astfel ele pot fi intercalate potrivit unuia sau altuia dintre cele trei criterii: alfabetic, logic sau cronologic.

Documentele, manuscrisele și publicațiile colecționate din donațiile unor autori brașoveni²⁾, aflați în viață, constituie un nou izvor de informare și documentare de interes local. Dacă la asemenea inițiative adăugăm preocuparea de a pune la îndemina lucrătorilor din domeniul culturii unele informații privind problemele sociologiei culturii de masă, activitatea desfășurată la bibliotecă în cadrul secției de informare și

documentare a Laboratorului județean de cercetare pentru problemele culturii putem constata strădanția și sollicitudinea cu care stăm la dispoziția publicului cititor și a cercetătorilor bibliotecii.

Lucrările elaborate, modalitatea de realizare a bibliografiei brașovene suscită interesul unor beneficiari de la organizațiile și instituțiile locale și din țară (activiști culturali, publiciști, profesori, muzicografi, studenți, artiști, medii, funcționari, elevi etc.)³⁾. Valorificarea datelor culese de către asemenea cercetători, profesori, scriitori, publiciști etc. se realizează prin difuzarea informațiilor în public, la dimensiuni amplificate, de masă.

Pe aceeași linie de cercetare bibliografică și de valorificare a informațiilor obținute se înscrie și includerea în programul sesiunii științifice, prilejuite de aniversarea celor 40 de ani de activitate publică a Bibliotecii municipiului Brașov, a unei comunicări pe tema: *Momente din evoluția și afirmarea bibliografiei locale (brașovene)*. Într-o formă mai dezvoltată, tema a fost prezentată și în cadrul sesiunii de comunicări organizate de către filiala din Brașov a Asociației bibliotecarilor din R. S. România. Bibliografiile de interes local pe teme ca *Publicații privind mișcarea muncitorească și lupta antifascistă din județul Brașov*, *Cultura de masă în județul Brașov*, *Junii din Brașov*, sau *Din istoricul sporturilor brașovene*, solicitate de către unele organe locale și instituții centrale, completează repertoriul bibliografic, demonstrînd în același timp necesitatea unor asemenea materiale pentru care, nu o dată, beneficiarii ași exprîmă mulțumirea.⁴⁾

Din cele înfățișate mai sus se desprinde în suficientă măsură atît interesul general manifestat pentru cunoașterea diverselor probleme culturale-științifice și artistice brașovene, prin mijlocirea bibliografiei locale, cît și aportul, în acest sector de activitate, al bibliotecii, preocupată de o cît mai judicioasă prelucrare a datelor în vederea asigurării unei eficiențe sporite în utilizarea lor.

Grigore ȚOPAN

șef al serviciului bibliografic
Biblioteca municipală Brașov

¹⁾ Revista bibliotecilor, nr. 4, p. 248—253; nr. 5, p. 318—320; nr. 6, p. 383—385.

²⁾ În acest scop biblioteca a lansat sub auspiciile Comitetului municipal de cultură și artă un apel public în ziarul brașovean *Drum nou*, apel al cărui extras anexat la adresa respectivă e trimis unor oameni de știință și cultură din Brașov sau familiilor acestora din municipiu și din țară.

³⁾ Iată numai două exemple. Scriitorul brașovean Ion Popescu-Topolog, profesor la Liceul nr. 1, a reușit într-un minim de timp să obțină maximum de informații asupra vieții și activității lui Andrei Birseanu, fapt pentru care și-a exprîmat mulțumirea. Șeful secției culturale de la revista *Karpaten Rundschau*, publicistul Schuller Anger Horst, a devenit cercetătorul bibliotecii brașovene prin consultarea frecventă a bibliografiei publicatice *Klingsor*.

⁴⁾ „Satisfacția de a găsi pe cele șase pagini de titluri, scoase cu mîgălă dar și cu pricepere și pasiune, multe din lucrările despre care nu aveam știință, a fost neînchipuit de mare. Atît pentru mine cît și pentru colectivul de autori cu care lucrez.” (Fragment din scrisoarea cu data de 17 iunie 1970 a prof. Nicolae Postolache de la Consiliul național pentru educație fizică și sport).

Probleme ale întocmirii unei bibliografii locale a periodicelor

Reconstituirea, pe cât posibil exhaustivă, la nivelul unui oraș, județ sau regiuni, a patrimoniului național al presei, se impune cu necesitate abia vremea cât nu dispunem încă, decît pentru o anumită perioadă și numai pentru anumite categorii de periodice, de o bibliografie națională retrospectivă, știut fiind că în acest domeniu avem serioase goluri de informație. Chiar și în cazul în care repertoriul național al periodicelor ar fi adus la zi, bibliografiile locale încă ar fi utile, căci, pe lângă posibilitatea ca ele să aducă unele completări, pot și trebuie să releve aspecte noi, inedite ale publicisticii locale, oferind o bogăție de informații pe care în mod practic o bibliografie la scara întregii țări nu poate s-o cuprindă. Apoi, prin existența unor bibliografii monografice județene „însăși Bibliografia națională retrospectivă a periodicelor, ce se elaborează sub auspiciile Bibliotecii Academiei R. S. România”, ar avea de câștigat „sub aspectul preciziei al completării și al economiei de timp”¹).

Alcătuirea unei astfel de lucrări impune o muncă de cercetare impresionantă, la care se adaugă o laborioasă activitate de interpretare bibliografică. În afară de aceasta, celui ce se dedică unei astfel de întreprinderi îi sînt necesare, în concepția noastră, pe lângă o bună pregătire biblioteconomică, și ample cunoștințe de cultură generală, pentru că — concretizînd — se ivesc situații cînd trebuie să determini orientarea unui ziar din secolul trecut și să precizezi că acesta este organul de expresie al cutărei fracțiuni din cadrul unui partid politic, sau, alteleori, va trebui să determini ce curent a îmbrățișat o revistă literară: semănătorismul sau poporanismul, simbolismul ori suprarealismul.

După cum vom încerca să ilustrăm în continuare, bibliografiile județene ale periodicelor ridică o multitudine de probleme care cer o rezolvare diferențiată de la ziar la ziar, de la revistă la revistă, dar în același timp și unitară ca modalitate de tratare. Problemele de rezolvat țin de metodologia de cercetare, de cuprinderea și interpretarea materialului fișat. În cazul bibliografierii periodicelor, metodologia de cercetare trebuie să ofere posibilitatea de a obține o imagine cât mai veridică, cuprinzătoare și sistematică despre organele de presă pe care le vizăm.

În *Publicatiunile periodice românești*, tom. I (1820—1906), Nerva Hodoș și Al-Sadi Ionescu au folosit, după cum este știut, *metoda monografică descriptivă*, care s-a dovedit a fi cea mai indicată în valorificarea bibliografică a presei românești. Ea este numită *monografică* deoarece descrie publicația periodică din toate punctele de vedere, „arătînd în mod paralel și evolutiv, întreaga abundență de elemente bibliografice ce se întilnesc pe întreaga perioadă de apariție a publicației”²).

Elementele bibliografice care intră în descriere sînt: *titlul și subtitlul, organul editor, locul, limitele de apariție, periodicitatea (zilnică, săptămînală etc.), forma-tul, prețul numărului și al abonamentului, aparatul redacțional* (director, redactor șef, secretar de redacție, redactori etc.), *colaboratorii* (numai cînd sînt indicați pe copertă în aceleași condiții ca și comitetele de redacție), *tipografia*. Acestea sînt elementele bibliografice de bază înregistrate de Nerva Hodoș și Al-Sadi Ionescu. *Descrierea de bază* se realizează după primul număr al fiecărui periodic, iar, cînd acesta nu se poate găsi, după primul număr aflat în colecție. În raport cu descrierea de bază se urmărește fiecare element de-a lungul întregii perioade de apariție, specificîndu-se diferențele și modificările survenite. Astfel, se menționează, spre exemplu, că, într-o anumită perioadă, un ziar a renunțat la subtitlu sau, în alta, și l-a schimbat. Diferențele și modificările trebuie urmărite cu mare atenție: se ivesc situații în care, de exemplu, pe frontispiciu este inserat anunțul că „jurnalul apare de 3 ori pe săptămîină”, dar se poate întîmpla să apară, într-un anumit interval, numai de două ori pe săptămîină, fără să se modifice specificația din fruntea gazetei.

În *Publicațiile periodice băcăuane* (Bacău, 1969) s-au adăugat, la cele amintite, și cîteva elemente noi pe care le-am considerat necesare într-o bibliografie județeană și care, credem, întregesc fericit descrierea publicațiilor. Datele noi inclu-

se sint: *moto-ul, numărul de pagini al exemplarului, proprietarii, administratorii, prenumerații, adresa redacției și a tipografiei*. Unele din aceste date pot furniza informații elocvente despre condițiile și greutatea întâmpinate în tipărirea unui periodic. Moto-ul exprimă de obicei un principiu cultural, politic, etic propagat de redacție („Onestitate—dreptate —adevăr” — *Muncitorul*. Bacău, oct. 1878). Menționind numărul de pagini al exemplarului, diferențiem două sau mai multe publicații cu același format sau determinăm anumite concluzii privitoare la răspindirea unui periodic, la posibilitățile materiale ale editorului. Adresa redacției trezește adesea amintirea școlor case care au fost centre de răspindire a unor idei culturale, artistice, științifice ori politice de larg ecou. La Bacău, periodicele care poartă ca adresă a redacției *str. Cimpului*, 10 arată casa unde locuia remarcabilul pedagog și om de cultură Grigore Tabacaru. Adresa unor ziare care, sub un titlu legal, erau îndrumate de partid în timpul ilegalității, vin să reamintească locuri cu o anume importanță în istoria mișcării muncitorești.

Descrierea de bază este urmată, în majoritatea cazurilor, de *specificația cantitativă*, introdusă de curind în astfel de bibliografii în țara noastră și care se dovedește imperios necesară, deoarece ea dă indicația necesară asupra numerelor apărute în fiecare an dintr-o publicație, pauzele în apariție, seriile. Specificația cantitativă, fiind întocmită pe baza numerelor văzute de bibliograf, dă posibilitate altor cercetători să semnaleze prezența în diferite biblioteci publice sau particulare a numerelor lipsă și să completeze descrierea.

Răsfoind publicațiile periodice vom întâlni și alte elemente bibliografice care trebuie înregistrate: *relatări privind fuziunile, continuările, înlocuirile de publicații, reapariții, suplimente, foi volante ediții speciale, numere festive omagiale, indici de nume și de materii pe o perioadă mai îndelungată, numere duble, triple etc.* Toate aceste informații se cer incluse astfel în descriere, încît cititorul interesat să se poată orienta cât mai rapid, firesc și folositor.

În linii generale, am prezentat metoda monografică descriptivă utilizată, cu mici diferențe, la întocmirea *Bibliografiei naționale retrospective a periodicelor*. Avind în vedere că în limitele unui județ au apărut un număr redus de periodice, o bibliografie județeană are posibilitatea să dezvolte metoda cu *aspecte de bibliografie analitică*, prin aceasta furnizându-se date cuprinzătoare despre personalitățile, despre viața social-politică, economică și culturală a județului respectiv. În acest

sens, este binevenită reproducerea, parțială sau integrală, a articolelor programatice și chiar a materialelor de importanță deosebită, a notelor, a scrisorilor, a creațiilor literare care scot în evidență profilul, valoarea și rolul publicației. Pentru o mai justă și directă orientare a cititorului, reproducerile pot fi însoțite și de comentarii critice. Un lucru însă trebuie înțeles bine și anume că o bibliografie este un instrument de investigație, că ea deschide calea spre viitoare cercetări. De aceea, o astfel de bibliografie nu trebuie să alunece în eseuistică sau studiu științific, analizând conținutul materialelor din publicațiile periodice. Precedind așa am avea de a face cu o lucrare hibridă. Comentariile critice care își fac loc aici au menirea să pună în lumină atmosfera în care apar aceste publicații, cauzele obiective și subiective care le generează, să-l conducă cu precizie pe cercetătorul interesat spre problemele care îi interesează, arătându-i, să zicem, în care periodic va putea găsi materiale despre reforma agrară din 1921 și eventual de pe ce poziții e privită această reformă.

Apoi, enumerarea principalilor colaboratori (cînd nu sint evidențiați pe copertă și ca atare sint necuprinși în descrierea propriu-zisă) este de o importanță deosebită. Semnalînd colaborarea, de pildă, a lui Sadoveanu la o obscură revistă de provincie, aducem un serviciu istoriei literare. De reală utilitate este și evidența colaborărilor străine, evidentă absolut necesară într-o bibliografie de relații, după cum consemnarea traducerilor din alte limbi contribuie la stabilirea ariei de pătrundere și de circulație a literaturilor străine în țara noastră.

În cazul unor periodice cu o existență scurtă se pot cita principalele titluri de materiale pe care le cuprind, dar acest lucru nu mai este posibil cînd avem de-a face cu un ziar a cărui apariție se întinde pe mai mulți ani. În această situație, enumerarea rubricilor ne oferă o imagine de ansamblu asupra conținutului tematic, asupra diversității problemelor abordate în coloanele ziarului.

Spre a veni pe deplin în ajutorul cercetătorului, bibliograful are obligația de a însoți prezentarea fiecărui periodic cu trimiteri la materialele ce se ocupă într-un fel sau altul de publicația în discuție, după cum periodicele dispărute, care nu pot fi descrise de visu, vor fi citate din izvoare scrise contemporane. Amintind și faptul că se pot aduce și alte contribuții, precum identificarea de pseudo-nime, de inițiale și de nume simple, vom avea un tablou de ansamblu al unei munci științifice pretentioase de mare utilitate.

Cu aceasta nu se epuizează problemele ce se impun a fi rezolvate în cadrul

Activitatea de informare și documentare în domeniul științelor sociale într-o nouă etapă de dezvoltare

muncii de colaborare a unei bibliografii locale a periodicelor. Vom mai înțlni publicații tipărite cu caractere semichirilice, într-o ortografie etimologizantă sau periodice în limbi străine, față de care va trebui să avem o atitudine adecvată. Cele cu caractere semichirilice sau cu ortografie etimologizantă, spre exemplu, vor păstra în descriere titlul și subtitlul în grafia vremii (eventual, în paranteză, vor fi transcrise în ortografia actuală) pentru că un periodic, ne mai avînd posibilitatea de a fi reeditat, cum sint reeditate cărțile, străbate timpul în haină de epocă.

După ce s-au redactat fișele tuturor periodicelor din raza județului, precum și cele editate în afara județului, dar care se adresează în primul rînd cititorilor de aici, urmează sistematizarea pe categorii de publicații: ziare, gazete, reviste, calendare, anuale, publicații administrative, seriale. De remarcat că în cadrul Bibliotecii Academiei reconstituirea bibliografică a periodicelor se rezumă, deocamdată, la categoriile clasice de publicații (ziare, gazete, reviste), continuînd încă să rămînă nevalorificate calendarele³⁾, anuarele, publicațiile administrative care își au importanța lor. Anuarele de învățămînt sint necesare la întocmirea unei istorii a învățămîntului, iar înregistrarea publicațiilor cu profil administrativ folosește celui care se ocupă de dezvoltarea economică locală.

Biografia periodicelor județene, concepută astfel, își justifică viabilitatea și lărga ei utilitate, deoarece pune la dispoziția cercetătorilor o mare bogăție de informații, vine cu însemnate contribuții de istorie politică, științifică, literară și, în general, culturală, distingîndu-se ca un instrument indispensabil în colaborarea unor monografii sociologice, literare, culturale istorice.

GII. PĂTRAR

¹⁾ Răduică, Georgeta. *Marginalii la o bibliografie monografică județeană*. In: Ateneu, 6, nr. 11, nov 1969, p. 3.

²⁾ Răduică, Georgeta, art. cit.

³⁾ O prezentare generală a acestei categorii de periodice s-a făcut în: Tomescu, Mircea. *Calendarele românești, 1733-1830*. Buc., 1957.

În zilele noastre, științele sociale, umanistice cunosc un salt remarcabil. Dezvoltarea lor, chiar dacă este mai puțin spectaculoasă decît a tehnicii și a științelor naturii, este legată de creșterea rolului factorului conștient în evoluția socială, în condițiile în care relațiile sociale devin tot mai complexe, iar utilizarea rațională a rezultatelor științei și tehnicii se transformă într-o problemă fundamentală, de rezolvarea căreia depinde în mare măsură însuși viitorul omenirii¹⁾.

Dezvoltarea științelor sociale are o importanță deosebită în condițiile construcției socialiste, unde cerințele conducerii științifice impun analiza proceselor sociale și, pe această bază, rezolvarea problemelor, prospectarea viitorului. În aceste condiții, științele sociale își îmbogățesc necontenit aria lor de preocupări, își largesc consecvent mijloacele, metodele și tehnicile de investigare a realității, de prelucrare și generalizare a datelor (metoda cibernetică, matematică etc.). Sintem de asemenea martorii afirmării unor noi ramuri ale științelor sociale, cum ar fi știința politică, știința conducerii (sub diferitele variante ale ei) etc.

Partidul Comunist Român acordă, după cum se știe, o importanță deosebită cercetărilor în domeniul științelor sociale. La Congresul al X-lea al partidului, secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, a subliniat importanța dezvoltării științelor sociale, precum și sarcinile care stau în fața

¹⁾ Uriașul interes față de științele sociale este un fenomen care se manifestă nu numai în statele socialiste. Un exemplu, deși parțial, dar semnificativ, îl constituie Institutul pentru cercetări sociale al Universității din Michigan (S.U.A.), unde numărul cercetătorilor a crescut de la două persoane, în 1946, la 451 de persoane, în 1961 (vezi: *Contemporary Sociology*, New-York, 1968).

acestui domeniu. „Alături de științele pozitive care sporesc potențialul de creație al omului modern, științele sociale îi ajută pe oameni în cunoașterea și interpretarea lumii, în înțelegerea interdependenței dintre diferitele legi obiective care guvernează societatea, oferă răspuns întrebărilor cu privire la marile schimbări care au loc în dezvoltarea vieții sociale atât în țara noastră, cât și în întreaga lume. Partidul nostru cercă lucrărilor din domeniul științelor sociale să-și concentreze activitatea pentru studierea fenomenelor care caracterizează dezvoltarea actuală a țării noastre, să-și aducă contribuția la generalizarea experienței construcției socialiste, să abordeze problematica nouă pe care o ridică dezvoltarea societății omenești în epoca contemporană.”¹⁾

Între măsurile menite să realizeze sarcinile de mare răspundere tratate de Congresul al X-lea al P.C.R. privind o mai bună organizare a activității în domeniul științelor sociale, la loc de frunte se situează constituirea Academiei de științe sociale și politice a Republicii Socialiste România, menită să marcheze o cotitură în domeniul științelor sociale din țara noastră. În timpul relativ scurt de la înființarea ei a fost elaborat un plan concret de muncă, pe baza căruia se realizează în prezent intensificarea și coordonarea muncii de cercetare în institutele de cercetări, în universități, în centrele sociale și economice.

Statutul Academiei de științe sociale și politice prevede între atribuții că acest înalt for științific conduce Centrul de informare și documentare în științele sociale și politice și asigură îndrumarea activității de informare a altor unități din domeniul științelor sociale și politice.²⁾

Hotărârea Consiliului de Miniștri privind aprobarea statutului Academiei de științe sociale și politice a Republicii Socialiste România prevede (art. 4) înființarea Centrului de informare și documentare în științele sociale și politice al Academiei de științe sociale și politice ca unitate bugetară, prin preluarea de la Centrul de documentare științifică al Academiei R. S. România a personalului și a mijloacelor materiale aferente redacțiilor din domeniul științelor sociale și umane.³⁾

Urmează, desigur, ca pe baza actului de constituire, precum și potrivit statutului propriu, să fie definite funcțiile precise și formele de organizare și de activitate corespunzătoare ale Centrului de informare și documentare în științele sociale.

Necețitatea organizării unei informări și documentări în științele sociale la nivel contemporan, corespunzător sarcinilor ce stau în fața noii Academii, este o cerință de cea mai mare importanță și urgență. A devenit o constatare foarte banală, dar pe care e bine să o repetăm uneori, că nivelul cercetării științifice este condiționat în mare măsură de nivelul informării și al documentării — iar științele sociale nu constituie o excepție. Documentarea este chemată să asigure identificarea rapidă a lucrărilor importante în domeniul științelor sociale, să întocmească bibliografiile și fișele referative, să facă o primă selecție care să permită cunoașterea de către cercetători a tuturor realizărilor științifice ce prezintă interes pentru cercetări proprii. În ultimii ani, numărul publicațiilor a crescut într-o asemenea măsură, încât pentru un cercetător a devenit practic imposibil să parcurgă materialul documentar. Și totuși, este absolut necesară cunoașterea a tot ce s-a creat atât pe plan național, cât și pe plan internațional, în cazul omicării cercetării științifice.⁴⁾

Desigur, sînt numeroase probleme care își așteaptă încă rezolvarea și necesită poate lămuriri înainte de a fi realizate în practică. Am dori să înfățișăm unele aspecte legate de coordonarea activității Centrului de informare și documentare, pe de o parte, cu bibliotecile, iar pe de altă parte, cu institutele de cercetări, de învățămînt superior și de cultură a căror activitate se va baza în viitor pe activitatea Centrului de informare și documentare. O asemenea abordare funcțională a informării și documentării considerăm că este absolut necesară, dat fiind că numai în acest caz poate fi cuprins întregul proces al adunării, prelucrării, transmiterii și valorificării informațiilor. Abordarea funcțională a informării și documentării este cu atât mai necesară, cu cît este vorba de crearea unui organism central de documentare în domeniul științelor sociale și de lărgirea considerabilă a noii activități față de formele existente pînă acum, ceea ce ridică și problema atingerii unui nivel calitativ superior în conținut, nu numai în formă. În condițiile nou create, există pericolul ca unele neajunsuri existente pînă acum să fie nu numai perpetuate, dar și amplificate, datorită centralizării și creșterii considerabile a activității de informare și de documentare. Abordarea funcțională a adunării, prelucrării și transmiterii informațiilor o vom axa pe cîteva pro-

¹⁾ Ceaușescu, Nicolae, *Raportul Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la activitatea P.C.R. în perioada dintre Congresul al IX-lea și Congresul al X-lea și sarcinile de viitor ale partidului*. În: *Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român*, 6—12 august 1969. Buc., Editura politică, 1969, p. 71—72.

²⁾ Vezi: *Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 527 din 29 aprilie 1970*, În: *Buletinul Oficial al R.S.R.*, partea I, anul 6, nr. 61, 12 iun. 1970.

³⁾ *Ibidem*.

⁴⁾ Iată un exemplu care demonstrează interesul manifestat față de cunoașterea ultimelor descoperiri: la Institutul de medicină și chirurgie experimentală al Universității din Montreal, sub conducerea directă a savantului de renume mondial Hans Selye, personalul științific își începe activitatea zilnică printr-o scurtă trecere în revistă a rezultatelor științifice pe plan mondial devenite cunoscute în ziua precedentă.

bleme esențiale: asigurarea bazei de documentare, modul de organizare a prelucrării și transmiterii informațiilor, rapiditatea prelucrării și transmiterii informațiilor.

În legătură cu baza documentară, e necesar să fie clarificate câteva probleme: ce bază de documentare va avea Centrul, cât și ce se aduce în țară din publicațiile apărute în străinătate etc.

După cum se știe, Centrul de documentare științifică al Academiei R.S. România nu a dispus de o bibliotecă proprie și culegera datelor de informare se baza pe fondurile diferitelor biblioteci (Biblioteca Academiei, bibliotecile specializate din rețeaua Academiei, Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca centrală universitară din București ș.a.). Centrul de informare și documentare în științe sociale se va folosi, de asemenea, după toate probabilitățile, de materialul documentar primar intrat în diferitele biblioteci și, în consecință, o dată cu lărgirea considerabilă a bazei de documentare (prin consultarea colecțiilor din bibliotecile noilor beneficiari — institute de învățământ superior și instituții din sistemul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă), se vor amplifica și greutatea resimțite și pînă acum în strîngerea documentației necesare elaborării instrumentelor de informare. În situația actuală, nu numai că fondul de informare primară al Centrului de informare și documentare este dispersat geografic (de unde rezultă greutatea de organizare), dar este vorba de fonduri neomogene, cu specific aparte, fiecare cu istoricul lui, cu politica lui de completare tradițională și cu o anumită „autarhie”. O asemenea bază de documentare a unui centru este în unele privințe deficitară, fiindcă principiile completării colecțiilor din biblioteci nu sînt întrutotul identice cu cele ale centrului de informare. Biblioteca considerată „memoria culturii” se ghidează într-o măsură importantă după tradițiile colecțiilor (profil mai mult sau mai puțin larg, general, chiar și în cazul bibliotecilor specializate), pe cînd activitatea Centrului de informare, care direcționează în toate fazele (uneori chiar și în alegerea temelor de cercetare) cercetarea științifică, este legată de tot ce este nou în materie. Cum Centrul de informare și documentare nu poate avea propria lui bază (bibliotecă), se pune problema coordonării muncii de completare a colecțiilor din diferitele biblioteci științifice, pentru a se asigura baza centralizată a unei informări cât mai complete și operative. Această coordonare ar trebui realizată de cele trei categorii de instituții interesate, Centrul de informare și documentare în științele sociale, bibliotecile sau alte unități ale căror fonduri de publicații vor constitui baza de documentare a Centrului și beneficiarii informării — institutele de cercetare, instituțiile de învățământ superior și de cultură etc. Este de așteptat că în viitor

activitatea de completare a colecțiilor, efectuată pînă acum de bibliotecă, va fi făcută cu consultarea nemijlocită a reprezentanților institutelor și instituțiilor beneficiare, corespunzător cerințelor rezultate din planurile de cercetare, de învățămînt etc.

Trobuie recunoscut că în prezent completarea fondurilor de informare este deficitară sub multe aspecte, ea desfășurîndu-se în mare măsură neorganizat, la întîmplare. Nu există un for care să urmărească sistematic diferitele faze ale fluxului de completare a colecțiilor, ca de altfel nici un fișier cumulativ (catalog colectiv), complet și operativ. Nu se urmărește cu destulă atenție și perseverență, și pe cît posibil exhaustiv, identificarea lucrărilor apărute în străinătate, pe baza cataloagelor editurilor, a cataloagelor speciale, a bibliografiilor naționale, a publicațiilor de informare etc. Aceste izvoare, *selectate* în funcție de importanța și urgența lor potrivit planurilor de cercetare ale beneficiarilor, ar trebui adunate încă în faza planurilor de apariție. O selecție riguroasă, competentă și coordonată a titlurilor propuse pentru procurare este cu atît mai imperioasă, cu cît ceea ce poate fi procurat reprezintă o parte destul de restrînsă în comparație cu producția mondială a tipăriturilor. Mai mult, această bază a informării se strîmtează încă și prin gospodărirea, în unele cazuri nerațională, a fondului valutar; există dublete și triplete nejustificate, sînt comandate titluri de importanță și valoare reduse, în dauna altor titluri absolut necesare etc. Ne referim în primul rînd la publicațiile procurate în limita devizelor, dar probleme asemănătoare se pun și în ceea ce privește publicațiile primite prin schimb.

Coordonarea activității de depistare și de selecționare a publicațiilor procurate prin achiziții din străinătate și prin schimb internațional de către Centrul de informare și documentare în științe sociale, de către biblioteci și de către beneficiari, s-ar putea realiza operativ prin adoptarea unor forme organizatorice simple și eficiente. Coordonația generală a fluxului de informații științifice are deja forme organizatorice și metode conturate, care permit crearea sistemelor informaționale naționale și chiar, așa cum se tînde în unele domenii specializate, a unui sistem informațional mondial.

O altă problemă esențială în cadrul organizării fluxului informațional este cea a *operativității*. Operativitatea informării se repercutează nemijlocit asupra eficienței muncii de cercetare, didactice etc., scurtînd perioada de cercetare, eliminînd poate paralelismele costisitoare etc. Valoarea informării se măsoară nu numai în cantitatea și nivelul colecțiilor, selecționării, prelucrării și comunicării informațiilor, dar și în rapiditatea cu care informațiile se succed, de la enunțarea apariției viitoare a unei lucrări, pînă la informații privind apariția și eventual conținutul

publicației apărute. Din acest punct de vedere, sistemul informațional actual în domeniul științelor sociale este susceptibil de îmbunătățiri. Trece timp prea lung de la apariția publicațiilor până la transmiterea informațiilor despre lucrare către beneficiari, cu alte cuvinte informarea nu este „la zi”. Defecțiuni se observă îndeosebi la două secțiuni ale procesului de informare: completarea colecțiilor și prelucrarea informațiilor. Se prelungește în general peste măsură durata colectării și a selectării titlurilor de publicații ce urmează a fi comandate în străinătate. Se lucrează de multe ori pe baza *catalogelor lucrărilor apărute* și nu pe baza *catalogelor aparițiilor viitoare*. Este defectuos, credem, însuși sistemul prin care trec și se centralizează comenzile. Să luăm un exemplu din sistemul Academiei de științe sociale și politice a R.S. România. Comenzile pentru publicațiile străine au fost lansate până acum în două tranșe: una în februarie și una în luna mai. Datorită acestei împrejurări, deja aici apare un decalaj mare între apariția lucrării (respectiv, lansarea comenzii) și primirea publicației. În prima tranșă (februarie) pot fi comandate lucrări care au apărut în perioada de la a doua tranșă (mai) a anului precedent. Desigur, apariția decalajului posibil de 8 luni între apariția lucrării și comandă în multe cazuri este ipotetică, fiindcă la acestea se mai adaugă și oțeva luni (dacă nu mai mult) cât a durat depistarea apariției, plus timpul îndelungat cât durează primirea titlului comandat. Exemplul Institutului de cercetări juridice al Academiei de științe sociale și politice poate fi edificator în acest sens. Din comanda Institutului, lansată în februarie a. c., în cinci luni nu a sosit nici un titlu și „în mod normal” lucrările sînt așteptate pe la sfîrșitul anului. (Nu este lipsit de interes în acest context să menționăm că titlurile comandate sînt apariții din 1967 și 1968.) Această prelungire exa-

gerată și nejustificată a decalajului între apariția lucrărilor și semnalarea lor în publicațiile noastre de informare o exemplifică și buletinele de informare științifică ale Centrului de documentare științifică al Academiei R.S. România. Astfel, *Buletinul de informare științifică*, Științe juridice, nr. 5, mai 1970, semnalază apariția unor monografii apărute în 1968, alături de monografiile publicate în 1969. Semnalarea se face astfel cu o întârziere de la 5 luni la 2 ani și 4 luni.

Problema operativității activității de informare se pune în egală măsură și în procesul prelucrării publicațiilor primare și în comunicarea informațiilor. Se pare că intervalul de trei luni cât durează procesul, de la culegerca datelor privind publicațiile sosite și pînă la apariția publicațiilor Centrului de informare și documentare, este o limită ce nu poate fi redusă în condițiile actuale.

Crearea unui sistem operativ de informare asupra întregului domeniu al științelor sociale, corespunzător cerințelor și exigențelor actuale de dezvoltare, a devenit o problemă acută. Un asemenea sistem presupune coordonarea activităților tuturor instituțiilor interesate, în vederea evitării paralelismelor și acoperirii echilibrate a tuturor domeniilor de cercetare și activitate în științele sociale. Desigur, se pune problema stabilirii precise a structurii publicațiilor și a altor materiale de informare (bibliografii tematice retrospective, traduceri etc.), a armonizării formelor și metodelor existente, a păstrării și dezvoltării acelor forme și metode care s-au dovedit a fi utile. Se impune, de asemenea, delimitarea activității Centrului de informare și documentare de activitatea documentariștilor din institute și instituții beneficiare, ca și realizarea unei colaborări strînse între documentarist, cercetător, cadru didactic și bibliotecar.

dr. Ladislau LÖRINCZ

75 DE ANI ÎN SLUJBA ȘCOLII SUPERIOARE

Învățământul național, al cărui fondator a fost Gheorghe Lazăr — prin inaugurarea, în anul 1818 a școlii de la „Sf. Sava” —, a primit o mai conturată organizare, impusă de noile condiții social-economice din Țara Românească, prin Regulamentul Organic alcătuit în urma păcii de la Adrianopole (1829). Pentru prima dată în istoria învățământului românesc se stabileau liniile generale de dezvoltare a întregului sistem al instrucțiunii de stat. Între principiile generale de organizare a învățământului, cuprinse în menționata legiuire, apărea și grija deosebită pentru predarea istoriei naturale. Instrucția publică se făcea în școli de patru grade: *școala începătoare* (elementară) de patru ani; *umanitarele* (gimnaziu) de patru ani; *învățăturile complementare* (curs mediu) de trei ani și *cursurile speciale* (învățământ superior) de trei ani.

Dezvoltarea ideologiei revoluționare în Țara Românească, în ajunul anului 1848, prin activitatea neobosită a unor personalități marcante cum erau Nicolae Bălcescu, Eftimie Murgu, Dimitrie Filipescu, Ion Ghica, Ion Heliade Rădulescu, Eufrosin Poteca și alții, a determinat Eforia școlilor să intervină în planul de învățământ. La 1 septembrie, 1842, la Colegiul „Sf. Sava” din București se puneau bazele catedrei de filozofie la clasele complementare; predarea cursului era încredințată transilvăneanului August Treboniu Laurian, un consecvent luptător pentru dezvoltarea învățământului și culturii românești, sprijinitor activ al revistei conduse de Nicolae Bălcescu *Magazin istoric pentru Dacia*.

Revoluția din 1848 modifică optica privind organizarea învățământului național. Unirea Principatelor și formarea României moderne au dinamizat dezvoltarea într-un ritm mai viu a învățământului superior; elementele înaintate ale burgheziei, în frunte cu domnitorul Al. I. Cuza, își dădeau seama că noul stat avea nevoie de un număr sporit de cadre calificate ridicate din pătri mai largi ale populației. La 31 august 1863, Consiliul superior al instrucțiunii publice, care înlocuia încă din 1862 Eforia școlilor, propunea înființarea facultăților de litere și de științe; la 12 octombrie, același an, se decretă înființarea „Școlii superioare de științe” pentru pregătirea profesorilor de matematică, fizică și științele naturale din gimnaziu. Cu o lună mai târziu, la 2 noiembrie 1863 apărea hotărâ-

rea de înființare a „Școlii superioare de litere” pentru pregătirea profesorilor de limbi clasice și moderne, de literatură și filozofie, istorie și geografie. Împreună cu Facultatea de drept care era în ființă, se constituia prin decretul lui Cuza, contrasemnat de Dimitrie Bolintineanu, la 4/16 iulie 1864 (publicat în Monitorul jurnal oficial din 7/19 iulie) Universitatea din București.

Anul 1891 aduce o modificare în structura organizatorică a facultății de litere și filozofie în sensul necesității înființării unui număr de trei secții (filozofie, istoric, filologie) pentru a putea organiza și îndruma cu mai multă competență procesul de instruire pe domenii, precum și activitățile practice.

Deși numărul de studenți era în continuă creștere — 43 în primul an (1864—1865), 517 în 1888—1889 — Universitatea din București n-a avut, vreme de aproape treizeci de ani de la înființarea sa, o bibliotecă special constituită spre a servi cerințele corpului profesoral și ale studenților. Apariția treptată, în cadrul unor facultăți, a unor mici depozite de cărți de specialitate sau a unor modeste biblioteci de catedră, precum erau cele care aparțineau Facultății de drept, Seminarului de limbi slave, de istorie antică ori laboratorului de fiziologie animală și de morfologie animală¹⁾, nu satisfăceau setea de cunoaștere și aprofundare a diferitelor discipline de către studenți și tinerele cadre didactice. Biblioteca anexată Liceului „Sf. Sava”, întreținută de stat și care servea în același timp și universitatea, a fost pur și simplu dezorganizată în 1892 ca urmare a lipsei de înțelegere a rolului unei asemenea instituții din partea conducerii Universității. Revolta lui Nicolae Iorga nu-și găsea margini, iar mărturisirile sale sînt cutremurătoare²⁾.

Și totuși, greutățile de început au fost depășite; cerințele crescînde au impus, după cum era și firesc, crearea unei instituții de bibliotecă în stare să satisfacă mai complet necesitățile diversificate ale cadrelor didactice și ale studenților din capitala țării. În anul 1891, printr-o hotărâre regală, se stabilea construirea unui imobil destinat exclusiv unei biblioteci pentru învățământul superior, instituție de cultură ce va purta denumirea de Fundația universitară. Clădirea, împreună cu toate dotările corespunzătoare, avea să fie gata pentru inaugurare la începutul anului 1895. Apărută dintr-o necesitate obiectivă, Fundația universitară din București se va înscrie între cele mai moderne instituții de cultură din acea vreme, for care va avea o însemnată contribuție la formarea cadrelor de intelectuali și specialiști necesari dezvoltării economice, științei și culturii românești.

Acum 75 de ani, la 14 martie 1895, în aripa dinspre str. Onești, avea loc inaugurarea

1) Vezi: *Scurt istoric al B.C.U.* Cap. I. București, 1970.

2) *Ibidem*.

festivă a Bibliotecii Fundației universitare din București. Alături de Carol I la festivitate participau primul ministru Lascăr Catargiu, membrii guvernului, rectorii universităților din București și din Iași, Titu Maiorescu și N. Culiianu. Prezenți erau savanți, academicieni, scriitori, precum dr. C. Istrati, N. Iorga, Ep. Francuși, dr. V. Babeș, I. C. Negruzzi, Petru Poni, Spiru Haret, foști miniștri, membri ai parlamentului, înalți funcționari de stat, cadre didactice și studenți ai universităților din București și Iași precum și un numeros public. Numai invitații oficiali la inaugurare au depășit numărul de 250 de persoane.

De atunci și pînă în zilele noastre, Biblioteca Fundației universitare — actuala Biblioteca centrală universitară — a desfășurat, fără întreruperi, în slujba învățămîntului superior, a propășirii științei și culturii românești o activitate diversificată, de la an la an mai bine organizată și mai plină de conținut, cu rezultate remarcabile și implicații majore în evoluția învățămîntului și a mișcării științifice și culturale din România³⁾.

Fundația universitară pornea cu un fond de 3 400 de volume; dispunea de 48 de locuri și era frecventată de aproape 100 de cititori zilnic. În 1889, fondul crescuse la 7 264 de volume, iar în 1905 el ajunsese la peste 20 000. Cititorii care în 1895—1896 ating o frecvență de 18 458, ajung la 52 930 în 1899—1900 și la 62 364 în 1905.

Aplicarea „legii asupra învățămîntului secundar și superior” (1898) inițiat de Spiru Haret, care avea drept scop principal îmbinarea învățămîntului teoretic cu practica, precum și modificarea din 1912, care viza în primul rînd sistemul organizatoric și problema cadrelor, nu au afectat activitatea Fundației universitare; dar biblioteca se vedea „insuficientă față de numărul mereu crescînd al cititorilor”, după cum afirma primul director al Fundației prof. univ. G. Dem. Teodorescu (1895—1899).

Prin noi și insistente strădanii, în anul 1915 se termină noul ansamblu al clădirii (aripa din fața Palatului, spre strada Rosetti) compus dintr-un amfiteatru cu o capacitate de peste 500 de locuri, o sală pentru cataloage, 4 săli de lectură, depozite etc. Complexul, care corespunde celui existent astăzi, avea să asigure dezvoltarea bibliotecii în slujba învățămîntului superior, pentru următoarele șase decenii.

După primul război mondial, numărul locurilor care crescuse la 128 determină un spor de cititori care ca frecvență ajung la 400 zilnic. Drept care în 1932 se înregistrează aproape 70 000 de cititori frecvenți și 91 108 volume consultate: aceste date sînt în deplină concordanță cu numărul de studenți care frecventau universitatea: 4 380 în anul

1915—1916, pentru ca în anul 1938 să ajungă la 11 806.

Acestea erau pozițiile de la care se pleca în 1948, moment de amplă dezvoltare a bibliotecii, an în care Fundația universitară cedează locul Bibliotecii centrale universitare. Izvornită ca reflex al transformărilor revoluționare ce au avut loc după anul 1944 în viața țării, mișcării ce au căpătat noi dimensiuni și în viața social-culturală a țării, implicit învățămîntul, Biblioteca centrală universitară și-a reorganizat activitatea pe baze noi, realiste, științifice, diversificîndu-și și mai mult fondurile. Răspunzînd noilor sarcini didactice, științifice și culturale ale Universității, pe lângă unitatea centrală (cu caracter enciclopedic) s-au organizat filiale și secții specializate în științe umanistice și sociale și în științele naturii. În acest fel s-a reușit să se creeze un complex de biblioteci, specializate (pe facultăți și catedre), biblioteci de cămin, care, alături de unitatea centrală, au rămas în continuare, principalul sprijin al procesului instructiv educativ.

Se înțelege că și înzestrarea Bibliotecii centrale universitare a cunoscut salturi calitative proporționale la dimensiunile noii societăți. Inaugurată cu un fond sumar de 3 400 de volume în anul 1895, la sfîrșitul anului 1960 fondurile de publicații ajungeau la 949 121 de volume. Cu patru ani mai tîrziu, ele însumau un număr de aproape 1 300 000 de volume de cărți și reviste.⁴⁾ La 31 decembrie 1969, numărul de publicații avea să sporească la 1 726 305 volume.

Multe personalități, spirite inovatoare, inimioase și competente, au dat, de-a lungul anilor, contur de prestigiu Fundației universitare, transformînd-o într-un focar de cultură și un reazem temeinic al învățămîntului superior. Această tradiție s-a păstrat în cadrul instituției și în zilele noastre. Într-un asemenea climat nu este de mirare că instituția pe care o aniversăm a promovat o politică de cultură axată pe menirea esențială a învățămîntului, aceea de a instrui și de a lega gîndirea de practică, de nevoile materiale și morale ale colectivității ei. La inaugurarea anului universitar 1970—1971, Președintele Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceaușescu, sublinia un fapt pe cît de important pe atît de semnificativ pentru actuala evoluție a învățămîntului superior: „Numai în măsura în care vom ști să asigurăm... împrăștierea continuă a cunoștințelor acumulate, cunoașterea de către cetățenii patriei noastre a noilor cuceriri ale științei și tehnicii, vom putea să ne îndeplinim în condiții bune sarcinile ce ne revin în opera de edificare a socialismului și comunismului”⁵⁾.

Afirmările de mai sus se înscriu, la nivelul atins de societatea socialistă din țara

⁴⁾ cf. vol. 1864—1964 *Universitatea din București*. Buc., 1964, p. 40 și 45.

⁵⁾ Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la deschiderea noului an universitar. În: *Scînteia*. 2 octombrie 1970, p. 3.

³⁾ Vezi: *Scurt istoric al B.C.U.* Cap. I. (Un destin). București, 1970.

noastră, pe linia tradiției progresiste din trecut privind rolul instituțiilor de cultură. Prof. D. Dumitrescu-Iași, vorbind despre resortul fundației, ținea să precizeze la vremea sa: „Fundația este un institut superior de cultură. Ea trebuie să înmulțească bogăția națională cu suma de adevărați ce reprezintă fireasca dezvoltare a unui popor și mai cu seamă participarea lui la problema cea mai mare, a mersului înainte al științei“. Asemenea concepții înaintate asupra rosturilor fundației manifestă și alte personalități marcante ca Nicolae Iorga, George Oprescu, Ion Bănu, Scarlat Struțeanu, Emilia Constantinescu, Tudor Vianu, Mihai Ralea și mulți alții, care s-au adăpat, în pregătirea lor, din tezaurul de cărți existente la biblioteca universitară.

Oameni de cultură cu renume au funcționat ca bibliotecari în cadrul Fundației, precum Șt. O. Iosif, Tzigara-Samuroaș (director al Fundației timp de aproape jumătate de secol, (1899—1945), Mircea Florian, C. Rădulescu-Motru, N. Georgescu-Tistu etc., dând instituției un plus de prestigiu atât prin activitatea bibliotecară ce au desfășurat-o cât și prin preocupările lor științifice sau literare de dimensiuni naționale. Alții au sprijinit organizarea și dotarea unor biblioteci din învățământul superior: Vasile Pirvan și-a înseris o deosebită contribuție în organizarea bibliotecilor specializate (de seminar, catedre etc.), prof. Ion Bogdan, un timp decan al Facultății de litere și filozofie, P. P. Panaitescu, George Călinescu, el însuși un timp bibliotecar la Facultatea de litere, și alții au prețuit așa cum se cuvine aportul pe care biblioteca universitară l-a dat învățământului superior.

Aula bibliotecii constituia adesea locul unde se organizau conferințe, dezbateri, manifestări culturale. Așa, de pildă, înainte de 1944, se desfășurau lunar reuniunile „Societății române de lingvistică“ la care participau Al. Rosetti, Iorgu Iordan, Al. Graur, J. Byck, Gh. Ivănescu, Ilie Bacinski, specialiști cu renume în domeniul lingvisticii; numeroși studenți, prezenți la asemenea manifestări, urmăreau cu mult interes confruntările de păreri. În același sediu se întâlneau uneori redactorii revistei *Cadran*, pe care o însuflețeau studenții antifasciști, între care Miron Constantinescu, Corneliu Mănescu, Mihnea Gheorghiu, Mihai Dragomirescu, Silvan Iosifescu, Manca Mănescu, Victor Ilie etc.

Cînd aștepta nume cunoscute de oameni de știință și cultură se dovedesc a-și fi desăvîrșit pregătirea în biblioteca Fundației, în facultățile, seminariile și laboratoarele Universității, nu se poate să nu simți o admirație pentru instituția care le-a asigurat dezvoltarea.

Anii s-au scurs; transformările radicale de după 1944 au așezat Biblioteca centrală universitară în climatul culturii socialiste. Astăzi este un adevăr larg acceptat că biblioteca universitară este primul reazăm al lumii stu-

dentești studioase, al activității didactice și de cercetare a profesorilor, că în bibliotecă se desfășoară o intensă muncă științifică în sprijinul procesului de învățămînt și de cercetare. Cuvintele lui N. Georgescu-Tistu, unul din animatorii mișcării bibliologice din ultimele decenii și profesor al Universității din București, capătă o rezonanță a împlinirilor visate de generațiile trecute de bibliotecari: „Personalul superior cu titluri academice, de la bibliotecile universitare, este personal științific nu administrativ, cum e socotit acum (1938 n.n.). Însă mijloacele ce i se pun la îndemînă sînt neîndeustuloare. Primatul culturii nu e încă recunoscut“⁶⁾.

Progresul realizat în ultimul sfert de veac este evident. Amploarea noilor sarcini științifice ale Universității a însemnat în același timp reprofilarea activității Bibliotecii centrale universitare. Sporindu-și zestrea existentă, creînd noi fonduri științifice, ea tinde să se pună deplin în slujba de informare rapidă și mobilă. Lucrările inițiate de colectivul de cercetători ai bibliotecii constituie un sprijin real al nevoilor de adîncire a cunoștințelor de specialitate atât ale studenților cît și ale unor cadre didactice.

Înregistrînd rezultate notabile în toate sectoarele de activitate, de la organizarea judicioasă a achizițiilor, la adoptarea unui sistem național de prelucrare, găsirea unor soluții adecvate pentru îmbunătățirea circulației publicațiilor etc., biblioteca s-a impus în ultimul deceniu și printr-o susținută activitate de informare. Integrarea planificării de bibliotecă în ansamblul planificării universitare a legat direct activitatea de informare a bibliotecii de toate momentele procesului instructiv-educativ și cele mai importante direcții ale efortului de cercetare. Serțiile de cercetări bibliografice editate pentru unele discipline din domeniul științelor sociale și umanistice, cu deosebire pentru filozofie-sociologie, limbă și literatură, istorie s-au bucurat de o bună primire din partea specialiștilor, constituînd baza documentară pentru unele cursuri sau pentru unele teme de cercetare.

Ancorată puternic în mișcarea bibliologică și documentară din țara noastră. Biblioteca centrală universitară București colaborează la editarea unor instrumente de informare republicane, elaborează lucrări bibliografice cu caracter general, cum sînt repertoriile de reviste, ghiduri, biobibliografii etc., dovedindu-se o verigă importantă a sistemului național de informare.

Rezultatele înregistrate ne permit a afirma că sîntem pe drumul cel bun și că vom recolta și în viitor roadele misiunii cu care Fundația universitară — Biblioteca centrală universitară de astăzi — a fost investită acum 75 de ani.

conf. dr. Constantin NUȚU

⁶⁾ Georgescu-Tistu, N. *Orientări bibliografice*. București, 1938.

Biblioteca centrală universitară din București, către un sistem eficient de informare

Dezvoltarea serviciilor de informare în marile biblioteci a cunoscut etape diferite, marcate fiecare, inegal dar semnificativ, pe de o parte de efortul unor beneficiari din ce în ce mai exigenți și mai grăbiți, și pe de alta de imperativul integrării într-un flux informațional dinamic și complex. Dar în această evoluție s-au înregistrat tendințe variate și s-au consumat experiențe, uneori împrumutate fără discernământ de la centrele de documentare, care erau, în majoritatea cazurilor, lipsite de biblioteci și legate de o informație pasageră. Utile pînă la un punct, aceste experiențe au scos în evidență posibilitățile multilaterale ale bibliotecilor și au conturat, în același timp, limitele și specificul activității lor în domeniul informării, în condițiile actuale de organizare. Pentru o mare bibliotecă universitară cum este Biblioteca centrală universitară din București, unde accentul pe bibliotecile filiale specializate este din ce în ce mai puternic, existența unui serviciu central de informare, oricît de productiv, s-a dovedit insuficientă. Acoperind, într-o măsură, solicitările universitare pentru unele discipline sociale și umanistice, activitatea acestuia rămănea departe de necesitățile marii majorități a beneficiarilor, în special în domeniul științelor naturii. Constatarea merită să fie adîncită cu atît mai mult cu cît pornește de la realizările unei biblioteci considerate azi printre cele mai bune unități de informare din țară.

Evoluția de pînă acum a activității de informare în cadrul Bibliotecii centrale universitare din București a înregistrat două perioade distincte, care reflectă de fapt două concepții. Prima perioadă, tradiționalistă, care a durat pînă în 1963, este caracterizată printr-un pasivism accentuat. Serviciul de informare edita un buletin de creștere a colecțiilor și noiane de bibliografii la cerere de dimensiuni diferite și pe teme relativ facile. Biblioteca s-a făcut utilă în acest fel multor studenți și cadre didactice, dar cu prețul unei mari risipe de timp și material și mai ales cu prețul instaurării unei practici nepotrivite de permanență așteptare a solicitării și de substituție totală beneficiarilor studenți care, în multe cazuri, renunțau la orice efort de cercetare, alcătuindu-și cu ajutorul bibliogra-

fiilor chiar și cele mai puțin dificile bibliografii de sominar. Evident, aspectul formativ al procesului de învățămînt nu era servit în acest fel prin activitatea bibliotecii, iar aceasta din urmă se păstra la nivelul unor lucrări efemere, lipsite de continuitate. Poate cea mai utilă lucrare din această perioadă, în afara buletinului de creștere a colecțiilor, a fost *Ghidul B.C.U. București*, apărut în 1961, încercare de reflectare a posibilităților documentare ale bibliotecii, de orientare a beneficiarilor și de fixare a citorva îndrumări de utilizare a serviciilor bibliotecii și a instrumentelor de informare.

În 1964, din inițiativa lui Mircea Tomescu, de cînd numit director al bibliotecii, se adoptă o altă orientare, mai dinamică, de aliniere la mișcarea documentară din țară și din străinătate, oglindind noul avînt al cercetării științifice declanșat în această perioadă. Partizan al ideii dezvoltării bibliotecilor universitare ca centre de documentare, Mircea Tomescu a elaborat un program amplu de activitate bibliografică, bazat pe îmbinarea unor modalități operative de informare curentă cu vaste lucrări de bibliografie retrospectivă.

Biblioteca limitează troptat volumul bibliografiilor la cerere, trecînd de la atitudinea de așteptare la bibliografia planificată riguros. Nivelul științific al activității crește substanțial; colectivele de bibliografă și documentariști funcționează ca adevărate colective de cercetare. Planificarea lucrărilor pornește acum de la planul didactic și de cercetare științifică și de la concluziile unei atente ascultări a pulsului solicitării. Dezvoltînd în paralel sectorul de multiplicare, biblioteca devine curînd un nucleu de informare activ și cu acțiune prelungită în toate centrele universitare ale țării și printre categorii diferite de beneficiari. În condițiile indiferenței editoriale față de lucrările bibliografice, activitatea de editare desfășurată la Biblioteca centrală universitară din București și la alte biblioteci științifice din țară rămîne forma perenă a bibliografiei de cercetare, întreprinsă în biblioteci în această perioadă.

Pe un teren atît de vast cum este activitatea de informare și în condițiile unui tezaur cultural atît de puțin prelucrat documentar cum este cel al culturii românești, delimitarea atribuțiilor și stabilirea programului activității de informare e o problemă dificilă. Biblioteca centrală universitară din București se considera și continuă să se considere în același timp bibliotecă studentescă, bibliotecă de cercetare, tezaur național de publicații și for general de cultură cu misiuni multiple, desfășurate pe un front larg, de la valorificarea moștenirii culturale a trecutului pînă la propaganda științei și culturii românești contemporane. Tentația abordării atîtor aspecte, a prezenței pe atîtea fronturi, mai ales în condițiile lipsei de coordonare pe plan național, s-a repercutat adesea nefavora-

bil asupra activității de informare a bibliotecii. Examinată în ansamblu, aceasta este bogată și diversă, dar o analiză de adâncime arată că pentru nici un domeniu nu s-a urmărit un program sistematic care să satisfacă deplin necesitățile beneficiarilor.

Parcursul prin selecție a listei de lucrări din ultimii ani este edificatoare în ambele sensuri.

Pentru informarea curentă s-au editat atât buletine bibliografice de semnalare cu caracter general, cât și buletine specializate. Cea mai fructuoasă inițiativă a constituit-o editarea buletinului *Cărți străine intrate în bibliotecile din România*, la început publicație internă, dar devenită apoi buletin lunar în cinci serii (Științe sociale; Științele naturii; Tehnică; Medicină; Agronomie) pentru întreaga rețea de învățământ superior. Buletinul a contribuit la cunoașterea resurselor documentare ale bibliotecilor, a intensificat împrumutul interbibliotecar și a constituit o bază utilă de cooperare și de unificare a unor tehnici de lucru. Experiența câștigată și rezultatele bune obținute au determinat Consiliul Național al cercetării științifice să încredințeze Bibliotecii centrale universitare din București coordonarea extinderii publicației pe scară națională. Realizarea actualului buletin în 21 de serii, editate, printr-o largă cooperare, de către mari biblioteci și centre de documentare, reprezintă fără îndoială un succes, dar biblioteca a renunțat astfel la unele lucrări specifice, investind multă energie într-o acțiune care se cuvenea realizată în cadrul unui centru republican de coordonare.

Între publicațiile de semnalare trebuie amintit și buletinul bimestrial *Educație. Învățământ. Semnalări de articole din periodice străine*, la a cărui realizare ar trebui să coopereze însă bibliotecii din toate rețelele, știut fiind că problemele de învățământ nu sînt abordate exclusiv de periodicele de specialitate. În aceeași situație este și buletinul de referate pentru domeniul învățămîntului. Forme primite inițial favorabil mai ales de către beneficiarii din provincie, care nu aveau la dispoziție unele din titlurile de periodice străine achiziționate de Biblioteca centrală universitară din București, au fost informările săptămînale pe teme de larg interes, cum sînt: *Problemele omului în societatea contemporană*, *Rolul progresului tehnic în dezvoltarea societății*, *Teorii și curente în literatură și arta contemporană*. Operativizarea revistelor de referate editate de centrele de documentare ar răspunde însă mult mai deplin necesităților beneficiarilor, lărgind atât aria de informare, cât și numărul temelor. Aceleași considerente ar putea fi avute în vedere pentru a da o altă cuprindere actualului *Buletin de sumare din periodicele străine. Științe sociale*, editat de bibliotecă pe baza propriilor colecții. În general, publicațiile de informare curentă devin eficiente numai dacă au o sferă largă de cu-

prindere și oferă garanția păstrării specializării în actualitatea ritmului editorial. Or, asemenea virtuți acordă astăzi numai cooperarea.

Un gen de lucrări a căror utilitate este permanent subliniată, dar care rămîn încă insuficient abordate, sînt repertoriile colective. Necesare atît din cauza discontinuității colecțiilor bibliotecilor, cât și pentru imaginea completă asupra posibilităților de documentare pe care o oferă specialiștilor, acestea au constituit o vreme o preocupare susținută a serviciului de informare. Au fost elaborate astfel: *Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din București. Serii: Matematică, Fizică*; *Bibliografia tezelor de doctorat*. Inexistența unor înțelegeri de cooperare între biblioteci a creat și de această dată dificultăți colectivelor de elaborare, obligate să se deplaseze în fiecare unitate pentru a consulta cataloagele și fișele de colecții.

Cea mai importantă direcție de activitate în această perioadă au constituit-o cercetările bibliografice. Consacrate unor teme prioritare din programul de cercetare al facultăților, aceste cercetări au avut în vedere în exclusivitate domeniul științelor sociale și umanistice, atît datorită bogăției colecțiilor bibliotecii în acest domeniu, cât și formației profesionale a bibliografilor și documentariștilor. Cea mai mare parte a cercetărilor bibliografice elaborate s-au bucurat de o bună primire din partea beneficiarilor: unele au constituit aparatul documentar al unor colective universitare de cercetare, altele au fost introduse ca repere obligatorii în bibliografia cursurilor și a seminariilor. Pentru o bună parte din teme s-a asigurat un control științific de calitate cu ajutorul unor referenți recrutați din specialiști de prestigiu. Dintre realizările cele mai cunoscute menționăm cercetările: *Romantismul în literatura română*, *Simbolismul în literatura română*, *Modernismul în literatura română*, *Clasicismul în literatura română*, *Sămănătorismul*, *Naturalismul în literatura română* (în pregătire), *Ortografia limbii române*: bibliografiile consacrate unor personalități marcante ale vieții universitare ca *Tudor Vianu*, *Traian Săvulescu*, *Ovid Densusianu* (în pregătire); cercetările bibliografice pe teme ca *Progresul social*, *Probleme actuale ale democrației*, *Determinismul filozofic și social*, *Știința conducerii*, *Logica cercetării științifice*, *Teorii și curente în filozofia și sociologia contemporană*, *Sociologia educației* (în pregătire) și altele.

Contribuții incontestabil utile, aceste lucrări dau însă numai iluzia alinierii la planul de cercetare științifică al Universității, mult prea vast pentru a putea fi acoperit din punct de vedere documentar cu lucrări bibliografice de sine stătătoare. Caracterul închis, limitat, al acestor bibliografii pentru unele teme care în realitate constituie preocupări permanente de cercetare este una din

marile curențe ale acestui mod de abordare a temelor bibliografice. Consumind un efort major, unele dintre ele se perimează în 2—3 ani de la apariție, după ce au fost consultate de un număr limitat de beneficiari.

O preocupare de viitor în activitatea bibliotecii o constituie ghidurile bibliografice pentru studenți. Ilustrată pînă acum cu lucrarea *Istoria României*. Ghid bibliografic, seria va fi continuată cu volume consacrate altor discipline.

În sfîrșit, trebuie menționată strădania de a elabora indici bibliografici pentru unele din revistele reprezentative din treptul culturii noastre. Au fost întocmiți astfel indici pentru *Luceafărul*, 1902—1920, *Convorbiri literare*, 1911—1923 etc. Pentru a stimula coordonarea activității de indexare pe plan național, biblioteca a întocmit chiar o lucrare-ghid intitulată *Indici de periodice românești indexate sau în curs de indexare*.

Încercînd o examinare critică a întregului program al activității de informare din ultimii ani, trebuie să desprindem mai întîi excesiva lui concentrare în unitatea centrală, deși puternicele biblioteci filiale specializate reclamau mai multe nuclee de informare. La acest nivel, informarea s-a mărginit însă la modalități orale și la organizarea unor cataloage bibliografice. Ar fi apoi de menționat disproporția între atenția acordată cercetării și cea acordată procesului didactic. În dorința de a fi asimilată centrelor de documentare, biblioteca a neglijat într-o măsură unele activități specifice procesului de învățămînt, mai anonime dar mai aproape de misiunea ei. În sfîrșit, trebuie considerată nesatisfăcătoare politica de asigurare cu specialiști a activității de informare, realitate care se repercutează negativ în activitatea de informare a tuturor rețelelor de bibliotecă.

Această perioadă de puternică afirmare a Bibliotecii centrale universitare din București, dar și de căutare și inițiative, uneori sterile, a permis mai tîrziu stabilirea unei noi orientări în activitatea de informare, concretizată în programul celei de-a treia etape pe care o străbate biblioteca în prezent.

Continuînd experiențele pozitive din perioadele anterioare, activitatea de informare are în vedere pentru viitor două mari obiective cu consecințe multiple: proporționaliza-

rea serviciilor pentru diversele discipline universitare și integrarea eficientă în circuitul informațional, prin organizarea unui sistem informațional intern.

În condițiile marelui aflux de publicații secundare, interne și internaționale, *activitatea unui sistem informațional intern trebuie apreciată nu atît după cantitatea de informații pe care o produce, cît mai ales după volumul și pertinenta informațiilor pe care le organizează și le transmite.*

Fluența acestui circuit nu se poate realiza cîtă vreme punctele de intrare, de procurare și de ieșire a informațiilor nu sînt legate și determinate de structura bibliotecii și a unităților beneficiare. În consecință, centralizarea excesivă va fi înlocuită cu un sistem integrat și ierarhizat de nuclee specializate de informare, organizate pe lângă bibliotecile de facultăți. Fără să abandoneze cercetările bibliografice de amploare, biblioteca va pune accentul pe cataloagele bibliografice deschise, care permit o mai largă cuprindere a specialității, răspund unor interese mai diverse, asigură continuitatea informației și sînt ușor accesibile tuturor categoriilor de beneficiari.

Conectarea bibliotecii la izvoarele externe de informare, ca și înlesnirea accesului la aceste izvoare, se va obține prin organizarea și dezvoltarea cabinetelor de referință, cu acces liber, dotate cu toate categoriile de publicații de referință. Alături de alte forme, cabinetele de referință vor contribui substanțial la inițierea și perfecționarea beneficiarilor în tehnica muncii intelectuale.

Noua orientare include și un program judicios de recrutare și perfecționare a bibliografilor și documentariștilor. În cadrul fiecărui nucleu specializat își vor desfășura activitatea specialiștii ai domeniului, care vor urma cursuri interne de perfecționare în metodele și tehnica informării.

Cu maturitatea celor 75 de ani de existență, Biblioteca centrală universitară din București caută soluții pentru o cit mai deplină integrare în ansamblul universitar, adoptînd o concepție modernă de organizare a informării, care să lase porți deschise realităților viitoare.

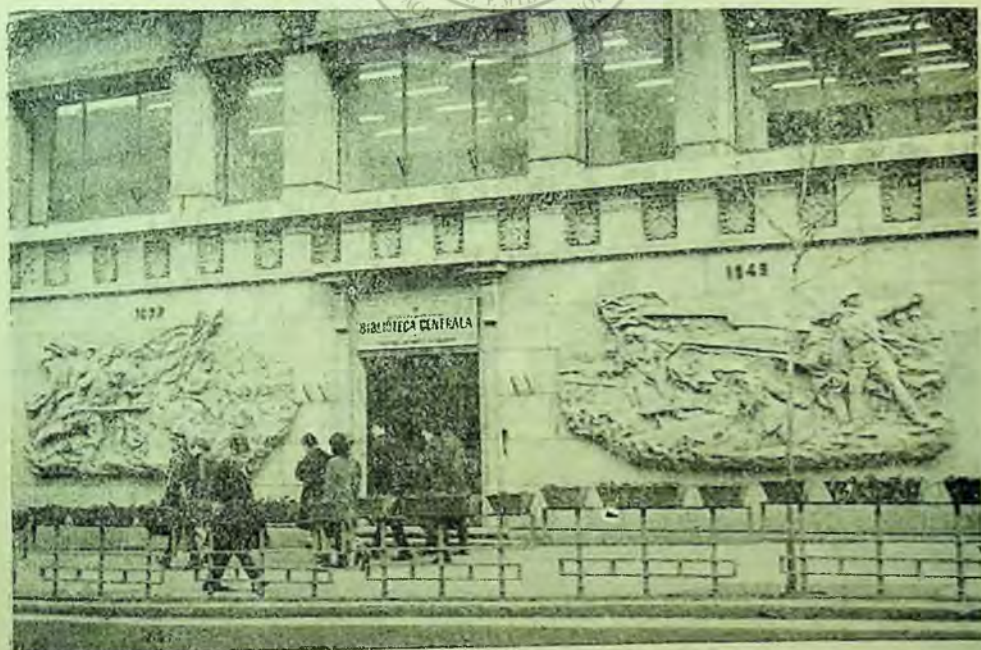
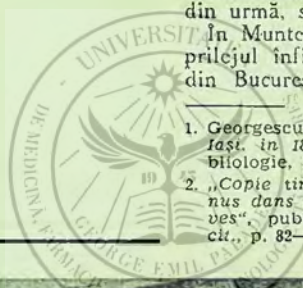
Ion Stoien.

125 de ani de la înființarea primei biblioteci militare românești

În cadrul forțelor noastre armate se desfășoară astăzi o susținută activitate culturală, de instruire multilaterală și de educare patriotică, la care își aduce contribuția o întinsă rețea de biblioteci, destinate militarilor de toate gradele.

Aniversarea a 125 de ani de la înființarea primei biblioteci militare românești obligă la un scurt istoric al instituției bibliotecare militare. După cât se știe până acum ¹⁾, prima bibliotecă militară românească datează din anul 1845, în Moldova, sub forma strîngerii de cărți (Porunca de zi nr. 122/1845 a Miliției Moldovei), iar un alt document — datat: Iași, 10 noiembrie 1846 — precizează organizarea ei pe baza unui „Regulament a [l] bibliotecii militare”, semnat de prințul Dimitrie Sturdza, general-inspector al Miliției Moldaviei. Se cunoaște chiar catalogul Bibliotecii Miliției din Iași. ²⁾ Cele mai multe cărți sînt în limba franceză, mai puține în limbile germană și rusă. Puținele tipărituri în limba română cuprind manuale ale „soldatului de infanterie”, „...de cavalerie”, „...de marină” și manuale de la „Școala recruților”, pentru toate armele, acestea din urmă, se pare, traduceri din limba rusă. În Muntenia, la începutul anului 1852, cu prilejul înființării „Școlii militare de ofițeri din București”, colonelii E. Florescu și D.

1. Georgescu-Tistu, N. O bibliotecă militară la Iași, în 1846. In: Studii și cercetări de bibliologie, 3, 1960, p. 73—88.
2. „Copie tiree du catalogue des livres contenus dans la Bibliothèque de la Milice Moldaves”, publicată de N. Georgescu-Tistu. Loc. cit., p. 82—88.

Costaforu donează primele cărți pentru bibliotecă acestei școli. După Unirea Principatelor, domnitorul Alexandru Ioan Cuza hotărăște, în mai 1860, printr-un „ordin de zi pe toată oastea”, contopirea celor două biblioteci militare într-una singură, cu sediul în București, care s-a numit „Biblioteca Ministerului de Răsboi”.

Stimulat de mișcarea bibliotecară din Capitală, în 1865, Regimentul al 2-lea de infanterie înființează o bibliotecă la Craiova, prima bibliotecă militară de regiment. „Regulamentul bibliotecii militare” a fost publicat în 1865 (9 p.), unmat de un „Catalogu” al ei (p. 10—20, cu 277 de titluri, plus hărți și planuri topografice, numele membrilor din Consiliul de conducere). Într-un timp, Biblioteca Ministerului de Răsboi (în 1867: „...de Resbeș”) sporea și se organiza. Insuși domnitorul Cuza i-a înscris în buget, chiar de la înființare (1860), suma de 40 000 lei anual.

Militari distinși ai epocii scriu în revistele militare despre necesitatea existenței bibliotecilor în diferitele unități ostășesti. Generalul E. Pencovici își începe studiul intitulat *Bibliotecile militare* (1864) cu argumentul: „Instrucția și educația sînt bazele disciplinei. Disciplina face puterea oșteanului”. În continuare, arată că Biblioteca Ministerului de Răsboi avea în acel an circa 2 000 de volume și deosebite hărți geografice. Punînd problema îmbogățirii bibliotecii, autorul repetă că „uvrage militare în limba națională nu avem”; totuși, schițează o schemă de clasificare cu 8 categorii tematiche. Este împotriva împrumutului în afara bibliotecii³).

În 1867, este imprimat „Catalogul Bibliotecii Ministerului de Resbeș” pe materii cu indice alfabetic de autori (186 p.). Biblioteca Ministerului de Răsboi, creată astfel între 1860 și 1890, devine între anii 1890 și 1954 „Biblioteca Marelui Stat Major”⁴). În 1898, catalogul ei imprimat (XIII + 716 p.) cuprindea 4 330 de titluri, grupate în 9 clase și 50 de subdiviziuni tematice, apropiate de clasificarea zecimală universală. Biblioteca se îmbogățește nu numai cu lucrări militare, dar și cu opere juridice, filozofice, de știință și tehnică, enciclopedii, lucrări istorice, „geografice și itinerarii” (călătorii), de artă și cartografice. Revistele militare consacrau articole, făceau propuneri pentru prosperarea bibliotecilor de regiment și de garnizoană. Un exemplu este articolul scris de căpitanul Laurențiu Bîrzotescu⁵), care recomanda lărgirea rețelei cu biblioteci școlare

militare, ale marilor comandamente, ale cercurilor militare⁶) și ale compunilor de trupă.

Între cele două războaie mondiale, rețeaua bibliotecilor militare cuprindea: Biblioteca Ministerului, Biblioteca Școlii Superioare de Răsboi, Biblioteca Casei Oștirii, bibliotecile școlilor militare, ale cercurilor militare și ale unităților.

După 23 August 1944, în primii ani după eliberarea patriei, în cadrul procesului de făurire a armatei populare, se formează o rețea unitară de biblioteci militare, care cuprinde biblioteci de învățămînt, documentare și biblioteci de cultură generală. Spre deosebire de trecut, bibliotecile sînt încadrate astăzi cu personal salariat. Bibliotecile militare dețin în prezent 4 milioane de volume, cartea devenind prietenul cel mai drag al ostașului.

În 1954 se reorganizează, ca instituție bibliotecară unică și coordonatoare, Biblioteca Centrală a Ministerului Forțelor Armate, cu sediul în București, în frumoasa clădire a Casei Centrale a Armatei. Aceasta dispune astăzi de un fond de peste 100 000 de titluri, în circa 200 000 de volume.

La baza activității se află „Regulamentul de funcționare a Bibliotecii Centrale a M.F.A.” (1969, 11 p.). Potrivit acestuia, serviciile bibliotecii sînt cele obișnuite unei mari biblioteci moderne: *completarea și organizarea colecțiilor, relații cu cititorii, serviciul metodic și serviciul bibliografic și documentare*. Biblioteca are sarcina îndrumării activității bibliotecilor militare, acordînd asistență de specialitate în scopul sporirii permanente a contribuției lor la procesul de instruire și educare a militarilor.

Buna organizare a Bibliotecii Centrale a M.F.A. se bazează pe un înalt grad de exigență științifică din partea colectivului de bibliotecari. De pildă, catalogatorii au prelucrat creator, în mai multe ședințe de lucru, principiile de catalogare, cu aplicare la fondul militar. Unele din aceste principii, pentru a fi cunoscute bibliotecarilor și cititorilor militari, au și fost publicate.⁷) Practic, în sala cataloagelor, la dispoziția cititorilor se află cinci cataloage — sistematic,

3. P[encovici], E. *Bibliotecile militare*. In : România militară, 1, 1864, p. 218—227.

4. *Din partea Bibliotecii Centrale a M.F.A.* In : Revista bibliotecilor, 23, nr. 2, feb. 1970, p. 128; *Instrucțiuni referitoare la funcționarea Bibliotecii Marelui Stat Major*, Buc., 1929, 13 p. (Marele Stat Major, Secția adjutanturii. Bibliotecă).

5. Bîrzotescu, L. *Bibliotecile militare*. In : România militară, 48, mai 1912, p. 516—522.

6. Prima bibliotecă de acest gen se pare că a fost a Cercului Militar din București (1870). Eu însumi am citit în această bibliotecă (1921—1924), pe care atunci o conducea generalul Costandache, un pasionat al lecturii. Despre ea aminteste și : Filip, Traian, *Legenda cărții în oglinzile paralele ale unei mari biblioteci*. In : *Vlata militară*, nr. 2/1970, p. 16—17.

7. Andone, Marius, *Cataloagele bibliotecii*. In : *Îndrumătorul cultural-artistic din armată*, nr. 1, ian—feb 1970, p. 88—89 ; Costoli, Elena, *Catalogul sistematic*. Ibidem, p. 90—99 (exemplificări ample ale indicilor diviziunilor 623 și 355—359) ; Dinulescu, Cornelia, *Catalogul alfabetic*. Ibidem, p. 100—105 ; Andone, Marius și Rado, V. *Fișiere pentru bibliotecile militare*. Ibidem, nr. 6/1969, p. 68—72. În fiecare număr din *Îndrumătorul cultural-artistic din armată*, biblioteca dispune de spații pentru articole referitoare la activitatea bibliotecilor militare.

al fondului militar; sistematic general (minus fondul militar); alfabetic; analitic, al fondului militar (selectiv); fișier bibliografic cu articole din presa militară străină și românească —, care oglindesc colecțiile de publicații sub diferite aspecte.

În sprijinul procesului de învățămînt din armată, al activității de studiu și de cercetare, biblioteca întocmește bibliografii la cerere (pentru bibliotecile subordonate și pentru cititori). Au fost elaborate (sub formă tipărită, litografiată, rotaprintată, dactilografiată) mai multe lucrări de informare, ca: *Literatură militară în limbi străine cu privire la cel de-al doilea război mondial*, *Repertoriul internațional al bibliografiilor publicațiilor periodice românești și străine venite în M.F.A. prin abonamente și schimb* (în 1970 numai Biblioteca Centrală a M.F.A. primește 247 de titluri de periodice), *Informare bibliografică. Literatura militară străină* (în 1969 și 1970, cu apariție trimestrială), *Buletin bibliografic. Literatură militară* (cu apariție semestrială) etc.

Pentru popularizarea fondului, biblioteca organizează periodic expoziții de cărți. În sala cataloagelor sînt expuse în vitrine exemplare din cărțile nou apărute; în holul de intrare la sala de spectacole a Casei Centrale a Armatei sînt expuse cărțile militare românești publicate de Editura militară. Colaboratorii militari și civili externi, constituiți în două colective, au prezentat într-o formă avansată materialele pentru două mari lucrări bibliologice: *Manual de biblioteconomie pentru bibliotecile M.F.A. și Bibliografia cărții militare românești* (inclusiv periodicele dintre anii 1830 și 1870), lucrări unice în literatura bibliologică românească. În elaborarea acestor lucrări, ca și în alte sectoare de activitate, biblioteca colaborează cu marile biblioteci românești: Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca Academiei R.S. România, bibliotecile universitare din București, Iași și Cluj.

Activitatea bibliotecii este cunoscută și peste hotarele țării. Schimburile internaționale interbibliotecare o dovedesc. Ele sînt frecvente mai ales cu bibliotecile centrale militare din Bulgaria, Cehoslovacia, China, Cuba, R.D. Germană, Iugoslavia, Polonia, U.R.S.S.

Fondul de publicații al bibliotecii cuprinde, între altele, circa 200 de volume ce poartă ștampilele vechilor biblioteci militare incipente (1845 și 1852—1860). Iată cîteva cărți de bază pentru istoria românilor: Martin Cromer, *De origine et rebus gestis Polonorum libri XXX* (Basileae, 1555), cea mai veche carte din bibliotecă; *Theatrum Europaeum*, colecție de 21 de volume, cu numeroase știri despre români⁸⁾; Ioan Zonnara,

Annales (Veneția, 1729); *Uoyages du Sr. A. de la Montraye en Europe, Asie et Afrique* (Haga, 1727), operă geografică interesantă pentru noi prin capitolele referitoare la Turcia, Tartaria, Crîmea, Suedia și altele. Colecțiile bibliotecii cuprind numeroase lucrări de teorie, știință și artă militară, de pedagogie și psihologie militară, un bogat fond de literatură social-politică, tehnico-științifică, cit și beletristică. Sînt selectate științific, pe specific militar, lucrările de referință: colecția în fascicule *The Hammersmith Bookshop; Germania și cele două războaie mondiale; cele două volume Ulrich's International Periodicals Directory* (New-York & London, 1967—1968) ș.a. În mod curent și cu competență este urmărită în cataloage și în bibliografii și apoi achiziționată întreaga literatură militară, politică și istorică referitoare la cel de-al doilea război mondial. Amintesc numai cîteva exemple: cele 6 volume din *Istoria Velikoi Otecestvennoi voini Sovetskogo Soiuza, 1941—1945* (Moskva, Voenizdat, 1960—1964); întreaga colecție de memorii publicate în Uniunea Sovietică; seria cuprinzînd cronologia războiului de eliberare națională, apărută în R.S.F. Iugoslavia; lucrări în limbile polonă, cehă, bulgară, maghiară și germană; *Bilder Daten Dokumente der 2. Welt Krieg* (2 vol., f.a.), lucrare colectivă în imagini și text; Raymond Cartier, *La seconde guerre mondiale* (2. vol., Paris, Larousse); *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht* (4 vol., Frankfurt/Main, 1961—1963), colecție de bază, sub conducerea lui Percy Ernst Schramm și Helmut Greiner; M. Kurt Zentner, *Illustrierte Geschichte der zweiten Weltkriegs* (ed. a 7-a München, 1967); Eddy Bauce, *Histoire controversée de la deuxième guerre mondiale. 1939—1945* (7 vol., 1967); *Histoire de la guerre 1939—1945*, album și text de Pierre Lazareff, pe baza unei vaste lucrări documentare a lui Hans-Adolf Jacobsen și Hans Dollinger (2 vol., 1968); Henri Michel, *La seconde guerre mondiale* (2 vol.). În sfîrșit pentru a rămîne numai la lucrările fundamentale, mai amintesc: André Latreille, *La seconde guerre mondiale. 1939—1945. Essai d'analyse* (Hachette, 1968). Toate aceste lucrări excelează printr-o ilustrație deosebit de bogată, cu reproduceri ale unor fotografii luate în direct, în timpul desfășurării acțiunilor militare.

Revistele de profil militar, în număr de peste 200, completează fondul reprezentativ de periodice al bibliotecii.

Fiște, cartea care predomină este cea românească. În cadrul ei întîlnim, alături de literatura curentă, ediții vechi, de mult epuizate (*Letopisețele României*, ale lui Kogălniceanu, *Magazinul istoric pentru Dacia*, al lui Bălcescu) și multe alte lucrări de valoare.

Biblioteca Centrală a M.F.A. este o bibliotecă enciclopedică. Fără să fie exclusiv mi-

8. Ciurea, D. *Theatrum Europaeum, prima colecție de istorie universală*. [Cu știri despre istoria românilor]. În: Studii, nr. 6/1969 — un rezumat în: Magazin istoric, 4, nr. 3, martie 1970, p. 60—61.

litară, ea oglindește totuși gândirea militară românească în tot ce are ca mai bun și reprezentativ. Prin întreaga sa activitate, biblioteca ajută munca depusă de către comandanți, de organizațiile de partid și de U.T.C. pentru educarea patriotică a militarilor, cultivă la toți cititorii ei sentimentul nobil al muncii împlinite cu abnegație — și chiar cu sacrificiul vieții — pentru apărarea cuceririlor revoluționare, a libertății, a independenței și suveranității patriei, pentru progresul poporului și al umanității.

Două săli de lectură cu 80 de locuri, amenajate modern, cu mobilier adecvat, îmbie la studiu și recreare prin lectură.

Este foarte greu să rezumi în câteva pagini activitatea multilaterală pe care o desfășoară această veche instituție militară de cultură. Aș vrea să mai amintesc ajutorul pe care ea îl acordă pregătirii de specialitate a bibliotecarilor din armată, prin materiale de îndrumare metodică, și prin îndrumare practică în munca bibliotecilor militare din toată țara. Cititorii bibliotecii sînt practic răspîndiți în

întreaga țară, multe cărți sînt împrumutate și numeroase bibliografii întocmite la cerere sînt trimise ofițerilor din provincie și unităților militare.

Biblioteca centrală a M.F.A. oferă vizitatorului o ambianță deosebit de plăcută, de la întîmpinarea binevoitoare a bibliotecarilor, pînă la servirea promptă cu publicațiile dorite (cartea cerută îți vine în cîteva minute la masa de lectură). Situată în contrul Capitalei, această instituție militară de cultură este azi un focar de instruire în tehnica militară, de educație comunistă și patriotică. Faptele vitejești de arme ale strămoșilor, modul acestora de a cîștiga victoriile constituie istoria militară, care este o verigă însemnată a istoriei generale a poporului nostru. Biblioteca Centrală a M.F.A. joacă un rol principal în progresul cercetării științifice militare, în procesul complex de instruire și educare militară a forțelor armate ale Republicii Socialiste România.

prof. univ. dr. docent

DAN SIMONESCU

BIBLIOTECARI!

**Pentru a vă asigura primirea
cu regularitate, pe anul 1971,
a REVISTEI BIBLIOTECILOR
reînnoiți-vă, din timp, abonamentele.**

ABONAMENȚELE SE PRIMESC LA OFICIILE POȘTALE

PLANIFICAREA ȘI NORMAREA ACTIVITĂȚII BIBLIOTECILOR

(I)

În ultimele două decenii, evoluția bibliotecilor în strânsă legătură cu transformările adânci ale societății a determinat progresul biblioteconomiei clasice, orientând această disciplină spre modernizarea și actualizarea preocupărilor ei. La conturarea biblioteconomiei contemporane au luat parte o seamă de probleme noi pe care relația tot mai puternică bibliotecă-societate le-a pus în fața activității instituției noastre. Una din aceste probleme este fără îndoială aceea a planificării de ansamblu a activității bibliotecilor sau, cu o formulare deja consacrată, planificarea serviciilor de bibliotecă.

Subiect de importanță unanim recunoscută, planificarea serviciilor de bibliotecă are totuși o vechime relativ mică în biblioteconomia contemporană. Datorită acestui fapt, metodologia planificării în domeniul bibliotecilor nu este încă nici precis stabilită și — poate tocmai de aceea — nici prea mult cunoscută bibliotecarilor, în ciuda unor acțiuni de planificare, destul de susținute, întreprinse în anumite țări de pe glob, ca și în ciuda unei literaturi oarecum bogate, publicată în lume în ultimii ani.

În această situație, credem că nu este lipsit de interes ca, în condițiile unor preocupări intense pentru dezvoltarea sistemului nostru de biblioteci, să facem un tur de orizont al aspectelor principale ale planificării în domeniul bibliotecilor.

1 PLANIFICAREA SERVICIILOR DE BIBLIOTECĂ — ASPECT PARTICULAR AL PLANIFICĂRII DEZVOLTĂRII ȘTIINȚIFICE ȘI CULTURALE

1.0 Definirea noțiunii. Terminologie

Noțiunea de *planificare a serviciilor de bibliotecă* se referă la prospectarea științifică a dezvoltării activității bibliotecilor în vederea constituirii și consolidării unui sis-

tem de biblioteci în măsură să satisfacă cerințele tot mai exigente ale societății în domeniul educației și al informării, prin educație fiind înțeles nu numai învățământul, ci și procesul general de culturalizare și de educație permanentă. Capitol de importanță primară în biblioteconomia contemporană, planificarea serviciilor de bibliotecă reprezintă un mijloc de prevedere a necesităților viitoare, baza unei acțiuni metodice și raționale de dezvoltare a sistemelor de bibliotecă în raport cu dezvoltarea socială și economică a societății, o parte a politicii bibliotecare a unei țări. Apare astfel clară deosebirea ce trebuie să o facem față de *planificarea de bibliotecă*, al cărei scop principal este acela de a fixa obiectivele și sarcinile activității unei biblioteci, pe o perioadă mai mică sau mai mare de timp. Referindu-se așadar nu la o bibliotecă, ci la un sistem de biblioteci (sau cel puțin la o rețea de biblioteci) dintr-o anumită țară, planificarea serviciilor de bibliotecă se realizează la nivel regional și național, intrând în competența unor organe (sau organisme) special desemnate în acest scop, formate din specialiști — bibliotecari cu o înaltă calificare profesională. Există însă și anumite domenii de activitate bibliotecară (de pildă, organizarea unor sisteme internaționale de informare științifică) în cadrul cărora se manifestă tendințe tot mai accentuate de a planifica pe un termen mai lung cooperarea bibliotecilor, între mai multe țări sau chiar pe plan mondial. În sprijinul clarificării, în aceste direcții, a noțiunii de care ne ocupăm, vom folosi denumirea deja acceptată de *planificare a serviciilor de bibliotecă*, în primul rând pentru că denumirile *planificare de bibliotecă* sau *planificarea activității bibliotecilor* ar crea confuzii, apoi pentru că traducerea denumirii din alte limbi (de pildă, din franceză: *planification*

des services de bibliothèque) ni se pare potrivită conținutului noțiunii.

Dacă cu ani în urmă termenul de planificare, pus în legătură cu biblioteca, se referea exclusiv la elaborarea planurilor de construire a localurilor pentru biblioteci și de dotare a acestora (în special, cu publicații), sau la organizarea unor cursuri profesionale ori a învățământului pentru bibliotecari, astăzi noțiunea este folosită în întreaga literatură de specialitate în accepțiunea pe care am amintit-o la început. Ceea ce a impus definitiv acest subiect interesului general este importanța deosebită a planificării serviciilor de bibliotecă, și aceasta în primul rând datorită concepției ei ca un *aspect particular al planificării dezvoltării științifice și a educației, integrate — la rîndul ei — în planificarea dezvoltării sociale și economice a unei țări sau a unei regiuni*, și, de asemenea, *ca parte integrantă a politicii bibliotecare*.

Referindu-se la această integrare cu prilejul dezbaterii problemelor planificării educației pe baza experienței latino-americane¹⁾, directorul general al UNESCO, René Maheu, preciza că „această disciplină intelectuală ce permite să gîndim prezentul în funcție de viitor (planificarea educației — n.n.), adaptată la problema planificării bibliotecilor, impune celor care răspund de această profesie necesitatea urgentă de a analiza — în profunzime și în întindere — relațiile strînse care există între biblioteci și educație, pe de o parte, și dezvoltarea socială și economică, pe de altă parte, ca și necesitatea asimilării ideilor tratate în economie și în educație”²⁾. Constatînd apoi un studiu de o amploare deosebită problemei planificării serviciilor de bibliotecă³⁾, renumitul specialist Carlos Victor Penna, director adjunct al Departamentului pentru documentare, biblioteci și arhive al UNESCO, reafirmă necesitatea concepției ei ca un aspect particular al planificării educației, adăugînd: „Concepută astfel, planificarea presupune un studiu sistematic și continuu al problemelor de bioteconomie pe care le pune educația la toate nivelurile (inclusiv a adulților) și cercetarea științifică, determinarea scopurilor vizate de serviciile de bibliotecă, definirea obiectivelor pe care le impun aceste scopuri și elaborarea unor măsuri realiste care să permită atingerea obiectivelor, folosind rațional și rezonabil resursele disponibile”⁴⁾.

1.1 Necesitatea planificării. Condiționarea socială a bibliotecii

Iată, sintetizată, și concluzia, plină de adevăr, a lui C. V. Penna asupra necesității planificării serviciilor de bibliotecă: „Fără ajutorul planificării, bibliotecile vor continua să fie instituții slab organizate și utilate; fără o acțiune culturală, științifică și educativă, dinainte și clar stabilită, ele vor continua să ducă o existență umilă, deposedate de orice personalitate, și nu vor putea dispune nici de ajutorul politic, nici de resursele ce le

sînt necesare pentru a se putea dezvolta în paralel cu educația națională”⁵⁾. Este o realitate care nu mai trebuie demonstrată faptul că astăzi biblioteca nu poate rămîne într-o astfel de situație. Cerută și condiționată de progresul civilizației, instituția a cunoscut, cel puțin în ultima perioadă de timp, după cel de-al doilea război mondial, o evoluție hotărîtoare în acest sens. Au avut și continuă să aibă loc o seamă de transformări care, legînd-o tot mai mult de viața socială, au pus biblioteca într-o lumină nouă.

Privite în dezvoltarea lor istorică, bibliotecile, în majoritatea lor, au luat naștere ca instituții izolate, cu scopuri mai largi sau mai restrînse, fixate, în deplină concordanță cu propriile lor interese, de către fondatori (în egală măsură personalități sau instituții). Ca și apariția lor, dezvoltarea bibliotecilor a avut loc sub semnul aceluiași izolări, fiecare instituție și, mai tirziu, chiar unele rețele și-au constituit un sistem propriu de muncă, cu norme de lucru, de finanțare, în funcție de accesibilitatea și receptivitatea patronajelor sau a organelor tutelare, de „combativitatea” sau străduința bibliotecarilor, în sfîrșit, uneori și în funcție de informarea bibliotecarului asupra a ceea ce se întîmplă în alte biblioteci.

În același timp însă, bibliotecile au acumulat imense valori spirituale produse de omonire de-a lungul vremurilor, valori asupra cărora atenția generală s-a îndreptat ori de cîte ori s-a ivit problema instruirii și a cultivării. Iar în momentul în care această problemă a fost pusă pentru un popor întreg, pe plan național, izolarea bibliotecilor a înregistrat prima fisură, azi ajungîndu-se la imposibilitatea de a mai concepe biblioteca izolată, ca instituție care se justifică prin ea însăși și care adesea era creată și menținută prin tradiție sau pe baza unor considerente de prestigiu ori de orgoliu. Aceasta, deoarece în cadrul procesului vast de instruire și educare a unui popor biblioteca și-a dezvoltat treptat rolul de instrument principal al culturalizării. Mai mult, alături de școală, bibliotecă — în special cea publică — a contribuit la democratizarea culturii, dovedindu-și marea ei eficacitate socială în difuzarea culturii prin aceea că este accesibilă tuturor și poate susține, prin informare și educare, toate activitățile oamenilor. Ea pune la dispoziția oricui cel mai ieftin, dar și cel mai important, mijloc de culturalizare — cartea, cu universalitatea lumii ei. De asemenea, a asigurat cadrul necesar în care lectura a devenit un aot individual de formare și de autoperfecționare.

Pe de altă parte, izolarea de pînă acum a bibliotecii s-a mai datorat și unei confuzii care a dăinuit pînă în ultima vreme. Activitatea bibliotecii, de difuzare a culturii prin intermediul cărții, a fost confundată adesea cu simpla mijlocire a literaturii, mai pe scurt, ou literatura. În realitate însă, activi-

itatea bibliotecii este o acțiune motivată social, ea răspunde unor cerințe și exigențe ale societății. Este o activitate plină de răspunderi în selectarea, dezvăluirea și propaganda literaturii scrute de atingerea unor obiective sociale precise, de educare și instruire, de informare și de perfecționare profesională a tuturor celor antrenati în dezvoltarea socială, economică și științifică a unei țări și, pe plan mai înalt, a omenirii. Iată astfel că existența bibliotecii este legată de atributul acesteia ca element indispensabil al educației permanente, în contextul doleanței generale ca educația să răspundă în toate privințele scopurilor care i-au fost încredințate. Este citat adesea în acest sens că bibliotecile naționale și cele universitare sînt barometrul erudiției unei țări, iar bibliotecile publice, barometrul culturii ei generale, considerînd erudiția și cultura, în general tezaurul informației pe care se bazează acestea, drept o sursă prețioasă de bogăție națională. C. V. Penna, în articolul menționat de noi, adăuga: „Iată pentru ce, în orice plan de dezvoltare, ca și în orice planificare a educației, se consideră că formarea individului este unul din mijloacele esențiale care favorizează dezvoltarea economică și socială”⁶⁾. Dezvoltarea economică și socială de amploare necesită astfel un sistem eficient de informare bibliografică. Deoarece însă, la nivelul unei țări, serviciile care pot asigura acest sistem sînt costisitoare și au totuși posibilități limitate, soluția sugerată de C. V. Penna indică tocmai alcătuirea unui inventar al resurselor naționale, cu ajutorul unei tehnici biblioteconomice potrivite, și îmbunătățirea colecțiilor în măsura în care posibilitățile financiare o permit și nevoile naționale în anumite domenii o cer. Sursa de bogăție națională pe care o reprezintă astfel informarea bibliografică trebuie administrată la nivel național.

Însumarea contribuțiilor diverselor biblioteci dintr-o țară într-o singură contribuție la informare, la dezvoltarea științifică și culturală nu se poate realiza însă decât prin existența unui sistem național unitar de biblioteci, bine încheiat, integrat planurilor de dezvoltare economică și socială. Iar funcționarea și dezvoltarea armonioasă și eficientă a acestui sistem necesită indubitabil planificarea serviciilor de bibliotecă.

Dacă, așa astfel de concluzii generalizatoare, cu aplicabilitate universală, C. V. Penna a ajuns în urma studierii experienței țărilor din America Latină, experiența în domeniul dezvoltării activității bibliotecilor, a rețelelor de biblioteci din diverse țări capitaliste avansate a condus spre aceleași considerente, referitoare la determinarea socială a bibliotecii zilelor noastre și la necesitatea planificării. Iată ce se afirmă, de pildă, în tezele din preambulul la planul de dezvoltare a bibliotecilor publice din R. F. a Germaniei⁷⁾, elab-

borat, în 1968, de Federația asociațiilor de bibliotecari din această țară: „O rețea de biblioteci publice și de instituții de documentare este o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea vieții sociale și economice, a întregii activități spirituale. Posibilitatea de acces liber la toate mijloacele de informare și de culturalizare este tot așa de importantă ca și capacitatea neîntreruptă de funcționare a mijloacelor de transport și de comunicație sau a întreprinderilor de aprovizionare și de producție în economie. Posibilitățile diferențiate de calificare și diferențierea persoanelor care urmăresc scopuri de perfecționare, de educație permanentă (activitate neîntreruptă de calificare și perfecționare, pentru toate grupele de vîrstă și profesionale) definesc situația actuală a formării culturale. (...) Un serviciu atotcuprinzător de literatură și de informare este, din acest motiv, o sarcină socială de prim rang...”. De altfel, și în Franța lectura publică este considerată astăzi o adevărată „cauză națională”⁸⁾, pentru a cărei susținere planificarea serviciilor de bibliotecă pentru rețeaua bibliotecilor publice și-a impus cu stringență necesitatea.

Dincolo de integrarea bibliotecilor în planificarea dezvoltării științifice și a educației și, prin aceasta, în planurile de dezvoltare economică și socială, necesitatea planificării serviciilor de bibliotecă rezidă și în faptul că, fără o prospectare științifică a contribuției bibliotecilor dintr-o țară privity ca un tot unitar cu un scop comun, capitalurile investite în cultură și educație, în diferite unități sau rețele, nu vor putea da rezultatele scontate. Planificarea urmărește ca investițiile financiare, de mijloace materiale și forță de muncă, în domeniul bibliotecilor să aducă foloase optime pe planul întregului sistem. Ea urmărește, mai pe scurt, eficiența maximă a investițiilor. De aceea, Gothardt Rückl are dreptate cînd afirmă că „Problema cea mai generală a biblioteconomiei este aceea de a stabili raporturile între cheltuielile sociale și foloasele sociale în acest domeniu”⁹⁾. Și aceasta, datorită faptului că, în condițiile actuale, serviciile de bibliotecă au posibilități limitate. Numai grație planificării de ansamblu a serviciilor de bibliotecă și în urma determinării nevoilor țării în vederea dezvoltării ei economice și sociale, bibliotecile vor putea deveni instituții puternic organizate și utilizate în măsură să-și îndeplinească cu cât mai multă eficiență funcțiile sociale pe care le au.

Tot din partea planificării serviciilor de bibliotecă se așteaptă ca bibliotecarii să poată să-și așeze, în sfîrșit, profesia pe baze solide (nu ca pînă acum, cînd au fost preocupați exclusiv de perfecționarea propriilor metode de lucru și de demonstrarea avantajelor pe care le aduce biblioteca), printr-o ierarhizare a funcțiilor de specialitate pe baza stabilirii motivate a unei ordini de importanță a diferitelor sectoare ale activi-

țării de bibliotecă. Iar aceasta, la rândul ei, făcută în acord cu nivelul și necesitățile reclamate de învățământul general, de educația permanentă a adulților, ea și de înformarea pe care se bazează studiile și cercetările întreprinse în cadrul diverselor centre de învățământ superior sau institute de cercetare.

1.2 Preocupări pentru planificarea serviciilor de bibliotecă pe plan internațional

Ca instrument principal al politicii bibliotecare, planificarea serviciilor de bibliotecă a găsit un cadru proprie aplicării ei, încă cu mai mulți ani în urmă, în țările socialiste. Chiar dacă biblioteconomia nu ajunsese încă să teoretizeze acest aspect și nici să-l impună atenției generale a bibliotecarilor și educatorilor, procesul înnoitor de edificare a culturii socialiste în țările care au pășit pe drumul noii orfinduiri a cuprins și bibliotecile, a căror dezvoltare nu a mai putut fi spontană. În acest sens, o primă planificare a serviciilor de bibliotecă în țările socialiste s-a referit — și aceasta în cazul tuturor acestor țări — la organizarea unui sistem național unic de bibliotecă, alcătuit din rețele ale diferitelor categorii de bibliotecă. Este cunoscută în acest sens indicația, repetată și insistență, a lui V. I. Lenin cu privire la necesitatea încheierii și dezvoltării unui sistem unitar de bibliotecă în Uniunea Sovietică, pentru a sluji interesele popoarelor sovietice, pentru a sprijini îndeaproape construcția socialismului, pentru a asigura țării adevărate focare ale culturii socialiste.

Se înțelege că, în cadrul principiului general de planificare a activității bibliotecilor în țările socialiste, sistemele de bibliotecă, metodologia planificării și, în general, preocupările în acest domeniu prezintă o varietate de soluții și forme, potrivit specificului fiecărei țări, potrivit tradițiilor, nivelului de dezvoltare a bibliotecilor, diferențelor existente, mijloacelor și resurselor de care acestea dispun etc. Este deci vorba de o dezvoltare dirijată, de o orientare de ansamblu a activității bibliotecilor, spre deosebire de țările capitaliste, unde dezvoltarea planică nu este o legitate a întregii vieți sociale. Se poate preciza că, în acest cadru, planificarea a pornit mai întâi în domeniul bibliotecilor publice, deoarece acestea reprezintă rețeaua cea mai largă, în același timp mai ușor de cuprins într-o viziune unitară, dar și mai greu de organizat. Ținându-se seama, în primul rând, de faptul că biblioteca publică se adresează întregii populații, planificarea s-a referit în principal la acoperirea întregului teritoriu al țării, prevăzându-se astfel înzestrarea fiecărei localități cu o bibliotecă publică și asigurarea fondului de carte necesar, a condițiilor materiale, a personalului bibliotecar și

a îndrumării metodice de specialitate. Pe baza acestei planificări, s-a ajuns la realizarea rețelei unitare a bibliotecilor publice aflată astăzi, în țările socialiste, la un nivel avansat de organizare și cu o pondere substanțială în procesul culturalizării la scară națională. Perfecționarea acestei rețele și integrarea ei în sistemul general național al bibliotecilor, inclusiv al celor științifice și speciale, formează o preocupare actuală în mai toate țările socialiste. La fel, preocupările pentru elaborarea de criterii și norme științifice care să stea la baza planificării domeniului, ca și preocupările pentru precizarea unei metodologii a planificării sunt rețevate recente. Dezvoltarea impetuoasă a economiei, a științei și tehnicii, a culturii a impus elaborarea unor prognoze științifice motivate pentru perfecționarea serviciilor de bibliotecă. Iată de unde preocupările stăruitoare, în ultima vreme, din presa de specialitate din țările socialiste în această problemă.

În multe din țările nesocialiste, planificarea serviciilor de bibliotecă la nivel de sistem național a constituit și continuă să fie și astăzi o problemă, datorită autonomiei mai pronunțate a diferitelor rețele de bibliotecă, uneori chiar a unor bibliotecă. Aceasta a făcut ca, de multe ori, planificarea la nivel național să se realizeze numai pentru anumite scoote de activitate bibliotecară, în speță a ceea ce au fost găsite căile de cointerensare a diferitelor rețele, de cooperare și de realizare în comun a unor programe naționale. Sint cunoscute astfel de programe naționale în domeniul achizițiilor și al catalogării publicațiilor, în domeniul cercetării biblioteconomice, în cel al automatizării unor procese de muncă bibliotecară, în cel al formării profesionale a cadrelor de bibliotecari și documentariști etc. Pentru ultima perioadă de timp, sint cunoscute însă și planuri naționale pentru dezvoltarea întregului sistem de bibliotecă (de pildă, în S.U.A., Canada, India, Franța, R. F. a Germaniei, țările scandinave.¹⁰), în ciuda opoziției cu care a fost întâmpinată planificarea integrală a serviciilor de bibliotecă la nivel de sistem național unitar în țările capitaliste.

O deosebită importantă capătă planificarea serviciilor de bibliotecă la nivel național în țările Americii Latine, ale Asiei și ale Africii, și în special în țările în curs de dezvoltare. În acest sens, ultimii 5 ani au fost marcați de o intensă activitate a UNESCO în direcția stabilirii unor programe ample de încheiere și de dezvoltare a unor sisteme de bibliotecă în țările amintite. Și pentru aceasta, bibliografia, chiar foarte sumar alcătuită de noi, a lucrărilor despre aceste acțiuni întreprinse în ultima vreme vorbește de la sine¹¹).

Cele câteva date prezentate aici despre preocupările de pînă acum, din diverse țări,

NOI PUNCTE DE VEDERE ÎN DEZVOLTAREA C.Z.U (II)

în privința planificării, ca și diversele informații pe care le avem despre activitatea bibliotecară actuală, conduc spre concluzia că, în prezent, pe plan internațional există o tendință generală de prospectare a dezvoltării bibliotecilor. Atenția de ultim moment a specialiștilor se îndreaptă însă spre o problemă principală, anume aceea a stabilirii unei metodologii precise a planificării și, în cadrul acesteia, fundamentarea unor norme de activitate bibliotecară care să asigure planificării un caracter realist și totodată limbajul comun al exprimării viitorului bibliotecilor. De aceea ne-am propus să tratăm în continuare tehnica planificării serviciilor de bibliotecă, cu principiile ei fundamentale, punind un accent deosebit pe normare, fără de care planificarea este practic imposibilă. Dar aceasta, în numărul următor.

George VLĂDESCU

1. Vezi introducerea semnată de René Maheu la volumul: *Los problemas y la estrategia del planeamiento de la educación: la experiencia de América Latina*. Edición preparada por Raymond F. Lyons. Paris, UNESCO, 1965. 128 p.

2. *Op. cit.*, p.V. Apud: Penna, Carlos Victor. *La planification des services de bibliothèques*. In: Bull. UNESCO bibli., 21, nr. 2, mar-apr 1967, p. 74.

3. Penna, Carlos Victor. *La planification des services de bibliothèques*. In: Bull. UNESCO bibli., 21, nr. 2, mar-apr 1967, p. 64-104.

4. *Idem*, p. 61.

5. *Idem*, p. 74.

6. *Idem*, p. 65.

7. Bibliotheksplan. I. Berlin, Deutscher Bucherverband, 1969, p. 11.

8. Vezi: Tăutu, Ioana. *Lectura publică în Franța... o mare cauză națională*. In: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 12, dec 1968, p. 730-741.

9. Rucki, Gotthard. *Zum problem einer wissenschaftlichen Planung der Bibliotheken*. Referat au der Arbeitstagung der bibliothekswissenschaftlichen Institute der europäischen sozialistischen Länder in Budapest im Dezember 1964. Budapest, 1964, p. 5.

10. Cităm aici trei documente care atestă cele afirmate privind existența planurilor naționale în S.U.A., Canada și India: U.S. Office of Education. Library Service Branch. *Statewide long-range planning for libraries*. Washington, The Branch, 1966, 59 p.; Allen, P. *La planification du développement des bibliothèques*. In: *Association canadienne des bibliothécaires de langue française*, vol 12, mar 1966, p. 2-4; Kalia, D.R. *Libraires in fourth five-year plan*. In: *Indian Library Association bulletin*, vol. 1, ian-mar 1965, p. 1-24.

11. Date amănunțite asupra preocupărilor de planificare a serviciilor de bibliotecă în aceste țări, ca și planurile alcătuite, se găsesc în: Collings, D.G. *La planification à l'échelle nationale des services de bibliothèques publiques en Afrique*. Paris, UNESCO, 1962, 5 p.; Argentina. Comisión Nacional de Alfabetización. *Reunión de trabajo sobre función y desarrollo de las bibliotecas escolares y populares y su relación con el programa nacional intensivo de alfabetización y educación de adultos*. Santiago del Estero, 5-9 di septiembre de 1965. Buenos Aires. La Comisión, 1965: *Reunión d'experts sur la planification à l'échelon national des services de bibliothèques en Amérique latine*, Quito, 7-14 fevriar 1966. *Raport*. In: Bull. UNESCO bibli. 20, nr. 6 nov-dec 1966, p. 298-318; Evans, Evelyn J. A. *Reunión d'experts sur la planification nationale des services de bibliothèques en Asie*. Colombo (Ceylon), 11-19 decembre 1967. In: Bull. UNESCO bibli., 22, nr. 3, mai-iun 1968, p. 126-131.

După ce, în nr. 10/1970 al revistei noastre, am făcut o scurtă trecere în revistă a consecvențelor și a deficiențelor teoretice constatate, în momentul actual, în sistemul c.z.u. și după ce am fixat cadrul administrativ în care sînt operate revizuirile indicilor, vom face, în partea a doua a articolului nostru, o sumară enumerare a principalelor modificări aplicate și vom observa mai îndeaproape clasele principale care cer cu stringență o reîmpărțire fundamental diferită.

În ceea ce privește unele probleme de ansamblu, propunerea d-lui Schmidt (R.F. a Germaniei) de a se renunța, în tot cuprinsul tabelelor, fie la indicii terminați în I (ca, de exemplu, 637.11) care exprimă același conținut ca și indicele general, doar cu notația „Probleme generale”, (propunerea 1), fie la toți indicii care au același conținut cu unul mai general (propunerea 2), ședința FID/CCC de la Madrid din 13-16 aprilie 1970 a hotărât să adopte ca regulă cea dinții propunere, urmînd ca cea de-a doua să rămîină în atenția tuturor autorilor de proiecte și revizuirii pentru a fi evitată.

La clasa 0 *Generalități* este necesară o revizuire profundă, în scopul apropierii sau contopirii grupelor 01, 03, 04, 08, 09 pe de o parte și a grupelor 05 și 07 pe de altă parte. S-a format, de altfel, un subgrup de lucru responsabil cu pregătirea unei noi scheme la 03 și 04 pentru tipuri de publicații și informații și un grup care a schițat o nouă clasificare a standardelor și a standardizării la 004 (în loc de 339).

Clasele 1 *Filozofie* și 2 *Aticism. Religie* conțin indici foarte inegali. În primul rînd, materialismul dialectic și istoric nu și-a găsit încă o încadrare în interiorul clasei 1 conformă cu importanța pe care o are astăzi în sistemul de gîndire mondial. De asemenea, filozofiile neoccidentale — în primul rînd sistemele din Asia, — ca și religiile extraeuropene sînt evident defavorizate în actuala structură a claselor 1 și 2.

Psihologia a trebuit să fie mutată de la 15 la un indice subordonat — 159.9 — pentru ca tot conținutul ei să poată fi încadrat într-o schemă modernă, corespunzătoare cu dezvoltarea actuală a disciplinei. De altfel, la reuniunea FID/CCC de la Madrid, un spe-

cialist francez a primit însărcinarea să re-
vadă încă o dată întreagă această subgrupă.
Logica, încadrată la grupa 16, trebuie re-
vizuită, în sensul extinderii înțelesului ei, pen-
tru a reflecta și problemele de teorie a in-
formației, de cibernetică, studiile moderne
asupra funcțiilor creierului.

Clasa 3 Științe sociale ridică cele mai mul-
te inconveniente și suscită cele mai nume-
roase proteste, deși uzagerii care o manipu-
lează sînt mult mai puțin numeroși decît
cei care folosesc de exemplu tabelele lui 6.
Așa cum se prezintă ea astăzi — și mai ales
cum era conturată cu zece ani în urmă —,
după cum am mai specificat și în partea în-
tîi a articolului nostru, clasa 3 Științe so-
ciale a reușit să nemulțumească pe toată lu-
mea: ea nu reflectă configurația nouă a lu-
mii moderne, în primul rînd existența for-
melor politice specifice țărilor socialiste;
obiectele de studiu sînt încă insuficient defi-
nite, iar conținutul clasei nu mai corespunde
cu sfera propriu-zisă a științelor sociale.
După cum am mai amintit, Comisia FID/C3,
formată din reprezentanți ai țărilor din Est
și reprezentanți ai țărilor din Vest (cercetători
în științe sociale și clasificatori), este astăzi
într-al 11-lea an de activitate rodnică, ți-
nînd cu regularitate oîte două reuniuni anu-
ale, o dată într-o țară socialistă, o dată în-
tr-o altă țară. Din an în an, în comisie își
trimit reprezentanți tot mai multe țări și, da-
torită atmosferei de lucru instituite în dezba-
tcri, progresele în activitate nu s-au lăsat
așteptate.

Modificările se fac cu destulă greutate, de-
oarece revizuirea unui indice antrenează apli-
carea unor corective în cadrul altor indici,
cu care cel modificat era în strînsă corela-
ție. De aceea, în cadrul activității acestei co-
misii, trebuie să considerăm ca rezultate ale
muncii nu numai modificările operate, ci și
proiectele în curs de definitivare asupra că-
roră s-a lucrat intens.

La începutul activității ei, Comisia FID/C3
a lucrat la elaborarea planurilor legate de
structura clasei. În decursul celor 10 ani,
s-au operat următoarele modificări și s-au fă-
cut următoarele propuneri:

30+39 Sociologie și etnografie — subco-
misia însărcinată cu revizuirea celor două
grupe, în sensul mutării conținutului grupei
39 în cadrul grupei 30 și conturarea ace-
steia din urmă conform unei scheme științifice,
moderne, lucrează încă din 1968 la defini-
tivarea concepției și la stabilirea unor prin-
cipii de bază.

31 Statistică. Demografie. Statistică mate-
matică — subcomisia însărcinată cu revizia
acestei grupe și-a început activitatea din anul
1967.

32 Politică — noile tabele pentru această
grupă au intrat în vigoare de la 31 decem-
brie 1962 pe baza notelor P 766 și P 768 și
au fost publicate în *Extensions and correc-
tions* 5:1 din martie 1963. De altfel, ea a fost

prima grupă din cadrul clasei 3 către care
FID/C3 și-a îndreptat atenția.

33 Economie — în cadrul subcomisiei care
se ocupă de această grupă, s-a lucrat pe de
o parte la elaborarea diviziunilor principale,
pe de altă parte la revizuirea subgrupelor:
330 Economie politică (revizuirea a apărut
în P 913 din 29 februarie 1968, dar intrarea
în vigoare a fost suspendată la cererea co-
misiei, pînă la revizuirea altor subgrupe,
în primul rînd a lui 338 Economie industri-
ală); 331 Muncă (pe baza notei P 811 —
tabela nouă publicată în *Extensions and
corrections* 5:6 din septembrie 1965); 333
Problema agrară (s-au conturat unele propu-
neri, mai există însă greutăți însemnate în
ceea ce privește punerea de acord cu conți-
nutul indicelui 63 Agricultură, 658 Organi-
zarea întreprinderilor și 711 Urbanism. Siste-
matizare); 334 Cooperatie (subcomisia își
continuă lucrările începute în anul 1966);
335 (în urma revizuirilor de pînă acum, sub-
grupa a fost parțial desființată, urmînd ca ea
să fie complet golită de conținut o dată cu
finisarea grupei 30); 336 Finanțe (pe baza
notei P 838, tabela nouă publicată în *Exten-
sions and corrections* 6:1 din martie 1969);
338 Economie industrială. Planificare. Pro-
ducție. Prețuri (lărgirea conținutului acestei
subgrupe este în curs de definitivare); 339
Încasări. Venituri. Comerț. Legături econo-
mice internaționale (cuprinde astăzi și înțe-
lesul indicilor 380, 381 și 382, care se des-
ființează; schița revizurii lui 339/339.6 este
gata, iar structura noii subgrupe 339.7 Co-
merț. Legături comerciale internaționale va
apărea în curînd într-o notă P).

34 Drept — subcomisia și-a început lucră-
rile în anul 1966, discutînd în primul rînd
concepția generală a revizuirii. Atenția s-a
concentrat apoi asupra subgrupelor: 340
Drept. Generalități; 341 Drept internațional
(cifre noi: 341.311 Agresiune. Desființarea ei;
341.675 Limitarea și interzicerea mijloacelor
de distrugeri în masă; 341.733 Extraterrito-
rialitate; 341.735 Imunitate — apărute în
PC985 din 30 noiembrie 1969; 341.9 Drept
internațional privat — înlocuiește 341.5 —
apărut în P 986 din 21 decembrie 1969, auto-
rizat de la 30 iunie 1970) și 342 Drept statal.
Drept constituțional. Drept public (cifra
nouă: 342.38/39 Republică — apărută în
P 997 din 31 mai 1970, autorizat de la 30
noiembrie 1970).

35 Administrație publică (în afară de
35/359 Armată) — revizuirea acestei grupe
nu a început încă, dar s-a ajuns la conclu-
zia că ea trebuie efectuată în concordanță
cu schimbările suferite de grupa 34.

37 Educație. Învățămînt — în baza man-
datului Unesco, a luat ființă o subcomisie
specială, însărcinată cu revizuirea acestui in-
dice și cu fixarea unor indici corespunzători
dezvoltării actuale a științelor pedagogice.
Subcomisia a lucrat între anii 1963 și 1965,
schema nouă a apărut în P 812 și P 818 și a

fost publicată ca definitivă în *Extensions and corrections* 5:6 din septembrie 1965. Indici noi au mai apărut la subdiviziunea 379.8 (P 984 din 30 noiembrie 1969, autorizat la 31 mai 1970, și PC 989 din 31 ianuarie 1970).

38 *Comerț. Comunicații* — revizuirea se face în sensul mutării conținutului subgrupeilor 380/382 la 339.7; problemele incluse sub 383/388 *Comunicații. Economia lor* vor trebui repartizate indicilor 625, 629, 654, 656; tematica subgrupeii 389 *Măsurători. Unități de măsură. Staturi* va fi rezolvată în afara olasei 3.

39 *Etnografie* — așa după cum am mai arătat, revizuirea acestei grupe se face în sensul mutării conținutului ei la o subgrupă din cadrul lui 30. Se așteaptă ca schema nouă a lui 30 + 39 să apară în cursul anului 1970.

Se speră că pînă la terminarea seriei a 7-a din *Extensions and corrections*, clasa 3 *Științe sociale* să aibă o structură nouă, modernizată.

După cum se știe, în urma unei hotărâri a FID/CCC din 1962, conținutul clasei 4 *Linguistică. Filologie* a fost transferat la grupa liberă 80 din cadrul clasei 8 *Literatură*. Conform regulilor de revizuire a c.z.u., clasa 4 va rămâne neocupată timp de 10 ani, perioadă în care toți cei care folosesc acest sistem de indexare pot adopta noile cifre. În ceea ce privește ocuparea clasei 4 cu un nou conținut, s-au făcut unele propuneri, în urma apelului lansat de FID/CCC. G. A. Lloyd, directorul c.z.u. din FID, a pregătit pentru difuzare un document care generalizează toate sugestiile și observațiile primite pînă acum, iar din partea sa a recomandat utilizarea clasei 4 pentru comunicații; alte propuneri conțin ideea ca sub acest indice să fie grupate, într-o nouă și modernă ordine, științele sociale, altele sugerează ocuparea clasei 4 cu științele biologice, altele prevăd mutarea grupeii 61 *Medicină* sau a psihologiei etc. Anul 1972 va aduce, în această privință, hotărîrea definitivă și, pînă atunci, FID/CCC va prelucra și va sintetiza propunerile primite.

Clasa 5 *Științele naturii. Matematică* — programul de revizuire prevede: analiza grupelor 51 și 52, analiză bazată pe proiectele prezentate de delegația sovietică; comasarea grupeii 532 *Mecanica lichidelor* cu 533 *Aerodinamică*; comasarea lui 537 cu 538 (nota P 998 din 30 iunie 1970, autorizată a fi aplicată de la 31 decembrie 1970, conține reasezarea și reformularea subgrupeii 537 *Electricitate. Magnetism. Electromagnetism* după o nouă schemă, cu transferul conținutului indicelui 538 la 537.6/8); revizuirea lui 550.4 *Geochimie. 550.8 Geologie aplicată și exploatare* și 551.2 *Geodinamică internă* (apărute în *Extensions and corrections* în anul 1968); reformularea lui 551.4/45 *Geografie fizică. Geomorfologie* (apărută în PC993 din 31 martie 1970, cu aplicare imediată); revizui-

rea totală a indicelui 553 *Geografie economică* — cu excepția subdiviziunii 553.7 *Izvoare minerale* (apărută în P983 din 30 noiembrie 1969, cu aplicabilitate de la 31 mai 1970); revizuirea subgrupeii 556 *Hidroseră. Hidrologie generală* (apărută în *Extensions and corrections* în anul 1968); transferarea conținutului grupeii 56 *Paleontologie* în cadrul grupelor 57/59 *Biologie. Botanică. Zoologie* (cu anularea subgrupeilor 578 *Tehnică biologică* și 579 *Colecții de istorie naturală*, al căror conținut trece la 67.08 *Tehnică biologică*). Prin aceste comasări de conținut, se vor crea în cadrul clasei 5 destui indici liberi pentru reimpărțirea altor discipline din cadrul științelor naturii și pentru reformularea unor domenii noi din fizică și biologie.

În ceea ce privește grupa 61 *Medicină*, problema cea mai importantă constă în definirea structurii indicilor analitici cu -0 și -00. În privința indicelui 619 *Medicină veterinară*, s-a luat hotărîrea ca întreg conținutul lui să fie revăzut, în sensul unei apropieri de structura lui 61 *Medicină*, dar să rămînă pe loc la aceeași cifră. Documentele ședinței FID/CCC de la Madrid recomandă ca rațională crearea unui subcomitet pentru elaborarea unui program de revizuire de lungă durată a grupeii 61, bazat pe reconsiderarea generală a întregii tematici a științelor medicale.

În cuprinsul mult aglomeratei clase 6 *Tehnică. Inginerie*, de-a lungul timpului s-au operat o multime de schimbări de amănunt. Le vom enumera aici pe cele mai importante și pe cele mai recente. Subgrupa 621.3 *Electrotehnică* a fost în amănunțime discutată în cadrul FID/C 621.3, iar hotărîrile comisiei au apărut în P 992 din 31 martie 1970. De asemenea, se pregătește o nouă revizuire a subgrupeii 621.7/9 *Tehnologia construcțiilor de mașini* și propunerile se îndreaptă spre contopirea lui 621.7/9 cu 67 *Tehnologie mecanică*. Tabelele revăzute ale indicilor 622.24 *Forajul sondelor de țitei*, 622.27 *Metode de exploatare* și 622.7 *Prepararea minereurilor* au apărut în *Extensions and corrections* în cursul anului 1968. S-a hotărît eliberarea de conținut a subgrupeilor 624/628 *Tehnică construcțiilor și tehnică sanitară* și trecerea materialului în grupele 69 *Materiale de construcții* și 72 *Arhitectură*.

Subgrupa 625 *Tehnica căilor de comunicații terestre* s-a curcat de o atenție specială din partea organismelor de resort. FID/C 625 a ținut o reuniune la Paris, în 9 aprilie 1970, în cadrul sesiunii Comitetului tehnic al Biroului internațional de documentare în căi ferate (BDC), la care s-au făcut propuneri pentru un proiect de noi tabele sub indicele liber 629.4.

Academia de Științe a U.R.S.S. a fost însărcinată cu revizia subgrupeii 656 *Transporturi. Poștă*: un anteproiect a fost prezentat deja Secretariatului general FID, dar

subcomisia își continuă lucrările, sperînd ca pînă la sfîrșitul anului 1970 să prezinte proiectul de revizie al subgrupeii 656.0 și pînă în 1971 tabela completă 656.

De altfel, așa cum am mai arătat, se în- trevede posibilitatea mutării conținutului grupei 65 *Conducerea producției. Organi- zarea industriei, a comerțului și a trans- portului* în grupa 33 *Economie politică*.

Subgrupa 661 *Produse chimice propriu- zise* trebuie și ea revizuită, în sensul eli- minării indicilor care dublează cifre din subgrupele 546/547 *Chimie anorganică și organică*. Ar fi de dorit ca paralelismul să fie înlăturat, iar subgrupa 661 să rămînă liberă, pentru o nouă dezvoltare a chimiei industriale. În cursul anului 1968 au apă- rut în *Extensions and corrections* tablele re- văzute ale indicilor 665.6/7 *Tehnologia uleiurilor minerale*.

Nota PC 70-1 din 31 iulie 1970, cu apli- care imediată, prevede reformularea sub- grupelor 674 *Industria lemnului* 676 *Indu- stria hîrtiei* și 679.8 *Tehnologia pietrei și a pămîntului*.

P 994 din 30 aprilie 1970 cuprinde o nouă schemă a subdiviziunii 675 *Industria pielei. Industria blănurilor și a imitațiilor de piele*; propunerea a fost făcută la ini- țiativa U.R.S.S. și a unui specialist italian și a intrat în vigoare la 6 luni de la pu- blicare.

PC 999 din 30 iunie 1970, valabil de la data apariției, cuprinde revizuirea totală a indicelui 676 *Pastă de lemn. Hîrtie. Carton*, revizie care reprezintă rezultatul acordului dintre FID/C 676 și FID/C 655 + 681.6.

În ceea ce privește clasa 8 *Limbă. Ling- vistică. Literatură*, documentul FID C70-19 din 21 mai 1970 ne aduce la cunoștință for- marea unui nou comitet de revizie FID/C8: Centrul pentru lingvistică aplicată din S.U.A. a acceptat responsabilitatea revizuirii acestei importante clase. La reuniunea FID/ CCC de la Madrid, s-a hotărît ca FID/C8 să revizuiască actuala grupă 80 și să pre- gătească o nouă schemă la 81 pentru *Ling- vistică*; să revizuiască (dacă este necesar) grupele 82/89 *Literatură*; să revadă și — acolo unde este necesar — să revizuiască, în strînsă colaborare cu FID/CCC, indicii auxiliari generali de limbă din tablele 8/ =0/ =9. Prima reuniune a FID/C8 va avea loc în primăvara lui 1971, iar agenda pro- vizorie a reuniunii cuprinde: cons- tituirea comisiei și desemnarea membrilor FID/C8; revizuirea indicilor 80/81 *Ling- vistică* — program prioritar; procedura de lucru și împărțirea muncii; alte probleme legate de revizuirea clasei 8 *Limbă. Ling- vistică. Literatură*.

Tot la această clasă, P987 din 31 decem- brie 1969, cu aplicabilitate din 30 iunie 1970, introduce indicele nou 801.313 *Nume de persoane, de grupări, de popoare și 800.7 Limbă maternă. Polilingvism*.

Clasa 9 *Geografie. Istorie. Biografii* nu cere prea multe modificări. Important este însă ca indicii auxiliari generali de loc — care însoțesc mai totdeauna indicii princi- pali din această clasă — să fie meru actualizați, pe măsura apariției de noi state.

Acestea sînt, în mare, principalele schim- bări practice, de cifre, suferite de tablele c.z.u. în ultimii ani, grație muncii susținute și competente a diferitelor comitete FID/ CZU.

Ne apare fundamental îmbunătățit siste- mul datorită ameliorărilor operate? Cores- punde oare astăzi c.z.u. exigențelor moderne ale științelor și realităților contemporane? Desigur că nu. Activitatea de pînă acum a FID/CCC a fost îndreptată către remanieri de mică întindere, către înlăturarea inad- vertențelor flagrante, intolerabile. O revizie de adîncime a sistemului în sine, o schim- bare de structură, de principii a fost propu- să de mulți specialiști, dar nu a întrunit încă aprobarea de facto a organismului au- torizat — FID/CZU.

La reuniunea ASLIB de la Londra din fe- bruarie 1969, G. A. Lloyd, director al CZU la FID, și-a intitulat importanta sa comu- nicare într-un mod foarte semnificativ: „C.Z.U. este muribundă sau plină de vitalitate?“, găsind că numărul mare de table distribuite în ultimul timp (peste 100 000 de exemplare din ediții complete și aproxima- tiv 60 000 de exemplare din ediții pre- scurtate), ca și cifra impresionantă a uzage- rilor (aproape 1 000 de periodice și 110 000 de biblioteci și centre documentare) pledează suficient de convingător pentru perenitatea sistemului.

Pe de altă parte, în diferite organisme de specialitate se studiază intens posibilită- țile de adaptare a c.z.u. la un sistem meca- nizat de reținere și difuzare a informației. Astfel, primul seminar pentru mecanizarea sistemelor de informare prin c.z.u. (Copen- haga, septembrie 1968) a cerut Subcomitetu- lui CCC-M, însărcinat cu studierea mecani- zării c.z.u., să examineze și să facă recom- andări pentru un cod uniform de conver- țire a simbolurilor c.z.u. într-o formă adap- tabilă la mecanizare (Proiectul AIP — CZU 1965—1968, propus de R. Freeman și d-na Atherton din partea S.U.A.). Al doilea se- minar pe aceeași temă, care a avut loc la Frankfurt/Main (1—5 iunie 1970), a avut ca obiective principale recapitularea rezultatelor seminarului de la Copenhaga, examinarea planului de dezvoltare a mecanizării c.z.u. în ultimii doi ani, noi proiecte și sis- teme bibliografice și de reformat. De asemenea, s-au făcut demonstrații de disem- inare selectivă a informației asupra siste- melor căutare-regăsire cu ajutorul calcula- torului electronic de tip IBM-1460, pus la dispoziție de autoritățile vest-germane. Am- bele seminarii au avut ca președinte pe Ro-

bert R. Freeman, reprezentantul S.U.A. Ur-
mătorul seminar va avea loc la Belgrad, în
septembrie 1971 sau aprilie 1972.

Se pare că posibilitatea de a încadra
c.z.u. în sistemele mecanizate de informare,
grație notației cu cifre arabe, va fi virtu-
tea capitală care o va salva în viitor ca
sistem de indexare și îi va asigura o existen-
ță îndelungată. Defectele de principiu
vor fi uitate în fața acestui mare avantaj de
ordin practic, mecanizarea și automatizarea
fiind singurele soluții valabile — atât în
momentul actual, dar cu atât mai mult în
viitor — pentru rezolvarea înmagazinării și
distribuției unui mare volum de informații.
După ce tabelele vor fi revăzute cu amă-
nunțime, după ce clasele goale și indicii ră-
mași liberi vor fi ocupați cu subiecte adec-
vate, caracterul mnemotehnic, rolul c.z.u. ca
limbaj internațional și posibilitatea de pre-
lucrare mecanizată a informației codificate
prin c.z.u. vor prima asupra marilor neajun-
suri filozofice, de principiu, iar c.z.u. va
exista și pe mai departe ca sistemul conven-
țional de indexare „cel mai bun dintre cele
multe rele“.

Maria SENCIU
Antoaneta CORVATESCU-TOFAN

BIBLIOGRAFIE

P-note și PC-note ale FID pe anii 1969-1970
(pină în august 1970).

Raportul secretarului general asupra activității
FID pe anul 1968. (Consultat în traducere).

Raportul cu privire la ședința FID/C.C.C., care
a avut loc la Madrid, între 13 și 16 aprilie 1970.
Praga, 1970. [Publicat de Direcția centrală de
informare științifică, tehnică și economică a R.S.
Cehoslovacia. Secția de cercetare și raționalizare
a N.T.I. SEV-UDK 70-3. 21 mai 1970. (Con-
sultat în traducere).

Informare cu privire la cea de-a 21-a ședință
a FID/CZU Praga, 1969. [Publicată de Direcția
centrală de informare științifică, tehnică și eco-
nomică a R.S. Cehoslovacia. Secția de cercetare
și raționalizare a N.T.I.—SEV-UDK 70-1. 7 no-
iembrie 1969. (Consultat în traducere).

Classification décimale universelle. Edition
moyenne internationale. Tome 1. Ouvrage publi-
cité avec l'appui de l'Unesco. Bruxelles, 1967.
441 p. (FID no. 413).

Nouvelles de la F.I.A.B. — anii 1969 și 1970.

Babiczký Béla. *Az ETO 3 Társadalomtudomá-
nyok fősztály revíziójának tíz éve.* (A FID—C3
Bizottságának 20. ülése alkalmából). In: *Könyvtá-
rtári Figyelő*, 15. nr. 2-3, 1969, p. 136-140.

Boyd Rayward, W. *The UDC and FID — a his-
torical perspective.* In: *The Library Quarterly*,
37. nr. 3, Iulie 1967, p. 259-278.

Dubuc, R. *La Classification décimale univer-
selle.* Manuel pratique d'utilisation. Paris,
Gauthier-Villars, 1934. 4 f.+ 210 p. (Docu-
mentation et information, FID 349).

Kyle, Barbara. *La classification décimale uni-
verselle.* Etude sur la situation actuelle et dans
les perspectives d'avenir, en ce qui concerne
tout particulièrement les tables afférents aux
lettres, aux arts et aux sciences sociales.
In: *Bulletin de l'Unesco à l'intention des biblio-
thèques*, 15. nr. 2, mars-avril 1962, p. 57-75.

Milicevic, Nada. *Novo tendencije u razvoju*
UDK. In: *Bibliotekarstvo (Sarajevo)*, 14.
nr. 1-2, 1968, p. 37-40.

Rózsa György, A. *FID/C3 bizottság 14. buda-
pesti ülészaka.* In: *Könyvtáros*, 16, nr. 8, aug.
1966, p. 469.

ECOURI

De ce nu și la noi în țară

Am citit cu atenție articolul *Pentru bi-
bliotecile mici: o descriere și o clasificare*
adevurate în prelucrarea colecțiilor pentru că
ridică o problemă care pe mine, ca biblio-
tecar într-o unitate orășenească și ca orga-
nizator al muncii de alcătuire a cataloage-
lor în unitățile comunale din raza fostului
raion Alesd, mă preocupă de multă vreme.

M-am întrebat mereu: de ce, existind un
material de construcție a cataloagelor atât
de prețios ca fișa tipărită, în prea multe
biblioteci comunale nu au fost constituite
cataloage care să poată merita această de-
numire, fișele tipărite zăcind în pachete ne-
desfăcute luni de zile? De ce, chiar acolo
unde, prin strădania bibliotecarului, fișele
sunt inserate în cataloage, acestea din urmă
nu sunt consultate de cititori?

Înseamnă că nu mai sînt necesare cata-
loagele în unitățile mici?

Fără îndoială, sînt necesare. Dacă ele nu
și-au impus încă în mod absolut prezen-
ța, aceasta se datorește faptului că au
fost gândite și alcătuite după un model care
nu se potrivea profilului lor. Dacă mi-aș
permite o metaforă, să îndrăznii să afirm că
li s-au croit niște haine care nu sînt pe
măsura lor sau că li s-a dat frac și rochie
cu trenă atunci cînd ele trebuiau să îmbrace
comodul, simplul și nepretențiosul costum de
lucru.

Deci sînt și eu pentru simplificarea ele-
mentelor conținute în fișa tipărită care se
adresează unităților mici.

Dar nu numai despre acest aspect aș
vrea să vorbesc aici. Articolul discutat mai
ridică, în treacăt, și o altă problemă —
aceasta este problema principală, de viitor,
în acțiunea de dezvoltare a colecțiilor unei
biblioteci mici.

Catalogul pe fișe se adresează cititorilor
reali ai bibliotecii, adică acelei părți a popu-
lației care a luat cunoștință de serviciile
bibliotecii și profită efectiv de ele. Dar
există și publicul potențial, adică restul
populației, care nu poate cunoaște compo-
nența colecțiilor bibliotecii din localitate
decît sporadic, accidental și, în orice caz,
parțial prin expoziții de cărți, liste biblio-
grafice de recomandare sau alte manifestări
exterioare ale unității.

De aceea, cred că un catalog tipărit — pe domenii, categorii de cititori sau reflectînd periodic creșterea colecțiilor (modalitatea se poate discuta) — ar șterge limitele strîmte ale localului propriu-zis al bibliotecii, aceasta din urmă putîndu-și face simțită în acest fel influența în exterior, chiar pînă la domiciliul cititorului.

La noi în țară există cataloage tipărite de tot felul — de la cataloagele de edituri, la catalogul de precomandă al Oficiului de aprovizionare și servicii pentru bibliotecii, de la cataloagele de creștere a colecțiilor bibliotecilor municipale, la bibliografia națională, care poate fi socotită și ca un catalog de creștere a depozitului legal; toate, fără excepție, se adresează prin conținut și formă, ca și prin răspîndirea pe care o au, bibliotecarilor sau oamenilor de specialitate.

Și în județul Bihor a apărut pînă nu de mult un asemenea catalog, editat de Biblioteca municipală Oradea, care ne era de un real folos nouă, bibliotecarilor, în munca de prelucrare a publicațiilor. Dar forma grafică neatractivă (multiplicat la gestetner), conținutul lui (descrieri complicate, indici de clasificare care nu spun nimic cititorului de rînd, cu materialul împărțit după o tematică diferită decît cea cu care publicul s-a obișnuit — mai mult sau mai puțin — în consultarea rafturilor cu acces liber), ca și faptul că apărea într-un tiraj care nu permitea decît o difuzare restrînsă, numai în rîndul bibliotecarilor, mă face să afirm că el nu a putut constitui un instrument de familiarizare a publicului larg cu colecțiile bibliotecii.

Mi-aș permite să dau, în această privință, unele timide sugestii. Catalogul Bibliotecii municipale Oradea ar trebui să reapară într-o nouă formă grafică, cu un conținut revizuit, într-un tiraj mult mărit, lărgindu-și scopurile și destinația. El ar trebui să conțină descrieri simplificate, inserate în-

tr-o ordine oît mai accesibilă cititorilor (eventual ordinea claselor din c.z.u., aceeași cu cea existentă în catalogul sistematic) și să fie destinat în primul rînd cititorilor — reali sau potențiali. În acest fel, catalogul de creștere a colecțiilor ar deveni, pentru Biblioteca municipală Oradea, un excelent mijloc de informare și propagandă.

Mai multă eficiență ar avea editarea cataloagelor tipărite la nivel republican. S-ar lua ca punct de plecare cataloagele de precomandă care, desigur, vor fi editate de Oficiul de aprovizionare și servicii pentru bibliotecii, instituție care, astăzi, asigură completarea colecțiilor bibliotecilor. Fiecare titlu înseris în acest buletin va avea, desigur, anumite sigle, indicînd tipul sau categoria de bibliotecii căreia i se adresează. După apariția cărților și verificarea oportunității achiziționării lor de către bibliotecile indicate, titlurile se pot grupa anual sau pe anumite serii (literatură și nonliteratură, de exemplu) după tipul sau categoria de bibliotecii, formînd cataloage-tip pentru: bibliotecii comunale, bibliotecii orășenești, bibliotecii școlare și secții pentru copii din bibliotecii publice, bibliotecii ale sindicatelor etc. Tipărite într-un tiraj îndestulător, avînd un aspect atractiv, nu prea voluminoase, inserînd descrieri minime, într-o împărțire ușor de sesizat de către cititorul neavizat și purtînd în dreptul fiecărui titlu achiziționat sigla bibliotecii care le difuzează, aceste cataloage ar face o muncă de propagandă a serviciilor bibliotecii, incomparabil mai eficientă decît orice manifestare de masă, decît orice catalog pe fișe, oricît de bine alcătuit ar fi el. Și dacă fiecare titlu ar fi însoțit de o mică adnotare, ar fi ceva mai mult decît foarte bine.

Florica IEREMIA
directoarea Bibliotecii orășenești Aleșd, jud. Bihor

Decada cărții sovietice

Luni 26 octombrie, în localul librăriei Dacia din București, s-a deschis în prezența unui numeros public decada cărții sovietice. Organizată din inițiativa Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și a Centralei cărții, această manifestare s-a numărat printre acțiunile prilejuite de sărbătorirea a 53 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie.

La festivitate au luat cuvântul C. Mădăcuș, director general al Centralei cărții, și I.S. Ilin, ministru consilier al Ambasadei Uniunii Sovietice la București. Vorbitoarii au relevat că frumoașa tradiție a decadelor cărții sovietice este o expresie a legăturilor trainice de prietenie existente între poporul român și poporul sovietic.

Expoziția a cuprins un număr impresionant de titluri, din cele mai diverse domenii. Ea a rezervat un loc important traducerilor din limba rusă. Iată câteva cifre semnificative: din literatura rusă și sovietică s-au tradus până acum 9 699 de titluri, însumând 124 793 000 de exemplare. Un amănunt: din opera lui V. I. Lenin s-au tradus 173 de titluri cu un tiraj de 6 430 000 de exemplare. Numai cele 55 de volume din cadrul operelor complete ale marelui gânditor au apărut în 900 000 de exemplare.

Alte standuri au prezentat cărți în limba rusă. Vizitatorii au răsfătat cu emoție operele maestrilor literaturii ruse și sovietice, au consultat lucrările de specialitate, au admirat frumusețea albumelor de artă. Ținuta grafică excepțională a cărților a constituit o dovadă a grijii cu care își înconjoară cititorii editurile din țara prietenă.

Expoziția s-a bucurat de mult interes din partea publicului și a contribuit la cunoașterea mai aprofundată a fenomenului cultural sovietic.

Expoziția cărților sovietice

La 3 noiembrie 1970, într-una din sălile Ateului Român a avut loc vernisajul „Expoziției cărților sovietice”, manifestare consacrată centenarului nașterii lui V. I. Lenin.

La deschidere au vorbit Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, și V. K. Grudinin, prim vicepreședinte al Comitetului pentru tipăriți al R.S.F.S.R., conducătorul delegației sosite cu acest prilej în țara noastră.

Au participat membri ai conducerii Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, din conducerea ARLUS, ai Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, funcționari superiori din Ministerul Afacerilor Externe, directori de edituri, alți oameni de artă și cultură, ziariști.

Au fost de față A. V. Basov, ambasadorul Uniunii Sovietice la București, și membri ai ambasadei, șefi ai unor misiuni diplomatice și alți membri ai corpului diplomatic.

Expoziția a cuprins aproximativ 2 000 de volume din cele mai diverse domenii. Pliantele și broșurile care au stat la dispoziția vizitatorilor au oferit informații utile în legătură cu activitatea editurilor din U.R.S.S. Să spicăm câteva date care acreditează afirmația că Uniunea Sovietică este cel mai mare editor din lume. În anul puterii sovietice au apărut 2,2 milioane editii cu un tiraj de 33,8 miliarde exemplare. Anual se tipăresc în U.R.S.S. 1,3 miliarde exemplare de cărți. În Uniunea Sovietică la 100 de locuitori revin 500 de cărți și broșuri nou apărute, peste 50 de exemplare zilare și circa 60 de alte publicații periodice.

La „Expoziția cărților sovietice” au fost prezentate în primul rând operele lui Lenin, precum și lucrările închinete marelui conducător al proletariatului internațional. De asemenea, cărțile de literatură beletristică, științifică și de artă au ocupat un loc important. Nu au lipsit nici operele scriitorilor români traduși în limbile popoarelor Uniunii Sovietice.

„Expoziția cărților sovietice”, acțiune de mare interes, a demonstrat din nou impresionanțele realizării ale poporului sovietic în domeniul culturii.

EXPOZIȚIE DE CĂRȚI STRĂINE DIN DOMENIUL INFORMATICII

În ziua de 31 octombrie a.c., a avut loc la București vernisajul expoziției de cărți pe tema *Informatica a Editurii Prentice/Hall Internațional din Anglia*. Expoziția a fost organizată în holul de la parterul noii clădiri a Academiei de studii economice, de către Catedra de calcul economic și cibernetică economică și Centrul de calcul din cadrul Academiei de științe economice, în colaborare cu Editura Academiei Republicii Socialiste România. La deschidere, în prezența unui numeros public, a luat cuvântul președintele Academiei de studii economice, Tăvess Ludovic, care a relevat importanța manifestării pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare științifică în domeniul informaticii ale țării noastre pe plan internațional. A răspuns, mulțumind organizatorilor pentru condițiile excelente oferite acestei manifestări, reprezentantul Editurii Prentice/Hall International, Anthony W. Murray.

Editura Prentice/Hall International a fost înființată la 13 octombrie 1913, prima carte apărută în cadrul ei fiind tipărită în 1915. Profilată pe lucrări din domeniul științei și al tehnicii, editura tipărește anual peste 500 de titluri.

În cadrul expoziției, prima de acest fel organizată de editura engleză la noi în țară, au fost prezentate 93 de titluri de lucrări de bază din literatura în limba engleză referitoare la noua disciplină a informaticii și la aplicarea computerilor în economie. Merită a fi subliniat aici grija deosebită a organizatorilor pentru informarea precisă a vizitatorilor asupra conținutului lucrărilor expuse. A fost întocmită, multiplicată și pusă la dispoziția vizitatorilor o broșură conținând *Lista cărților expuse de Editura Prentice/Hall International*, catalog de expoziție complet, cu adnotarea conținutului fiecărei cărți expuse.

Expoziția *Informatica*, deschisă între 31 octombrie și 9 noiembrie a.c., s-a bucurat de un succes remarcabil în rîndul vizitatorilor, în aceeași măsură cercetătorii științifici, specialiștii, editorii, cadre didactice și studenții, din diverse institute de cercetare și de învățămînt superior din Capitală.

Simpozionul „Biblioteca militară și rolul ei în procesul de instruire și educare a militarilor”

În frumoasa sală bizantină a Casei Centrale a Armatei s-au desfășurat vineri 30 octombrie 1970 lucrările simpozionului „Biblioteca militară și rolul ei în procesul de instruire și educare a militarilor”. Organizat de către Biblioteca centrală a M.F.A., Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară și Muzeul militar central, simpozionul a fost o manifestare prilejuită de aniversarea a 125 de ani de la înființarea primei bibliotecii militare românești.

Au asistat generali, ofițeri superiori, bibliotecari din sistemul forțelor armate, reprezentanți ai marilor biblioteci din Capitală precum și invitați din partea altor instituții de cultură.

Cuvîntul de deschidere a fost rostit de către generalul maior Constantin Oprea, adjunctul secretarului consiliului politic superior al armatei. Apoi, într-o atmosferă festivă, E. Iordăchescu, director al Direcției așezămintelor culturale din cadrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, a înmînat unor bibliotecari fruntași insigna „Evidențiat în munca culturală”.

Acad. prof. Șerban Cioculescu a adresat din partea Bibliotecii Academiei R.S.R. un vibrant salut bibliotecilor militare. Au urmat în continuare comunicările științifice, ascultate cu mult interes de cel prezenti: *Cartea militară românească pînă la 1830* (prof. univ. dr. docent Dan Simonescu — Universitatea București); *Cartea veche militară în colecțiile Bibliotecii centrale M.F.A.* (colonel Matei Dumitru — cercetător principal la Centrul de studii și cercetări de istorie și teorie militară); *Cartea și bibliotecile în armata română în timpul războiului anti-hitlerist* (colonel Lupășteanu Aurel — Muzeul militar central); *Conceptul biblioteconomic modern la baza organizării bibliotecilor militare românești* (Popescu Gheorghe — inspector general în C.S.C.A.); *Rolul bibliotecii în viața spirituală a ostașului de azi* (colonel Marius Andone — șeful Bibliotecii centrale a M.F.A.); *Cartea tehnico-științifică și rolul ei în formarea culturii a ofiterului* (colonel Dulgheriu Emil — șeful Bibliotecii Academiei militare); *Cartea contemporană cu tematică patriotic-ostășească. Realizări și perspective* (colonel Tamaș Tudor — directorul Editurii militare).

În incheiere a fost vizitată expoziția 125 de ani de la înființarea primei biblioteci militare românești. Exponatele au evocat istoricul bibliotecilor militare din România și realizările lor deosebite în anii construcției socialiste în înfăptuirea procesului de instruire și educare a militarilor.

Simpozionul a înlesnit o largă și rodnică dezbateră a problemelor legate de activitatea acestor biblioteci cu profil special, definind locul important pe care îl ocupă ele în cadrul sistemului de biblioteci din țara noastră.

O inițiativă laudabilă

Din suita acțiunilor de modernizare întreprinse de biblioteca municipală „Gh. Asachi” din Iași în întîmpinarea sărbătoririi unei jumătăți de veac de existență face partea și cea inițiată recent de secția de împrumut: confecționarea unei sacoșe din plastic alb, cu desen în albastru, galben și alb, reprezentînd Palatul administrativ din Iași, unde își are sediul biblioteca, a cărei adresă este dată și în inscripșul proiectat pe conturul unei cărți. Imaginea este întregită de emblema dedicată celei de a 50-a aniversări a bibliotecii.

Inițiativa se înscrie, pe de o parte, în rîndul altor îmbunătățiri care duc la realizarea unei biblioteci civilizate, iar pe de altă parte, sporește mijloacele de propagandă ale instituției reprezentate anterior prin cărți poștale, semne de carte etc.

Cititorii care împrumută cărți le primesc într-o asemenea sacoșă atrăgătoare, de două ori practică: o dată pentru că protejează publicațiile, a doua oară pentru că, prin circulația ei, face cunoscut serviciile oferite de bibliotecă.

Nu ne îndoiim că exemplul, ei va fi adoptat și de alte biblioteci din țară.

Antonia BĂLAN

Pînă la sfîrșitul anului 1969 B.C.U. din Cluj dispunea de o colecție de ex libris-uri care însuma aproximativ 1 500 de exemplare. Prin achiziționarea recentă a unei mari colecții particulare (8 000 de piese), a reușit să-și îmbogățească în mod remarcabil, și pe această linie, colecțiile speciale. Colecția achiziționată a fost realizată de-a lungul unui șir de decenii (1902—1950) de un pasionat colecționar de ex libris-uri, prepozitul capitular Iosif Boroș din Alba-Iulia, bun prieten și colaborator al cunoscutului colecționar român dr. Nicolae Igna. Putem spune că, achiziționînd cele 8 000 de ex libris-uri, B.C.U. Cluj și-a îmbogățit fondurile cu o colecție deosebit de valoroasă atît din punct de vedere al istoriei cărții și bibliotecilor, cît și din punct de vedere al istoriei cultural-artistice, ea putînd fi caracterizată, fără lipsă de modestie, drept un „micromuzeu grafic”. Valoarea specială a colecției Boroș constă și în faptul că are caracter universal (în spațiu și timp), conținînd lucrări din zeci și zeci de țări, executate de cîteva sute de artiști-graficieni, cu cele mai variate tehnici.

Iată acum și cîteva date statistice cu caracter orientativ. Grupată pe tehnici grafice, colecția cuprinde:

— acvaforte	936 buc.
— gravură în aramă	117 „
— xilografuri	1 567 „
— gravură în linoleum	396 „
— litografii	138 „
— heliografuri	49 „
— gravură în oțel	34 „
— desene originale	11 „
— alte tehnici manuale	44 „
	<hr/>
	3 309 „

Acestea sînt piesele executate cu tehnici nobile. Celelalte, aproape 5 000 de ex libris-uri, sînt multiplicare după desene pe cale fotomecanică (zincografie), mai puțin prețuite de colecționarii de artă, deși adescori valoarea lor, țînînd seama de istoria cărții și culturii, o depășește cu mult pe cea a mai apreciatelor tiraje de mînă. Colecția mai cuprinde de asemenea și ex libris-uri vechi de secole, printre care, sperăm, se vor găsi și unicate. Prelucrarea și valorificarea lor științifică este încă o sarcină de viitor.

Prin colecția sa de ex libris-uri, acum de aproape 10 000 de piese, B.C.U.-Cluj este deținătoarea uneia din cele mai mari asemenea colecții din țară.

Antonia BĂLAN

Întuneric în lumea cărților ?

La prima vedere, ar părea paradoxal.

Nu însă și pentru organele locale din comuna Grădiștea, jud. Ilfov, care socotesc că lumina pe care o răspîndesc cărțile în mintea oamenilor este suficientă și pentru iluminarea bibliotecii.

Căci biblioteca comunală este în întuneric: instalația nu este racordată la rețea, deși becul care atîrnă în tavan ar putea induce în eroare pe vizitatorul neavizat.

Pe cititori însă nu îi poate în nici un

caz înșela, deoarece după orele 16 nu mai pot vedea nici un titlu de carte în încăperea, iar bibliotecara este nevoită să-și continue prelucrarea publicațiilor prin vecini, la grădinița de copii, unde există lumină electrică.

Instalarea rețelei a fost terminată acum mai bine de 4 ani.

Oare ce așteaptă Consiliul popular din comuna Grădiștea mai mult decît insistențele — dovedite pînă acum zadarnice — ale inspectorilor de la Comitetul județean Ilfov de cultură și artă? Poate un electrician din București, care să le aducă lumină în bibliotecă.

Sabina DABIJA

inspector în Comitetul județean Ilfov de cultură și artă

DORIȚI CĂRȚI SAU ... TĂRIȚE ?

S-a întîmplat pe ulițele satului meu natal Nepos.

M-am întîlnit cu un cunoscut :

— Unde mergi, bade?

— La bibliotecă, să... cumpăr jăină și tărițe!

Ciudat, dar adevărat!

Este vorba, în cele ce urmează, de bibliotecă sătească din Nepos, de doi ani filială a bibliotecii comunale Feldru, județul Bistrița-Năsăud.

Înainte de reorganizarea administrativ-teritorială din februarie 1968, biblioteca — pe atunci comunală — avea o activitate multivitoare: fondurile ei numărau aproximativ 5 000 de volume; numărul cititorilor creștea din an în an, ajungînd în 1967 pînă la 1 000.

După reorganizare, Nepos a trecut ca singurul sat aparținător al comunei Feldru. Devenită filială, biblioteca din Nepos a început să fie treptat sărăcită de fonduri: 1 000 de volume au fost vîrsate în fondurile bibliotecii de centru, 1 200 bibliotecii din Salva (o comună învecinată), iar alte 1 000 bibliotecii din Rebra (altă comună învecinată).

Și, de atunci, biblioteca din Nepos continuă să rămînă închisă.

Bibliotecarul comunal din Feldru, Ioan Dănilă, avea datoria să vină de două ori pe săptămîină la filială.

N-a venit niciodată!

Țîmp de doi ani lacătul cel mare de pe ușa bibliotecii nu s-a deschis la dorința iubitorilor de carte.

Și totuși, într-un tîrziu, cineva l-a deschis! Nu o autoritate culturală, ci COOPERATIUA DE CONSUM, care a depozitat în localul bibliotecii jăină și tărițe și continuă să-și desfacă marfa „la kilogram” printre rafturile cu cărți.

Dacă ar trebui să exprimăm în indici de clasificare zecimală o asemenea instituție „cu profil mixt”, ar trebui să alcătuiam un indice următor bazat pe dubla relație dintre industria morăritului, cooperatiua de consum și... bibliotecă.

Și, de doi ani încoace, unde vor fi mergînd tinerii să citească? Pînă la Feldru sînt 5 km; pînă la Năsăud, 10 km. Școala generală, ea însăși, are o bibliotecă foarte săracă, iar în comună nu există încă liceu. Din cînd în cînd, elevii împrumută cărți de la profesorii din sat, care au biblioteci personale.

Dar ce fac adulții?

Renunță la lectură sau bat kilometri de drun pentru o carte.

Mai poate fi vorba, în atari condiții, de acea legătură indestructibilă dintre cititori și bibliotecă, de permanentizarea cititorilor, de atragerea unui procent cit mai ridicat de cetățeni la lectură, de prezența vie, activă a bibliotecii, prin cărți și manifestări de propagandă, în viața culturală a satului?

Iubitorii de lectură din Nepos au convingerea că, în curînd, Comitetul județean de cultură și artă Bistrița, care are sarcina de a controla și coordona activitatea bibliotecilor publice de pe raza județului, va avea un cuvînt greu de spus întru remedierea acestei situații.

P. IGNAT

elev anul II la Școala postliceală de biblioteconomie

PE URMELE CATEHISMULUI ROMÂNESC DIN ANUL 1544

Cu mai bine de 120 de ani în urmă, în toamna lui 1847, Emeric Jancsó, funcționarul bibliofil al Cancelariei Aulice din Transilvania, atrăgea atenția lui T. Cipariu, care se afla atunci la Viena, asupra unei foi volante în limba germană, tipărită în anul 1546¹⁾. Aceasta conținea — printre altele — o interesantă comunicare despre un catehism luteran apărut la Sibiu în limba română. Asupra acestei înștiințări, socotită ca o senzație științifică, Cipariu face o dare de seamă în *Organul luminării*, din 7 ianuarie 1848, deschizând prin aceasta lungul șir al acelor note și scrieri publicistice care, toate, se străduiau să limpezească problemele legate de prima carte tipărită în limba română.

Misterioasa publicație sibiană, din care astăzi nu se mai cunoaște nici un exemplar, a devenit și a rămas pînă în zilele noastre, poate cea mai pasionantă și mai furtunoasă problemă a istoriei cărții românești. S-au găsit unii cercetători care pînă în vremea din urmă au negat proveniența sibiană a catehismului, ba unii din ei s-au îndoit chiar de existența lui.²⁾ Dacă am cerceta toată literatura acestei probleme și modul cum a evoluat ea, am obține, în mic, o schiță instructivă a întregii dezvoltări a istoriei tiparului și cărții la noi. În acest caz, ar ieși limpede la iveală că domeniile de cercetare amintite s-au maturizat târziu la noi și abia în zilele noastre au ajuns să se mențină pe propriile lor picioare. Din această cauză, rezultatele obținute în problema celei mai vechi tipărituri românești au rămas vreme îndelungată foarte modeste și nesigure. Numai datorită eforturilor metodice depuse în ultimii ani, cercetarea noastră dispune în prezent de mai multe puncte de sprijin sigure, care pot deschide calea spre rezolvarea definitivă a acestei chestiuni.³⁾

Astăzi se pot socoti atestate următoarele date: 1. În Sibiu a funcționat, încă din 1528—1529, o tipografie care, în anii 1543—1544, a fost înzestrată cu litere chirilice. Pe această bază, așadar, existența și proveniența sibiană a catehismului nu pot fi puse la îndoială; 2. Conducătorul tipografiei din Sibiu poate fi considerat acel Filip Moldoveanu, care, timp de aproape un sfert de veac, a fost tâlmaciul și diacul român al orașului Sibiu; 3. Întrucît cu ajutorul *Tetraevangheliarului* slavon, apărut în 1546, și al fragmentului de biblie bilingvă, slavo-română, din preajma anului 1553, caracteristicile tipografice ale tiparului chirilic din Sibiu pot fi pe deplin clarificate, s-a deschis o cale sigură pentru recunoașterea și identificarea catehismului din 1544.

Pentru a soluționa această problemă, cea mai urgentă măsură asupra căreia trebuie să se îndrepte, în primul rînd, eforturile cercetătorilor noștri este căutarea unui exemplar sau cel puțin a unui fragment din catehismul sibian. Atîta vreme cît specialiștii noștri nu vor fi încercat toate posibilitățile moderne, metodice, oferite de istoria cărții, nu putem accepta ca un fapt încheiat că din prima carte în limba română n-a rămas pînă în zilele noastre nici un exemplar sau fragment. Eforturile conjugate, efectuate în baza unui plan bine chibzuit, după părerea noastră, ar putea să aducă și sub acest raport rezultate surprinzătoare, care astăzi par de necrezut.

Prima acțiune trebuie să se îndrepte spre stringerea și controlarea informațiilor referitoare la exemplare cunoscute odinioară. Ea poate fi urmată de cercetarea amănunțită a circulației, a destinului fiecărui exemplar amintit vreodată. După ce am reușit în felul acesta să restrîngem sfera cercetărilor, poate

să urmeze completa și amănunțita revizuire a colecțiilor demne de luat în considerație.

Într-un studiu anterior, ne-am exprimat părerea că între tipăriturile chirilice neprelucrate din colecțiile de peste hotare, în primul rând în cele din Germania, putem spera să apară această tipăritură, de dimensiuni, fără îndoială, mici.⁴⁾ Pentru a putea însă stabili în ce bibliotecă din străinătate ar trebui să începem cercetări sistematice, ar fi necesar să cunoaștem mai temeinic acele relații de odinioară de care viața spirituală protestantă a Transilvaniei dispunea în Europa occidentală. Catehismul luteran a putut să ajungă în țările străine mai ales pe această cale. Pe lângă relațiile din perioada reformei religioase, par demne de o atenție deosebită și legăturile cu puritanismul și pietismul. Revizuirea unor colecții de cărți moștenite de la iezuiții care au jucat un rol în mișcarea unionistă de lichidare a comunităților române calviniste și de la alte personalități conducătoare ale catolicizării, promite și ea să fie fructuoasă.

Apariția unor exemplare din catehism într-o bibliotecă din țară, după noi, este foarte puțin probabilă. Materialele vechi din bibliotecile noastre le putem considera astăzi dezvăluite în linii mari tocmai sub raportul tipăriturilor timpurii din țară. Cea mai reală dintre posibilități pare să fie aceea ca aici, la noi, să se fi salvat de la distrugere unele fragmente de catehism, sub formă de hirtie folosită pentru îngroșarea copertelor de cărți vechi. Deoarece însă apariția unor ca acestea trebuie să o încredințăm cu totul unei ferice întâmplări, căci nu putem desface legăturile tuturor cărților vechi, cel mai urgent aspect, în condițiile interne, pare să fie culegerea și revizuirea informațiilor referitoare la exemplarele care au existat cândva. Ar fi de un mare ajutor în această acțiune dacă s-ar iniția, în sfârșit, și la noi culegerea, prelucrarea și publicarea cataloagelor vechilor biblioteci.

Înainte de toate trebuie, așadar, să verificăm acea informație cu largă răspândire în literatura de până acum, că, în jurul anului 1837, Cipariu ar fi avut în mână, în biblioteca *baziliilor* din Blaj, un exemplar din catehismul de la Sibiu, dar că acesta s-ar fi pierdut mai târziu, poate cu ocazia evenimentelor din timpul revoluției din 1848/1849.⁵⁾ Acest exemplar din Blaj ar fi până acum singurul despre a cărui existență știm de fapt. Din păcate, și în acest caz s-a întâmplat, cum se întâmplă adesea la noi în istoria cărții, că cineva a interpretat greșit ceva pe care, apoi, cercetătorii de mai târziu l-au preluat fără nici o verificare și nici nu s-au mai uitat vreodată la sursa originală, deși redactarea prudentă din bibliografia lui Bianu și Hodoș îi obliga să o facă.⁶⁾ Esența informației lui Cipariu este tocmai contrarie celei răstălmăcite. El susținea cu hotărâre doar faptul că a avut în mână un

catehism de format în —12°, ale cărui litere se deosebeau de ale celorlalte tipărituri vechi românești. El voia să încredințeze altor persoane, mai competente, să hotărască dacă acesta a fost sau nu catehismul de la Sibiu. Totuși, atunci când deolară că, după părerea lui, catehismul sibiuan trebuie să fi fost de un format mai mare decât în —12°, se pronunță indirect că nu consideră fragmentul de tipăritură pe care l-a avut în mână drept catehismul de la Sibiu. Asupra catehismului văzut de el, textul în chestiune al lui Cipariu spune cuvânt cu cuvânt: „Era acesta catehismul de Sabiu, au altulu careva? Judece carii potu. Noi înse... suntem plecați a crede, pan una alta, cum că catehismulu de Sabiuu trebui să fia într-un formatu mai mare”.⁷⁾ După toate acestea, părerea noastră este că între exemplarele atestate nu poate fi scoțit și cel pretins a fi fost la Blaj. Pentru renunțarea la această informație legendară pot aduce o largă compensație informațiile autentice ce se pot procura din vechi cataloage de bibliotecă. În cele ce urmează vrem să facem cunoscută o astfel de urmă nouă, care poate fi de folos și cercetărilor viitoare.

În inventarul făcut în decembrie 1752 la casa din Sibiu a contelui Dionisie Bánffi, au fost enumerate bucată cu bucată cele câteva sute de volume din biblioteca sa.⁸⁾ În acest inventar, printre cărțile în —4°, la poziția nr. 248 se poate citi următoarea însemnare: „Filep Olah Apostol Oláhul irt könyve az oláhok reformatiojára” [Cartea scrisă în valahă de Filip Apostol valah pentru primirea reformei de către valahii]. Echivocul descrierii poate fi explicat plauzibil prin faptul că această carte nu avea foaie de titlu și, din textul chirilic, redactorul maghiar al inventarului a putut stabili numai cu aproximație conținutul lucrării. Reiese însă limpede din însemnare că era o carte scrisă în românește, în scopul convertirii românilor la reformă, și că autorul ei se numea Filip. În baza tuturor acestora, trebuie să ne gândim la Filip Moldoveanu și la catehismul din 1544, cu orientare luterană, atribuit lui și până acum, deoarece în legătură cu atragerea românilor la reformă nu cunoaștem alt autor cu numele de Filip. După părerea noastră, această carte a lui Bánffi ar fi, așadar, primul exemplar din catehismul de la Sibiu a cărui existență poate fi atestată în secolul al XVIII-lea, într-o bibliotecă din Transilvania.

Urmărind mai departe soarta acestui exemplar, am putut stabili că acel Dionisie Bánffi, iubitor de cărți, cult, dar din cale afară de risipitor, a fost nevoit, în noiembrie 1763, să-și scoată la licitație biblioteca din Sibiu.⁹⁾ De altfel, aceasta a fost prima licitație de cărți din Transilvania al cărei catalog s-a tipărit dinainte. Tipărirea catalogului și ducerea la bun sfârșit a licitației a rezolvat-o Iosif Harsányi, secretarul lui Bánffi. Poate de la el provin completările și corecturile ulterioare înscrise în inventarul de cărți din

1752 cu cerneală mai închisă, făcute, în afara oricărei îndoieli, în vara anului 1763, cu prilejul stabilirii fondului real al bibliotecii în vederea întocmirii catalogului pentru licitație. Însemnarea privitoare la cartea lui Filip este și ea scrisă mai târziu, de această mână. De aici se poate trage concluzia că în anul 1752 tipăritura nu putea să fie încă în biblioteca lui Bánffy, ci a ajuns acolo ulterior, înaintea anului 1763. Din comparația, titlu cu titlu, a inventarului manuscris din anul 1752 și a catalogului tipărit din anul 1763, reiese că, deși primul a servit drept manuscris la tipărirea celui de-al doilea, acele titluri pe care cineva le-a tăiat cu cerneală în manuscris nu au ajuns în catalogul licitației.¹⁰⁾ Continuând cercetările în inventarele bibliotecii familiei Bánffy, ne-a devenit limpede că materialele înscrise în pozițiile tăiate lipsesc din catalogul tipărit nu din cauză că ar fi fost cumpărate de cineva înaintea licitației, ci pentru că posesorul ținea să păstreze aceste volume și nu le-a scos la licitație. Aceste cărți, în proporție de 80—90 la sută, mai figurează încă în inventarul făcut în septembrie 1780, după moartea lui Dionisie Bánffy.¹¹⁾

Cartea lui Filip, din păcate, face parte din acele câteva care, deși n-au ajuns la licitație, nu pot fi dovedite ca existente, mai târziu, în evidențele colecției lui Dionisie Bánffy, mutate la Bonțida, respectiv la Cluj, fie pentru că în 1763 cartea a fost totuși vândută, fie că a fost donată, fie că, la inventarierea ulterioară, mica tipăritură cu caractere chirilice n-a putut fi citită și, pur și simplu, a fost trecută cu vederea. Pentru cercetările noastre, ar fi cazul cel mai fericit, deoarece am mai putea spera că ea să apară într-o altă colecție. Dacă însă a rămas ca piesă anonimă în biblioteca Bánffy și dacă n-a fost scoasă de acolo nici cu ocazia licitației ținute după moartea guvernatorului Gheorghe Bánffy (1822), fiul lui Dionisie, atunci cu siguranță s-a distrus în 1944—1945, când a fost pustiit castelul din Bonțida.

În inventarul bibliotecii întocmit după moartea lui Dionisie Bánffy, în anul 1780, figurează însă o însemnare care, la prima vedere, pare să pună la îndoială, pe de o parte, identitatea cărții lui Filip cu catehismul de la Sibiu, pe de altă parte, acea constatare a noastră că prezența acestei tipărituri în biblioteca Bánffy nu poate fi dovedită după anul 1763. Această însemnare este următoarea: „Gyerman Filip örményesi oláh pap munkája” [Opera lui Gherman Filip, preot valah din Urmenis]¹²⁾. Este absolut sigur că tot la această carte trebuie să raportăm poziția de mai jos a catalogului de bibliotecă întocmit de același Iosif Álföldi la 17 august 1781: „Theca 2-da... Nr. 69. Scripta Valachica Philippi Gyerman”.¹³⁾ Cu aceeași tipăritură trebuie să identificăm, deși denumirea obiectului ei este greșită, și următoarea însemnare din inventarul întocmit, probabil

la Viena, după anul 1786: „Wallachische Bibel (von Gyerman Filop geschrieben)”.¹⁴⁾

În urma acestor adnotări, este justificată întrebarea: „oare cartea... lui Filip Apostol valah” n-ar trebui identificată mai curând cu volumul lui Filip Gherman, care apare în inventarul din 1780? Această obiecție logică am făcut-o și noi înșine și nici n-am fi riscat să o identificăm cu catehismul din 1544, dacă nu am fi reușit să clarificăm, după părerea noastră în afara oricărei îndoieli, problemele legate de cartea lui Filip Gherman.

De la bun început părea neverosimil ca în perioada unei catolicizări silite, a efectuării unirii religioase prin foc și sabie, la mijlocul secolului al XVIII-lea, să desfășoare cineva o agitație literară în interesul convertirii românilor la protestantism. O asemenea activitate nu putea să ia naștere în Transilvania decât numai în perioada dintre mijlocul secolului al XVI-lea și sfârșitul secolului al XVII-lea. Filip Gherman însă s-a născut în jurul anului 1656 și a murit, probabil, în jurul anului 1730. Diferențierea sigură a acestor două volume din biblioteca Bánffy ne-a fost posibilă datorită faptului că, între timp, lucrarea manuscrisă a lui Filip Gherman a ajuns în posesia Institutului de lingvistică al Academiei, filiala Cluj, și, prin bunăvoința profesorului Romulus Tudoran, am putut să o cercetăm și noi.¹⁵⁾ Întrucât Filip Gherman a scris pentru cartea sa o dedicație în limba latină, și chiar în limba maghiară în care arată precis cine este el, nici nu poate fi vorba de presupunerea că persoanele maghiare care au făcut inventarierea, necunoscând scrierea chirilică, nu ar fi putut stabili numele autorului și din această cauză în 1752, respectiv 1780, ar fi inventariat sub două forme același volum. Cu atât mai puțin ne putem gândi la acest lucru cu cât Filip Gherman era bine cunoscut în cercul familiei Bánffy, fiind o persoană apropiată, respectată la curtea acestuia. Din acest motiv, cei din familia Bánffy i-au păstrat manuscrisul generații de-a rândul, deși cu siguranță că nu puteau să-l citească. Însuși autorul a lăsat scris în limba maghiară, la începutul volumului său, că din copilărie a fost crescut la curtea familiei Bánffy împreună cu Gheorghe Bánffy, devenit mai târziu guvernator, și această lucrare a lui, terminată în 1721, o dedicată tot familiei Bánffy, patronii săi și proprietarii Urmenișului de Câmpie. Este de neînchipuit, deci, ca cei care au făcut inventarierea în anul 1752 să nu fi cunoscut legăturile apropiate dintre Filip Gherman și familia Bánffy și să nu fi înscris, și ei, în inventar numele întreg al autorului, locul lui de origine, când toate aceste date le puteau găsi ușor, scrise cu caractere accesibile lor, în volumul dăruit de preotul din Urmenișul de Câmpie. Este evident, așadar, că acei care au făcut inventarierea în 1752 au avut în mână nu manuscrisul lui Filip Gherman, ci o altă carte. De altminteri, volumul manu-

scris al preotului din Urmenișul de Cîmpie, nici cu cea mai mare bunăvoință nu poate fi calificat ca o scriere destinată atragerii românilor la reforma, deși — după cum ne-a comunicat cu bunăvoință profesorul Todoran — ea conține și predici și meditații religioase care vădese influențe calviniste. Dacă, prin urmare, „Filip Apostol”, scriitorul cărții destinate „reformății” românilor, și Filip Gherman, protopopul din secolul al XVIII-lea al Urmenișului de Cîmpie, nu sînt persoane identice, atunci, în cazul primei lucrări, realmente nu ne putem gândi la altcineva decît la Filip Moldoveanu și la catchismul luteran din anul 1544.

O singură întrebare își mai așteaptă încă răspunsul: de la cine și cum a ajuns această piesă deosebită a literaturii românești în biblioteca lui Dionisie Bánffy? Cel mai probabil ar părea ca această raritate să-i fi fost dăruită magnatului cu faimă de bibliofil de către preotul român literat, cu vădită simpatie pentru calvinisti, al reședinței sale preferate, Urmenișul de Cîmpie, respectat și de bunicul și de tatăl lui, deci tocmai de către Filip Gherman. Dionisie Bánffy însă este născut în anul 1723 și la moartea lui Filip Gherman nu putea să fie decît un copil sau cel mult un tînăr nevîrstnic. Abia dacã ar fi putut lua naștere între ei doi o legătură personală, intimă. Am putea să ne gîndim și la Ioan Neagoe, originar tot dintr-o familie de preoți din Urmenișul de Cîmpie, care — poate chiar cu ajutorul lui Dionisie Bánffy — s-a format la Viena ca un excepțional specialist în economic, ca discipol al lui Sonnenfels.¹⁶⁾ În sfîrșit, nu este de neînchipuit nici faptul că această carte să fi ajuns prin intermediul prietenei sale românce în colecția lui Dionisie Bánffy, care trăia separat de soția sa, războindu-se cu ea fără încetare.

În anul 1763, era de notorietate publică faptul că Bánffy și-a cumpărat la Sibiu o casă, grădină și fermă, și că își ținea acolo prietena.¹⁷⁾ Familia, se înțelege, califica această prietenă ca pe o „persoană infamă, cu reputație proastă”. Dar persoana în chestiune anevoie putea să fie o „maieristă” simplă, necioplită, căci altfel marile senior baroc, călătorit, cultivat, exigent, cu greu ar fi ținut-o lîngă sine aproape două decenii, pînă la moartea sa. Vorbind despre moartea lui Dionisie Bánffy, un contemporan, Gheorghe Rettegi, a însemnat în memorialul său că „groful și-a luat rîmas bun de la damă în versuri, iar dama i-a răspuns în același chip, cu versuri”.¹⁸⁾ N-am reușit să lămurim cine ar fi putut să fie alături de Dionisie Bánffy, această româncă, cu o cultură literară, căci familia nu dorea să aibă cunoștință de legătura conțelului cu ea și n-a păstrat în arhivă eventualele ei acte scrise. Dacă această prietenă ar putea fi identificată prin femeia sibiancă numită Tchiriaka Grisin care-i scria

lui Bánffy în limba germană, atunci ar trebui să ne gîndim la o persoană cu studii, provenită din una din familiile bogate de negustori români din Sibiu, capabilă să-i fie parteneră și în viața spirituală acestui aristocrat izolat treptat de familie și de membrii clasei sale.¹⁹⁾ În orice caz, este un fenomen surprinzător și neobișnuit în cercul clasei sale interesul viu al lui Bánffy, în această perioadă a vieții sale, față de cărțile referitoare la români. Cu cîtva ani înainte de moarte, de pildă, a cumpărat la Bratislava, pentru biblioteca sa, și a pus să fie legată într-o legătură modernă, franceză, opera lui Dimitrie Cantemir despre Moldova și despre imperiul otoman.²⁰⁾ În cumpărarea acestor cărți și în interesul lui pentru ele a avut, poate, și prietena lui un rol oarecare. S-a putut deci întîmpla ca tot prin mijlocirea prietenei sale, ca un dar din partea ei, să fi ajuns și catchismul în biblioteca lui Bánffy și provenit, eventual, chiar din cercurile române sibiene.

Însumînd rezultatele, importante pentru cercetările viitoare, ale dizertațiilor noastre, ajungem la constatarea că la mijlocul secolului al XVIII-lea se mai puteau găsi în Transilvania exemplare ale catchismului din 1544. Ele erau urmărite ca piese rare atît de membrii cu preocupări literare ai intelectualității române în formare, cît și de colecționarii bibliofili. Nu este deci o închipuire fără speranță că în cataloagele unor biblioteci particulare din Transilvania mai putem da de urma și a altor exemplare. În sfîrșit, trebuie să remarcăm și faptul că bănuiala exprimată mai sus de Cipariu, în legătură cu formatul catchismului de la Sibiu, s-a adevărit, pentru că exemplarele misterioase publicății nu trebuie căutate în viitor între cărțile în—12°, ci între cele în—4°.

JAKÓ Sigismund

NOTE

1) Titlul acestei fol volante: *Warhafftige Neue Zeitung aus dem Ungerlandt und Turkey ins Deudsch Landt geschrieben aus dem latin in deutsche Sprach Verdolmescht. MDXLVI. Conf. Karl Gölner, Turcica. Die europäische Trkendrucke des XVI. Jahrhunderts*, I. Bucu-rești-Berlin, 1961, nr. 869. Exemplarul lui Jancsó văzut de Cipariu este conservat în prezent în Biblioteca Szechenyi din Budapesta. Cf. Kertbeny Károly, *Ungarn betreffende deutsche Erstlings-Drucke, 1454—1600*. Budapest, 1880, p. 150, nr. 605 și Schuller, Adolf, *Luthers Katchismus und Agende in romanischer Sprache. Korrespondenzblatt des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde*, XLIV (1921), p. 57—61. Informația în legătură cu catchismul s-a răspîdit în literatură, nu în varianta văzută de Cipariu și publicată de Schuller în varianta germană, ci în varianta latină, pe baza informației lui Heinrich Wittstock (*Beiträge zur Reformationsgeschichte des Nösnerlandes*. Wien, 1858, p. 57—60. Sursa originală a acesteia, deocamdată, n-am putut-o stabili).

Biblioteca lui Ion Creangă

De câte ori am încercat să aducem din uitare amintirea unei vechi biblioteci, ne-am întors gândul către un fermecător adagiu: „In cărțile pe care le alege cineva, le păstrează cu îngrijire, le lasă după sine ca o moștenire scumpă — se vede icoana sufletului său” (N. Iorga).

Nici unde nu cuprind însă aceste slove atîta lumină și adevăr, ca în fața cărților rămase de la Ion Creangă.

Citind însemnările păstrate pe atîtea file, l-am aflat și l-am înțeles, mai întîi, pe Ion Creangă cel coborîtor din cronicarii Moldovei, din diecii sau copistiîi mărunți de peste veacuri, care treceau pe scoarța veche a unei cărți șiruri negre de chirilicale despre viața oamenilor sau viața lumii. Astfel, pe forșatul unui Manual de liturgică tipărit la Iași, în 1853, tînărul seminarist de la mănăstirea Socola nota: „*Maiu 9 la 1857 s-au cutremurat Pămîntul la noi la al 3-lea ceas de zi. I. Creangă*”.

Vizita la Mănăstirea Neamțului, în căutarea marelui său prieten, Mihai Eminescu, capătă, în viziunea scriitorului, dimensiuni csmice: „*In 2 Februarie, dimineața, pe la vro 6½ ceasuri, am văzut un curcubeu frumos în șpre răsărit, privindu-l din coridorul arhondaricului de la Mănăstirea Neamțului, cînd am fost cu U. G. Morșun să vedem pe M. Eminescu*”.

Uneori, în însemnări își face loc amănuntul biografic: „*La 1858 luna lui Iunie 28 zile s-au săvârșit din viață părintele meu Ștefan sîn Petru Ciubotariu și s-au îngropat la Bise[rica] din satul Prigoreniî lângă Tîrgul Frumos și șpre știință am însemnat. D[iacon] I. Creangă. 1861 Septemvri 20 zile¹⁾; „Astăzi 16 Ianuarie 1872 s-a întîmplat unu plăcutu accident pentru mine²⁾; „La 24 Maiu 1880 am început a face băi reci”.*

Dintr-un veac trecut vin și blestemele, spăimoase și naive, care însoțesc însemnările de proprietate: „*Această istorie este a me jos iscălitului și cine va vre ca să mi-o înstreineze să nu fie ertat de Dumnezeu și de toți sfinții lui. 1854, Martie 20. Ioan Ștefănescu. Si este dreptă a me³⁾ sau „Această gramatică latină este a me cumpărată cu prețul 22 di lei și 20 parale. Și cine o va lura să fie afurisit cu tot neamul lui, în vecii vecilor amin. Creangă Ion. Aprilie 1856”. Intre datele acestor două teribile blesteme s-a petrecut și metamorfoza numelui său, de la Ioan Ștefănescu, cel din *Amin-tiri*, la Ion Creangă, din literatura română.*

²⁾ Vezi literatura referitoare la aceasta în: Jakó S. *Tipografia de la Sibiu și locul ei în istoria tiparului românesc din secolul al XVI-lea*.

In: Anuarul Institutului de istorie din Cluj, 7 (1964), p. 98.

³⁾ Din recolta bogată, vezi: Jakó, S. *Op. cit.*; Hervay Ferenc. *L'imprimerie du maître Philippe de Nagyszeben et les premiers livres en langue roumaine*. In: Magyar Könyvszemle, 81 (1965), p. 119—127; Demény, Ludovic. *O tipăritură slavoromână precocesland*. In: Studii, 18 (1965), p. 1001—1038; Demény, L. și Simonescu, Dan. *Un capitol important din vechea cultură românească, Tetraevanghelul, Sibiu, 1564*. In: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 7 (1965), supl. la nr. 1; Huttmann, Arnold și Binder, Pavel. *Prima carte tipărită în limba română*. In: Căluza bibliotecarului, 18. nr. 2, februarie 1965, p. 94—96.

⁴⁾ Jakó, S. *Die Hermannstädter Druckeret im 16. Jahrhundert und ihre Bedeutung für die rumänische Kulturgeschichte*, 9 (1966), nr. 1.

⁵⁾ De ex., Crăclun, Ioachim. *Catehismul românesc din 1544*. Sibiu-Cluj, 1945—1946, p. 15; Tomescu, Mircea. *Istoria cărții românești de la începuturi pînă la 1918*. Buc., 1968, p. 45.

⁶⁾ *Bibliografia românească veche*. Vol. I. Buc., 1903, p. 22.

⁷⁾ *Organul luminării*, nr. 54—55 (7 și 14 ianuarie 1848), p. 301—308.

⁸⁾ *Arhiva familiei Bánffy*. In: *Arhiva Istorică a Academiei din Cluj*, fasc. 58, nr. 146.

⁹⁾ Cu privire la Bánffy Dénes, vezi: Biró József. *A bonczhidai Bánffy kastély*. [Castelul Bánffy din Bonțida]. In: Erdélyi Múzeum, 40 (1935), p. 135—137.

¹⁰⁾ Un exemplar din catalogul tipărit pentru licitație se păstrează în Biblioteca Teleky din Tîrgu Mureș, sub nr. 2618.

¹¹⁾ Arhiva fam. Bánffy, Consignatio 46.

¹²⁾ Arhiva fam. Bánffy, fasc., 1, nr. 44.

¹³⁾ Arhiva fam. Bánffy, Consignatio 46.

¹⁴⁾ Idem.

¹⁵⁾ Trebuie să mulțumim prof. R. Todoran pentru datele biografice ale lui Filip Gherman și pentru caracterizarea conținutului lucrării sale. Prezentarea amănunțită a problemelor legate de viața și activitatea literară a lui Filip Gherman ne va fi oferită de studiul introductiv al profesorului Todoran la vasta sa culegere de texte care va intra în curînd sub tipar. Cf. Todoran, R. *Observații asupra grafiei chirilice a unui manuscris românesc din Transilvania de la începutul sec. al XVIII-lea*. In: Studii și cercetări lingvistice, 11 (1960), p. 755—760 (Omagiu lui Al. Graur).

¹⁶⁾ *Monumenta Hungariae Historica, Scriptores*, 38, p. 173.

¹⁷⁾ Arhiva fam. Bánffy, Consignatio 50/b (scrisoarea din 10 sep. 1763 a avocatului Simon János).

¹⁸⁾ În ediția memorialelor lui Rettegi György, pregătite de noi pentru tipar, care va apărea în curînd.

¹⁹⁾ Arhiva fam. Bánffy, Consignatio 38/a, fasc. III. C (Sibiu, 15 sep. 1755).

²⁰⁾ Arhiva fam. Bánffy, fasc. I, nr. 44.

Cărțile bibliotecii sale vorbesc însă și de o altă transformare, mai puțin sesizată de cercetările anterioare, de la seminaristul și diaconul Creangă, la institutorul și creatorul Creangă. De la blesteme și însemnări cu caracter de cronică, desprinse parcă dintr-un alt ev, se trece la note și observații de lectură, care ne dezvăluie un Creangă mai puțin rural și mai mult aplecat spre studiu și reflecție, sau la căutări lingvistice și foldorice, destinate fie activității didactice, fie șlefuirii artistice a nestematelor sale literare.

Într-un prim articol referitor la biblioteca scriitorului, publicat în 1899⁴⁾, G. T. Kirileanu a dat la iveală numeroase cuvinte, rostiri, zicători, proverbe, ghicitori notate de Creangă pe diferitele sale cărți. Unele s-au topit aidoma în apa cea limpede a *Amintirilor din copilărie*, precum aceste două fragmente de dialog: „— Știe ea Smaranda, ce poamă de om ești tu, hi! hi!!!” sau „— Mă Ioane, hai gata ești? — Gata, gata!”. Alte expresii, consemnate de scriitor cu diferite ocazii, au intrat în opera sa cu alte sensuri. Așa, de pildă, expresia „motocei la rochie” s-a convertit în acea frumoasă joacă a mîtelor de pe prichiciul vetrei părintești.

Un efort pur scriitoricesc este și studiul sistematic al sinonimelor și al diferitelor derivate lingvistice. Astfel, Creangă însemna undeva alte două sensuri ale cuvîntului „întinut = pîngărit, spurcat”, făcîndu-și unele derivații de felul: „A rade(rădere) = rădătoare; a prinde(prindere) = prîndetore; aprinde = aprîndetore.”

Graiu cel limpede și curgător al operei lui Creangă este rezultatul unei aplecări stăruitoare asupra limbii, al unei enorme decantări lingvistice, asociată, firește, marelui său talent. Elocvență este, în acest sens, admirabila definiție a neologismelor, trecută pe fila unei gramatici românești: „*Neologisme se chiamă toate cuvintele introduse în limbă, unele sîră trebuință, și pentru care putem găsi un cuvînt românesc corespunzător, d.p. fructifer (roditor), compun (alcătuesc), a neglija (a neingrijii), unanim (într-o inimă), patern (părintesc), am fost în cura lui (am fost în căutarea lui).* ș.a.”

Din cărțile ce alcătuesc biblioteca lui Creangă (acea bibliotecă incompletă pe care o prezentăm în anexa studiului de față, care prefigurează însă structura întregii sale colecții de cărți) desprindem și o anumită latură livrescă a formației sale spirituale contestată de cele mai multe ori. Fără a fi un cărturar, în sensul deplin al acestui cuvînt, cum era, de pildă, marele său prieten, Mihai Eminescu, Creangă a fost un *autodidact*⁵⁾, dornic mereu să se cultive și să-și completeze prin lectură lacunele formației sale modeste. Numai așa se explică prezența a patru scrieri maioreștiene, bogat adnotate de scriitor: *Despre scrierea limbei române* (1866); *Poesia română. Cercetare critică* (1867); *Contra școlii Barnușiu* (1868) și *Patru conferințe*

(Buc., 1888). Cultura sa literară, din analiza celor câteva scrieri păstrate sau semnalate în diferite ocazii, include și alte lecturi revelatoare, *Alexandria*, alături de operele citorilor literaturii noastre moderne: I. Văcărescu, Costache Negruzzi, Vasile Alecsandri.

Ca și Eminescu, Creangă era un cititor de carte veche românească, această comoară nealterată a spiritului și limbii noastre. Din cele cinci cărți vechi semnalate de noi, una — cunoscuta *De obște Gheografia*, prelucrată după Buffier, de Amfilohie Hotiniul, în 1795 — i-a fost dăruită de Mihai Eminescu, în 1878, iar Creangă nota: „*Dăruită mie de d-l Mihail Eminescu eminentul scriitor și cel mai mare poet al Românilor*”.

Stăruitoare eforturi de cunoaștere dovedesc și gramaticile sau lexicoanele franceze și germane, prezente în biblioteca lui Creangă, alături de un *Dicționar de începători latino-românesc* și o gramatică latină, pe care în aprilie 1856 înscrisa, alături de un blestem apocaliptic, o marcă de proprietate cu pretenții cărturărăști: „*Ex libris meis. 1858. Creangă Ioan*”.

Cărțile și periodicele semnalate în anexa acestui studiu reprezintă, credem noi, numai o parte din ceea ce constituia odinioară biblioteca scriitorului.

După moartea lui Creangă, atît manuscrisele, cit și biblioteca s-au risipit pe diferite căi și în felurite locuri.

Din bojdeuca lui Creangă au luat cărți, pentru amintire sau pentru învelit mărfuri de băcănie, atît prieteni, pătrunși de pioșenie, precum Artur Gorovei⁶⁾, cit și acel negustor ieșan, care sacrifică, fără să bănuiască, la fiecare nou client, o fărîmă din scriitura marelui humuleștean.

În anul 1899, cînd a trecut prin Țicău și G. T. Kirileanu, mai rămăseseră încă multe cărți, pe care timpul și oamenii nu reușiseră să le dea pierzării. Mai tirziu, ele au trecut, pe drumuri încă necunoscute, în posesia lui Octav Minar, care le oferea, în 1913, directorului Bibliotecii Fundației universitare din București, Al. Tzigara-Samurcaș, în schimbul unei burse de studii⁷⁾.

La 14 octombrie 1916, C. Deliu, soțul Ecaterinei Vartic, înștiința primăria orașului Iași despre soarta cărților și a celorlalte lucruri rămase de la marele povestitor: „În ceea ce privește duourile rămase de la Ion Creangă mare parte au fost date de soție d-lui Octav Minar (recte Popovici), care ar putea spune pentru care motiv i-au fost dăruite, vîndute ori încredințate; au rămas numai un scriu, o oglindă, o fotografie a lui Eminescu, o mesuță pentru foc și o oglindă mică în proprietatea subsemnatului⁸⁾”.

Se pare că oferta adresată de Octav Minar Bibliotecii Fundației universitare a rămas fără răspuns. Peste douăzeci de ani, Nicolae Timirăș descoperă, fără a menționa unde și în ce împrejurări, o ladă cu 50 de cărți ce au aparținut odată marelui scriitor popular. Pe

baza lor, întocmește o monografie, cuprinzând, în adevăr, multe date noi și interesante referitoare la Creangă, dar amestecate cu alți dibăci, încât cu greu le poate cineva descurma⁹⁾. N. Timiraș înserează în lucrarea sa și o listă comunicată de G. T. Kirileanu, cuprinzând alte 30 de cărți și reviste ce făcuseră parte tot din biblioteca lui I. Creangă. Se pare că atât publicațiile descoperite de Timiraș, cât și cele semnate de G. T. Kirileanu provin din stocul de aproape 80 de cărți, oferit, în 1913, Bibliotecii Fundației universitare din București.

Mai târziu, în anul 1940, G. T. Kirileanu completa colecția scriitorului cu alte câteva exemplare: „Mai am și vreo șapte din cărțile lui I. Creangă găsite pe la anticari, în afară de cele pomenite în articolul meu din *Șezătoarea*, și de cele înșirate de N. Timiraș¹⁰⁾. Toate se află acum incluse în anexa noastră ca existente la Biblioteca documentară „G. T. Kirileanu” din Piatra Neamț¹⁰⁾.

Recent, una din cărțile comunicate lui N. Timiraș de G. T. Kirileanu — *Poesii populare ale românilor*, adunate și întocmite de Vasile Alecsandri, împreună cu poemul istoric *Dumbrava Roșie* — a fost achiziționată de Biblioteca Universității din Iași¹²⁾.

Se pare că în unele colecții particulare sau în fonduri încă necercetate din bibliotecă se mai află și celelalte tipăriri semnate de G. T. Kirileanu și N. Timiraș, precum și altele necunoscute lor. De aceea, noi am încercat să reconstituim bibliografia, din toate informațiile cunoscute, profilul bibliotecii marei scriitor. Bibliotecarii și ceilalți slujitori ai cărții au datoriat pioasă față de acela care reprezintă cel mai limpede, în concertul literar al lumii, spiritualitatea poporului român, să caute și să afle de pretutindeni cărțile peste care au trecut până și gândul lui Ion Creangă.

Lista bibliografică a cărților din biblioteca lui Ion Creangă

I. Literatură și folclor

1. Alecsandri, Vasile. *Poesii populare ale Românilor*, adunate și întocmite de... Buc., 1866. XII+416 p.+1 f. portr. Biblioteca Universității din Iași (Cf. Istrati, G. *O valoroasă achiziție*. În: *Cronica*, 4, nr. 25, 21 iun. 1969, p. 11). Legată împreună cu lucrarea de la poziția nr. 2. *Timiraș*,¹⁾ 91; *Șezătoarea*²⁾, 213; Pe forțașul posterior: „În 2 Februarie, dimineață, pe la vr'o 6¹/₂ ceasuri, am văzut un curcubeu frumos în spre răsărit, privind-l din coridorul arhondaricului de la Mănăstire Neamțului, când am fost cu V. G. Morțun să vedem pe M. Eminescu... Era și

omet de vr'o palmă domnoască de gros în una și noaptea 2 Februarie 1837”; „Acum, după atîta amar și secetă, adevă în 2 (două) Septembrie st. vechiu, pe la 3 ceasuri după amiază ear am văzut un curcubeu tot spre răsărit 1837. Sept. 2. I. Creangă”.

2. Alecsandri, Vasile. *Dumbrava Roșie*. Poem istoric. Iassy. 1872. 44 p. Biblioteca Universității din Iași (Vezi poziția anterioară și notele corespunzătoare).

3. Alisandria sau Istoria lui Alisandru Macedonu. *Pepelea* seau tradițiuni năcuinoase romănesci, culese, înorîndute și adăogite de Doc. T. Stamatî. *Toderică*, poveste și *Tândală și Păcală*, de C. Negruzzî. Jassi, Tipografia Buciumului Român, 1868. 148 p. cu ilustr.; *Timiraș*, 90 (Mențiune și trimittore la articolul: Artur Gorovci. *Insemnări de-ale lui Creangă*. În: Făt-Frumos (Succava), 5, nr. 1, ian-feb 1930, p. 21—25).

4. Flechtenmacher, Maria, *Poesii și prosă*. Buc., 1871. 188 p. *Timiraș*, 107.

5. Gusti, Dimitrie. *Ritorică română pentru tinerime*. Iassy. Tipografia Buciumului Român, 1852. VIII + 286 p. *Timiraș*, 108; O mențiune de proprietate: „Din numărul cărților subscrisului. Ioan Creangă. 1859” Se repetă cu semnătura „I. D. Creangă. 1862”.

6. M. Hăul*) *Note de călătorie de la Galați la Athen*. *Timiraș*, 92.

7. Jaeger, Auguste*). *Le pasteur et son fils*. Lausanne, 1859. *Timiraș*, 115: inițialele: „D.I.C.”.

8. Ioneanu, George, S. *Mica colecțiune de superstițiile poporului român*. (Deocbite credințe și obiceiuri). Adunate de George S. Ioneanu. Buzău, Editura Librăriei Modernă A. Davidescu, 1888. 88 p. *Timiraș*, 90: Menționată după: Artur Gorovci. *Insemnări de-ale lui Creangă*. În: Făt-Frumos (Succava), 5, nr. 1, ian-feb 1930, p. 23.

9. Maiorescu, Titu. *Despre scrierea limbii române*. Iassy. Edițiunea și Imprimeria Societății Junimea, 1866. [4 f.] + 152 p. Biblioteca documentară „G. T. Kirileanu” (Piatra Neamț), nr. 16. Legată împreună cu publicațiile de la pozițiile: 10 și 11. *Insemnări de studiu I. Creangă* la p. 112, 121. *Timiraș*, 91.

10. Maiorescu, Titu. *Poesia română*. Cercetare critică. Urmată de o alegere de poezii. Iassy, Edițiunea și Imprimeria Societății Junimea, 1867. [6 f.] + 206 p. Biblioteca documentară „G. T. Kirileanu” (Piatra Neamț), nr. 16. Legată împreună cu lucrările de la pozițiile: 9 și 11. *Insemnări*: pagina de titlu: „Ecaterina Creangă”; o însemnare Creangă: „întînet; înfînat” și o notă Kirileanu: Din cărțile lui Ion Creangă. cu însemnări de mîna lui. Cumpărată de la anticarul Kuperman din Iași. G. T. Kirileanu”. În

¹⁾ Abrevierea titlului lucrării: Timiraș, Nicolae. *Ioan Creangă* după documente vechi, însemnări și mărturii inedite. Buc., 1933.

²⁾ Abrevierea titlului articolului: Kirileanu G. T. *Notiță asupra manuscrisurilor lui Ion Creangă*. În: *Șezătoarea*, 5, 1899, p. 209—216.

*) Publicațiile care poartă acest semn au fost descrise numai după indicațiile extrase din lucrarea lui Timiraș Nicolae, *Ioan Creangă*. Buc., 1933.

text, însemnări de lectură: [f. 4^r]; [f. 6^v]; p. 135: 184 („Ecaterina Creangă”); 190. *Timiraș*, 91.

11. Maiorescu, Titu. *Contra Școllei Burnușiu*. Iasi, Edițiunea și Imprimeria Societății Junimea, 1868. 107 p. Biblioteca documentară „G. T. Kirileanu”, nr. 16. Legată împreună cu lucrările de la pozițiile: 9 și 10. Însemnări pe forțat și la p. 106, 107. *Timiraș*, 91.

12. Maiorescu, Titu. *Patru conferințe rezumate de Mihai C. Brancanu (Hermes)*. Cu un apendice de Anghel Demetrescu. Buc., Tipografia Ștefan Mihăilescu, 1883. [3 f.] + 170 p. + 1 f. portr. *Timiraș*, 92.

13. Pompiliu, Miron. *Antologia română pentru școlile secundare*. Iași, H. Goldner, 1885. [3 f.] + 147 p. Ediția a 2-a a apărut în anul 1887, cu aceleași caracteristici bibliografice. *Timiraș*, 92.

14. Pop-Reteganul, Ioan. *Povești ardelenesti culesse din gura poporului*. Brașov, Editura Librăriei Nicolae I. Ciurcu, 1888. 5 părți: VIII + 79 p. + 1 f. portr. (I): 80 p. (II): 88 p. (III); 80 p. (IV); 86 p. (V). *Timiraș*, 92.

15. Roman*) *Anthology or Sections of rouman poetry ancient and modern bring a collection of the national ballade of Moldavia and Wallachia*. *Timiraș*, 92.

16. Văcărescu, I. *Colecție din Poeziile Dnii Marelui Logofăt I. Văcărescu*. Tipărite cu fondurile Asociației literare. Buc., Tipografia lui C. A. Rosetti și Winterhalder, 1848. VII + 553 p. + VI p. *Timiraș*, 104.

II. Gramatică. Dicționare

1. Limba română

17. Cîmpeanu, M. P. *Gramatică românească*. Iași, Tipografia Institutului Albinei, 1848. XV + 250 p. *Timiraș*, 103: Primul exemplar semnalat, cu semnătura „D. I. Creangă” pe copertă și primele pagini; al doilea exemplar, cu semnăturile lui Zaheru Creangă, fratele scriitorului.

18. Măcărescu, Nicolae G. *Gramatică română pentru classile primarie*. Ed. a 11-a. Tipografia Buciumului Român, 1867. 100 p. *Timiraș*, 100—101.

19. Manliu, I. *Curs elementar de gramatică romana*. Partea sintactică. Edițiunea a doua... Buc., Socec, 1874. [1 f.] + 120 p.; *Curs elementar de gramatica romana*. Partea etimologica. Buc., Socec, 1874 IX + 120 p. *Timiraș*, 91; *Șezătoarea*, 211: „Neologisme se chiamă toate cuvintele introduse în limbă, unele fără trebuință, și pentru care putem găsi un cuvînt românesc corespunzător d. p. fructifer (roditor), compun (alcătuiesc), a neglija (a neîngriji), unanım (intr-o inimă), patern (părintesc), am fost în cura lui (am fost în căutarea lui) ș.a.”.

20. Măndreanu, Vasile. *Gramatica română în școlile elementare*, tractată din bucăți de cetire. Partea I. Edițiunea întâia. Lugos, Editura autorului, 1882. XIII + 160 p. *Timiraș*, 92.

21. Neagoe, Ștefan. *Gramatica română*. Edițiunea a doua. Corêsa și înavușită. Birlad, Tipografia Asociațiunei „Unirea”, 1870. 114 p. *Timiraș*, 103—104.

22. Pop, Ștefan. *Legendariu și exerciția de limba pentru clasa a II-a a școlilor populare*. Blasiu, Cu tipariul seminarului archidieceșanu, 1872. 127 p. *Timiraș*, 93. (Exemplar cumpărat de G. T. Kirileanu de la anticarul Kuperman din Iași). Biblioteca documentară „G. T. Kirileanu” (Piatra-Neamt).

23. Pușcariu, Harion. *Limba materna în institutele pedagogice și clasele populare romane*. Sibiu, în Tipografia Archidieceșană Greco-Or. [todoxă], 1875. VII p. + [3 f.] + 178 p. Biblioteca documentară „G. T. Kirileanu” (Piatra Neamt), nr. 18. Majoritatea însemnărilor marginale sînt reproduse de Kirileanu în *Șezătoarea*, p. 212. O notă nesemnălată: „La 20 Maiu 1880 am început a face băi reci”. Note de lectură nesemnălate: p. 20; 51; 65. *Timiraș*, 91.

2. Limba latină

24. Livaditu, I. H. *Dicționarul de începători latino-romanesco*. Buc., Editor G. Ioanid. Tipografia lui Winterhalder, 1852. [4 f.] + 412 p. *Timiraș*, 116: „1869, Aprilie 6. I. Creangă”; pe copertă semnătura lui Zaheru Creangă.

25. Stoica, Dimitrie. *Gramatica latină pentru clasele gimnasiale din Principatul Moldaviei*. Jasi, în Tipografia romano-franceșc, 1852. VII + 505 p. *Timiraș*, 115—116; „Vasilie Creangă” și mențiunea „Ex libris meis. 1858. Creangă Ioan”; 56: însemnarea: „Această gramatică latină este a me cumpărată cu prețul 22 di lei și 20 parale. Și cine o va fura să fie asurisit cu tot neamul lui, în vecii vecilor amin. Creangă Ioan. Aprilie 1856”.

3. Limba franceză

26. Codrescu, T. *Mică gramatică franceză pentru învățătura tinerimei moldo-române* dupre Noel și Șapsal. Partea I. Eșii, La Institutul Albinei, 1841. 143 p. *Timiraș*, 110 (mențiune), și 112 (însemnări): pe copertă „1859. Ghen. [arie] din cărțile mele”, cu semnătura abreviată „D.I.C.” și o nouă dată „1862. Iunie 26”, urmată de semnătura: „Diacre Crangue”.

27. Hermann*). *Elements de la grammaire français*. Leipzig, 350 p. *Timiraș*, 113: „Lipsește coperta, deci și anul cînd a fost imprimat”. Însemnări: „Din numărul cărților subscrisului. D. I. Creangă”.

28. Ponge, Jules*). *Cent-vingt dialogues français-allemands*. Leipzig, 1856. *Timiraș*, 112.

29. Pop, D. *Abécédaire français pour La jeunesse Române* (!) D'après la méthode de D. Mc.A.T. Jassy. Typographie: Institut de l'Abeille, 1874. Timiraș, 56: Pe o pagină albă: „Din numărul cărților mele, 1859, Ianuarie 25. Ioan Creangă” și, ulterior: „Această carte aparținește subscrisului 25 Septembrie 1863”. D. I. Crangue”.

30. Vaillant, J. A. *Vocabular purlăreț rumânescu-franțozesc și franțozescu-rumânesc* urmat de un mic Vocabular de Omnime. Buc., In Tipografia lui Friedrich Walbaum, 1839 [4 f.] + 180 + 190 + XV p. Timiraș, 91.

4. Limba germană

31. Aywas, J. A. R. von. *Theoretisch-Practische deutsche Sprachlehre*. Nach den besten Autoren bearbeitet und übersetzt. Erster Theil. *Theoreticu-practica gramatică a limbii germane*. După cei mai buni Autori prelucrată și tradusă. Partea antaia. Jassy, Buchdruckerey von Adolff Hermann, 1866. 159 p. Timiraș, 113.

32. Columb, Zaharia. *Gramatică teoretico-practică de limba germană*. Jassy, Tipografia Francezo-Română, 1855. VIII + 224 p. Timiraș, 91.

III. Carte veche românească

33. Amfilohie Hotiniul. *De obște Gheografie pe limba moldovenească. Scoasă de pe Geografie lui Buffier, Iași, 1795.* (cf. Bibliografia românească veche [prescurtat BRV], vol. 2, p. 378—379, nr. 594). *Sezătoarea*, 213: Pe o filă a cărții „Din cărțile subscrisului Ion Creangă 1878. Dăruită mie de d-l Mihail Eminescu eminentul scriitor și cel mai mare poet al Românilor. 1878. Nu lipsește din ea nici o filă. I. Cr.”: Timiraș, 91.

34. Psaltirea proorocului și împăratului David, Buc., 1796. (Cf. BRU, vol. 2, p. 389, nr. 603). Timiraș, 97—98: „Psaltirea e voluminoasă și tipărită cu mare îngrijire. E legată în scoarțe de lemn și îmbrăcată în piele groasă de bou... Impodobite cu chenare subțiri și drepte, scoarțele grele se închid la margini cu încuietori de alamă, prinse cu cîrlige în curelușe de piele”.

35. Moldnar, Ioan. *Retică adecă Invățătura și Intocmirea frumoasii cuvintării*, Buda, 1798. (Cf. BRU, vol. 2, p. 404, nr. 616). Timiraș, 91.

36. Villaurme. *Pedagogia și Metodica pentru învățătorii școlaelor orășenești și sătești*. Acum întiu pre limba Daco-Românească tradusă și prefăcută de Naum Petrovici, Buda, 1818 (Cf. BRU vol. 3, p. 247—250, nr. 993). Exemplar existent la Biblioteca documentară „G. T. Kirileanu” (Piatra Neamț), CVR, nr. 20. Insemnări: Pe forța: „Din biblioteca lui Ion Creangă cu însemnări scri-

se de mîna lui G. T. Kirileanu”; pe forțașul posterior: „Neologism, Ziceri sau cuvinte nouă” (însemnare I. Creangă). Timiraș, 91 și Kirileanu, G. T. *De-ale lui Creangă*, Cernăuți, 1940, p. 4.

37. *Acatistariu care cuprinde în sine și alte umilicioase Canoane și Rugăciuni, pentru osîrde și evlavia fieștecăruia creștin*, Buc., 1830 (Cf. BRU vol. 3, p. 673, nr. 1470).

IV. Istorie și geografie. Enciclopedii

38. Ed. și Hell*). *Navigația riurilor în România*. Timiraș, 92.

39. Frunzescu, Dimitrie. *Dictionariu topograficu și statisticu alu Romaniei...* precedat de Geografia și statistica țerei Buc., Tipografia Statului, 1872. [4 f.] + LXX + 536 p. Timiraș, 121: Insemnare marginală I Creangă la articolul din dictionar „Troțușan, schit de călugărite”: *Cărăuș de la Troțuș / Carul mare, boii mici, / Ce cați noaptea pe aici?*

40. *Grundriss *) der Erdbeschreibung*. Wien, 1846. 166 p. + 2 h. Timiraș, 121.

41. Gusti, D. *Geografie pentru școlaele primari din Moldova*. Edițiunea a opta. 126 p. Timiraș, 121: „Din numărul cărților subsemnatului, 1861 5/7. D. I. Creangă”.

42. *Repertoire des connaissances usuelles* sau *Dictionnaire de la conversation et de la lecture*... vol. XVI. Timiraș, 113—114. „După măturțile lui Costache, povestitorul avea, o mare parte din repertor, care a dispărut după moarte”.

43. Saint-Ouen, L. de *Histoire romaine élémentaire*. Paris, à la Librairie classique de M-me Veuve Maire-Nyon et chez Hachette, libraire, 1851. XIV + 262 p. + 1 h. Timiraș, 115 și 272-273: „E. Costaky, Octombrie 1854” (pe foaia de tîblu), iar pe foaia următoare, un ex libris-blestem, în versuri franțuzești: „Si tenté du demon / Tu dérobes ce livre, / Apprends que tout fripon / Est indigne de vivre, / Ce livre est à moi / Comme Jassy est au roi, / La Moldavie est mai (!) nation / Comme Emeraude est mon nom. Emeraude Kostaky”.

V. Pedagogie și învățămînt. Legislație

44. *Codicele Române*. Volumul I. Cuprinzător de toate legile și dispozițiunile date în ramul juridic de la 1859 și pînă la 1 ianuarie 1870. Cu trimiteri și anotări. Editate de S. Pastia. Jassy, Imprimeria G. Goldner, 1870. 978 p. Timiraș, 121.

45. Murșanu, Andrei. *Icoana creșterei rele cu mijloace de a o face și mai rea*. Cu un îndreptariu pentru ori care părinte înțelept. După principiile renumiților bărbați: Cr. F. Salzman și Carol Han, tradusă și prelucrată pentru români. Brașov, în tipografia lui Ioan Gätt, 1848. XXIII + 236 p. Timiraș, 150.

46. Velini, Antoniu. *Manualu de Metodică și Pedagogie* pentru profesorii școalelor primare. Iași, Tipografia Buciumului Român, 1860. [1 f.] + 342 p. + [2 f.] errata. *Timiraș*, 127—128: „Din numărul cărților subsemnatului I. Creangă. 13 Decembrie 1862”. La 25 septembrie 1863 o nouă încălțură a lui Creangă, care urmează mențiunii: „Această carte aparținește subscribului”.

VI. Științe naturale. Matematică

47. Asachi, G. *Elemente de matematică*. Partea I Aritmetică. Esii. In tipografia Albinei, 1836. [2 f.] + 208 p. *Timiraș*, 117.

48. *Elemente* *) de aritmetică, însemnare pregătitoare asupra naturii și diferitelor feluri de numere. *Timiraș*, 118: „Copertele cărții lipsesc, încît nu se poate ști nici numele autorului, nici data tipăririi... Tratatul cuprinde și o tabelă de logaritmi. Pe ultima scoartă sînt niște însemnări greșite de domni și date din istoria românilor: „Roman III și Dan IU (1444—1452)”.

49. Lazarini, G. *Matematică*. Partea I. Iași, Tipografia româno-franceză, 1854. XI + 316 p. *Timiraș*, 92 (cu însemnări Tinca Vartic = Ecaterina Creangă).

50. *Metorica (!) *) specială a Aritmeticii*, treapta a II-a, No. de la 1—100 seau de la 10. 100. *Timiraș*, 92.

51. *Nouvelle* *) *arithmétique* d'une méthode très facile par ses abrégés, et par la suppression des parties aliiquoties. Avec plusieurs règles, etc., par le sieur Monier de Clair-Combe, à Paris, chez Theodore le gras, grande salle du Palais avec le privilege du roi. *Timiraș*, 118—119: „Cea mai veche carte rămasă de la el [Creangă] e tipărită acum două veacuri și ceva, la Paris, sub minoratul lui Ludovic al XV-lea și în timpul regenței lui Philippe d'Orléans [1715—1723]... Cartea e legată luxos și solid în piele și e păstrată în bună stare. Pe copertă e scris de mîna lui Creangă „Ex libris...”, după care urmează un cuvînt neînțeles”.

52. [Teodorescu, A.] *Aritmetică sau învățătura socotelilor*. Acum întîia oară întocmită în acest chip pentru folosul tinerilor din Seminarul Socolii. Iași, In Tipografia S. Mitropoliei, 1839. [1 f.] + 164 p. *Timiraș*, 117—118 și 122: 55: „Această Aritmetică este a me mai jos încălțurată cu prețu 6 lei din Seminarul Centrală. 1858. Iulie 10. Chirie Creangă Ioan”.

VII. Medicină și economie casnică

53. Dr. Aronovici *) [C. D.]. *Raportul Băilor de la Slănic*. *Timiraș*, 92.

54. [Drăghici, V.]. *Doctorul și iconomul casnic* sau Rețeti pentru tot soiul de boali omenesti, de acele pentru Cai, Viti cornuti,

Oi, Mascuri, Stupi și Vinati... Iași, Tipografia Adolf Bermann, 1858. VIII + 294 p. *Timiraș*, 151.

55. Soberhaim, I. F. *Macroviotica sau regula pentru păstrarea sănătății și prelungirea vieții*. Alcătuită în limba Germană de... lar pe cea Românească tradusă de Ioan Z. Albinet, Esii. In tipografia Albinei, 1838. [8 f.] + 239 p. *Timiraș*, 151.

VIII. Teologie

56. A catisteriu [tipărit] în zilele Binecredinciosului Domnu, Mihail Grigoriu Sturza Voevod. Cu blagoslovenia preasfințit(i) sale Chirion Chir Veniamin Mitropolit Sucevii și Moldovicii. Prin osîrdia, precuvioșiei sale Chir Mardarie Arhimadritul și Starețul Sfințelor Monastiri Neamțul și Secu. In Tipo (grafia) Sfi(nte)i Mona(stiri) Neamțul. La anul 1836. Septembrie în 20. *Timiraș*, 96.

57. *Biblia* *) , 2. vol. imprimeria Goldner. [Iași], 1867—1869. *Timiraș*, 99.

58. *Introducere în Omiletică* *) . Despre predică și predicatori. Relațiile omului cu societatea, cu biserica etc. *Timiraș*, 99: „cu semnătura abreviată a lui I. Creangă: „D.I.C.”

59. *Istoria sfîntă* *) (Iași, 1847). *Timiraș*, 33: „Această istorie este a me jos încălțurată și cine va ure ca să mi-o îstreineze să nu fie ertat de Dumnezeu și de toți sfinții lui. 1854. Martie 20. Ioan Ștefănescu. Și este dreaptă a me”.

60. Melchisedec. *Manual de liturgică sau Slujirea de Dumnezeu a Bisericii Ortodoxe*. Iași, Buciumul Român, 1853. [2 f.] + IX + 133 p. Biblioteca documentară „G. T. Kirileanu” (Piatra Neamț), nr. 19. *Insemnări*: p. I, în colțul din dreapta, sus, aplicată în tuș negru, pecetea circulară a Seminarului Veniamin de la Socola, cu următoarea legendă: „Pecetea Seminariei Veniamin din M. Socola 1852 (primul rînd): „Intru lumina ta vom vedea lumină (al doilea rînd): pe forzat, recto, cu cerneală: „Creangă Ioan. 1856/57. Și este a Bibliotecii Creangă Ioan”: forzat, verso, cu creionul: „Maiu 9 al 1857 s-au cutremurat Pămîntul la noi la al 3-lea ceas din zi. I. Creangă”: Forzatul posterior: „aleluia = cel ce au fost, este și va fi sau vecinicia lui D-zeu”, *Timiraș*, 75.

61. Melchisedec. *Teologia dogmatică a bisericii ortodoxe catolice de răsărit*. Extrasă din scrierile părinților și din învățătura sfîntei noastre biserici. Publicată în limba română pentru școalele mai înalte clericale din Principatul Moldaviei. [Iași], Buciumul Român. 1855. VIII + 420 p. *Timiraș*, 99: „1857. Octombrie 27. Creangă Ioan”.

62. Melchisedec. *Manualu de tipicul sau formularul slujirei de D-zeu a bisericii ortodoxe*, compus pentru școalele clericale

din Moldova. Iasi, Buciumul Român, 1854. [2 f.] + 101 p. *Timiraș*, 99: „Pe copertă e aplicată parașa diaconului „D.I.C.”; 66: „Lui Creangă i s-au încredințat. Februarie în 4 zile. 1855. Icomon Conta” iar deasupra „Creangă Ioan”.

63. *Noul Testament*. A patra ediție. Buc., Tipografia Națională a lui Iosif Romanov, 1857. [1 f.] + 483 p. *Timiraș*, 91.

64. Poteca. A. Eufrosin. *OVICEIURILE ISRAILITENILOR ȘI ALE CREȘTINILOR*. Scriere culeasă din Biblie și din Istoria Bisericească a Părintelui Flori [l'Abbé Claude Fleury]. Tălmăciță din grecește. Buc., [In tipografia lui E. Winterhalder], 1845. [3 f.] + XIII + 325 p. + [22 f.] *Timiraș*, 99.

65. Schmid, Christoph von *. *Biblische Geschichte*. Gratz, 1845. *Timiraș*, 96.

66. Scriban, Hristofor. *Sfințita istorie a Noului Testament*. Publicată pentru școlile bisericești. Iasi, Buciumul Român, 1854. 117 p. *Timiraș*, 98.

67. Scriban, Filaret. *Sfințita Ermeneutică*. Iasi, Tipografia Buciumul Român, 1856. 177 p. *Timiraș*, 99.

68. Scriban, Filaret. *Istoria bisericească pe scurt*. Publicată pentru întrebuițarea în Seminariile. Iasi, Tipografia lui Adolf Bermann, 1858. 234 p. *Timiraș*, 99.

IX. Periodice

69. *Calendarul anticu pentru anul de la creștinarea lumii 1866* de referendarul Gr. Musceleanu. Buc., Tipografia Theodor Vaidescu 1866. [8 f.] + 96 p. *Timiraș*, 96.

70. *Convorbiri literare*, anul XIV (1 aprilie 1880—1 martie 1881). Cuprinde: *Amintiri din copilărie* (I), nr. 10, 1 ian 1881, p. 365—376.

71. *Convorbiri literare*, anul XV (1 aprilie 1881—1 martie 1882). Cuprinde: *Amintiri din copilărie* (II), nr. 1, 1 apr 1881, p. 1—14; *Amintiri din copilărie* (III), nr. 12, 1 mar 1882, p. 445—461; *Popa Duhu*, nr. 8, 1 nov 1881, p. 313—316.

72. *Convorbiri literare*, anul XVI (1 aprilie 1882—1 martie 1883). Cuprinde: *Cinci pini*. *Anecdota*, nr. 12, 1 mar 1883, p. 485—487.

73. *Convorbiri literare*, anul XVIII (1 aprilie 1884—1 martie 1885). Cuprinde: *Moș Ion Roată*. *Anecdolă*, nr. 11, 1 febr 1885, p. 456—459.

74. *Convorbiri literare*, anul XX, nr. 8 (Buc., 1 noiembrie 1886), *Timiraș*, 91.

75. *Curierul de ambe sexe*. *Jurnal literar*. Ediția a 2-a. Periodul III (1840—1842). Buc., Tipografia Eliade și Asociații, 1862. 400 p. *Timiraș*, 196.

76. *Foaie pentru minte, inimă și literatură*. Brașov, Colecția pe anii 1848 și 1849, legată în piele. *Timiraș*, 105.

77. *Romische Prosaiker* *. (Cuprinde o traducere în germană din Titus Livius). *Timiraș*, 120.

78. *Fântâna Blanduziei*, Buc., 1888—1889. *Timiraș*, 91.

79. Rev.[ista] Cercului de cetire a inv. [ățătorilor] *) Publicație neidentificată). *Timiraș*, 91.

NOTA REDACȚIEI. Soarta manuscriselor lui Ion Creangă este relatată succint în *Călușu bibliotecarului*, nr. 12/1964, în articolul G. Stropel, *Manuscrisele lui Ion Creangă*. Se poate presupune că o parte a cărților din biblioteca lui au fost și ele risipite în aceeași regiune și poate că în unele biblioteci publice sau particulare deținătoare de fonduri vechi să mai existe în stare latentă volume care ar fi putut face parte din ea. Recomandăm bibliotecarilor din Moldova, în special, să aibă în atenție posibilitatea de a descoperi asemenea volume în fondurile lor tradiționale. *Revista bibliotecilor* va face oricând loc materialelor de semnalare a unor cărți susceptibile de a fi făcute parte din colecția scriitorului.

C. DIMA-DRĂGAN

Note

- 1) Kirileanu, G.T. *Notiță asupra manuscriselor lui Ioan Creangă*. In: *Șezătoarea* (Fălticeni), 5, 1899, p. 212-213.
- 2) Ibidem, p. 213.
- 3) *Timiraș*, Nicolae. *Ioan Creangă după documente vechi, însemnări și mărturii inedite*. (Buc.), Editura „Bucovina” I.E. Torouțiu, 1933, p. 53.
- 4) Kirileanu, G.T. Op. cit., p. 209-216.
- 5) Este interesantă, în acest sens, notația marginală a lui G.T. Kirileanu la ediția de *Opere* din 1935: „Este adevărat că povestitorul Creangă nu avea cultură propriu-zisă, metodică și întinsă. El însă era un mare iubitor de lectură, citea cu interes ceea ce găsea la îndemână pe vremea aceea; era prin urmare un autodidact iar nu un neiuibitor de carte” (subl. n.) (Cf. Bostan, Constantin și Ciucă, Valentin. Gh. Teodorescu-Kirileanu. Contribuții documentare. Piatra Neamț, 1970, p. 134).
- 6) Gorovei, Artur. *Însemnări de-ale lui Creangă*. In: *Făt-Frumos* (Suceava) 5, nr. 1, ian-febr 1930, p. 21—25. Semnalează două lucrări luate de autor din biblioteca lui Ion Creangă (Vezi pozițiile nr. 3 și 8).
- 7) Cf. Stoica, Ion. *Știri noi despre biblioteca lui Creangă?* In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 12, dec 1969, p. 752—753.
- 8) Cf. Ungureanu, Gh. *Din viața lui Creangă. Documente inedite*. Buc., 1940, p. 180 și *Ion Creangă. Documente*. Buc., 1964, p. 274.
- 9) *Timiraș*, Nicolae. Op. cit. Cartea a fost reeditată.
- 10) Kirileanu, G.T. *De-ale lui Creangă*. Cernăuți 1940, p. 4.
- 11) Vezi, în anexă, pozițiile nr. 9, 10, 11, 22, 23, 36, 60. Vezi și: Dima-Drăgan Corneliu. *Cărți din biblioteca lui Ioan Creangă*. In: *Ateneu* 6, nr. 12, dec 1969, p. 6 și Pătrar, Gh. *Creangă în Bibliotecă „G.T. Kirileanu”*. In: *Revista Bibliotecilor* 22, nr. 12, dec 1969, p. 750-752.
- 12) Istrati, Gh. *O valoroasă achiziție*. In: *Cronica*, 4, nr. 25, 21 iun 1969, p. 11.

Ex libris

Ex libris Constantini Cantacuzeni

De la apariția cărții noastre consacrate reconstituirii bibliografice a bibliotecii marelui umanist român¹⁾ a trecut suficient timp pentru ca izbinzile, care vor fi fost, și defectele, de care se teme orice bibliografie ce aspiră la completitudine, să se releve în cea mai mare măsură. Dacă izbutirile trec pe neobservate, concretizate, în genere, în rapiditatea cu care informațiile comunicate sînt receptate de alte scriori, omisiunile și erorile stănuie în fața autorului, ca un reproș mult mai dur decît afirmațiile unor oronoiari, dornici să minimalizeze o carte în vîrfurile ascuțit al condeiului.

Recent, profesorul Alexandru Piru, care a făcut, la timpul potrivit, pertinente observații la lucrarea noastră²⁾, semnală în *România literară* apariția iminentă a unei lucrări fundamentale asupra bibliotecii stolnicului Constantin Cantacuzino, datorată distinsului ro-

¹⁾ *Biblioteca unui umanist român. Constantin Cantacuzino Stolnicul*. Cuvînt înainte de Virgiliu Cîndea. Buc., Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Consiliul Așezămintelor Culturale, 1967, III 407 p. cu ilustr.

²⁾ *Prezențe românești. Conveniul de la Padova*. In: *România literară*, 2, nr. 21, 22 mai 1969, p. 20.

manist italian Mario Ruffini. Cartea, aflată sub tipar la Editura „Minerva”, în versiune românească, și la Roma, în italiană, va fi, fără îndoială, o excepțională contribuție la popularizarea culturii noastre vechi în străinătate, iar pentru noi un fericit prilej de a îmbunătăți, sub raport bibliografic, lucrarea tipărită în anul 1967, în vederea unei sperate și utile receditări.

Pînă la apariția unei noi ediții revăzute și adăugite, considerăm necesar să comunicăm celor interesați, în paginile *Revistei bibliotecilor*, o parte din rezultatele cercetărilor noastre vizînd completarea, cu noi titluri, a catalogului bibliotecii stolnicului Constantin Cantacuzino. Cele aproape 90 de titluri noi cu ex libris-ul acestuia, care compun *addenda*, nu reprezintă numai a adaos cantitativ ci, mai ales, o completare a izvoarelor folosite de Stolnic în elaborarea *Istoriei Țării Românești* și în orientarea întregii sale activități științifice.

Ne referim în mod deosebit la tipăriturile cu conținut istoric și geografic, care, în lucrarea noastră din 1967, erau extrem de puține și mult prea nesemnificative pentru marile eforturi informativ întreprinse de stolnicul Constantin Cantacuzino în prima istorie de factură modernă a poporului nostru.

În lista pe care o anexăm am folosit gruparea pe domenii de cunoștințe din lucrarea tipărită și am continuat numerotarea publicațiilor înregistrate de la ultima poziție menționată de noi în anul 1967 (poziția nr. 407), pentru a da cititorilor o imagine unitară asupra componenței acestei vestite colecții de cărți din veacul al XVII-lea.

PHILIPPI CLUVERII

INTRODUCTIO

In Universam

GEOGRAPHIAM

cum Veterem, quàm Novam,

Atque hactenus tractatam, novam abhinc hactenus illustratam

ET

TABULIS GEOGRAPHICIS

Aucto Studio & Opera

JOHANNIS BUNONIS.

Alibi Cyrenensis quod Lunenburgus est, Fidei Prof. & P. D. M.

Hæc Editio accrevit PETRI BEATII Breviarium Orbis Terrarum & DANIELIS HEINSII Orbis in Orbem PHILIPPI CLUVERII.

AMSTELÆDAMI.

apud GUILJELMUM GULJELMI MDC LXXXIII.

Ex Libris Constantini Cantacuzeni

ADENDA

I. ISTORIE, GEOGRAFIE

408. Anania, Giovanni Lorenzo d'. *L'universale Fabrica del Mondo overo Cosmografia divisa in quattro trattati*. VENEZIA, Appresso Andrea Muschio, 1956. (Cu harta Europei, în care figurează și țările românești.) Biblioteca Academiei (prescurtat BA).

409. Anna Comnena. *Ἀλεξιάς Alexias, sive De rebus ab Alexio imperatore vel eius tempora gestis, libri quindecim*. Accesserunt Praefatione ac Notae Davidis Hoeschelli Augustani, PARISIIS, E. Typographia Regia, 1651. BA.

410. [Birken, Sigmund von]. *L'origine del Danubio*, MILANO, per Marc'Antonio Pandolfo Malatesta, [1685]. Cuprinde și: *Viaggio di Constantinopoli per Terra, per la via di Belgrado* (p. 132—144); *Breve Compendio della Cronica Ungara, e Turchesca* (p. 145—207). BA.

411. Baudrand, Michel Antoine. *Geographia Ordine litterarum disposita*. Tomus primus. PARISIIS, Apud Stephanum Michallet, 1682. BA.

412. — *Tomus secundus*. PARISIIS, Apud Stephanum Michallet, 1681. BA.

413. Bisselius, Joannes. *Aetatis nostrae gestorum eminentium medulle historica*, per aliquot septennia digesta. Septennium I. Ab Anno M.D.C.I. usque ad Annum M.D.C.VII. inclusivè, AMBERGAE, Apud Joannem Burger, 1675. BA.

414. — *Septennium II.* Ab Anno M.D.C.VIII usque ad Annum M.DCXIV inclusivè, AMBERGAE, Apud Joannem Burger, 1675. BA.

415. — *Septennium III.* Ab Anno M.DCXV usque ad Annum M.DCXXI, inclusivè, AMBERGAE, Apud Joannem Burger, 1676. BA.

416. — *Rerum aetatis nostrae eminentium. Septennium III.* Annus XIX ac XX. AMBERGAE, Apud Joannem Burger, 1677. BA.

417. Brussieres, Joannes de. *Flosculi historiarum*. [VENETIA, Presso Combi, et la Nou, 1677]. BA.

418. Brussieres, Joannes de. *Chronologia principum*, VENETIIS, Presso Combi, et la Nou, 1672. BA.

419. Cinnamus, Ioannes. Ἱστοριῶν λόγος. *Historiarum libri sex, seu De rebus gestis a Joanne et Manuele Comnenis imp. Cp. Accodunt Caroli du Fresne D. Du Cange. His adiungitur Pauli Silentiarrii, Descriptio Sanctae Sophias*, quae nunc primum prodit graece et latine, cum uberiori commentario, PARISIIS, E. Typographia Regia, 1670. BA.

420. Cluverius, Philippus. *Introductio in Universam Geographiam tam Veterem, quam Novam et Tabulis Geographicis*, AMSTELODAMI, Apud Gulielmum Gulielmum, 1683. (Cu harta Daciei: „Daciorum Moesiorumque Vetus Descriptio“). Biblioteca Bathyaneum din Alba Iulia.

421. Comazzi, Gian Battista. *La morale dei principi osservata nell'istoria di tutti gl'Imperadori, che regnarono in Roma*, VIENNA, Appresso Matthia Sischowit, 1699. BA.

422. Everaerts, Merten. *Het tweede deel van de Tragedische oft klaechlijke Historien*. Tot ROTTEDAM, Ghedruckt by Pieter van Waesberghe, 1646. BA.

423. Ferrarius, Philippus Alexandrinus. *Lexicon geographicum* in quo universi Orbis Urbes, Provinciae, Regna, Maria, et Flumina recensentur. [Vol. 1], PATAVII, Typis Iacobi de Caderinis, 1674. BA. (Cu autograful lui Radu Cantacuzino: „*Dei Libri di Rodolfo Cantacuzeno*“).

424. — [Vol. 2], PATAVII, Typis Iacobi de Cadorinis, 1674. BA.

425. Foresti, Antonio. Del mappamondo istorico, tomo secondo. Contiene le cose della Republica, e Monarchia Romana, dalla Fondazione di Roma sino all'Anno di Christo 1701, VENEZIA, Per Girolamo Albrizzi, 1701. BA.

426. — Gorecius, Leonhardus. *Descriptio belli Iunoniae, Voievodae Ualachiae*, quod anno MDLXXIII, cum Selymo II, Turcarum imperatore, gessit. Huis accessit Io.

Lasicii *Historia de ingressu Polonorum in Ualachiam cum Bogdano, et caede Turcarum*, FRANCOFORTI, Apud Andream Wachelum, 1578. (Lucrare semnalată de Stolnic în Gabrielus Bucelinus, *Veterum recentiorumque imperatorum*. Ulmac, 1664, p. 468—470. Vezi luonarca noastră, p. 111, poziția nr. 7).

427. *La Guida del Mercurio Geografico* per tutte le parti del mondo dalle stampe di Domenico di Rossi in Roma alla Pace.

Nota. Un atlas in-folio, miscelaneu, alcătuit din: *Mercurio geografico* in tutte le parti del mondo conforme le tavole geografiche del Sansone Baudrand e Contelli, Data in luce con direttiune, e cura di Gio: Giacomo di Rossi nella sua Stamperia in Roma alla Pace, [ROMA, 1686]; Du Val P. *Le monde ou la Geographie universelle*, PARIS, 1670; *Tabula longitudinis ac latitudinis urbium et oppidorum per totum Terrarum Orbem*, ex Philippo Ferrarii.

428. Gualdo, Priorato di Gallezio. *Relazione del Governo, e Stato della Città imperiale di Norimberg, Augusta, Ulm, e Francfort, COLONIA*, Appresso Pietro de la Place, 1668. Biblioteca liceului „N. Bălcescu“ din Craiova (abreviat BC).

429. *La Guerra d'Attila flagelo di Dio* tratta dallo archivio de'principi d'Esti divisa in quattro libri. *Colofon*: „Stampata in FERRARA per Franc. de'Rossi da Valenza 1568“ BC.

430. Laet, Ioannes de. *Novus Orbis seu Descriptionis Indiae Occidentalis libri XVIII*. LUGDUNUM BATAVORUM, Apud Elzevirios, 1633. BA. (Cu insemnări ale Stolnicului analizate de noi în articolul: *Un cărturar român din secolul al XVII-lea studia istoria și geografía Americii*. În: Argeș, 2, nr. 10, oct 1967, p. 7).

431. Lasicius, Iohannes. *Historia de ingressu Polonorum in Ualachiam cum Bogdano Voivoda* (cui successit Iunonia) et caede Turcarum ducibus Nicolao Mielecio et Nicolao Sieniawscio: A.M.DLXXII, [FRANCOFURTI, 1678]. (Vezi poziția nr. 426.)

432. Palatius, Joannes. *Fasti ducales ab Anafesto I. ad Silvestrum Valerium Venetorum Ducem*, VENETIIS, Typis Hieronymi Albrizzi, 1696. BA.

433. Reychersdorff, Georgius A. *Chorographia Transylvaniae*, quae Dacia olim appellata, aliarumque provinciarum et regionum succincta descriptio et explicatio, VIENNA, Excudebat Egidius Aquila in Curia divac, 1550. Semnalată de G. Bucelinus.

434. Reychersdorff, Georgius à *Moldaviae*, quae olim Dacie pars, *Chorographia*, VIENNA, 1550. Semnalată de G. Bucelinus.

435. Spontoni, Ciro. *Historia della Transylvania*. VENETIA, Appresso Giacomo Sarzina, 1638. BC.

SESIUNEA CONSILIULUI F.I.A.B.

(Moscova, august—septembrie 1970)

Luorările celei de-a 36-a Sesiuni F.I.A.B. au fost marcate de două evenimente importante — centenarul nașterii lui V. I. Lenin și proclamarea anului 1970 de către UNESCO drept „an al educației”. Sesiunea a întrunit cea mai largă participare dintre întrunirile F.I.A.B.: 636 de delegați din 40 de țări și numeroși observatori și turiști. Delegația țării noastre a fost formată din: Angela Popescu-Brădiceni, directoară a Bibliotecii Centrale de Stat a R.S.R., Alexandru Ionascu, director al Bibliotecii Academiei R.S.R., Constantin Negulescu, director al Bibliotecii centrale universitare din Cluj, și Ștefan Gruiă, redactor șef la *Revista bibliotecilor*.

Sedința de deschidere a fost dedicată temei generale a Sesiunii — Biblioteca, forță vie în slujba educației. După discursul inaugural al președintelui F.I.A.B. H. Libaers, director al Bibliotecii Naționale a Belgiei, au luat cuvântul la această temă N. I. Mohov, adjunctul ministrului culturii al U.R.S.S., și M. Adiseshiah, director general adjunct al UNESCO.

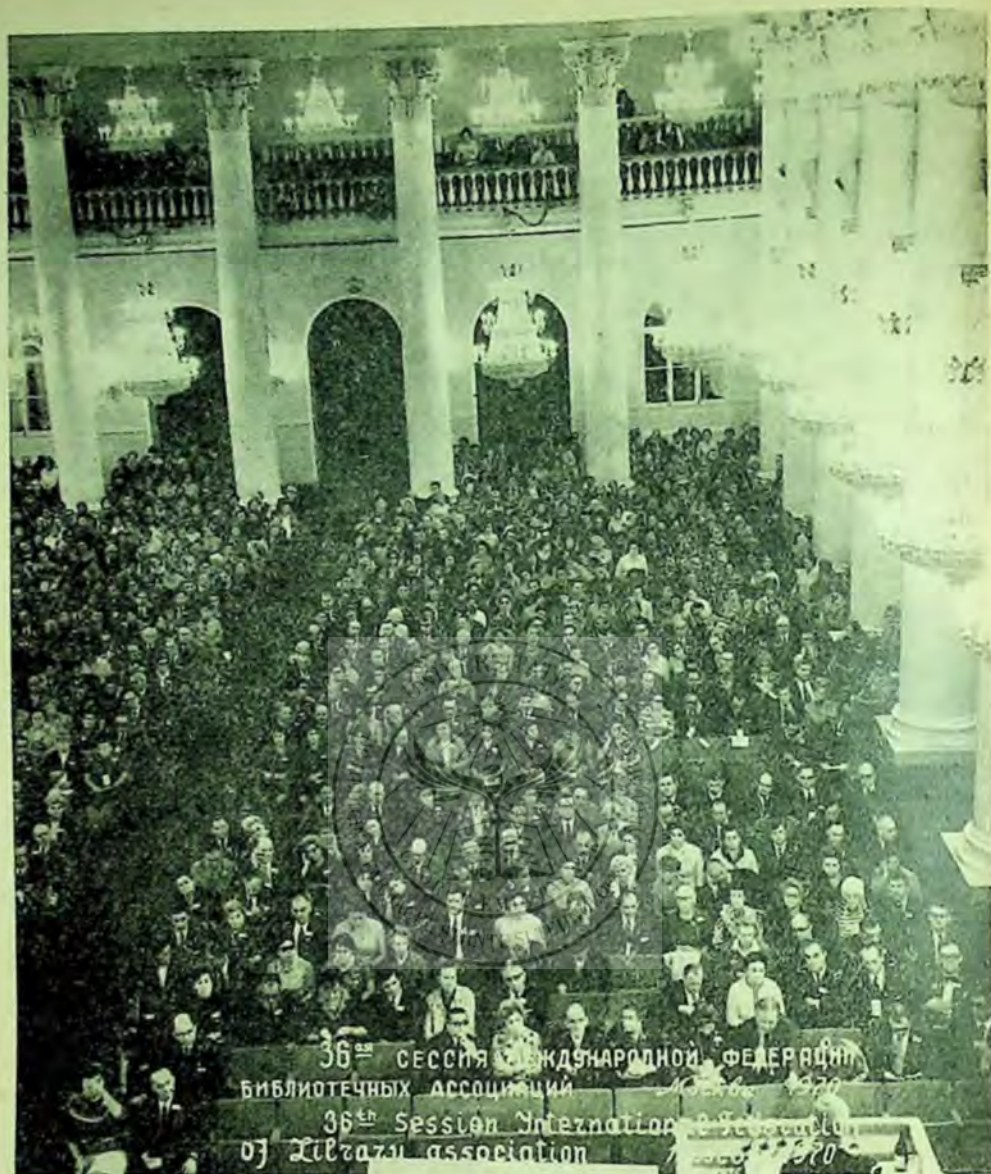
Aniversării nașterii lui V.I. Lenin i-a fost consacrată o adunare comemorativă pe tema „V. I. Lenin și bibliotecile” la care au luat cuvântul delegați din U.R.S.S., Suedia, Danemarca, R.D.G., Marea Britanie, Elveția, Finlanda, Franța, Polonia, S.U.A., țări (cu excepția Finlandei) în ale căror biblioteci a citit Lenin sau despre care a scris. Numeroase date, fapte — în parte inedite — au relevat mai pregnant preocupările lui Lenin privind bibliotecile, au reprezentat un omagiu adus personalității lui.

Luorările Sesiunii au continuat în peste 20 de colective care au dezbătut aproape 100 de comunicări. Structura organizatorică a F.I.A.B. este destul de complicată. Pe de o parte, există colective de muncă împărțite pe secții, în cadrul fiecăreia intrând reprezentanți ai bibliotecilor de aceeași categorie și cu sarcini asemănătoare (naționale, univer-

sitare, publice, speciale), iar acestea la rândul lor se subdivid în subsecții (biblioteci economice, biblioteci ale observatoarelor etc.), pe de altă parte, există o împărțire pe comisii, alcătuite după criteriul funcțiilor sau al domeniilor de activitate (catalogare, cataloage colective și schimburi internaționale, statistică, normare, formare profesională etc.).

Tema generală luată în discuție — biblioteca, forță vie în educație — a figurat în programele unora din secții (biblioteci universitate, publice). Atenția generală s-a concentrat însă mai în amănunt, în cadrul fiecărei comisii, asupra unor subiecte legate de prospectarea viitorului, de găsirea soluțiilor și de pregătirea căilor pentru a face față problemelor pe care le ridică dezvoltarea spectaculoasă a învățămîntului și explozia informațională.

După cum aprecia M. Adiseshiah, exprimînd punctul de vedere al UNESCO, importanța și funcțiile bibliotecilor și ale centrelor de documentare sînt în prezent fundamental diferite față de cele de acum cîțiva ani. Cu toate că în ultimele două decenii numărul elevilor s-a dublat, iar cel al studenților s-a triplat, în multe țări numărul adulților analfabeți a rămas foarte ridicat, remarcîndu-se chiar o creștere a lui. În 1950 erau 700 de milioane, iar în 1960 — 740 de milioane. În unele țări din America Latină, din Africa, procentul populației adulte analfabete se ridică pînă la 75 la sută. Procesul de industrializare atrage după sine nevoia de recalificare, determinînd o mare mobilitate profesională. Progresul științei și al tehnicii determină la rândul lui reorientarea programelor și a metodelor de învățămînt. Toate acestea impun bibliotecilor o continuă adaptare a serviciilor lor pentru a putea sprijini școala în statornicirea obișnuinței de lectură și pentru a oferi adulților servicii eficiente în acțiunea de educare permanentă, de reciclare etc.

Aspect de la ședința de deschidere.

În ceea ce privește explozia informațională, M. Adiseshiah caracterizează situația actuală în domeniul științelor de-a dreptul dramatică. Luând drept exemplu ritmul de creștere a numărului de rezumate cuprinse în revista *Chemical Abstracts*, el arăta că această publicație, care apare din 1907, a tipărit un milion de notițe bibliografice în 31 de ani, al doilea milion în 18 ani, al treilea milion în 7 ani, iar al patrulea milion de notițe numai în 4 ani. Se prevede ca în curând *Chemical Abstracts* să publi-

ce anual un milion de rezumate, ceea ce reprezintă 2777 de titluri de luorări științifice lunare. Situația este analogă și în alte domenii ale științei și tehnicii.

Faptul că se constată o scurtare a perioadei în care o idee emisă își păstrează caracterul de noutate, ea fiind înlocuită parțial sau total de alta nouă, dar și a perioadei care se scurge de la descoperirea științifică și aplicarea ei în tehnică ridică în fața bibliotecarilor și a serviciilor de documentare probleme deosebit de complexe, de

mare responsabilitate. Bibliotecarii și documentariștii trebuie să dea dovadă de imaginație, de aptitudini organizatorice pentru a soluționa problemele dificile și complexe care rezultă din starea actuală a dezvoltării științei și tehnicii.

Formulări asemănătoare apar în multe alte documente ale Sesiunii. S-a amintit mai des despre „criza educației“, „criza informațională“, „criza bibliotecilor“ decât la sesiunile anterioare, dovadă a faptului că presiunea socială asupra bibliotecilor se accentuează an de an și organismele F.I.A.B. sînt conștiente de necesitatea adaptării serviciilor și a metodelor de muncă ale bibliotecilor la noile structuri educative și informaționale.

Pentru a ține pasul cu progresul impus de învățămînt și cercetarea științifică, preocupările secțiilor și ale comisiilor F.I.A.B. sînt — în linii mari — axate pe următoarele probleme: prospectare, planificare, crearea instrumentelor pentru cooperare internațională, adaptarea serviciilor de bibliotecii la noile suporturi de informare, la automatizarea proceselor de muncă. Spațiul nu ne permite decât ilustrarea acestor preocupări cu exemple luate din activitatea unor secții și comisii.

Secția pentru biblioteci naționale și biblioteci universitare

Comunicațiile prezentate de N. I. Tulina (U.R.S.S.) — „Biblioteca națională și progresul științific“ — și de M. Carthy (S.U.A.) — „Rolul bibliotecii naționale și a celei universitare în progresul științific și educațional“ — ajung la concluzii apropiate, deși analizează problemele în condiții și de pe poziții diferite. În comunicarea lui N. I. Tulina se subliniază faptul că se remarcă în prezent o tendință accelerată de integrare a diferitelor ramuri ale științei și totodată o diferențiere a lor. Cele două procese exercită o influență directă asupra compoziției fondurilor de cărți ori a intereselor cercetătorilor față de literatura de specialitate. Pe de o parte, diferențierea determină proliferarea publicațiilor provenite din domenii din ce în ce mai înguste de specialitate, ceea ce complică mult politica de completare pe care o duce o bibliotecă națională — considerată enciclopedică — cînd este vorba de literatura străină. Pe de altă parte, integrarea determină o creștere a numărului publicațiilor referitoare la științe conexe sau de sinteză. Totodată se remarcă o creștere a solicitărilor, venite din partea specialiștilor, pentru lucrări din domenii conexe și deseori îndepărtate de specialitatea lor. Studiile efectuate în Marea Bri-

tanie și în U.R.S.S. dovedesc că aproape 50 la sută din cererile de publicații ale specialiștilor sînt din asemenea ramuri.

Fenomenul denumit de N. A. Tulina „hibridizarea specialiștilor“ se accentuează în asemenea măsură încît se poate prevedea că secolul al XXI-lea va fi secolul unei noi Renașteri, secolul „savantului universal“ care-l va înlocui pe „specialistul unidisciplinar.“ Procesul diferențierii și al integrării științelor are consecințe hotărîtoare asupra constituirii sistemelor naționale de biblioteci. Se impune formarea unor sisteme coordonate care să cuprindă bibliotecile de specialitate, ca și cele enciclopedice, iar în cadrul sistemului, biblioteca națională să ocupe poziția cheie, ca centru de coordonare. De asemenea se impun schimbări structurale și în ceea ce privește profilul sălilor specializate de lectură, orientarea achizițiilor, organizarea serviciilor de referință etc.

Schemele de organizare a bibliotecilor științifice enciclopedice după specialități, discipline — arăta M. Carthy —, care păreau a fi stabile și corespundeau pînă nu de mult cerințelor cititorilor, se dovedesc în ultimii ani a fi depășite. Din partea specialiștilor se afirmă, din ce în ce mai mult, tendințe pluridisciplinare de informare. „Pe usager nu-l interesează cum și de ce sînt organizate colecțiile și serviciile bibliotecii într-un fel sau altul. Pe el îl interesează să obțină documentația pe care o solicită și la momentul în care o solicită. Dacă bibliotecile nu reușesc să răspundă la formele noi de solicitare, atunci se vor dezvolta alte organisme în acest scop și în afara bibliotecilor.“ „Nici o bibliotecă nu mai poate face față singură solicitărilor de informare. Dezvoltarea lor viitoare le va impune găsirea unor noi metode, forme de cooperare, le va cere mai multă imaginație.“

Sistemul de cooperare, care pare a fi la ora actuală cel mai eficient, este acela care cuprinde bibliotecile universitare, publice și specializate dintr-o regiune, avînd un secretariat operativ. Sistemul asigură o serviciu ultrarapid de împrumut interbibliotecar, de fotocopiare, de catalogare etc., punînd toate sursele documentare (ale regiunii respective și, prin aceasta, ale sistemului național) la dispoziția cercetătorului care are neapărat nevoie de ele.

Secția pentru biblioteci publice

În cadrul acestei secții, cu cele două subsecții — biblioteci pentru copii și biblioteci din spitale —, a fost luată în discuție, printre altele, oportunitatea revizuirii normelor pentru serviciile bibliotecilor. Inițiate în 1954 și publicate în 1958, normele au avut

o mare înținerire asupra îmbunătățirii serviciilor bibliotecilor, în numeroase țări ele reprezentând un imbold sau o bază de comparație și de argumentare științifică pentru elaborarea normelor naționale, a planurilor de dezvoltare a rețelelor de biblioteci publice. Aceste norme care se referă la aspectele definitorii ale activității bibliotecilor (repartizarea teritorială a bibliotecilor, fonduri de cărți, spațiu, personal etc. raportate la numărul populației) s-au dovedit a fi depășite în ultimii zece ani datorită creșterii solicitărilor față de biblioteci, includerii masive în fondurile lor a materialelor audio-vizuale etc. De asemenea, organizarea rețelelor de biblioteci în țările în curs de dezvoltare a ridicat o seamă de probleme specifice. A fost format un comitet special pentru studierea și elaborarea noilor norme, comitet ce va lucra în strânsă colaborare cu comitetele naționale care, așa cum s-a recomandat, urmează să fie create în acest scop.

Un interes deosebit l-a stârnit expunerea lui A. M. Kylberg (Suedia) despre experiența bibliotecilor din țările scandinave în folosirea mijloacelor audio-vizuale. Discotecii, mari colecții de benzi magnetice, filme, artoeci (colecții de reproduceri de desene, tablouri) — toate pot fi împrumutate solicitanților — sînt instrumente de care dispun bibliotecile din aceste țări. În ultima vreme a apărut caseta E.V.R. (Electronic Video Recorder) care înregistrează pe bandă magnetică un program de televiziune de 50 de minute, și care, bransată la televizor, permite vizionarea ulterioară la dorință. A. Kylberg a argumentat și cu ajutorul unui film realizat în bibliotecii pentru copii din Suedia că folosirea acestor materiale modifică nu numai programul bibliotecii dar și modul de concepere, funcționalitatea clădirilor de biblioteci. „Atitudinea bibliotecarilor față de materialele audio-vizuale, în multe țări, este identică cu aceea de acum cîteva decenii față de publicații: păstrarea lor în spatele ușilor închise. Dacă bibliotecile vor să supraviețuiască ele trebuie să facă din A. V. (audio-vizuale) un aliat și nu un concurent al lor.”

Comisia pentru reguli uniforme de catalogare

După lucrările Conferinței internaționale de catalogare de la Paris (1961) și elaborarea principiilor privind forma și alegerea vedetei în descrierea pentru catalogul alfabetic (principii care au reprezentat un pas hotărîtor în unificarea codurilor de catalogare ale diferitelor țări), comisia și-a continuat lucrările în două direcții: 1) elaborarea repertoriilor internaționale de vedete pentru autorii clasici și autorii colectivi cei mai uziți și de circulație mondială; 2)

standardizarea descrierii bibliografice (S.B.D.), urmărindu-se stabilirea unei ordini fixe pentru toate elementele descrierii cărții, fapt ce va duce, în perspectivă, la unificarea regulilor de descriere pentru orice înregistrare bibliografică. Toate acestea reprezintă niște premise pentru mecanizarea și automatizarea catalogării, pentru crearea unor forme de descriere care să fie lizibile de către ordina-toare.

La Sesiunea de la Moscova au fost prezentate de asemenea rapoartele grupelor de lucru asupra unor lucrări în curs de definitivare, cum ar fi:

— lista clasicii anonimi și lista numelor de state, care vor fi publicate în anul 1971;

— expunerea asupra noii ediții a principiilor de catalogare — ediția definitivă a „Principiilor de la Paris”, îmbogățită cu numeroase exemple de vedete și cu analiza modului în care au fost reformulate codurile de catalogare în diferite țări în lumina acestor principii în ultimii 9 ani;

— dezbaterea raportului comisiei care a prezentat lista vedetelor uniforme de colectivități principale existente în diferite țări și de organizații internaționale și lista vedetelor pentru organe legislative și executive;

— raportul asupra rezultatelor reuniunii experților în catalogare care a avut loc în luna mai a.c. la Paris, reuniune care a aprobat forma și ordinea elementelor în descrierea bibliografică standardizată și a definit rolul acesteia: „Să furnizeze elemente de descriere la înregistrarea bibliografică definitivă a fiecărei publicații”.

Preocupările acestei comisii, care și-a schimbat denumirea în Comisia de catalogare, ilustrează tendința generală existentă în prezent, și anume: crearea condițiilor pentru accelerarea prelucrării publicațiilor prin standardizarea elementelor și a procedurilor; crearea premiselor pentru un schimb rapid de informații pe plan internațional. Se pare că nu este departe vremea cînd va fi posibilă realizarea unei singure descrieri de bază a unei publicații care, stocată în ordinatoarele, va permite înregistrarea ei în tot felul de repertorii și cataloage naționale și internaționale.

Comisia de teorie și cercetare în biblioteconomie

Înființată în 1969, la Sesiunea de la Copenhaga, sub denumirea de Comisia de biblioteconomie, această comisie e preocupată să definească locul științei bibliotecilor în sistemul științelor și obiectul ei. Importanța colaborării internaționale în acest domeniu este motivată prin volumul cercetărilor în curs — se cheltuiesc pe glob peste un milion de dolari anual pentru finanțarea cercetărilor în biblioteconomie.

Comisia a propus un plan de cercetare care cuprinde teme ca: locul biblioteconomiei în sistemul științelor, unificarea internațională a terminologiei în domeniul biblioteconomiei, metodologia cercetării în biblioteconomie etc.

Se proiectează organizarea unui simpozion internațional în anul 1972 pe tema: psihosociologia și sociologia cărții și a lecturii.

Comisia a hotărât înființarea unui centru internațional de documentare cu sediul la Biblioteca unională „V. I. Lenin”.

Desigur, în cadrul celorlalte secții și comisii, pe care le-am amintit, au fost prezentate și dezbătute teme, inițiative, programe importante.

Asociația bibliotecarilor din R.S.R. pregătește publicarea unei culegeri, cuprinzând traducerea rezumatelor celor mai importante documente ale Sesiunii. Nădăjduim ca acestea să poată fi cunoscute în cel mai scurt timp de către cercuri largi de bibliotecari. Menționăm, în încheiere, două din rezoluțiile aprobate la ședința plenară de încheiere a Sesiunii: „Noi norme internaționale de statistică referitoare la bibliotecă” și proclamarea anului 1972 drept „Anul internațional al cărții, al lecturii și al bibliotecii”. Ambele documente, rezultatul unor studii îndelungate ale F.I.A.B. în colaborare cu alte organizații internaționale, au devenit recomandări oficiale ale UNESCO, fiind aprobate de Conferința generală a acestei organizații în luna octombrie a.c.

Gazdele, bibliotecarii sovietici, au asigurat condiții excelente pentru desfășurarea lucrărilor sesiunii și un program bogat de vizite în bibliotecă, de excursii, de vizionări de spectacole.

Sesiunea din 1971 va avea loc la Liverpool, pe tema „Organizarea profesiei de bibliotecar”, iar cea din 1972 va avea loc la Budapesta.

Ștefan GRUIA

de peste hotare

A 35-a Conferință a FID și Congresul internațional de documentare

...au avut loc, între 14 și 24 septembrie 1970, la Buenos Aires (Argentina). În timpul congresului, a cărui temă generală a fost Documentarea considerată din punctul de vedere al beneficiarilor, au fost făcute o seamă de expuneri de către conferențieri invitați și au fost prezentate comunicări pe următoarele probleme mari: 1. Comunicarea informațiilor către beneficiari (mijloc de creștere a eficienței). Anchete asupra

beneficiarilor (stabilirea de „profiluri de beneficiari”); 2. Formarea beneficiarilor; 3. Instrumente destinate beneficiarilor (instrumente tradiționale și instrumente de tip nou).

În Uzbekistan, în luna iunie a acestui an

...a fost sărbătorit centenarul Bibliotecii publice de stat din Taşkent, cea mai mare bibliotecă din Asia Centrală. Cu ocazia acestui jubileu, în clădirea bibliotecii a fost organizată o expoziție de cărți și documente, în care a fost prezentat istoricul primei bibliotecii publice din această regiune și dezvoltarea ei în anii puterii sovietice. În prezent, în Uzbekistan funcționează 10 600 de biblioteci. (Bibliotekar (Sofia), 17, nr. 7-8, iul.-aug 1970).

La Moscova, între 17 și 20 noiembrie 1969, au avut loc lucrările celei de-a II-a sesiuni a noului Comitet consultativ al ISO (Organizația internațională de standardizare) pentru informarea științifică și tehnică (INFSCO), sub președinția lui M.V. Tkachenko. Au participat reprezentanți din 9 țări și reprezentanți ai Secretariatului central al ISO. Programul de lucru al comitetului, stabilit cu acest prilej, a fost următorul: revizuirea și publicarea rezultatelor anchetei organizate de țările membre asupra serviciilor de informare (stat responsabil: U.R.S.S.); studierea posibilităților existente în privința coordonării și a schimbului pe plan internațional a traducerilor standardizate și eventual întocmirea unui catalog colectiv internațional (responsabil: Marea Britanie); studierea—in strânsă legătură cu comitetul tehnic al ISO pentru calculatoare și prelucrarea informațiilor (ISO TC 97) — a problemelor mecanizării și utilizării ordinațoarelor la înmagazinarea, depistarea și difuzarea informațiilor asupra normelor (responsabil: R.F. a Germaniei); stabilirea unui tezaur pentru înlesnirea indexării documentelor standardizate la viitorul centru de informare tehnică al ISO, ca și la folosirea serviciilor de documentare ale țărilor membre (responsabil: Franța).

În vederea creării unui „Centru internațional pentru ocrotirea cărților”

...în timpul reuniunii internaționale a experților în această materie, care a avut loc la Florența, între 12 și 14 martie a.c., au fost stabilite planuri speciale de măsură. Cei 50 de experți care au luat parte la această reuniune, trimiși de 12 țări și de diverse organizații internaționale, au cuprins bibliotecari, specialiști în conservarea cărților și reprezentanți ai autorităților publice în materie de bibliotecă. În cadrul reuniunii s-a hotărât constituirea, sub președinția lui Ove Nordstrand (de la Biblioteca regală din Copenhaga), a unui comitet internațional compus din 14 membri, însărcinat cu întocmirea, în vederea supunerii lui aprobării UNESCO, a unui raport în care vor figura propunerile de înființare a centrului internațional pentru ocrotirea cărților, cu și precizări în legătură cu problemele financiare pe care le ridică crearea și funcționarea centrului.

În urma aprobării Conferinței generale a UNESCO (Sesiunea a XVI-a, 12 octombrie — 14 noiembrie 1970)

...directorul general al UNESCO va crea în 1971 un Serviciu de documentare automatizată. Principalele funcții ale noului serviciu vor fi: a) difuzarea datelor asupra docu-

mentelor și publicațiilor UNESCO și furnizarea documentelor curente și de arhivă sub formă de microfise sau de copii mărite; b) de a servi drept proiect-pilot permanent de demonstrație și de formare profesională în materie de aplicare a materialului modern și a unei tehnologii perfecționate la problemele prelucrării informațiilor. Serviciul va utiliza un ordinar de care dispune Secretariatul general și va aplica procedee și metode asemănătoare celor folosite de serviciile de cercetare documentară bazată pe ordinatele ale altor instituții ale O.N.U., ca și asemănătoare sistemului MARC. Se apreciază că în 1971-1972 vor fi prelucrate circa 30 000 de documente și publicații, prin indexare, prin transpunere într-o formă care să permită citirea lor de către mașini și prin înmagazinarea informațiilor pe care le cuprind pe bandă sau pe discuri, în vederea recuperării lor ulterioare. Pentru toate documentele astfel prelucrate, se va păstra microcopia negativă. Serviciul va avea în aceeași măsură funcție de centru de demonstrație și de inițiere a documentațiilor și a specialiștilor în informare, în special din țările în curs de dezvoltare. În materie de aplicare a sistemelor și a tehnologiei moderne la prelucrarea informațiilor, Noul serviciu își va extinde ulterior funcțiile în direcția prelucrării publicațiilor și documentelor exterioare, în special din domeniul educației.

Academia poloneză de științe și Consiliul național polonez pentru controlul și măsurarea calității

...au hotărât aplicarea unui program național relativ la datele de referință standardizate, asemănător sistemului american de date de referință standardizate („Standard Reference Data System“). Hotărârea a fost luată în cadrul Colocviului internațional asupra datelor numerice de referință în domeniul științelor și al tehnicii, care a avut loc la Varșovia, între 29 și 30 august 1969, sub auspiciile Consiliului internațional al uniunilor științifice — CIUS. În urma hotărârii, a fost creat mai întâi un mic oficiu pentru date de referință standardizate, însărcinat să elaboreze — între anii 1974 și 1976 — un sistem național polonez al datelor de referință standardizate (NSRDS). Acest sistem va cuprinde, până la organizarea lui definitivă, un centru național de date și un consiliu științific constituit de către Academia poloneză de științe, ca și un ansamblu de servicii des-

centralizate care vor asigura compilarea datelor din înregistrările industriale și din institute de cercetare. Noul sistem polonez se va ocupa în primul rând de culegerea și transmiterea datelor și nu va produce decît în diferite domenii limitate. Activitățile din cadrul sistemului vor fi purtate în următoarele șase mari domenii tehnice: constante și proprietăți fundamentale; proprietăți atomice și moleculare ale substanțelor pure; proprietăți termodinamice și proprietăți de transfer de energie; proprietăți ale stării solide; date chimico-cinetice; proprietăți mecanice. Se prevede că datele vor fi clasificate în trei grupe: 1. date de referință; 2. date de referință recomandate; 3. date de referință standardizate. Sediul primei organizații din noul sistem polonez se află în orașul Poznań.

O conferință internațională consacrată științei informării

...va avea loc, între 28 și 29 august 1971, la Tel Aviv (Israel). Această manifestare va fi organizată de Societatea israeliană a bibliotecilor și a centrelor de informare specializate (ISLIC). Discuțiile ședințelor tehnice ale conferinței vor fi purtate asupra următoarelor 4 domenii: analiza informației și centre de analiză a informației (evoluția sistemelor de clasificare; întocmirea și punerea la zi a culegerilor și a dicționarilor; îmbunătățirea codurilor pentru subiectele speciale; extragerea, păstrarea și restituirea datelor; centre de analiză a informației științifice și tehnice); restituirea informației (evaluarea eficienței mijloacelor de restituire; reacții ale beneficiarilor la diferite mijloace de informare; economia păstrării și restituirii informației; servicii oferite în comerț); selectarea, însușirea și formarea personalului (personal de nivel mediu, diplomați universitari, specialiști); publicare și reproducere (mecanizarea publicării, evaluarea materialului și a metodelor de reprografiere și de microcopiere).

Doi cursuri interregionale de formare a cadrelor de specialiști în domeniul informării și documentării tehnice

...au avut ca ghid pedagogic o nouă formă a lucrării lui A. I. Mihailov asupra informaticii: „An introductory course on informatics documentation” (Curs introductiv în informatica documentară), redactată de reputatul cercetător sovietic împreună cu colaboratorul său R. S. Ghilarevski. Lucrarea a fost folosită la Stagiul internațional asupra informării industriale (Teheran, 14-25 septembrie 1970) și la Cursul interregional destinat formării specialiștilor în informare și documentarea tehnică ce se desfășoară și în prezent la Moscova (17 septembrie — 23 decembrie a.c.). Lu-

crarea, întocmită în limba rusă, alcătuiește acum un document de lucru (COM/WS/147), prin traducerea ei în limba engleză, în urma unui contract încheiat cu Federația internațională de documentare (FID). Pentru procurare de exemplare, în limba engleză, din acest document, se poate adresa la: Département de la documentation, des bibliothèques et des archives, UNESCO, Place de Fontenay, 75 — Paris (7e), France.

A V-a sesiune a Grupului de lucru UNESCO/ICSU-AB pentru descrierea bibliografică (din cadrul UNISIT).

...a avut loc la Paris, la Maison de l'UNESCO, între 27 și 29 aprilie 1970. În cadrul reuniunii au fost abordate următoarele probleme: aprobarea recomandărilor referitoare la menținerea numelor și apartenenței autorilor; aprobarea listei abrevierilor de titluri; aprobarea listei altor elemente ale descrierii și a regulilor aplicabile acestora; definirea larginii caracterelor și sistemului de descriere. Principalul punct înscris pe ordinea de zi a sesiunii a fost examinarea raportului asupra posibilității de stabilire a unui sistem internațional de prezentare a datelor referitoare la periodice și asupra concepției unui proiect de sistem. Acest raport, aprobat în final de grupul de lucru, a fost întocmit fiind seama de următoarele obiective: 1. elaborarea și punerea la zi a unui cod internațional aplicabil titlurilor de periodice; 2. înregistrarea și punerea la dispoziția beneficiarilor a datelor bibliografice precise și la zi asupra perioadelor; 3. stabilirea unei rețele de comunicație între editori de periodice, serviciile de informare, marile biblioteci și organizațiile naționale și internaționale a căror activitate se exercită în domeniul informării. Se prevede ca sistemul preconizat să funcționeze foarte simplu; fiecare centru local va putea de servi o țară sau un grup de țări. Organizațiile de „beneficiari” (biblioteci, centre de informare, servicii de analiză) și editorii vor face de asemenea parte integrantă din această rețea. (Bibliographie, Documentation, Terminologie, 10, nr. 4, iul 1970).

La Londra, între 7 și 11 septembrie 1970

...a avut loc sesiunea anuală a Comitetului executiv al Consiliului internațional al arhivelor (CIA). Printre punctele înscrise pe ordinea de zi a reuniunii s-a aflat gestiunea colecțiilor de arhivă ca parte integrantă a serviciilor moderne de arhivă, în special în țările în curs de dezvoltare.

Rubrică redactată de
George VLĂDESCU

PROFILURI

Aspecte și preocupări de cultură la cronicarul ION NECULCE

225 de ani de la moartea sa

Dacă Ion Neculce n-a avut posibilitatea de a primi un minim de instrucție în mod organizat, prin școală, ca predecesorii sau contemporanii săi*), el a avut în schimb ocazia, în mai multe rânduri, să-și îmbogățească bagajul de cunoștințe, să-și lărgască orizontul intelectual, să pătrundă în mijlocul unor fapte de cultură care i-au dat, în cele din urmă, impulsul de a pune el însuși mîna pe pană și de a trece, pe urmele înaintașilor, la scrierea istoriei Moldovei.

Rămăș orfan de tată de mic copil, de la vârsta de 5—6 ani, viitorul cronicar n-a putut cîștiga, de la Neculce visticierul, tatăl bun — poate aromân de origine, dar în orice caz cu o oarecare cultură greacă — decît cel mult un început de inițiere în cunoașterea limbii grecești; orizontul lui s-a putut lărgi însă, ceva mai tîrziu, cînd, după moartea tatălui, a trecut sub supravegherea bunicii după mamă, Alexandra Cantacuzino, „Iordăchioaia”. Româncă originară din Bucovina, „Iordăchioaia” a fost aceea

*) Grigore Ureche, Miron Costin și Nicolae Costin, pregătiți destul de temeinic pentru vremea lor în școlile polone; stolnicul Constantin Cantacuzino, fost student al Universității din Padova; Dimitrie Cantemir, elev al Academiei Patriarhiei ortodoxe din Constantinopol.

care, în decursul celor vreo 12 ani cît Neculce a stat în preajma ei, i-a pus în față valoroasele tradiții istorice ale Moldovei, mai ales în legătură cu glorioasa figură a lui Ștefan cel Mare, păstrate cu sfințenie de moldovenii locurilor de baștină ale bunicii. Aceste povestiri ale Alexandrei Cantacuzino, care i-au deschis cronicarului o fereastră către trecutul Moldovei, pe care își va propune mai tîrziu să-l reinvie în mintea cititorilor săi, constituie, de fapt, prima sursă de informare și documentare a cronicarului pentru o bună parte din tradițiile cuprinse în *O samă de cuvinte*.

De la tatăl vitreg, Enache grămăticul, om cu oarecare cultură — „spudeos” cum îl numește un act de mai tîrziu —, proprietar de „cărți grecești” și poate și românești, Neculce nu a avut posibilitatea să învețe prea multe, în primul rînd pentru faptul că nu a locuit împreună cu el: în schimb, începînd din 1686, de pe la vârsta de 14 ani, refugiat cu bunica, „de răul leșilor”, în Muntenia, viitorul cronicar a avut fericita ocazie de a sta timp de patru ani încheiați în imediata apropiere a unuia dintre cei mai culți reprezentanți din acel timp ai poporului nostru, unchiul său dinspre mamă, stolnicul Constantin Cantacuzino. Din *Istoria Țării Românești*, la care stolnicul lucra de cîțiva ani, tînărul moldovean în pragul adolescenței, atras de mai înainte către istorie prin povestirile bunicii, va fi luat cunoștință cu interes de latinitatea românilor, de continuitatea elementului roman în Dacia, de legătura de sînge dintre moldoveni și munteni, ca și de „basna” lui Simion dascălul cu privire la originea moldovenilor, aprig combătută de stolnic, fapte pe care le va cunoaște mai tîrziu, cu ochii maturității, și din lucrările lui Miron Costin. Credem că nu este întîmplător faptul că, atît la Neculce cît și la stolnic, găsim aceeași atenție pentru faptele istorice păstrate de tradiția populară, dar și rezerva pe care amîndoi o adoptă față de valoarea de document istoric a unor asemenea izvoare de informație.

De o deosebită însemnătate pentru cultura cronicarului și pentru mai buna sa orientare în domeniul faptelor istorice au fost, fără îndoială, legăturile cu învățatul domn Dimitrie Cantemir. Devenit, la începutul anului 1711, puțin timp după urcarea acestuia în soaunul Moldovei, hatman și cel mai de încredere dregător al domnului, Neculce are ocazia să se împărtășească din plin din bogățile și înaltele cunoștințe ale domnitorului său.

Nu ne referim la faptul că, din asemenea sfaturi între domn și sfetnicul său cel mai apropiat — amîndoi iubitori de istorie —, tradiții ca *Mama lui Ștefan cel Mare* sau *Dumbrava Roșie* le aflăm atît în *O samă de cuvinte* (tradițiile IV și VIII) cît și în *Istoria Imperiului Otoman* (Buc., Acad. Rom.,

1876, p. 62—63), pentru că, în cazul lor, dată fiind proveniența în tradiția populară, mai degrabă Neculce l-a informat pe Cantemir decât invers. Sînt însă în opera cronicarului anumite referiri istorice a căror sursă se află, după toate probabilitățile, la Dimitrie Cantemir. Iată cîteva exemple: mențiunea că Bugeacul a fost populat de către turci cu tătari aduși din Crimeea apare atît în ultima parte a tradiției I din *O samă de cuvinte*, cît și în *Descrierea Moldovei* (vezi trad. P. Pandrea, Editura tineretului, col. „Biblioteca școlarului”, Buc., 1965, p. 57 și 76); încă mai semnificativă din acest punct de vedere este afirmația lui Neculce că Bogdan al III-lea, fiul lui Ștefan cel Mare, a închinat țara turcilor în urma sfatului dat de părintele său pe patul de moarte (tradiția IX). Deși neconformă realității, această susținere constituie un adevărat lait-motiv în opera istorică a lui Dimitrie Cantemir și o aflatm, repetat, în *Descrierea Moldovei* (ed. cit., p. 53 și 198), în *Istoria Imperiului Otoman* (ed. cit., p. 272—273), ca și în proclamația dată de domn poporului în preajma războiului ruso-turc din 1711, acțiune la care Neculce a fost participant direct.

Mai mult însă decît asemenea informații istorice, viitorul cronicar al Moldovei a des-prins, de bună seamă, din contactul de cîteva ani cu învățatul domnitor, versat în tainele diplomației europene, multe lucruri utile pentru înțelegerea complicatelor meca-nisme care guvernau relațiile dintre marile puteri ale timpului.

Allături de factorii despre care am vorbit mai sus, de mare însemnătate pentru forma-rea intelectuală a cronicarului nostru au fost cei nouă ani pe care i-a petrecut, pribeg, în străinătate (doi ani în Rusia și șapte în Polonia), între anii 1711 și 1720, după răz-boiul ruso-turc soldat cu înfrîngerea din iulie 1711 de la Stănilești.

În peregrinările lui, în contact cu proble-me și preocupări mai puțin obișnuite pentru un boier moldovean din această primă jumătate a veacului al XVIII-lea, el a avut posibilitatea să-și lărgească în mod fericit orizontul cunoștințelor, lucru atît de necesar operei de istoric pe care o va întreprinde. Dincolo de hotarul țării, el a cîștigat noi cunoștințe, și-a însușit noțiuni noi, îmbogă-țindu-și vocabularul — mai ales prin inter-mediu limbii ruse — cu neologisme care aduc un plus de precizie narațiunii, cum sînt: alector (elector), bombă, cavalerie, danțu, dia-mant, dragun, colegat (aliat), comendă, comi-sar, fantazie, filozof, harmată, ministru, mil-ion, monarh, oficer, parolă, practică, testa-ment etc. Nu putem aprecia exact în ce măsură a reușit Neculce să învețe limba ce-lor două țări în care a trăit în timpul exilului — rusa și polona —, dar existența unor cuvinte din aceste limbi în cronica sa: pohod

(marș), dvor (gospodărie țărănească), streleți (pușcași), stoliță (capitală) etc. din limba rusă, sau podan (supus), recipopolită (curtea regelui polon), șleahță (nobilimea polonă), zamcă (întăritură) etc., din polonă, ne în-deamnă să credem că, cel puțin pentru uz curent, va fi învățat un minim de cuvinte și expresii în limbile respective. În cronică întîlnim chiar încercări de a reda în romă-nește sensul unor cuvinte din cele două limbi ca, de pildă, traducerea titlului de „samo-derjet” — conferit de Petru cel Mare lui Dimitrie Cantemir — cu „singur stăpînitor”, titlu pe care îl traduce apoi în polonă prin „cesniosfintunii”, în slavă prin „predsfelișe” și chiar în latină prin „sărenis”.

Este însă discutabil dacă cunoștea slavona și latina, pentru că citatele din *Biblie* sînt numai în limba română (la Miron Costin, de pildă, apar frecvent în slavonește), iar izvoarele folosite pentru cronică sînt în în-tregime românești.

Unele cuvinte turcești folosite de Neculce cum sînt tabulhana (muzică turcească), caraul (pază), dova (rugăciune de seară), musaip (sfeinic domnesc) etc. și chiar o expresie în-tregă — hai ghidi cahpolu (hei, blestematu-le, fecior de lele) — sînt un indiciu că avea o oarecare idee de limba turcă.

Perioada înstrăinării l-a obligat pe Neculce să se documenteze și să reflecteze, mai mult decît înainte, asupra evenimentelor politice din Europa, pe care le urmărea în primul rînd prin prisma interesului pentru soarta Moldovei sale. De aici, relativă ușurință și siguranță cu care se orientează — cum vedem din cronică — în mijlocul unui mare număr de termeni geografici (țări, granițe, capitale, mări, riuri, populații ș.a.), cit și în cadrul aspectelor politicii pe care o duceau principalele state europene din vremea sa. În acest context, el a reușit să pătrundă mai bine interesele unor mari puteri ca Rusia, Turcia, Austria, Polonia, Franța etc., ceea ce i-a dat posibilitatea ca în cronică să pre-zinte evenimentele din Moldova și istoria țării sale în legătura lor cu aotele acestor state și să dea asupra lor judecăți care vă-desc la el orizont, orientare și suficientă maturitate politică.

O samă de cuvinte și *cronica* dovedesc că Neculce s-a documentat, în scrierea lor, nu numai din relatările verbale ale altora și din propria-i experiență de viață, ci și din lectura asiduă a numeroase lucrări scrise. În afară de *letopisețele* lui Ureche, Miron Costin și Nicolae Costin, care sînt privite în *O samă de cuvinte* chiar cu o nuanță critică (ultimilor doi le impută omiterea unor tradiții pe care el le adună în colecția de „cuvinte” spre a le oferi cititorilor), Neculce a mai citit și folosit pentru opera sa cel puțin *letopisețul anonim* (1661—1705) numit și *buhușesc* (publicat de C. Giurescu în

1913), pe care, de altfel, îl introduce în mare parte în cronică sa, și *letopisețul greșit atribuit lui N. Costin* (1661—1709); a putut folosi, de asemenea, *cronica lui Axinte Uricariul* despre domnia lui Nicolae Mavrocordat, *cronica lui Pseudo N. Muste (racovițeană)* și *cronica Ghiculeștilor*.

La un moment dat, în tradiția VIII (*Dumbrava Roșie*), pentru a-și întări afirmația că Ștefan cel Mare i-a înjugat pe prizonierii poloni la plug și a arat cu ei, ia drept mărturie și un „letopiseț” polon, dar în acest caz, după părerea noastră, este vorba de folosirea greșită a unei informații din cronică lui Ureche unde, de fapt, se spune contrariul: „Ci de această poveste nimica nu scrie cronicariul leșesc, iară la letopisețul nostru, acest moldovenesc scrie de acest războiu al lui Ștefan Vodă ce au avut cu leșii...” (Grigore Ureche, ed. P. P. Panaitescu, ed. a II-a, Buc., E.S.P.L.A., 1958, p. 117). În mod ciudat, prin contaminarea celor două informații, Neculce a reținut și a introdus în amintita tradiție din *O samă de cuvinte* o informație ce nu corespunde realității (a se vedea, în același sens ca și la Ureche, *letopisețul de la zidirea lumii* al lui Nicolae Costin, ed. Ioan Șt. Petre, Editura Fundațiilor, Buc., 1942, p. 304).

În schimb „hronograful grecesc”, la care se referă în capitolul privitor la a doua domnie a lui Dumitrașcu Cantacuzino, a fost cunoscut și folosit de Neculce. Este vorba de traducerea românească a unui cronograf bizantin, de la facerea lumii pînă la anul 1624 (ms., Bibl. Acad. R.S.R. nr. 4793), copiat, după toate probabilitățile, sub directă supraveghere a cronicarului. Copia, realizată înainte de începerea redactării cronicii, cuprinde pagini întregi transcrise de mîna lui Neculce.

Destul de numeroase sînt citatele din *Biblie*, care nu lipsesc, de altfel, nici din lucrările unor învățați ca Miron Costin sau Dimitrie Cantemir; găsim chiar un citat dintr-un filozof laic, pe care nu-l numește: „...cum dzice filozoful: Căințele cele de apoi intru nemica sînt”.

În încheierea acestor rînduri, putem afirma, cu hotărîre, că dacă Neculce n-a avut posibilitatea să se instruiască organizat, în școli, el a urmărit în permanență și a reușit în mare măsură să se cultive, prin contactul cu mințile luminate ale unor contemporani. Omagiul pe care îl aduce în opera sa unor remarcabile personalități culturale moldovene, cum au fost Nicolae Milescu spătarul sau metropolitul Dosoftei ori chiar unor domnitori cuțli ca Nicolae și Constantin Mavrocordat sau Constantin Duca, sînt cea mai convingătoare dovadă că Neculce știa să prețuiască sensul și valoarea a ceea ce inseamnă cultură

Date noi despre biblioteca lui ALEXANDRU ODOBESCU

75 de ani de la moartea sa

„Orice știință adevărată își află adăpostul său în cărți... ele sînt vama cea mai înaltă și cea mai de netăgăduit a științei celei adevărate.”

(Al. Odobescu. *Istoria arheologiei București*, „Socec”, 1877, p. 257.)

Prin contribuția adusă la făurirea culturii noastre moderne, Al. Odobescu a fost considerat un reprezentant tipic al umanismului românesc de la sfîrșitul secolului trecut. „Părtaș din acea generație de la 1848 care-și hrănea inima cu cele mai vii și mai înalte aspirațiuni...” cum s-a definit singur¹⁾, Odobescu a militat pentru idei iluministe de popularizare a științelor și pentru punerea de acord a culturii românești cu cea europeană, urmărind „Să întărească cu proptelele și cu chezașile științei acel pod măreț pe care numai prin instinct și cu un nobil avînt bătrînii noștri împinsese la 1848... poporul românesc”²⁾. Spirit științific și scriitor de mari resurse, a fost un înaintaș în toate domeniile în care a lucrat: în istoria patriei și a literaturii noi și vechi, în studii clasice, de arheologie și de istoria artei, filologie, folclor și în literatură unde a descris cu pasiune trecutul național și a creat genul eistic și al reportajului literar bazat pe date științifice. Pedagog pasionat, Odobescu a asociat la îndemnul stăruitoare adresate tineretului care trebuia trezit la o viață spirituală o critică severă a improvizărilor în cultură, a exagerărilor etnice în lingvistică, făcînd aceasta și cu autoritatea funcțiilor de con-

¹⁾ Odobescu, Al. *Junimea română din Paris pe la 1852*. În: *Opere complete*. Vol. 2. Buc., Cartea românească, 1905. p. 243.

²⁾ *Ibid.*

Dumitru VELCIU

Multe din cărțile identificate de noi în fondul din Biblioteca centrală pedagogică au fost utilizate de Odobescu în Istoria arheologiei, Tezaurul de la Pietroasa sau Pseudokyneghetikos.

Pe Herodot (Historiae), din care a tradus în parte, îl va folosi în Istoria arheologiei și deși se arată încântat de talentul lui de povestitor, Odobescu constată uneori la istoricul grec arbitrajul alegerii faptelor povestite sau lipsa de spirit critic. *Historie naturelle* de Plinius a format subiectul celei de a treia prelegeri a cursului de arheologie. La el a găsit Odobescu prima descriere a grupului Laocoon care îi va prileji transcrierea splendidei traduceri proprii a capitolului cu aceeași temă din Encicla și care îl va inspira de asemenea în digresiunea cu privire la tratatul lui Lessing despre *Margiile picturii și poeziei* din Pseudokyneghetikos. Plinius col linăr este utilizat de asemenea, în mare măsură în *Tezaurul de la Pietroasa*. Scriitorul sofist grec Lucian din Samosata, de la care avem unele date despre sciti și despre educația în Grecia veche și care i-a servit lui Odobescu drept model pentru descrierea operelor de artă ale antichității, va fi utilizat amplu în lecția a IV-a a cursului de arheologie. Celebra lucrare a lui Pausanias *Description de la Grèce*, a cărei ediție originală Odobescu a donat-o Academiei și care există și în Biblioteca stolnicului Constantin Cantacuzino, este aici o traducere franceză împreună cu textul grec colajonat cu manuscrisele din biblioteca regală a Franței. Odobescu o va folosi ca izvor prețios în descrierea din punct de vedere pitoresc și anecdotic a monumentelor Greciei antice. Din ea Odobescu va traduce și în limba română, deși îi găsește „lipsă de critică și confuziune de stil” (Inst. arheol., p. 62). *Historiae* — opera istoricului grec Polibius, numit de Odobescu „părintele istoriei pragmatice” și care a fost martor al despuierii Greciei de comorile de artă de către învingătorii romani, o avea în original și traducere franceză. Din Polibius Odobescu a tradus și l-a folosit în mare măsură în *Tezaurul de la Pietroasa*. Este de asemenea în acest fond *Historia romana* de Dio Cassius „istoricul care ne-a păstrat cele mai numeroase și mai prețioase datine despre augustul întemeietor al coloniilor romane în Dacia”. Voluptatea lecturii clasicilor, izvorită din afinitatea de temperament și din admirația fără margini a lor, îl determină pe Odobescu să-i citeze ori de câte ori are prilejul justificând astfel procedeul: „Cunoștința capetelor de operă ale literaturilor antice este o adevărată școală de morală și estetică, ele ne adapă la fîntina în veci limpede și învietoare a binelui și a frumosului: fiecare sorbitură produce în inimă și în minte un efect salutar pentru cine

știe să-i simtă gustul și să-o prețuiască”. (Inst. arheol., p. 166). Despre *Histoire de l'orfèvrerie* de F. Lasteysrie, carte ale cărei informații au fost utilizate în Tezaurul de la Pietroasa, la p. 49. din *Tezaur*, Odobescu afirmă: „În ciuda aparentei puțin științifice această lucrare are o importanță incontestabilă... nu este numai o descriere detaliată a bijuteriilor și a vaselor de la Pietroasa, ci mai ales o clasificare rezonabilă și metodică, grație căreia tezaurul românesc este așezat în adevăratul loc pe care trebuie să-l ocupe în analele popoarelor și artelor...”.

Discernămintul, spiritul critic dovedit în consultarea materialului documentar sînt fi-rești la savantul care a pus bazele științei arheologice românești și al căruia curs de arheologie din 1874 a fost citat de străinătate printre cele dintii în specialitate, iar lucrării *Tezaurul de la Pietroasa* savanți de renume îi relevă valoarea. Pentru Odobescu biblioteca era un laborator în care el întreținea un contact permanent cu instrumentele lui de lucru — cărțile. Intimitatea strînsă cu cartea, trăirea intensă a eforturilor de creație au făcut ca despre biblioteca sa Odobescu să aibă o reprezentare plastică foarte precisă. Forma, dimensiunea, culoarea cărților îi erau familiare, așa cum o dovedește un fragment de scrisoare în limba franceză, adresată probabil soției lui, pe care am găsit-o într-un volum din acest fond, în care Odobescu roagă să i se trimită unele cărți necesare studiului la care lucra, indicînd cu precizie dulapul în care se găsesse formatul și culoarea legăturii lor.

Pentru edificare cităm un pasaj (în traducere românească): „...*Manual de arheologie* de Alfred Müller tradus în franceză de Nicard — 3 volume mici, groase, legate în pînză gris, cu un mic atlas de format oblong, aceeași legătură. Ele erau... pe biblioteca de la capul meu. Herman, *Antichități grecești*, 3 volume în 8° cartonate în pînză gris. N.B. Îmi trimiți fiecare volum în parte începînd cu cel în care vei înțelege — cu toate că e în germană — că este vorba despre zei și religia grecilor. — *Manual de antichități romane* de Marquard și Mommsen. Sînt cu totul 7 sau 8 volume așezate în diverse locuri, dintre care unele sînt cartonate în pînză gris, altele broșate în hîrtie gris. N.B. Caută să-mi expediezi numai volumul care tratează despre religia și cultul romanilor”.

Rîndurile noastre se situează pe linia preocupărilor de reconstituire a bibliotecii lui Alexandru Odobescu, acest lucru fiind atît un act de recunoștință cît și un mijloc de a cunoaște instrumentele de lucru utilizate de un mare om de cultură român, sãrbătorit anul acesta cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la moartea sa.

Valeria ILIE

Biblioteca centrală pedagogică

≡ LUCRĂRI DE ≡ **SPECIALITATE**

Serie nouă de bibliografii de recomandare la Biblioteca municipală din Iași.

Restabilind drepturile bibliografiei de recomandare în cadrul activității bibliografice a bibliotecilor publice, Biblioteca municipală „Gheorghe Asachi” din Iași a avut, la începutul acestui an, o inițiativă lăudabilă. În cadrul Serviciului de informare al bibliotecii, au fost elaborate bibliografii de recomandare, ale căror teme sînt: *Istoria României*; *Frumusețile patriei noastre*; *Personalități în slujba civilizației românești*; *Cuceririle științifice ale secolului XX*. Fiecare lucrare cuprinde — așa cum arată antetitul: *100 de cărți despre* — un număr fix de lucrări, desigur considerate cele mai reprezentative și demne de recomandat publicului larg, din producția editorială românească actuală, pe temele respective. În acest fel, a fost constituită o colecție de bibliografii de recomandare, fapt ce denotă gama largă a formelor sub care poate fi folosit acest gen de lucrări bibliografice. Seria nouă de bibliografii demonstrează că dizgrațierea, de pînă acum, a bibliografiei de recomandate are drept cauză nu calitățile reduse ale genului respectiv, ci lipsa de inițiativă și de imaginație creatoare, în privința formelor și temelor acestor lucrări, din partea unor colective bibliografice sau a unor conducători ale bibliotecilor publice.

În fiecare din aceste 4 bibliografii, cele cîte 100 de cărți recomandate sînt sistematizate pe capitole ale căror denumiri și al căror număr variază, de la o lucrare la alta, în funcție de tema abordată. De pildă, *100 de cărți despre Istoria României* cuprinde 5 capitole (I. *Lucrări generale*; II. *Istorie veche*; III. *Istorie medie*; IV. *Istorie modernă*; V. *Istorie contemporană*). În *100 de cărți despre Frumusețile patriei noastre* materialul este organizat în 3 capitole (I. *Lucrări generale*; II. *Frumuseți ale naturii* — cu subcapitole ca: I. *Diferite forme de relief. Munți, dealuri, cîmpii și 2. Ape curgătoare. Lacuri, văi. Marea*; III. *Frumuseți create de om. Orașe. Stațiuni balneoclimaterice*). Referințele despre personalități, în cea de a treia lucrare citată de noi, sînt orînduite în 12 capitole (ca, de pildă: personalități ale vieții politice, sociale; ctitori ai învățămîntului; corifei ai științei românești etc.). În sfîrșit, lucrarea care recomandă *100 de cărți despre Cuceririle științifice ale secolului XX* sistematizează înregistrările în 4 capitole (I. *Tendințe actuale în dezvoltarea științei*; II. *Omul și societatea în lumina științei contemporane*; III. *Cunoașterea tainelor materiei*; IV. *Evoluție și revoluție în natura vie*). Este, după cum se poate vedea, o sis-

tematizare simplă, apropiată de posibilitățile de informare, mai precis de regăsire a informațiilor, ale publicului larg. Și în cadrul capitolelor, titlurile sînt așezate într-o accesibilă ordine cronologică inversă. Este înfînită de asemenea și ordinea alfabetică, în cazul mai multor lucrări aflate sub același an de apariție.

Cuvîntul înainte redactat la începutul fiecărui mic volum (toate lucrările colecției cuprind cîte 24 de pagini) explică cu precizie modul de întocmire și de utilizare a bibliografiei, precum și cui îi este adresată lucrarea.

Redactarea lucrărilor se menține la nivelul conținutului. Claritatea sistematizării și precizia descrierilor bibliografice simplificate sînt îmbinate cu citate reprezentative din lucrări și autori consacrați.

Relevăm, în fine, realizarea grafică excelentă a micilor lucrări (format 16,5×12 cm); tipărite, cu o tehnoredactare sobră și corectă, cu o copertă plăcută, atractivă, realizată în culori diferite pentru fiecare volum, cu pagini albe, pentru însemnări, la sfîrșitul lucrării.

Noua colecție de bibliografii de recomandare, elaborată de Biblioteca municipală din Iași, apare astfel ca o formă potrivită scopului și sarcinilor genului respectiv, ca și activității de informare și de propagandă a cărții din biblioteca publică. Săptămă că ea se va bucura de succes în rîndul cititorilor ieșeni, ca și în rîndul bibliotecarilor din alte biblioteci din țară.

G. V.

Deutsch, Robert. *Istoricii și știința istorică din România. 1944—1969*. Buc., Editura științifică. 1970. 680 p. + 1 hartă.

Lucrările bibliografice de specialitate sînt mai rare pentru că elaborarea lor cere nu numai însușirea tehnicii bibliografice, dar și cunoaștințe temeinice din specialitatea respectivă. Ele constituie instrumente de lucru de primă necesitate, economisind timpul cercetătorului, contribuind la bogăția informațiilor documentare și la creșterea valorii științifice a lucrării. Pentru aceste considerații, ne facem o plăcută datorie profesională prezentînd lucrarea bibliografică a dr. Robert Deutsch, cercetător cu experiență încercată și fructuoasă în sectorul informației istorice. Intenția lăudabilă a autorului și a Editurii științifice a fost de a sărbători în chip concret, folositor, împlinirea a 25 de ani de la Eliberare, în același timp 25 de ani de activitate științifică și editorială în domeniul istoriei României și al istoriei universale la noi în țară.

Lucrarea dr. Robert Deutsch este mai mult decît o bibliografie. Partea bibliogra-

fică se întinde de la p. 73 la p. 540 și cuprinde 2047 de înregistrări de titluri, fi-rește, selectate. Metoda bibliografică adop-tată de autor este cea signalitică, singura proprie în asemenea lucrări de informație largă. Ceea ce ridică valoarea lucrării este sistemul de clasificare a informațiilor, axat pe 4 mari teme: știința istorică, istoria Ro-mâniei, istoria universală și științele auxi-liare ale istoriei. Firește, spiritul critic al autorului se afirmă mai judicios în stabili-rea diviziunilor și a subdiviziunilor fiecărei teme. Deși ramurile derivate sînt numeroase, claritatea tehnicii aplicate le face ușor acce-sibile în procesul de regăsire a informațiilor. Criteriul de înregistrare a informațiilor variază: [1] cronologic, dar începînd cu aparițiile recente și terminînd cu cele mai vechi (1969—1944); [2] criteriul alfabetic, după numele personalităților istorice, ale au-torilor de studii și ale denumirilor de loca-lități; [3] cronologic, dar în ordinea ve-chimii evenimentelor tratate (de exemplu, secolul al V-lea... secolul al XII-lea... secolul al XVII-lea... etc.); în sfîrșit, cu [4] sînt notate titlurile orînduite după importanța genului lucrării (iar nu a lucrării înseși, ceea ce aparține bibliografiei de apreciere, iar nu bibliografiei signalitice). Criteriul stabi-lirii importanței genului este și el foarte logic: întii sînt înregistrate lucrările de concepție, generale, apoi cele de amănunt, de date.

Depășind caracterul informativ în spirit bibliografic, autorul a creat un ghid al întregului proces de cercetare istorică din țara noastră. Astfel, cititorul găsește o ex-punere prețioasă asupra învățămîntului isto-ric în liceu (p. 49—52), în universități (p. 52—60; aici, cu numele cadrelor didac-tice și cu specialitățile respective). Se știe că cercetătorii se orientează mai anevoios în folosirea arhivelor decît a cărților din bi-blioteci. De aceea, bine a procedat autorul studiînd și cercetarea istorică în cadrul Ar-hivelor Statului, instituție de însemnătate primordială prin natura fondului arhivistic (documentele înseși; p. 60—67). Nu lipsește nici informația despre Academia de științe sociale și politice, creată la 20 februarie 1970, care are ca scop dezvoltarea cercetă-rii istorice în asociere tot mai strînsă cu nevoile actuale ale societății contemporane.

Tot atît de folositoare pentru cititor este și partea referitoare la Societatea de științe istorice și membrii ei (p. 541—617). Această societate, rezultată din scîndarea, la 10 fe-bruarie 1968, a Societății de științe istorice și filologice (aceasta din urmă înființată la 9 iunie 1949), are ca misiune principală dez-voltarea cercetării istorice locale. De aceea, autorul publică listele membrilor tuturor fi-lialelor din țară.

O hartă prezintă localitățile din țară unde se fac săpături arheologice. Trei indici —

de autor, de nume geografice și de nume istorice — îl orientează cu precizie pe citi-tor în utilizarea lucrării.

Deși nu exhaustivă, totuși această biblio-grafic informează pe larg cititorul nu numai asupra cărților, ci și asupra articolelor din 92 de publicații periodice românești (lista acestora se află la p. 49—50).

Cuprînsul expune cu claritate întregul sis-tem informațional în limbile română, fran-ceză, rusă, engleză și germană (p. 5—43).

Lucrarea dr. Robert Deutsch este un in-strument de lucru valoros și, totodată, un stimulent la activitate științifică în ramu-rile mai puțin dezvoltate ale istoriei. Și aceasta, chiar dacă se pot semnala omisiuni totuși regretabile în unele sectoare, cum este de pildă acela al biblioteconomiei; din acest domeniu, autorul semnaleză numai 5 articole, iar din domeniul codicologiei, nu-mai două. Selecția este oarecum prea exi-gentă, pentru a reține numai 7 articole din studiile de bibliologie publicate în cei 25 de ani, cînd la noi, în acest timp (1944—1969), s-au pus bazele unei bibliologii noi, științi-fice și de mare valoare orientativă, teore-tică și practică.

Tipărirea volumului s-a realizat în condi-ții poligrafice superioare, adoptînd o pre-zentare modernă, (formă, zaț, hîrtie în cu-lori etc.) care impresionează plăcut.

prof. univ. dr. docent Dan SIMONESCU

Doa lucrări pentru promovarea cooperării interbibliotecare

Evitarea paralelismului în activitatea bi-bliotecilor noastre, paralelism care înseamnă inutilă pierdere de timp și de energie, este o dorință pe care bibliotecarii și-au expri-mat-o cu nenumărate prilejuri. În direcția realizării acestui mare deziderat, Biblioteca centrală universitară din București a ela-borat două lucrări, al căror scop este infor-marea asupra activității bibliotecilor.

Una dintre acestea, *Indici de periodice*. Lista publicațiilor românești indexate sau în curs de indexare (Buc., 1969, 23 p.), a fost întocmită, în cadrul Serviciului de bi-bliografie și documentare, de către Sanda Cîndea. Mențiunile cuprinse în lucrare se bazează pe consultarea planurilor biblio-grafice a 24 de biblioteci de toate catego-riile din țară.

Așa cum arată titlul, lista are două părți : indici a căror alcătuire a fost terminată și indici aflați în lucru. În interiorul fiecărei părți au fost create alte două subdiviziuni : lucrări colective și lucrări elaborate sepa-rat pe biblioteci, prezentarea acestora — atît materiale publicate, cît și lucrări aflate sub

formă de fișe — fiind alfabetică. În dreptul fiecărui indice înregistrat se menționează biblioteca de care a fost sau este alcătuit, precum și numele autorilor, dacă acestea sînt cunoscute.

Lucrarea nu putea să cuprindă indicii întocmiți, dar nepublicați încă, sau în curs de elaborare de către diferiți cercetători, persoane particulare, din proprie inițiativă, categoric de lucrări bibliografice pentru care problema paralelismului se pune poate chiar în mai mare măsură. Lista indicilor elaborați de bibliotecă le este așadar utilă și acestora, dar sugerăm, pentru evitarea unui efort ce se poate dovedi ineficient, ca aceștia să anunțe, eventual Bibliotecii Centrale de Stat, lucrările cu caracter bibliografic în curs de întocmire, pentru a se ține seamă de aceste realizări, în măsura în care ele corespund cerințelor științifice.

O a doua lucrare, *Planul activității de informare a bibliotecilor de învățămînt superior — 1970* (Buc., 1970, 51 p.), întocmită tot de Sanda Căndea, este, ca idee, o urmare firească a listei indicilor, înglobînd de data acesta toate categoriile de lucrări ale bibliotecilor. Spre deosebire de lista indicilor, întocmită prin colaborarea bibliotecilor din diverse rețele, *Planul* este rezultatul colaborării la nivelul rețelei bibliotecilor de învățămînt superior. El reprezintă numai unul din aspectele colaborării la acest nivel, inițiată de Biblioteca centrală universitară din București. Menționăm, printre alte lucrări cuprinse în plan, buletinele signalactice și referative editate pentru informarea asupra structurii și organizării învățămîntului superior și al cercetării universitare din alte țări, ghidul de documentare universitară și *Bibliografia manualelor universitare* (Biblioteca centrală universitară din Cluj), ultimele două, aflate în curs de pregătire, fiind în același timp un pas însemnat spre realizarea unei evidențe de acest fel pentru toate categoriile de bibliotecă din țară.

Numeroasele genuri de lucrări sînt grupate în plan în trei mari categorii: A. *Publicații bibliografice signalactice* (cu indicarea periodicității lor); B. *Cataloage bibliografice* și C. *Alte instrumente bibliografice*. După cum se menționează, în cadrul fiecărui capitol lucrările au fost aranjate în ordinea alfabetică a formei abreviate a denumirilor bibliotecilor (lista abrevierilor este prezentată în anexă).

Un indice alfabetic al bibliotecilor care figurează în plan permite să fie urmărit planul propriu al fiecărei bibliotecă.

Cuvîntul înainte, care prezintă *Planul*, expune totodată unele din dificultățile întîmpinate la alcătuirea lui (și care nu au fost dintre cele mai mici): utilizarea improprie a terminologiei de specialitate, a unor denumiri diferite pentru același tip de lucrări

(aceasta este, de altfel, o deficiență comună tuturor categoriilor de bibliotecă, de la noi și din străinătate), la care s-a adăugat uneori insuficiența datelor transmise de bibliotecă.

Cu cît este mai largă sfera de colaborare, cu atît mai greu se realizează organizarea activității și ordinea. Or, informarea și documentarea înseamnă înainte de toate ordine. Este ceea ce încearcă să fundamenteze acest prim *Plan al activității de informare a bibliotecilor de învățămînt superior*, ca și lista indicilor, cu acordul și colaborarea bibliotecilor din rețea.

I. B.

Biblioteca „Astra” (Album). Srbiu. 1970, 22 p. + 27 f. pl.

Centenarul Bibliotecii „Astra” a prilejuit Serviciului de informare bibliografică din această instituție editarea unui frumos și util album — ghid.

Un cuvînt *In honorem...* semnat de prof. Ioachim Crăciun și o scurtă prezentare a istoricului și activității bibliotecii, sub semnătura directorului ei, Ioan Holhoș, preced suita de imagini care înfățișează cititorului instituția centenară.

Răsfoind albumul, succesiunea fotografiilor te invită să pătrunzi în clădirea „Astre” după ce ai citit tablăta de la intrare cu inscripția evocatoare, să urci scările monumentale, să treci prin sălile de împrumut și de lectură, prin serviciile, depozitele și atelierile bibliotecii și să te apleci asupra pieselor rare din colecțiile ei. Rînd pe rînd îți apar în fața ochilor actele de naștere ale *Asociațiunii transilvane* și ale bibliotecii sale redactate de G. Bariț și Timotei Cipariu, apoi reproduceri după foi de titlu și pagini ale unor cărți vechi românești sau străine printre care se găsește și ediții elzeviriene și albine. Numeroasele reproduceri după scrisori și manuscrise originale ale lui Eminescu, Alecsandri, Caragiale, Coșbuc, Slavici, Vlahuță, Sadoveanu, Maiorescu, N. Iorga, Cezar Petrescu, Octavian Goga și alții sînt urmate de fotografii ale lui Mihai Eminescu, George Bariț, Ciprian Porumbescu și Veronica Micle, toate fiind piese rare ale căror originale se găsesc în colecțiile bibliotecii sibiene. Seria de materiale prezentate se încheie prin titluri de periodice din Transilvania și de periodice muncitorești. Ultimele pagini ale albumului sînt consacrate expozițiilor organizate de bibliotecă, afișelor care popularizează aceste expoziții și celelalte activități, precum și reproducerilor după foile de titlu ale publicațiilor ei.

Ilustrațiile albumului reușesc să dea cititorului o primă imagine asupra conținutului valoros al colecțiilor sale ale căror începuturi

turi le-au constituit cele 195 de volume provenite din donații și sporite în veacul de existență pînă la totalul de 370 000 de volume și de piese din patrimoniul ei.

Textele de introducere și legende ilustrate sînt redată în limbile română, franceză și germană. Calitatea hîrtiei, formatul și condițiile grafice în care a fost executat dau albumului un aspect elegant și festiv, înscriindu-l la loc de frunte în șirul numeroaselor lucrări de popularizare a colecțiilor și activității bibliotecii Astra, instituție păstrătoare a vechilor tradiții culturale din Transilvania.

Bine ar fi fost ca în introducerea acestei publicații să se fi făcut loc, totuși, unor informații mai largi referitoare la serviciile pe care biblioteca centenară le oferă astăzi cititorilor și la multiplele aspecte ce reflectă contemporaneitatea și caracterul modern al activității sale.

L. B.

Buch — Bibliothek — Leser. Festschrift für Horst Kunze zum 60. Geburtstag. [Carte — bibliotecă — cititor. Volum festiv dedicat lui Horst Kunze, la cea de a 60-a aniversare]. Berlin, Akademie-Verlag, 1969. 651 p. + 1 f. portr.

Un impresionant volum omagial a fost dedicat profesorului dr. Horst Kunze, directorul general al Bibliotecii de stat germane din Berlin și primul președinte al Asociației bibliotecarilor germani, cu ocazia împlinirii a 60 de ani.

Au ținut să-și dea colaborarea 49 de specialiști din toate țările, dovedind și pe această cale stima și aprecierea unanimă de care se bucură sărbătoritul. Wertner Dube, Othmar Feyl și Gotthard Rückl, redactorii volumului, în scrisoarea introductivă justifică titlul ales prin dorința de a sublinia, și în acest mod, direcțiile principale ale activității științifice desfășurate de profesorul dr. Kunze. La începutul volumului este publicată o biografie exhaustivă a operelor lui Horst Kunze, a scrierilor despre el, precum și un indice pe materii al bibliografiei; apoi, articolele sînt grupate în patru capitole: I. *Despre funcția și eficiența biblioteconomiei socialiste*; II. *Organizarea, evidența și împrumutul fondului de publicații din bibliotecă*; III. *Educarea și instruirea bibliotecarilor*; IV. *Cartea și cititorul*.

Bibliografia operelor lui Horst Kunze cuprinde lucrările apărute în perioada 1953—1968, ordonate cronologic; pentru fiecare an, materialul este distribuit în ordinea: a) monografiilor, studiilor, articole, recenzii; b) conferințe și emisiuni radiofonice. Impresionantă ca mărime (lista bibliografică cuprinde — pe cele 30 de pagini ale volumului — un număr de 324 de titluri de lucrări), bibliografia se impune atenției mai ales prin bogăția de preocupări ale acestui

mare umanist. De tînr manifestă preocupări literare și folclorice și se face cunoscut printr-o culegere de umor popular, intitulată *Dunkel War's, der Mond schien Helle* (Era întuneric, luna răsărea luminoasă) și cuprinzînd snoave, anecdote, vorbe de duh, versuri fără sens aparent, dar cu tîlc ascuns și adinc. Prima ediție a apărut în 1940; astăzi lucrarea a ajuns la a opta ediție. În emisiunile de radio pe care le redactează se face cunoscut prin vestitele *Convorbiri de la miezul nopții*, întâlniri emoționante cu versurile marilor poeți germani, prin discuții asupra problemelor literaturii, artei și culturii în general. Numeroase și importante sînt studiile și articolele referitoare la istoria cărții și a tiparului în Germania, de la cei mai vechi copisti din evul mediu, la artiștii tiparului; de la papyrus și pergament, la morile de hîrtie și la arta filigranelor; de la maestrul gravurilor în lemn, la arta modernă a reproducerilor. În 1950, Horst Kunze publică lucrarea bibliografică *Buch und Papier* (Carte și hîrtie), apreciată ca un instrument de informare de nelipsit pentru cercetătorii din acest domeniu. Profesorul Kunze a publicat numeroase studii referitoare la manuscrisele, incunabilele și edițiile de valoare aflate în bibliotecile germane. Este interesantă preocuparea îndelungată și statornică a savantului german pentru cărțile pentru copii, despre care a publicat studii și pentru care a elaborat cataloage. Consecvent acestei aprecieri asupra valorii cărții pentru copii, el este autorul unor studii referitoare la crearea secțiilor pentru copii în bibliotecile științifice. Dar cel mai important loc îl ocupă preocupările sale pentru problemele de bază ale biblioteconomiei; în afară de sute de articole și de studii, pe primul plan trebuie amintite două opere fundamentale, care-l situează pe dr. Horst Kunze printre cei mai de seamă bibliologi ai vremii noastre. Este vorba mai întîi de tratatul *Bibliotheksverwaltungslehre* [Știința administrării bibliotecii], apărut în primă ediție în 1956; apoi reeditat în 1958 fără mari modificări și reapărut în anul 1966, complet revăzut și adăugit, sub noul titlu de *Grundzüge der Bibliothekslehre* [Bazele învățămîntului biblioteconomic], în editura *Bibliographisches Institut* din Leipzig. A doua lucrare este *Lexikon des Buchwesens* [Lexicon de biblioteconomie], elaborat împreună cu Gotthard Rückl și apărut la Leipzig în anul 1969, în aceeași editură ca și tratatul de biblioteconomie. Ambele lucrări sînt expresia celor mai moderne concepții cu privire la carte — bibliotecă — cititor.

Participant la cele mai importante congrese și consfătuiri internaționale ale bibliotecarilor, Horst Kunze a intervenit cu referate, studii și dări de seamă, a căror

inserare în lista bibliografică permite să fie urmărit istoricul mișcării bibliotecare în ultimele decenii.

În prima grupă de studii întâlnim preocupări de fundamentare ideologică a muncii bibliotecare. Începutul îl face Konstantin Ivanovici Abramov, care evocă activitatea lui V. I. Lenin în organizarea bibliotecilor din U.R.S.S. și în orientarea ideologică a muncii bibliotecarilor (*U. I. Lenin despre rolul și sarcinile bibliotecilor în societatea socialistă*).

Deosebit de interesant ni s-a părut esul *Despre problematica metodologică a relației dintre bibliotecă și societate*, semnat de Günter Fröschner, nu numai pentru retrospectiva istorică a relației bibliotecă-societate, ci mai ales pentru considerentele făcute cu privire la funcțiile sociale actuale ale bibliotecii.

Konstantinka Kalajdzieva tratează un aspect al problemei informaticii moderne: necesitatea coordonării pe plan național și internațional a acestei activități de către bibliotecă națională, singura în măsură să asigure evidența și informarea centralizată asupra fondului de publicații și materialelor documentare existente în bibliotecile de specialitate (în *Probleme ale coordonării dintre bibliotecă națională și bibliotecile de specialitate*).

Un alt aspect al informaticii este tratat de Rózsa György, care se ocupă de efectele „exploziei” de literatură de specialitate. Adunând, preluând și punând la dispoziția cititorilor imensul material informativ, rezultat direct al acestei „explozii”, bibliotecile devin și ele factori importanți în procesul de producție (*Știința ca forță de producție și informarea științifică*).

În Polonia, în ultimele două decenii, a avut loc un proces amplu de dezvoltare a diferitelor rețele de biblioteci. Rolul coordonator și de for metodice a revenit Bibliotecii Naționale din Varșovia, ajutată de comisiile speciale ale Asociației bibliotecarilor polonezi. Witold Stankiewicz, în articolul *Căi pentru un sistem bibliotecar unitar în Polonia*, se ocupă tocmai de principiile unificării între biblioteci cu profiluri diferite.

În cel de-al doilea grup de materiale, atenția ne-a fost reținută de articolul lui Ogan Stephanovici Ciubarian, care demonstrează în ce măsură a contribuit bibliografia de recomandare la organizarea studiului individual al elevilor și studenților de la cursurile de zi și, mai ales, de la cursurile serale și fără frecvență (*Bibliografia de recomandare ca mijloc de îndrumare a lecturii*). Articolul *Serviciul de informare și consultații în bibliotecă publică modernă în Suedia*, semnat de Heintze Ingeborg, descrie sistemul actual de informare și de consultații în bibliotecile publice din Suedia, care se bazează pe o organizare modernă a fondului de publicații și a săli-

lor de lectură, dotate cu numeroase materiale de referință și cu bogate colecții de periodice.

În cea de-a treia grupă, rezervată educației și instruirii bibliotecarilor, Kovács Máté susține un interesant proiect de învățământ bibliotecar destinat pregătirii de cadre calificate necesare bibliotecilor de diferite profile și niveluri, de specialiști în informatică și documentare. Proiectul prezintă o sinteză a celor mai reușite experiențe în acest domeniu (*Profesiunea de bibliotecar și de documentarist în societatea socialistă*). Despre misiunea bibliotecarului își exprimă părerea, într-un articol inspirat de statuia „Lucrător cu cartea”, din curtea Bibliotecii de Stat din Berlin, renumitul bibliolog indian Shyali Ramamrita Ranganathan, care dezvăluie drumul greu parcurs în trecut și înflorirea actuală a bibliotecilor din India (*O statuie care întrușipează misiunea umanistă a bibliotecarului*). Despre necesitatea unificării sistemului de pregătire a bibliotecarilor tratează Anthony Thompson, arătând care ar trebui să fie disciplinele de specialitate și de cultură generală în școlile destinate bibliotecarilor europeni (*Dezideratul unificării profesiunii de bibliotecar*). În șirul acestor materiale, se află publicat și articolul regretatului nostru coleg Mircea Tomescu, despre *Pregătirea superioară în domeniul biblioteconomiei*.

Ultimul grup de materiale, dedicat cărții și cititorului, conține: studiul lui Jaro Dolar despre *Cărți și biblioteci în vâltoarea luptelor sociale și ideologice*, în care autorul evocă soarta cărții într-o epocă agitată din istoria Sloveniei; contribuția lui Karol Glombowski cu privire la *Istoria literaturii antice din punct de vedere biblioteconomic*, autorul subliniind importanța cataloagelor și a edițiilor critice de valoare recunoscută; cercetarea lui Othmar Feyl, *Învățați germani, ca cititori*, în care autorul stabilește, pe baza studiului literaturii de memorii, interesante apropieri între personalitatea unor savanți germani și activitatea lor de cititori, în copilărie, ca elevi, ca studenți și apoi ca oameni de știință; o privire critică și constructivă aruncă Walter Scherf, directorul Bibliotecii internaționale pentru tineret din München, asupra cărții pentru copii ca mijloc de cooperare și înțelegere internațională. Bun cunoscător al problemei, autorul aduce și propuneri interesante asupra viitoarei producții editoriale de acest gen (*Înțelegere internațională prin cartea pentru copii*).

Doar lipsa de spațiu ne-a obligat să enumerăm, din cele 49 de studii, numai lucrările de mai sus și pe acestea, în fugă; dar întregul material conținut de acest volum festiv este instructiv și consemnează o nouă treaptă în dezvoltarea științei bibliotecare.

dr. Ilie STANCIU

U. I. Lenin o knihovnictví a vědeckých informacích. [U. I. Lenin despre biblioteconomie și informarea științifică]. Praha, 1970. 172 p. (Státní knihovna Č.S.R.).

Editat cu ocazia aniversării a 100 de ani de la nașterea lui V. I. Lenin, volumul prezintă o culegere de materiale destinate, în primul rând, lucrătorilor din biblioteci, profesorilor și studenților din școlile și institutele de biblioteconomie, dar prezintă interes și pentru alte instituții de cultură, școli, pentru propagandiști și pentru toți acei care activează în domeniul culturii.

În partea I a volumului, sînt reproduse textele scrise de N. K. Krupskaja ca prefețe la cele trei ediții ale broșurii *Ce a spus și ce a scris Lenin despre biblioteconomie*. Acestea subliniază interesul neobosit al marelui gânditor față de biblioteci, pe care le considera „institute de educație politică a maselor”.

Partea a II-a cuprinde, în ordine oronologică, o seamă de lucrări ale lui Lenin, din perioada 1905—1921. Remarcăm aici cunoscutul articol *Organizația de partid și literatura de partid*, fragmente din scrisori și cuvîntări, telegrame, referate, precum și directive cu privire la reorganizarea bibliotecilor în Rusia, la crearea sistemului de biblioteci etc.

În partea a III-a a volumului sînt cuprinse decretul și hotărîrile cu privire la biblioteci, semnate de V. I. Lenin. Dintre acestea, semnalăm: *Decretul Consiliului comisarilor poporului pentru ocrotirea bibliotecilor și a colecțiilor de cărți*, din 17 iulie 1918; *Decretul pentru naționalizarea stocurilor de cărți și publicații*, din 20 aprilie 1920; *Decretul despre centralizarea biblioteconomiei în R.S.F.S.R.*, din 3 noiembrie 1920.

Articolul lui I. B. Počkaj, *U. I. Lenin — întemeietorul sistemului sovietic de informare științifică*, constituie partea a IV-a a volumului, intitulată: *Lenin despre informarea științifică*. După cum arată autorul articolului, Lenin considera că, fără a dispune de o documentare multilaterală, nici un organ de partid sau de stat nu poate îndeplini rolul său de conducere. În acest sens, Lenin a urmărit îndeaproape organizarea activității de informare științifică din U.R.S.S., considerînd asigurarea cu informații despre noile realizări ale științei și tehnicii o problemă de importanță majoră pentru stat și preocupîndu-se de dezvoltarea colaborării dintre oamenii de știință sovietici și cei din alte țări. Articolul se referă, de asemenea, la realizările actuale din U.R.S.S., pe linia învățăturilor leniniste despre informarea științifică.

Ultima parte a lucrării cuprinde amintiri ale contemporanilor lui Lenin, mărturii ale

preocupării sale permanente pentru rezolvarea problemelor biblioteconomiei. Nădejda Konstantinova Krupskaja evocă pasiunea lui Lenin pentru lectură, amintind faptul că acesta petrecea ore și zile întregi în biblioteci, atît în țară, cît și în străinătate, iar în cursul călătoriilor sale, se interesa de organizarea serviciilor de bibliotecă, de alcătuirea cataloagelor, de cooperarea interbibliotecară, în scopul găsirii celor mai potrivite metode și căi de organizare a bibliotecilor din Rusia. A. V. Lunacearski, căruia i se încredințase conducerea Comisariatului poporului pentru învățămînt și cultură, mărturisește că a primit de la Lenin o seamă de îndrumări prețioase, în vederea îndeplinirii sarcinilor sale. „Cartea este o mare forță — spunea Lenin. Trebuie să asigurăm cititorilor atît biblioteci mari, cît și servicii operative de bibliotecă” (p. 148).

În această parte a volumului mai apar, printre altele, impresiile lui V. A. Madestov, șeful Secției de biblioteci a Consiliului politic-cultural din gubernia Moscova, despre întîlnirea sa cu Vladimir Ilici, în februarie 1921, și *Cuvîntul introductiv* al lui M. N. Pokrovski la primul Congres al bibliotecarilor din R.S.F.S.R., de la 1 iulie 1924.

Prin selecția materialelor cuprinse în această lucrare, redacția a urmărit prezentarea cît mai deplină și mai concludentă a concepțiilor leniniste asupra biblioteconomiei. Conducător genial al mișcării muncitorești, teoretician și strateg desăvîrșit, V. I. Lenin nu a neglijat nici diferitele aspecte ale educației maselor prin cultură și a subliniat în permanență rolul important al bibliotecilor în lupta împotriva înapoierii culturale și pentru progresul oricărui țări.

Activitatea noastră în domeniul biblioteconomiei, pe frontul culturii, scrie N. K. Krupskaja (p. 2), este simțitor înlesnită de faptul că avem îndrumările concrete ale lui Lenin, care a acordat biblioteconomiei o atenție extraordinară”.

Constanța GOMOIU

Education and Training for Librarianship — o culegere de articole și studii privind învățămîntul bibliologic în lume.

La sfîrșitul anului 1969 a apărut, la Amsterdam, partea a treia a lucrării *International Librarianship* [Biblioteconomie internațională], dedicată în întregime, după cum explică și subtitlul — *Liber amicorum* în honour of G. A. Van Riemsdijk, bibliologului olandez G. A. Van Riemsdijk, la retragerea sa din funcția de director al Școlii de biblioteconomie și documentare. Colecțivul de profesori și studenți care a inițiat editarea lucrării este condus de J. L. P. M. Krol și V. H. Nachbahr.

International Librarianship este realizată în patru părți constitutive: I. *Tabula Gratulatoria*; II. *The Word is with the Readers* [Cuvîntul este al cititorilor]; III. *Aspects of International Librarianship & Education and Training for Librarianship* [Aspecte ale biblioteconomiei internaționale și învățămîntul și pregătirea biblioteconomică]; IV. *Praeludium & Contributions from Librarians and Students in the Kingdom of the Netherlands* [Preludiu și contribuții ale bibliotecarilor și cercetătorilor din regatul Olandei].

Partea a III-a este divizată, la rîndul ei, în două volume: vol. 1 — *Aspects of International Librarianship* și vol. 2 — *Education and Training for Librarianship*.

Învățămîntul și pregătirea biblioteconomică sînt problemele de bază puse în discuție de autorii articolelor inserate în volumul al doilea al acestei părți. Personalități de renume mondial, ca: Jesse H. Shera — decan al Facultății de științe bibliologice de la Universitatea din Cleveland (S.U.A.), Preben Kirkegaard — directorul Școlii regale de biblioteconomiei din Copenhaga, prof. Lasso de la Vega — director onorific al Bibliotecii universitare din Madrid, acad. Todor Borov din Sofia, fac cîinste acestei lucrări expunîndu-și părerile asupra temei.

Studiile și articolele cuprinse în acest volum, publicate într-una din limbile engleză, franceză, germană, rusă, spaniolă, olandeză, tratează aspectele generale sau specifice ale pregătirii celor care urmează să lucreze sau lucrează în bibliotecă: sisteme de organizare; conținutul tematic al programelor de învățămînt; istoricul și prezentarea unor școli de specialitate sau ale întregului sistem de învățămînt bibliologic din diverse țări.

Sînt luate în discuție probleme teoretice, care încearcă o definire a acestui tip de învățămînt, așa cum face Thomas J. Galvin, director adjunct și profesor asociat la Colegiul Simmons din Boston (S.U.A.), în articolul *What Is a Library School? A Profile of the Simmons College School of Library Science* [Ce este o școală de biblioteconomie? Profilul școlii de științe bibliologice din cadrul Colegiului Simmons]. În același articol, Galvin face un scurt istoric și o prezentare a situației actuale a Școlii superioare din Boston, unul dintre cele mai vechi și mai mari centre de învățămînt biblioteconomic din Statele Unite. Pe lângă alte acțiuni de natură să sprijine și să popularizeze munca de cercetare a studenților și absolvenților săi, școala editează și o publicație proprie, *The Simmons Librarian* [Bibliotecarul de la Simmons].

Studii și articole interesante se referă și la alte școli superioare de acest gen din S.U.A., cum sînt: *Rosary College* — cu secția de științe bibliologice — din River

Forest (Chicago, statul Illinois); *George Peabody College for Teachers* [Colegiul pedagogic Peabody] din Nashville, statul Tennessee; *Școala superioară de studii bibliologice* din cadrul Universității din Honolulu (Hawaii); *Școala superioară de științe bibliologice* a Universității din Cleveland, statul Ohio.

Din zona latino-americană merită a fi amintit articolul lui Carlos Victor Penna, coordonator al unei mese rotunde pe teme de pregătire profesională a bibliotecarilor din America Latină, la care își spun părerea despre toate problemele școlii în acest domeniu numeroase personalități care au legături directe cu predarea științelor bibliologice.

De un interes deosebit se bucură articolele care comentează și prezintă sistemele de învățămînt bibliologic din țările Asiei, Africii și Australiei: *Iran's First Library School* [Prima școală biblioteconomică a Iranului]; *Library Education in Pakistan* [Învățămîntul bibliologic în Pakistan]; *Library Training: Djakarta School and Training Abroad* [Pregătirea biblioteconomică: Școala din Djakarta și pregătirea peste hotare]; *Professional Training of Librarians in Japan* [Pregătirea profesională a bibliotecarilor în Japonia]; *University of Ibadan (Nigeria): Faculty of Education, Institute of Librarianship* [Universitatea din Ibadan: Facultatea de educație-pedagogic, Institutul de biblioteconomie]; *Professional Education of Librarians in South Africa* [Instruirea profesională a bibliotecarilor din Africa de sud]; *Recent Developments in Education for Librarianship in Australia* [Dezvoltarea actuală a învățămîntului biblioteconomic din Australia].

Approape toate țările Europei sînt prezente în volum cu articole în temă, țara noastră aducîndu-și contribuția cu *The Bibliological Teaching in Romania* [Învățămîntul bibliologic în România], o succintă privire retrospectivă asupra istoriei școlii bibliologice românești, alături de prezentarea situației actuale. Articolul este semnat de lectorul universitar Corneliu Dima-Drăgan.

Despre pregătirea biblioteconomică în alte țări europene aflăm din numeroasele contribuții dintre care cităm: *The Training of Librarians in Finland* [Pregătirea bibliotecarilor în Finlanda]; *The Royal School of Librarianship in Copenhagen* [Școala regală de biblioteconomie din Copenhaga]; *Hospital Librarianship Courses and Education for Librarianship in the United Kingdom* [Cursurile de biblioteconomie pentru bibliotecarii din spitale și învățămîntul bibliologic în Regatul Unit al Marii Britanii]; *The School of Librarianship and Archives at University College London* [Școala de biblioteconomie

și arhivistică de la Colegiul universitar din Londra]; *The University of Sheffield Postgraduate School of Librarianship and Information Science* [Universitatea din Sheffield. Școala postuniversitară de biblioteconomie și știința informării]; *The Profession of Librarianship — College of Librarianship Wales* [Profesiunea de bibliotecar — Colegiul de biblioteconomie din Wales]; *De Bibliothek — en Dokumentatieschool te Brussel* [Școala de biblioteconomie și documentare din Bruxelles]; *Province de Liège. Cours supérieurs pour bibliothécaires* [Provincia Liège. Cursurile superioare pentru bibliotecari]; *Die Niedersächsische Bibliothekschule in Hannover* [Școala de biblioteconomie din Hanovra, Saxonia inferioară]; *Das Bibliothekar Lehrinstitut des Landes Nordrhein — Westfalen in Köln* [Institutul pedagogico-biblioteconomic al landurilor Nordrhein și Westfalia din Köln]; *Zur Ausbildung der Bibliothekare in Österreich* [Despre instruirea bibliotecarilor în Austria]; *Madrid — La biblioteca y formación continuada, una solución al problema* [Biblioteca și formarea continuă de cadre — o soluție a problemei]; *Library Education at the Bratislava Comenius University* [Învățământul biblioteconomic la Universitatea Comenius din Bratislava]; *Die Bibliothekarische Hochschulausbildung in Ungarn* [Învățământul superior biblioteconomic în Ungaria]; *Library Education in Yugoslavia* [Învățământul biblioteconomic în Iugoslavia]; *Ausbildung von Bibliothekaren in Bulgarien* [Formarea bibliotecarilor în Bulgaria]; *Podgotovka na bibliotecari — višisti v Bălgaria* [Pregătirea superioară a bibliotecarilor în Bulgaria]; *Die Fachschule für Bibliothekare „Eric Weiner“ Leipzig* [Școala tehnică de bibliotecari „Eric Weiner“ din Leipzig].

Profesorii T. I. Skripkina și G. G. Firsov, docenți ai Institutului de cultură din Leningrad, fac istoricul și trec în revistă realizările sistemului actual de învățământ bibliologic din Uniunea Sovietică.

Este prezentat, în capitole separate, sistemul de pregătire a lucrătorilor din bibliotecile de masă și științifice, pentru copii și școlare, tehnice, de cercetare științifică. De asemenea, nu este trecută cu vederea necesitatea schimbului de relații internaționale în acest domeniu.

În concluzie, observăm că volumul *Education and Training for Librarianship*, apărut din inițiativa bibliologilor olandezi, oferă tuturor aceluia care se preocupă de organizarea și progresul învățământului bibliologic un bogat și prețios material, caracterizat prin noutate și interes științific deosebit.

Walford, A. J. *Guide to Reference Material*. [Ghidul materialelor de referință]. 2-nd edition. Vol. 1—2. London, The Library Association, 1966—1968. Vol. 1. Science and Technology. 483 p. + Index; Vol. 2. Philosophy, Psychology, Religion, Social Sciences, Geography, Biography, History. 543 p. + Index.

Asociația bibliotecarilor din Anglia a editat în anul 1959 un ghid al lucrărilor de referință. La ediția din 1959, s-a adăugat în 1963 un supliment. Cea de-a doua ediție a acestui ghid a început în 1966, când a apărut primul volum; al doilea a apărut în 1968, iar cel de-al treilea va apărea la sfârșitul anului 1970.

Scopul ghidului este de a semnală lucrările de referință și bibliografiile publicate în ultimii ani. Deși internațional, acest ghid acordă un loc important publicațiilor din Anglia.

Luorarea este destinată bibliotecilor, pentru strângerea și verificarea fondului de referință și pentru informare. Ea este un instrument de mare ajutor atât studenților în biblioteconomie, cât și bibliotecarilor și cercetătorilor.

Volumul I din ediția a II-a a ghidului acoperă domeniile științei și tehnicii. Cele 3000 de referințe sînt aranjate după clasificarea zecimală universală. Față de prima ediție numărul materialelor cuprinse în acest volum a crescut cu 50 la sută.

În ediția a II-a s-a dat o atenție specială disciplinelor: matematică, statistică, paleontologie, biologie, energie atomică, aeronautică, astronomică, conducerea întreprinderilor, petrol și construcții.

Volumul 2 cuprinde: filozofie, psihologie, științe social-istorice, geografie, biologie, religie. Sînt adnotate 5000 de titluri. Publicațiile ies mai puțin în relief în acest volum, cu excepția domeniilor: drept, științe social-istorice, unde elementul național este obligatoriu să aibă întietate. Sînt tratate amply lucrările de statistică, de economie și de comerț, atlasle și hărțile. Bibliografiile ascunse, apărute în periodice sau cărți, figurează de asemenea în ghid.

Volumul, completînd lucrarea începută în 1966, va apărea la sfârșitul anului 1970 și va cuprinde lucrări din domeniile: lingvistică, literatură, arte frumoase și generalități.

Fiecare din volumele publicate se încheie cu un index înregistrînd nume de țări, persoane, subiecte.

Ceașescu, Nicolae. Cuvîntare rostită la Adunarea festivă cu prilejul inaugurării noului an universitar. 1 octombrie 1970. Buc., Editura politică, 1970. 24 p.

Ceașescu, Nicolae. Cuvîntare la Sesiunea jubiliară a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite. 19 octombrie 1970. Buc., Editura politică, 1970. 23 p.

Verona, Sergiu. *Armele și dezarmarea*. Incurșiuni în cronologia dezarmării. Buc., Editura politică, 1970. 256 p.

Cartea abordează una din temele cardinale ale vieții politice contemporane, de soluționarea căreia sînt legate prezentul și viitorul lumii: dezarmarea, înlăturarea acestui pericol funest ce planează în zilele noastre asupra vieții și muncii pașnice a popoarelor.

Obiectivul lucrării constă în analiza evoluției armelor, a influenței pe care o are dezvoltarea acestora asupra societății, a acțiunilor întreprinse pînă acum pentru lichidarea stocurilor de armament, precum și în prospectarea coordonatelor actuale și posibilităților de zarmării.

Pornind de la constatarea reală că opera dezarmării este o operă grea, de la faptul că nici una din ultimele generații nu au putut să-i dea de capăt, autorul își propune să demonstreze imperativul dezarmării în lumea contemporană, atât de suprasaturată de mijloace de distrugere în masă, necesitatea unirii tuturor forțelor iubitoare de pace, a statelor mici și mijlocii, a opiniei publice, pentru diminuarea eforturilor militare, încetarea cursei înarmărilor — atât de împovărătoare pentru toate statele — și în final pentru dezarmarea totală.

Ineficiența măsurilor de natură să oprească, să pună barieră acumulării de forțe destructive în perioada interbelică — se subliniază în carte — a accelerat pregătirile de război ale elicii hitleriste, a creat acel suport material pe baza căruia a izbucnit incendiul celui de-al doilea război mondial.

Analizînd, punct cu punct, evoluția situației militare de după înfrîngerea Germaniei hitleriste, autorul înfățișează tabloul sumbru al acumulării armelor nucleare, diseminarea acestora de la un stat nuclear la altul nenuclear, perfecționarea continuă a armamentelor clasice, și a armelor chimice. Citînd ovîntele unui expert sovietic, autorul subliniază faptul că, în prezent, marile puteri dispun deja de o cantitate de arme nucleare suficientă pentru a se distruge reciproc. De aceea U.R.S.S. și S.U.A. — cei mai mari „depozitari” de arme atomice — au hotărît începerea unor tratative avînd ca țel limitarea cursei înarmărilor strategice (S.A.L.T.). Debutat în urmă cu un an la Helsinki, și continuat în aprilie-august a.c. la Viena, dialogul so-

vieto-american a fost reluat recent, tot la Helsinki. În cl atît popoarele sovietic și american cît și celelalte popoare își pun, fi-rește, mari speranțe.

Cartea reliefează pe larg poziția țării noastre față de cursa înarmărilor, faptul că ea leagă strîns necesitatea realizării dezarmării nucleare de asigurarea unui sistem eficient de securitate în primul rînd în Europa — idee ce a condus-o și la semnarea Tratatului de neproliferare a armelor nucleare, tratat care deși nu corespunde întru totul intereselor popoarelor mici și mijlocii, statele nenucleare în genere, constituie, totuși, un pas important pe calea realizării în viitor a imperativului final al dezarmării.

Documentarea bogată a cărții, argumentația solidă, plină de luciditate și optimism, o recomandă tuturor acelor cititori care doresc să pătrundă sensul vastei și complexe teme, care este dezarmarea — imperativul major al contemporaneității.

G. M.

Trăsnea, Ovidiu. *Știința politică*. Studiu istoric-epistemologic. Buc., Editura politică, 1970. 400 p.

Studiul istoric-epistemologic cu acest titlu suscită un justificat interes în epoca de adînci și multiple prefaceri revoluționare pe care o trăim, epocă ce pune cu acuitate în fața cercetărilor din domeniul științelor sociale asemenea probleme cardinale ale politicii, cum sînt: originea și esența statului, izvorul puterii, al suveranității de stat, formele și mijloacele apte să confere stabilitate și eficacitate guvernămîntului politic s.a.

O asemenea lucrare este cu atît mai salutară dacă se au în vedere sarcinile politice de deosebită însemnătate pe care le generează efortul partidului și statului nostru în direcția perfecționării continue a conducerii societății socialiste românești, a tuturor relațiilor sociale.

În prima parte a lucrării, autorul realizează o trecere în revistă sintetică a principalelor puncte de vedere exprimate de-a lungul secolului — de la antici pînă la epoca contemporană — asupra fenomenelor și proceselor politice, asupra științei politice ca disciplină de sine stătătoare. În ultima secțiune a volumului, Ovidiu Trăsnea abordează frontal unele din problemele actuale cu care sînt confrunțați politologii contemporani, în general, cei marxști îndeosebi. Autorul remarcă cu îndreptățire faptul că știința politică contemporană nu are o unitate de concepție, metodă și scop, terminologia sa este încă fluctuantă iar obiectul însuși este extrem de controversat. Explicarea acestui plurimorfism politic rezidă — după părerea autorului — în premisele filozofice și sociologice diferite ale autorilor, în rațiunile practice și în orientările politice diverse care animă cercetarea, precum și în tendința, destul de frecventă, de a selecta și subordona obiectul cercetat în funcție de metodele și tehnicile dis-

ponibile. Impotriva celor ce contestă necesitatea sau chiar posibilitatea unei științe politice autonome, autorul argumentează: o știință politică este justificată sub raport ontic — existența unui domeniu calitativ distinct al suprastructurii și al activității social-istorice: politicul; *gnoseologic* — cerința clarificării esenței și legității acestui obiect: *practic* — necesitatea orientării științifice a acțiunii politice, *istoric* — existența unei preocupări constante, în istoria ideilor politice, de analiză teoretică a fenomenelor politice.

Operând detașări, nuanțări, formulind chiar unele critici în analiza pe care o întreprinde pe terenul obiectului științei politice, al raporturilor acestei științe cu disciplinele limitrofe — drept, sociologie, filozofie, politică etc. — și al funcțiilor științei (științelor) politice — la adresa unor politologi de peste hotare, Ovidiu Trăsnăca ajută cititorul să-și formeze o imagine globală, sintetică și, în același timp, fidelă fenomenului real asupra efervescenței teoretice existente astăzi în rândul celor ce investighează politicul sub multiplele lui fațete.

Clarificările de pe poziții marxiste a științei politice — de genul celei realizate în lucrarea de față — a obiectului și a funcțiilor acestei științe sînt, desigur, în măsură să exercite o înținerire pozitivă asupra orientării cercetării politologice în țara noastră și, fără îndoială, chiar asupra eficienței ei sociale.

George MARA

Lévi-Strauss, Claude. *Gîndirea sălbatică*.
Buc., Editura științifică, 1970. 292 p.

Personalitatea etnologului Claude Lévi-Strauss este cunoscută nu numai prin importanțele sale studii de antropologie dar și prin lucrarea literară cu caracter autobiografic *Tropice triste* în care ne face confesiuni despre episoade ale vieții sale pline de neprevăzut și ne familiarizează cu fundamentele metodei structurale aplicată de el în domeniul etnologiei. După apariția acestei opere Editura științifică a întreprins publicarea lucrărilor de specialitate ale savantului.

Născut în Belgia în 1908, Claude Lévi-Strauss are o profundă formație umanistă, urmînd la Paris cursurile facultății de filozofie și drept și luîndu-și în 1949 doctoratul în litere. Ca profesor în America de Sud el și-a început activitatea de antropolog conduciînd un număr de expediții în Brazilia unde a efectuat incursiuni în regiunea Mato Grosso, atît de periculoasă pentru exploratori. El s-a aplecat cu minuție asupra vieții tribale a cîtorva populații, dintre care una menționată de el pentru prima oară, ajungînd la concluzii cu totul noi. Își ela-

borează primele studii antropologice la New-York iar după al doilea război mondial se dedică în întregime cercetării științifice. Din 1950 este conducătorul catedrei și directorul Laboratorului de Antropologie de la Collège de France și editorul revistei de specialitate *Omul*. Membru de onoare a nenumărate academii din Europa și America, Claude Lévi-Strauss este astăzi un savant de renume mondială în plină efervescență creativă.

Opera lui de analiză structurală a fenomenelor etnografice cuprinde, printre numeroase studii, următoarele lucrări de importanță capitală în dezvoltarea antropologiei: *Antropologia structurală* (1958), *Totemismul de astăzi* (1962), *Gîndirea sălbatică* (1962) și *Mitologica*, conceput în trei volume din care au apărut: *Crudul și fiertul*, *De la miere la cenușă* și e în pregătire *Originea manierelor la masă*. În lucrările lui, operînd cu metoda structurală, Claude Lévi-Strauss studiază manifestările elementare dar și cele universale ale spiritului uman. El constată că există la om necesitatea evasiobiologică de ordonare a lumii percepută empiric, necesitate pe care o denumește logica sensibilului sau logica gîndirii sălbatică. De aici urmarea este demonstrația că gîndirea primitivilor are un sistem logic foarte clar și încheat și trebuie găsite „semnele” adică mijloacele de comunicare între acest sistem și cel al gîndirii civilizate. Prin exemplificările și teoriile sale savantul combate implicit tendințele rasiste. În ce privește totemismul ca logică naturală, Claude Lévi-Strauss conchide că gîndirea sălbatică îndeplinește două condiții esențiale oricărei efort omeneș: 1) ca și gîndirea noastră ea este căutare de ordine în natură și societate; 2) posedă interesul bine marcat pentru sistematizarea obiectivelor și calităților cunoscute și aceasta fără a evita ci dimpotrivă căutînd contradicțiile.

Cele două studii publicate recent în traducere românească, *Totemismul de astăzi* și *Gîndirea sălbatică* reunite într-un singur volum sub acest ultim titlu, au drept temă expunerea însușirii universale a spiritului uman, gîndirea sălbatică care germinează în orice stadiu al omenirii. Ea nu este nici dezordonată, nici confuză și o găsim înrudită cu poezia și arta sau cu diverse forme folclorice. Pornind de la o atentă observație, de o precizie adesea surprinzătoare, ea clasifică și opune prin miturile, riturile și credințele existente, alcătuiînd un sistem ale cărui legi transpun proprietățile realului, îngăduind astfel omului să-l supună. În afirmarea punctelor sale de vedere Claude Lévi-Strauss se dovedește un talentat polemist, combătîndu-l în acest studiu pe Jean Paul-Sartre, celebrul filozof și scriitor francez.

Precedată de o excelentă prefață a profesorului Mihai Pop care lămurește atît o se-

ric de probleme privitoare la structuralism în genere cât și la contribuția lui Claude Lévi-Strauss, talmăcirea celor două lucrări ale etnologului constituie o punere la curent a cititorilor români cu stadiul cercetărilor contemporane asupra omenirii în unele ramuri ale științei care ajung la noi rezultate și perspective.

Deși se adresează specialiștilor și celor interesați de problemele sociologice, etnologice și lingvistice totuși volumul este un prilej de răspândire a teoriilor mai noi printr-o prezentare accesibilă.

S. D.

Kernbach, Victor. *Enigmele miturilor astrale*. Buc., Albatros, 1970. 364 p.

Paralel cu literatura științifică de anticipație, cu acea literatură care plecând de la datele și rezultatele certe ale cunoașterii omeneshi din cea de-a doua jumătate a secolului XX caută să descifreze tabloul zilei de mâine al societății, în ultimii ani au apărut o scamă de lucrări care își propun o minuțioasă analiză a numeroaselor enigme ce populează istoria planetei noastre, enigme situate fie la originea galaxiei noastre, fie mai apropiate de vremurile contemporane.

În cea de-a doua categorie se situează și lucrarea recent apărută *Enigmele miturilor astrale* de V. Kernbach care încearcă, pe baza unei documentări cu adevărat impresionantă, să explice „enigmele istoriei prin monumentele materiale inexplicabile, prin tradițiile ciudate mai ales ale popoarelor vechi și prin miturile de raport astral”. Rațiunea unei atari întreprinderi este după părerea noastră (cu toate că autorul nu o formulează, dar o lasă să se întrezărească), în ciuda aparențelor paradoxale, de a facilita progresul omenirii. Erich von Däniken autorul volumului *Amintiri despre viitor* susține chiar că nu putem să ne cunoaștem viitorul atâta vreme cât asupra trecutului omenirii planează nori obscuri, atâta vreme cât o serie de evenimente misterioase nu pot fi dezlegate, explicate rezonabil de oamenii de știință.

Strădaniile autorului în această temerară încercare își ating ținta. El reușește să realizeze cea mutatie în conștiința ficcării cititor că miturile trebuie analizate și interpretate altfel decât pînă acum. Păreră că ele ar fi simple fabulații, opera unor oameni cu imaginație din timpuri imemorabile, a pricinuit mari neajunsuri unei cunoașteri lucide, rezonabile, a acestor pete albe din trecutul nostru. În același timp, autorul previne cu tact și asupra celorlalte capcane care pîndește pe cel care se aventurează într-o astfel de cercetare și anume exagerările de natură romantică privind ipoteza unor vizite

făcute de extraterestri. Atitudinea pentru care pledează V. Kernbach în abordarea miturilor este cea lipsită de prejudecăți; ieșirea din dogmatismul agnostic privind explicarea lor. Piedica în calea unei interpretări științifice constă în însăși rutina oamenilor care nu numai că nu vor dar nici nu pot renunța cu ușurință la imaginea făcută în decursul anilor, a secolilor asupra respectivelor fenomene.

Împotriva afirmației că planeta noastră ar fi fost vizitată de extraterestri, numeroși oameni de știință invocă motivul, după părerea lor irefutabil, al limitei de viteză. Dar, remarcă autorul, nici însuși Einstein n-a afirmat vreodată că viteza luminii ar fi viteza limită în orice condiții. Se pierde din vedere, de asemenea, extraordinara capacitate a organismului de a se adapta la cele mai dificile condiții de existență.

Practic este imposibil a selecta și recomanda una sau mai multe părți din această interesantă și, în același timp, captivantă lucrare, accesibilă unui număr mare de cititori. *Enigmele...* se înscrie în rîndul lucrărilor de ținută științifică în care fiecare judecată de valoare este temeinic pregătită, susținută de cele mai plauzibile și inatacabile ipoteze.

D. PETRE

Rosetti, Al. *Note din Grecia. Diverse. Cartea albă*. Cuvînt înainte de Liviu Călin. Buc., Minerva, 1970. 319 p. (Biblioteca pentru toți).

Despre *Note din Grecia*, G. Călinescu spunea cîndva că sînt „cel mai tînr strigăt românesc în fața Acropolei”. Afirmația trădează, de fapt, o trăsătură caracterologică a scriitorului. Căci Al. Rosetti e un iubitor de frumos în cel mai curat sens al cuvîntului. El vede numai partea sublimă a lucrurilor și își cultivă un entuziasm măsurat ca semn al afinității structurale. Aceasta e nota descrierilor de călătorie din Grecia, India, Israel etc., la care se adaugă capacitatea deosebită a autorului de individualizare, deci de a diferenția subtil un peisaj, o țară, o impresie. Intercul propriu-zis literar al acestor memoriale rămîne însă destul de scăzut datorită lipsei lor de inedit. O imagine exactă nu este și neapărat atrăgătoare. Bruce interesul lor crește cînd în centru se află un peisaj uman. Al. Rosetti este atît un excepțional cunoscător al oamenilor, cît și un excepțional portretist. Din cîteva detalii fizionomice, din cîteva indicații de stare civilă, o să spunem așa, dintr-un mic material anecdotic și cîteva opinii concise asupra operei litorare sau științifice a celui zugrăvit, se încheagă o imagine de nouitate, pe cît de vie și apropiată, pe atît de clară. De fapt, valoarea lor nu vine din sondări

nașteptate prin străfundurile sufletești ale personajelor, ci dintr-o subtilă dozare a elementelor de construcție, căci Al. Rosetti are un extraordinar simț al întregului, al greutății exacte a fiecărei părți dintr-un edificiu. De multe ori, o trăsătură de penel mai abilă sugerează sintetic ansamblul personajului: „micșorat de distanță, Călinescu apărea înconjurat de o masă de auditori: o vizeure impresionat, căutând cu privirea speriată o porțiță de scăpare...”. Sau această fulgurare despre marele lingvist Antoine Meillet: „Vorbea cu ochii închiși, dar din când în când îi deschidea, aplecându-se deasupra notițelor desfășurate pe masă. Atunci, pentru o clipă, puteai măsura adâncimea lor”.

Adrian PĂRVULESCU

Manolescu, Nicolae. *Contradicția lui Maiorescu*. Buc., Cartea românească, 1970, 328 p.

Nicolae Manolescu, poate cel mai citit dintre cronicarii literari actuali datorită rubricii săptămânale (ținute cu pasiune în *Contemporanul*, somnează pînă acum trei cărți: *Lecturi infidele* (1966), *Metamorfozele poeziei* (1968), *Contradicția lui Maiorescu* (1970) și este coautor, alături de Dumitru Micu, la volumul *Literatura română de azi* (1965).

Meritul principal al *Contradicției lui Maiorescu* îl constituie descoperirea unei unități interioare în opera celui care a scris *Direcția nouă*. Aparent fără motiv, acesta s-a risipit într-o multitudine de activități. El a propus și o ortografie împede, pe care încă o mai folosim, a impus conștiinței naționale și „betia de cuvinte”, a întocmit și o Caragiale, Slavici), a combătut cu savuroasă ironie și „betia de cuvinte”, a întocmit și o *Istorie contemporană*, a cunoscut și agitația viciei politice, a fost și un orator fascinant. Maiorescu nu poate fi acuzat de diletantism. În fiecare domeniu abordat el s-a afirmat cu strălucire. Atunci, explicația eclecticismului său ar fi alta, spune N. Manolescu. Maiorescu are obsesia inaugurării. El dorește să fie nu un simplu critic, ci Criticul, nu un orator oarecare, ci Oratorul, nu un polemist obscur, ci Polemistul. Autorul articolului *Eminescu și poeziile lui* rivnește să ridice oriunde pătrunde câte un edificiu impunător, iar după ce are conștiința că l-a înălțat, îl părăsește pentru a se hazarda într-o altă construcție. Dar năzuința sa presupune curățirea mai întâi a terenului de clădirile anterioare, ruinate sau rău zidite. Opera de creație o precede anularea valorilor vechi. Astfel ia naștere o veșnică pendulare între spiritul creativ și cel destructiv, apare așa „contradicție” cum o numește N. Manolescu.

„Vocația pentru început a lui Maiorescu, oricît ar fi de excepțională implică și ea această contradicție; nu numai năzuința de a fi cel dintîi, Marele Preot al culturii, dar și imposibilitatea de a se desprinde cu to-

tul de trecut, nu numai conștiința de a fi chemat să anunțe elemente — apa, aerul, focul și pămîntul — din care se naște cultura românească modernă, dar și greutatea de a face tabula rasa de evenimentele anterioare. Un început absolut se constituie în sine, fără opoziție, căci el afirmă ceva fără să nege nimic: Maiorescu afirmă negînd, într-o continuă opoziție cu «formele fără fond» ale înaintașilor.

Structura însăși a operei lui Maiorescu este contradictorie: spiritului «religios» al întemeietorului îi răspunde spiritul «polemic» al celui care neagă”.

N. Manolescu nu se mulțumește să constate această contradicție la Maiorescu, ci o extinde, într-un excepțional capitol final, la întreaga cultură românească: „istoria culturii noastre nu decurge, toată dintr-un sacrificiu original, ci este un șir necurmat de sacrificii. Ne lipsește, cu alte cuvinte, în limbă ca și în literatură, un Homer ca simbol al întîiului descălecat cultural, și conștiința faptului se traduce printr-o reacțiune firească: cărturarii noștri suferă de obsesia începutului și încearcă, rînd pe rînd, să facă ei, adevăratul început”.

Surprinzător este capitolul *Par lui même* care extrage din *Insemnări zilnice* portretul lui Maiorescu. În jurnalul său Maiorescu renunță la travestiul cu care frecventează societatea și se dezvăluie într-o altă ipostază. Olimpianismului abordat în lume îi iau locul neliniștile, torturile sufletești. N. Manolescu citește în minuțiozitatea cu care Maiorescu nota cotidian temperatura aerului, orice eveniment neimportant, banalele rețete medicale, o mare frică de singurătate. Autorul *Criticelor* consenma în jurnal orice întâmplare mărunță pentru a se înșela că nu este un izolat, că în jurul său se petrec în permanență nenumărate fapte, Apoi, înregistrarea fără discernămint a evenimentelor îi oferea iluzia că le stăpînește și aceasta îl făcea să se creadă protejat într-un adăpost inviolabil.

Contradicția lui Maiorescu deschide o perspectivă nouă asupra primului critic român însemnat. Materialul cercetat coincide în general cu cel străbătut de Lovinescu, Călinescu etc. Însă lectura modernă a lui N. Manolescu a ivit din mormanele de pagini aride un Maiorescu contemporan cu noi. Pentru a-l apropia de vremurile noastre tînrul critic a negat viziunile anterioare despre eroul cărții sale și astfel a adoptat, conștient, contradicția despre care discută. Trăirea ei cu fervoare i-a înlesnit soricerea unei cărți de mari profunzimi, capabilă să intereseze nu numai pe specialiști.

G. M.

Barbu, Eugen. *Jurnal în China*. Buc., „Mihai Eminescu”, 1970, 262 p.

Eugen Barbu, scriitor prolific și poate de aici atît de controversat, abordează jurnalul de călătorie cu o largă deschidere, pretext-

tuală, parcă, reflectând o bogată fenomenologie a spiritului. Pasionant, acest *Jurnal în China* se citește de la capăt la altul cu un interes mereu susținut, pe măsura pasiunii cu care el a fost scris, făcând în același timp și dovada unei capacități creatoare constante.

Nu de mult timp, Silvian Iosifescu, într-un excelent studiu, *Literatura de frontieră*, denunța posibilitățile specifice pe care anumite genuri literare, între care și cel în cauză, le pot oferi atât scriitorului, cât și cititorului — prin accesibilitate, prin structuri mai deschise, mai permeabile etc. Nu ne miră deci că pentru Eugen Barbu jurnalul de călătorie este și prilej de excurs cultural, de asociații surprinzătoare, prilej de reflectare și de încântare, ușor sentimentalizat în limitele pe care le permite genul. Prin ceea ce semnalam mai sus, jurnalul lui Eugen Barbu, poetic în ansamblu, se aseamănă destul de mult cu cel al lui Călinescu, cu jurnalele lui Baconski sau ale lui Aurel Rău, așa cum era și mai este încă jurnalul intens cultivat de noi. Tentative perpetuă, oferind și șansa de a schimba registre, rămâne încă o tentativă la zi, el oferind în primul rând spații generoase pentru monolog și pentru confesiune. Jurnalul impune însă un adevărat tur de forță, ca probă superioară despre complexitatea spirituală a autorului, pentru realizarea unui discurs animat, antrenant.

Impresionează plăcut la Eugen Barbu alternarea subtilă a două planuri principale. Realitatea este (paradoxal) rememorată din spere mitologie, dinspre istorie, prin spațiu și prin timp. Apologetica unei Chine milenare, impresionantă până la umilință, se referă mereu la un fenomen chinez, străvechi sau contemporan, pe care europeanul încearcă să și-l apropie și să-l înțeleagă. Pentru această înțelegere Eugen Barbu se înarmează cu o bibliografie minimă, suficientă doar pentru informații de ordin istoric, după care procedează la o detașare aproape absolută de tot ceea ce se numea învățătură despre China. Observăm că Eugen Barbu inventariază destul de fugar dimastiile și legende, ca și cifrele actuale ale producției, spre exemplu, pentru a se pasiona de pulsul străzii și al întreprinderii, de policromia bazarelor și a porturilor. Un leit motiv al mirorilor și al mincărilor, al culorilor și al luminilor este realitatea mereu schimbătoare pe care o cercetează călătorul. La acest nivel interesează comparația dintre psihologia europeanului și cea a asiaticului, rezultatul fiind o nostalgie a celui dintâi, trecut parcă simbolic dincolo de Zidul chinezesc, într-o lume mirifică și totuși contemporană.

Semnalam și un ton neutru, pur constatat, în paginile despre teatrul sau despre cinematograful contemporan chinez, aflat sub zodia unor experimente încă incipiente. Tonul general rămâne însă cel evocator, de

peregrinare prin cosmogonii și prin spații, prin istorie și prin legendă, punctat pe alocuri cu observații de amănunt, picante sau impresionante, despre chinezul de acum un mileniu, sau despre cel de azi, despre trufie și despre umilință, despre rosturile victii și despre tribulațiunile istoriei: „Privesc stațiile de autobuz în care așteaptă femeii, bărbați și copii așezați pe vine, într-o îngerească răbdare, fără gălăgia, patetismul și neorânduiala europeană. Apatie, migală, modestie, viață fără vicii și dorințe exacerbate, iată secretul viitorului. Noi cerșim prea mult pământului, avem moravuri complicate, sintem întortochiați, credem că timpul foarte scurt trebuie cheltuit mai ales pe plăceri. Ce eroare fantastică... A nu rivni la nimic, a aștepta, a cugeta, a visa...”.

Romancierul se trădează mereu, jurnalul devine prilej de considerații psihologice și sociologice. O Chină revoluționară se integrează într-o largă mișcare mondială și aceasta e privită cu ochiul avid de imagine al scriitorului.

Flaviu DAMIAN

Botez, Alice. *Pădurea și trei zile*. Buc., „Mihai Eminescu”, 1970.

Alice Botez se relevă un pictor al mișcărilor sufletești, cu vădită predilecție pentru explorarea zăcămintelor inconștientului. O originalitate puternică, în ciuda unor încercări de influențe, și o stăpânire a mijloacelor compoziționale caracterizează cele două romane apărute până acum. Remarcăm o anumită simetrie în alegerea temelor, care polarizează în jurul unui mister, moartea stranie a Silverinei, pianistă celebră, în *Iarna Fimbul*, dispariția lui Luca, fiul Mariciei și al lui Mihail, în romanul *Pădurea și trei zile*. Misterele nu sînt cucerite decît treptat și nu se anulează pe de-a-ntregul pînă la sfîrșit. O stare de tensiune contagioasă susține mișcările abia perceptibile ale unor conștiințe devorate de conflicte intime. Mișcările sufletești sînt lente, învăluitoare, prinzînd în tentaculele lor pe eroii ce bijbiie să iasă la lumină, să se desprindă din cercul de fier al fatalității.

În *Pădurea și trei zile* asistăm la zbaterea dramatică a unei familii, subminată în armonia ei de legătura amoroasă a tatălui, Mihail, cu Ate, stăpîna hanului situat la marginea orașului. Rănit grav în primul război mondial, Mihail scapă totuși de la moarte datorită îngrijirilor devotate ale Atei. „Blîndă și crudă, adorabilă și naivă, derutantă în orice caz, ea va acapara și îi va prinde pe cei din jur ca într-o pinză de păianjen” (p. 97). Dotată cu o frumusețe excitantă și cu o imaginație bogată, își povestește avaturile mereu sub alte perspective și falsitatea, duplicitatea ei eșuează pînă la urmă în compromisuri și impulsuri contradictorii. Dar această Ate, descînsă cu

adevărat sau nu din Damasc, va prinde în mreje mulți bărbați, printre care — în împrejurările celui de-al doilea război mondial — și pe fiii lui Mihail și ai Mariei.

Marc este omul acțiunilor metodice, netulburat în drumul lui către frumusețile științei. Luca, dimpotrivă, este un neliniștit fără putință de realizare. Manifestând aceeași disponibilitate față de oameni și idei, naufragiază într-o „superbă” izolare, instrăinându-se de oameni și coborînd tot mai adînc în galeriile profunde ale propriului suflet. Iacob, cel mai mic dintre frați, estropiatul, trăiește și mai însingurat, cufundat într-o mare de dureri și năluciri, oscilînd între iubire și ură, resemnare și disperare, trezie și vis. La hotarul dintre veghe și somn, dintre anintiri și fapte înecate de spaimă, se deapănă scene de o acuitate halucinantă: „Imagini vechi ale unor întîmplări trăite, dar primitiv, neajunse la înțelegerea lor, se așază alături cu reconstituirile fanteziste ale unor conținuturi verbale... într-o suită deformată.” (p. 11).

În cele trei zile premergătoare încetării războiului, personajele trec prin situații-limită, regroupînd din frînturi fluxul existenței. Dar rememorările nu parcurg realitatea, amestecîndu-se cu fantasmale, cu spaimile. Traumatizați de o încercare ce s-a smuls din previzibil, eroii plonjează într-o lume a absurdului. În acest scurt răstimp, Maria își pierde toți fiii. Marc, comandantul gărzilor, este asasinat. Iacob se încredințează apelor, zguduit de sfîrșitul Eulaliei. Luca, revenit după o dispariție îndelungată, va muri împușcat pentru presupusaucidere a unui ofițer dușman. Un bombardament, un adăpost, apărarea orașului, cu deznodămîntul zguduitoare se înscriu ca situații-limită ale ultimului act.

Timpul este de asemenea un personaj de prim plan, scindat într-un „timp al morții, ca o scară ale cărei trepte se pierd în revedere”, și în „timpul vieții, ca o grădină prinsă între zidurile memoriei, unde mercur apar imagini, unele după altele înghesuite, unele înlocuindu-se cu altele...” (p. 146).

La capătul acestor sumare însemnări, transcriem admirația noastră pentru virtuozitatea scriitoarei, care deține secretul analizelor minuoase ale mișcărilor imperceptibile, realizînd o atmosferă de tensiune. Evident, lectura acestei cărți presupune o înclinație pentru literatura de analiză și o anumită pregătire.

Elena BERAM

Nedelcovici, Bujor. *Ultimii*. Buc. „Mihai Eminescu”, 1970. 363 p.

Cartea de debut a lui Bujor Nedelcovici este construită sub aparența unui roman polițist. Dar autorul nu se preocupă să stîrnească curiozitatea printr-o desfășurare ra-

pidă și palpitantă a acțiunii și prin spectaculosul crimelor. Romanul nu se citește cu sufletul la gură deoarece nu lipsește acel balast al descrierii psihologice, eliminat sau numai sugerat în romanele polițiste veritabile. Dimpotrivă, în *Ultimii* există o voluptate în poposirea în lungi descrieri de atmosferă sau de stări sufletesti. Oculurile care se fac, incursiunile în trecut, îndreaptă atenția cititorului în nenumerate direcții încît pe acesta nu-l mai interesează în primul rînd descoperirea criminalului.

Doă personaje, aflate într-o urmărire și o pîndă continuă, susțin întreaga construcție a romanului: Petran Poștași și doamna Rujinski. Ei ar corespunde într-un roman polițist adevărat detectivului și vinovatului.

Petran ispășește eroarea de a fi intrat într-un univers ostil ființei sale. Venit din codrii umbroși (fusese pădurar) unde trăise înfrățit cu natura, îi ascultase impulsurile năvalnice, el întîlnește la oraș o lume cu care nu se împacă, al cărei limbaj ezoteric nu-l posedă. De aceea, Petran cunoaște o permanentă stare de teamă, așteptîndu-se în fiecare clipă la o nenorocire. Într-un fel, agitația lui este justificată. Nu toți oamenii de care el se apropie cu iubire îi merită încrederea. Unii dintre ei îl batjocoresc pentru stîngăcia sa, pentru prea marea lui bunătate sufletească.

Pătruns în acest univers străin, Petran caută să-l înțeleagă, să-i descopere articulațiile, dar, fără voce, îi află și fisurile, invizibile celor care îl populează. Un instinct special îl avertizează de primejdiile ce bîntuie în jurul său. Deși nu este el cel amenințat, Petran vrea să curme fărădelegea înainte ca ea să se înfăptuiască. Însă sentimentul acesta straniu că se va întîmpla o mirșavie, îl pierde. El îl face să fie în preajma criminalului chiar în momentele cînd se produce crima și asta îl lipsește de alibi.

Orgolioasa doamnă Rujinski este ultima descendentă a unei familii aristocratice. Ea se simte executorul testamentar al strămoșilor săi și puterea o îmbată. Trufia bolnavă o împinge la crimă. Doamna Rujinski nu pricepe că schimbarea realităților istorice a lipsit-o de supremație, a scos-o din rîndul privilegiatilor și a aruncat-o fără cruțare printre simplii muritori. Reușind să-l acuze pe Petran, aparent ea îl înfrînge și îl umilește și prin asta își închipuie că a cîștigat lupta declarată în numele descendenței sale nobiliare lumii întregi.

Pentru a-l lipsi pe Petran de orice apărare, doamna Rujinski se sinucide. Dar asta înseamnă prăbușirea definitivă a castei ei, lipsită de alți urmași. Adevărata victimă, înghițită de istorie, este doamna Rujinski și nu Petran, care, după cum sugerează autorul, va reuși să-și dovedească inocența.

Lîngă acești coloși care se înfruntă, se hărțuiesc necontentit, celelalte personaje se

văd ca prin ceață, au contururi tremurate.

Pentru cei familiarizați cu contorsiunile romanului modern, cu fraza sa uneori complicată inutil, *Ultimii* constituie o lectură agreabilă.

D. V.

Munteanu, Aurel Dragoș. *Scarabeul sacru*. Buc., Cartea românească, 1970, 264 p.

Scarabeul sacru nu prezintă dificultăți la lectură. Înțelegerea lui presupune cunoștințe elementare despre avaturile romanului modern. Frazele sale curg limpede, fără podobe inutile. Și totuși, o rezistență cuprinde încet, încet pe cititor. Împotrivirea o provoacă atmosfera pe care o răspîndește cartea, o atmosferă parcă plină de miresme otrăvite. Ca și în primul său volum, *Singuri*, Aurel Dragoș Munteanu surprinde eroii preocupăți numai de propria lor ființă. Eforturile lor de a coborî în mulțime sînt minime, iar dacă au o slabă zvîcnire către semenii lor se retrag curînd într-o carapace impenetrabilă. Spaime vagi bîntuie sufletele personajelor, dar nu le descoperi o motivare exactă și astfel nu-ți vine să crezi în neînștile lor. Răul care îi chinuie îi fascinează. Ei se complac în suferință, o caută cu ardoare, supunîndu-se cu deliciu unor torturi inventate. Odată declanșată durerea, ea îi iluminează lăuntric, așa cum credințioșilor biciuirea trupurilor le provoacă extazul.

Personajele, reștrîse ca număr, se mișcă pe scenă mîngiate egal de raza reflectorului. Avînd privirea îndreptată numai către lumea lor interioară, ele sînt condamnate la solitudine. Cartea are puține dialoguri, deoarece eroii, fie că rămîn claustrați în case, fie, dacă se întîlnesc întîmplător, nu reușesc să comunice și, ignorîndu-și vecinătatea, monologhează.

Scarabeul sacru este consacrat singurătății umane, hulite și totuși adorate. Doi îndrăgostiți încearcă să se izbăvească de ea unul prin altul, dar tentativa lor eșuează. Un bătrîn este sortit izolării de presimțirea morții, care îl silește să rezeze legăturile cu lumea. Un copil nu izbutește încă, datorită vârstei sale, să priceapă evenimentele din jurul său și asta îl păstrează într-un univers al cărui unic locuitor este.

Romanul acesta sumbru, în care oamenii sînt priviți ca niște ființe solitare neîncadrate în relațiile lor firești din societate, îți lasă un gust amar. Nu punem la îndoială talentul lui Aurel Dragoș Munteanu. Ne întrebăm doar de ce o parte a literaturii contemporane (inclusiv aici și *Scarabeul sacru*) ne îndeamnă să credem că omul nu mai e capabil de fapte mărețe, că existența lui este agonia prelungită a unei viețuitoare prăbușită pe pămînt din alte tărîmuri, inadaptabilă noilor condiții, și fără să năzuiască să le modifice.

Al. I.

Stancu, Zaharia. *Cintec șoptit*. Buc., Cartea românească, 1970, 168 p.

Proza lui Zaharia Stancu a umbrit pe nedrept poezia lui Zaharia Stancu. Vinovat este în primul rînd scriitorul care, de la o vreme, a renunțat să mai publice versuri în volum. Însă poeziile risipite prin reviste ne aminteau totuși că pe romancierul Zaharia Stancu îl dublează un poet de mare originalitate.

Volumele sale de poezii, *Poeme simple* (1927), *Albe* (1937), *Clopotul de aur* (1939), *Pomul roșu* (1940), *larba fiarelor* (1941), *Anii de sun* (1944), aveau ca notă comună exuberanța cu care era descoperită existența. Poetul nu-și puna mari întrebări în legătură cu destinul lumii ci jubila ca primii oameni de pe pămînt în fața unor miracole pe care astăzi le privim cu indiferență închipuindu-ne că le-am aflat întotdeauna. El contempla cu inocență răsăritul soarelui, creșterea unui fir de iarbă, curgerea fantastică a norilor pe cer, adora fulgorul și tunetul și punîndu-se sub ocrotirea lor se simțea la rîndul său puternic. Hoinărind cu iubita pe cîmpii năpădite de ierburi fremătătoare în bătaia vîntului, prin podgorii și livezi încărcate de roade parfumate, prin codrii sălbatici, poetul celebra viața trăită departe de rigorile civilizației. Poetul și iubita lui erau doi tineri plini de vitalitate, dormici să regăsească acea candoare a primei perechi de oameni.

Zaharia Stancu ne oferă o altă imagine în *Cintec șoptit*, recentul volum apărut. Prefacerea nu ține de modalitatea de expresie care a rămas la fel de limpede și de tulburătoare. Dar, așa cum arată și titlul culegerii, poemele nu mai exprimă chioul unui om care exultă beat de clocotul lumii. Zaharia Stancu oîntă acum în surdina, șoptește cu glas șovăitor regretul că a devenit „un om în amurg”, pentru care umnează inexorabil sfîrșitul. De aceea, poeziile au gravitate, degajă o tristețe nevindecabilă. E drept, cînd poetul meditează la destinul colectivității, versul se înseninează, renunță la crispări. (*Îmi iubesc mult patria de azi, Norii se bat în capete*). Însă de cele mai multe ori poemele sînt niște tînguiuri monotone, obsedante, care îți răvășesc sufletul.

Scriînd despre moarte, poetul încearcă să se sustragă ei. Prin poezie, el caută cu înfrigurare să se salveze, așa cum fata din *1001 de nopți*, povestind obținea un răgaz, o aminare a pedepsei. Cîntecele lui aparțin parca unui ritual de exorcizare a răului. Apelînd la mijloace magice, incantatorii, ca în descîntecele populare, poetul speră să alunge amenințarea care plutește asupra ființei sale.

Poeme frumoase sînt multe în acest volum: *Al patrulea cal*, *Poate mă voi naște*, *Om în amurg*, *Sonată*, *Cînd eram băiețandru*, *Joc*

cu moartea. *Stixul. Nu-mi mai numără anii și zilele.* Cîteva dintre ele comunică o disperare neagră, torturi sufletești insuportabile. În aceste poezii moartea este blestemată, hulită, socotită ca un accident în curgerea vieții. Revolta poetului împotriva extincției concordă cu concepția instaurată în civilizațiile moderne, în care omul își privește sfîrșitul cu teroare, știind că îl va surprinde singur și nepregătit în încăperea de beton a unui zgîrie-nori. Desprins de natură, el nu are sentimentul că va reintra în ciclul elementelor.

Acestor poeme, răscolitoare, desigur, le preferăm altele, care țin de filozofia vremurilor străvechi, cînd omul, ajuns la bătrînețe, își accepta moartea ca pe ceva firesc, știind că existența nu ar fi posibilă altfel și că ar fi o trufie din partea sa să ceară nemurirea. O *Romanșă naivă*, pe care o cităm integral, ne amintește *Miorița* și *Mai am un singur dor*. Impăcarea, lipsa oricărei încordări, dezvăluie că poetul nu se mai teme de moarte și că o așteaptă senin, ca pe o prăbușire frumoasă, fericit pentru că a stăruit o vreme în lumina acestui pămînt.

„Acum chiar că ar fi bine să mor, / Mă vor îngropa cu un steag și o goamnă. / Prin văzduhul înalt plugul timpului / Castele de zăpadă răstoarnă. / Acum chiar că ar fi bine să mor, / Se va rosti o cuvîntare. / Unul înalt va spune c-am fost mic, / Apoi c-am fost mare. / Acum chiar că ar fi bine să mor, / Oamenii se plimbă pe lună. / Unde-o fi raiul cu piersici și rodii? / E iarnă grea cu văzduh de furtună. / Acum chiar că ar fi bine să mor. / Troiene cad din cer grămadă. / Vreau să lunec din nor în nor, / Alb și ușor ca un fulg de zăpadă.”

George MAREȘ
MARCEL PROUST

Apariția în colecțiile de largă răspîndire a operelor unor autori care au instituit noi cercetări în arta literară, legate de o serie de importante tendințe filozofice, estetice, psihologice etc. ne-a determinat la prezentări mai ample menite să cuprindă complexitatea problematică pe care asemenea lucrări o au și să călăuzească la înțelegerea sensurilor lor.

Opera lui Marcel Proust care a revoluționat arta romanului din secolul al XX-lea, cunoaște o gestație îndelungată și o recunoaștere dificilă.

Născut în 1871 într-o familie burgheză avută, copilul bolnăvicios și precoce se lasă învăluit cu deliciu de afecțiunea și ocrotirea maternă. Îmbolnăvindu-se de astmă la o vîrstă fragedă, a avut mereu conștiința unei sănătăți șubrede, menită, datorită menajamentelor, să-l țină departe de viața practică, să-i imprime o lipsă de vitalitate exterioră dar să-i sporască mult senzitivitatea, spiritul de observație, aprofundarea trăirilor, înclinația meditativă. Toate acestea l-au determinat pe Anatole France să constate la lec-

tura prozei lui Proust că autorul e tînăr dar e bătrîn de bătrînețea lumii.

După studii de drept și filozofie, în timpul cărora devine un credincios admirator al lui Henri Bergson, el frecventează saloanele moderne și literare ale epocii. Între 1894 și 1905 se va arăta musafirul fermecător sau gazda admirabilă a unor reuniuni unde se manifestă tendința lui spre rafinament nu numai în domeniul culturii ci și al ținutei, al comportării, al artei de a fi om de lume pe care le atribuie tradiției aristocrate. Deși nu o dată în opera sa se va autoironiza, evocînd aceste experiențe ale tinereții, pentru snobismul care-l face să caute explicația naturalității unor gesturi și atitudini ale nobleții de viță, Proust nu încetează să opună o lume parvenită, altele pline de ereditară finețe. Reacția împotriva unei burzhezii grosolane și satisfăcute a dus adesea în literatura română și universală la întoarcere spre o civilizație revolută, la regretul față de cei ce și purtau cu demnitate înfrîngerea. La Proust opoziția dintre veritabila mondenitate și cea falsă, imitată, este reprezentată de cele două saloane ale d-nelor Verdurin și de Guermantes. Este evident că sub aparența convivului blînd și vorbitorului elegant, îndrăgii de printesa Martha Bibescu și de Elisabeth de Gramont, există un orgolios care resimte însuși orice neatenție, orice indiferență, căuțînd de aceea să fie atașant și util. Vînd să se integreze unui univers unde i se pare că originea sa nu-i garantează suficient accesul, el încearcă să se impună în lumea blazoanelor prin primatul inteligenței, prin supremația spiritului. Dar înainte de toate dorește să salveze existența sa și a omului în genere din oceanul uitării. Trecerea timpului, deplînsă patetic de romantici și înregistrată rece și crud de realști, Proust tentează să o abolească prin posibilitatea omului de a-și reînvia senzațiile și sentimentele cu înțelega lor încărcătură afectivă. Pornind de la o idee apropiată de cea a lui Bergson că timpul cronometric este convențional și că valoarea lui pentru fiecare ființă este subiectivă, consideră că zilele sînt egale, poate, pînă la un orologiu dar nu pentru un om.

Metoda bergsoniană a exercitat la sfîrșitul secolului 19 o influență deosebit de mare asupra literaturii prin căutarea duratei viei, prin stimularea prospectivă a subconștientului și inconștientului. Simbolisții în poezie, Proust în proză, Thibaudet în critică sînt primii tributari ai teoriilor bergsoniene. Scopul prozei proustiene nu este reconstituirea evenimentelor vieții ci retrăirea lor cu aceeași intensitate ca la prima resimțire. Autorul pătrunde în secretul declanșării senzațiilor de plăcere și fîcînd ori de dezagrament și durere și le fixează pentru totdeauna. Resuscitarea emoțiilor dispărute se petrece nu ordonat cum se rînduiesc noțiunile în memoria voluntară ci reminiscentțele născute dintr-o asociație neașteptată cheamă mereu al-

tele străine lumii inteligenței ca un motiv muzical. Artă soritorului stă în a le adănci, a le lămuri, a le converti în lucruri intoligibile. La această operație îi slujește inteligența. În studiul său *Impotriva lui Sainte-Beuve* declară: „Căci chiar dacă inteligența nu merită coroana supremă, ea este singura în stare s-o acorde”. Artistului îi revine astfel însemnatul rol de a fixa „pe o urzeală de inteligență acele bijuterii ale sentimentului”. Dezvăluind importanța intuiției, Proust nu cade în prețuirea iraționalului. El vrea să înțeleagă ce simte și în acest scop aduce în literatură mijloacele cele mai subtile ale analizei. De câte ori intuiția îl face să se bucure de „timpul rogăsit”, el explorează pînă în detaliu pricinile misterioase ale unui cuvînt, ale unei acțiuni, fără însă să-l detașeze de ansamblul caracterului. El inaugurează în contrast cu psihologia „plană” a clasicilor, care urmăreau un singur sentiment, linear, psihologia „în spațiu” cum precizează G. Lanson. Expunerea punctelor de vedere estetice apare încă din perioada de început a elaborării capodoperei sale *În căutarea timpului pierdut*. În *O zi de lectură* datînd din 1907 el afirmă că nici o carte nu poate fi receptată direct realitatea fiindcă nu poate fi receptată decît subiectiv de fiecare individ. Benjamin Cremieux, unul dintre principalii exegeți ai prozatorului, care își publică primul eseu asupra acestuia în 1924, atunci cînd ultimele volume din *În căutarea timpului pierdut* erau de-abia în curs de apariție — eseu polemic față de detractorii lui Proust —, deduce din cele dintîi aserțiuni de teorie literară concepția proustiană despre opera de artă. Proust, susține Cremieux, vrea să-l convingă pe cititor printr-o viziune neașteptată a lucrurilor de neosibata de a revizui propria sa viziune pasivă și aservită rutinei. Omul trebuie să-și salveze astfel din valurile vremii propria sa personalitate, propria sa individualitate, care altminteri devine cenușie, schematică, comună.

Proust își începe activitatea literară la sfîrșit de veac cu romanul *Jean Santeuil*, abandonat în 1900 dar ale cărui teme amplificate vor reveni în ciclul *În căutarea timpului pierdut*. În 1898, el ia parte la campania împotriva condamnării lui Dreyfus, victimă nevinovată a diversismii naționaliste. El semnează un protest și asistă la procesul lui Zola, sprijinitor principal al acestei cauze drepte. Faptul scoate în evidență democratismul lui Proust chiar dacă îndeobște el n-a participat la viața politică. După 1900 publică o serie de articole despre Pușkin, Baudelaire, Flaubert, vădînd preferințele sale literare dar și orientarea sa estetică. De asemenea un număr mare de pasișe literare indică o încercare a puterilor stilistice. Încă din 1909, el redactează o luare de poziție în domeniul artei într-un studiu masiv intitulat semnificativ *Impotriva lui Sainte-Beuve*, care datorită greutăților publicării nu va apărea

însă decît postum. Și primul volum al ciclului *În căutarea timpului pierdut* va fi refuzat de cîteva edituri înainte ca Proust să se decidă să-l tipărească pe cheltuiala lui la Grasset. Apariția e întîrziată de izbucnirea primului război mondial iar între timp opiniile asupra artei proustiene suferă o radicală modificare. Gide îi oferă posibilitatea de a publica a unui ciclu amplu. Dacă preocupările sale artistice se manifestă timpuriu, proiectul unei opere vaste se cristalizează la Proust după dispariția mamei, moment de suferință acută pentru soritor, care contribuie și la agravarea bolii sale. După 1905, el se retrage în camera sa pe care o capitonează cu iederă pentru a fi ferită de zgomot. În acest refugiu, pe care-l botează „area lui Noe”, își deapănă reveriile și-și creează atmosfera prielnică pentru genza cărții care, cum trebuie să fie după el toate lucrările literare, este un vîlstar „al tăcerii și întunericului”. Imbogățindu-și necontenit materialul, revomînd mereu asupra celor scrise, Proust reușește să tipărească în timpul vieții doar patru dintre volumele ciclului care apar între 1913 și 1922, an cînd scriitorul moare. Ultimele trei apar postum.

În căutarea timpului pierdut este o confesiune unde, conform cu smulgera din uitare a clipele trecute, întîmplările se grupează conținîndu-l ca personaj central pe Narator. Ele se raportează firește la societatea în mijlocul căreia a trăit Proust, cea a burgheziei instărite și a nobilimii de la finele secolului 19 cînd și-a pierdut ultimele poziții. Primul mediu este reprezentat de Swann, celălalt de Guermantes. Proust a vrut să arate, printru altele, cum schimbările societății posibile duc la o nivelare a diferențelor. La prima vedere, Swann a învins și a cucerit egalitatea cu aristocrații dar pînă la urmă burghezia liberală și intelectuală este absorbită pe planul civilizației de lumea nobililor în doolîn. De fapt, scriitorul surprinde procesul social istoric al burgheziei care dorește să-și cumpore blazonul aristocratic la capătul lui, în faza însușirii unui rafinament străvechi. Momentul de contopire al celor două lumi este privit de scriitor cu un ochi critic, nemilos la adresa unor tipuri ca d-na Verdurin sau Bloch, cu o înțelegeră compasionată față de Charlus sau Saint-Loup, la care găsim multe asemnări cu autorul, precedînd prin această viziune pe Lampedusa.

Spre deosebire de alți literați contemporani care consideră firești extravagantele, ba chiar și viciile lor, începînd cu Verlaine și Rimbaud și pînă la Gide, Proust nu omite din existența sa și a altora barele, dar nu o face cu ostentație, considerîndu-le, în ciuda cinismelor lui Chamus, drept nematurnale și antisociale.

Nostalgia cu care își învăluisă personajele și situațiile nu izvorăște la Proust din trăsăturile lor definitorii ci din întoarcerea spre

un timp apus, pierdut, care le învâluie într-o eterică aureolă. Nu e de mirare că amintirea copilăriei revine pregnant ca un motiv major. Dacă reminiscențele se leagă printr-o asociație senzorială cu aparentă dezordine în succesiunea lor, în fapt se atinge o compoziție riguroasă căreia tot Cremieux i-a găsit o structură de piramidă asemănătoare picturilor renașcentiste.

Desigur se pot menționa surse clasice ale operei lui Proust: ca analist pe Mme Lafayette, ca eseist pe Montaigne, ca observator lucid al saloanelor nobilitate pe Saint-Simon. Dar resuscitarea timpului trecut care dă posibilitatea reconstituirii individualității din diforitele ei parcele psihologice dă o esență cu totul nouă prozei sale, determinând o cotitură în arta romanescă. După cum bine preciza însuși autorul în *Timpul regăsit*: „O clipă eliberată din succesiunea timpului a recreat în noi, ca s-o simtă, pe omul eliberat de ordinea timpului”.

Răsunetul operei proustiene în România a fost deosebit de mare și a prezidat la dezvoltarea romanului interbelic. Ibrăileanu este cel care a atras atenția asupra lui Proust publicând în *Viața Românească* studii franceze și românești consacrate scriitorului. Prințre adopții proustianismului se numără Camil Petrescu, A. Holban și M. Sebastian care prin popularizarea și aplicarea metodei proustiene au pus temelia unei noi etape în evoluția romanului românesc. Ei insistă în special asupra contribuției lui Proust la cunoașterea umană prin recrearea unor lumi psihologice diverse. M. Sebastian nota în articolul *Domnișoara Stermarea*: „Toate momentele „Căutării”, toți oamenii și toate lucrurile acestui univers sînt furate îndoielii și rupte dintr-o obscuritate care le ascunde”.

Deschizător principal de drumuri al romanului contemporan, Proust (de la moartea căruia peste câteva luni se mplinesc 100 de ani) rămîne un geniu oferind încă multe direcții de investigație critică și istorice literare.

Sanda RADIAN

Malraux, André. *Saturn. Eseu despre Goya*. Buc., Meridiane, 1970. 80 p. + 36 f. pl.

Intenția autorului — așa cum arată și titlul cărții — nu a fost aceea de a încerca realizarea unei biografii sau monografii despre Goya. Condiția existenței unui dialog între cititor și Malraux impune atât cunoașterea creației artistice a lui Goya, oit și o temeinică educație culturală. Departe de a se rezuma la analiza operei pictorului spaniol, Malraux urmărește încadrarea sa în atmosfera artistică a secolului al XVIII-lea și întineua posibilelor afinități tematice sau spirituale între Goya și Breugel, Bosch, sau Ensor. Planează însă ideea singularității sale datorită unei viziuni personale asupra lumii tradusă printr-un stil propriu. Referințele ar-

tistice, cit și un gust selectiv dezvoltat îl fac pe Malraux să se oprească asupra punctelor cheie ale operei lui Goya. Trecînd fu-gar peste cunoscuta creație a tapiseriilor sau cea a pontretelor, Malraux insistă asupra elementului fantastic care apare constant în gravuri, contrar obișnuitelor convenții artistice contemporane. O lume de vis, care de altfel la romantici va deveni o a doua existență, transpare în gravurile sale. Cele 80 de „Capricii”, „uncori... simple interjecții, alteori comentarii”, depășind intenția finală semnalată de obicei de către istoricii de artă, cea a ilustrării moravurilor sociale, ating sfera caricaturii legată de comic, satiră, spre o lume a simbolurilor plurivalente fixate într-un univers de măști.

Este aceeași dorință de prezentare a tipului uman prin mască, pe care o vom întâlni în secolul al XIX-lea la bolgianul J. Ensor.

„Capriciile” lui Goya ne introduc uneori într-o atmosferă de coșmar. Departe de moda acelor „fêtes galantes” a secolului al XVIII-lea întilnite la Watteau, Fragonard, Boucher, Tiepolo, arta lui Goya se îndreaptă spre viața maselor largi explorînd straturi sociale pînă la el rar înfățișate. Aspectele războiului și foamei din „Dezastre” exclud comicul și caricatura anterior prezentă.

Cunoscuta operă a lui Goya „Trei Mai 1808”, depășind imaginea simplu reprezentată a unui grup, devine „un Dezastru genial”, așa cum subliniază Malraux.

Infernul atinge treapta sa ultimă prin ciclul „Disparate”. „În timp ce Capriciile sînt invenții morale, Disparatele sînt invenții cosmice” (Eugenio D'Ors).

Imagini ale morții, ale vrăjitoarelor, dominate de angoasă, populează „Disparatele”, apărute spre finele vieții artistului.

După cum spunea Baudelaire, „fără îndoiială, Goya se cufundă adesea în comicul feroce și se ridică pînă la comicul absolut, dar aspectul general sub care vede lucrurile este mai ales cel fantastic, sau mai degrabă privirea pe care o aruncă asupra lucrurilor se reflectă fantastic”. Este de altfel și ceea ce a vrut să sublinieze André Malraux.

Precursor al artei moderne, ridicînd gravura la rang major, Goya, în viziunea autorului, este o figură singulară printre contemporanii săi. *Saturn. Eseu despre Goya* înlătură imaginea unui Malraux-scriitor românesc, readucînd în primul plan pe cea a omului de cultură familiarizat cu lumea artelor plastice și a vechilor civilizații. Autorul *Psihologiei artei*, al *Creației artistice*, al *Muzeului imaginar*, e recunoscut de noi în *Saturn...* într-una din ipostazele definitorii ale personalității sale — aceea de cercetător atent al unor opere percepute prin prisma unei sensibilități acut contemporane.

Smaranda ROȘU

În *Le Monde* din 15 august a.c., între alți scriitori de literatură fantastică intervievați de redacție găsim și câteva profesioniști de credință ale lui Dino Buzzati: „fantasticul este o categorie eternă ce nu va dispărea niciodată. În ceea ce mă privește, găsesc că este falsă înglobarea în alte genuri a ficțiunii științifice, a literaturii onirice sau a absurdului. La drept vorbind, aceste trei domenii aparțin, toate, fantasticului“. Rîndurile de mai sus, dincolo de suspiciunile pe care le avem față de orice atari autocaracterizări, definesc de astă dată adevărat largă accepțiune pe care Buzzati o acordă fantasticului, așa cum se găsește în scrisul său. Căci Dino Buzzati utilizează atât onirismul (vezi povestirile *Ascensorul*, *Turnul Eiffel*, *Cocoșele din grădina*, *Falsul răposat*), dar și absurdul — în *Quiz la pușcărie*, *Pisălogul*. *Vînătorii de bătrîni*, întreg ciclul *Călătorie în infernul secolului* —, ca să nu mai vorbim de genul științifico-fantastic utilizat în *Marele portret*.

Născut în 1906, Buzzati este azi unul dintre cei mai cunoscuți scriitori ai Italiei. În 1968 este tradus și la noi cu două nuvele în volumul *Barnabo, omul munților*, apoi cu *Marele portret* în 1970. Cu acest volum de nuvele, imaginea scrisului său se întregeste și pentru cititorul român.

Spre deosebire de Italo Calvino, contemporan cu el, spre deosebire de *Lampedusa*, cel din *Profesorul și sirena*, Buzzati trăiește în plină actualitate fantastică: fantasticul devenit principiu universal, atotcuprinzător, ca orice realitate firească. Nu este cazul să intrăm aici în probleme ce țin de definirea conceputului, dar nici nu putem trece fără a observa că Buzzati nu este sclavul unei metode, căci el nu urmează schematic doar niște etape de exorcizare a realului. De la o nivelă la alta te întîmpină tot atitea surprize, utilizate într-un proces de acclimatizare cu o realitate dirijată. Un simplu ascensor coboară treptat în infern, deși ambianța inițială era cea obișnuită, reală — dintr-o haină banală norocosul posesor scoate la nesfârșit sume de bani. Din această nouă realitate în care am fost introduși se degajă implicații care de fapt vizează punctul de pornire. Prin fantastic sîntem așadar obligați să rememorăm realitatea.

Fascinantă la Dino Buzzati este o anume îndeterninare ce se degajă din finalurile povestirilor sale, de unde și o atmosferă specifică, după care autorul poate fi ușor recunoscut. *Monstrul Colombe* este însuși destinul. Stefano, obsedat de ideea că acel monstru îl dublează în toate acțiunile sale, are o conștiință terorizată de un lucru dat, despre a cărui existență a auzit doar. întorvind, fantasticul introduce o textură de

basm, care întărește metafora generală, dar care răstoarnă întreg edificiul în același timp. Monstrul îl urmărește să-i ofere „faimoasa Perla a Mării“, cea care dăruiește posesorului ei „bogăție, putere, dragoste și liniște sufletească“ (adică tocmai ce-i lipsise marinarului), de unde și ideea de zădărnici și de absurd în atmosfera de care vorbeam.

Fantasticul lui Buzzati surprinde caractere (*Psihologul*), contexte sociale (*Oul*), obiceiurile și absurdul unei lumi tehnicizate, înstrăinate. Ghicești o pledoarie a autorului pentru un spațiu primar, pe care încearcă să-l recîștige, uneori cu prețul șansei unice, așa cum *Quiz la pușcărie* își mizează libertatea pe o unică șansă. Numai că această dorință de libertate se formulează, absurd și fantastic, în fața unei lumi care se așteaptă de obicei să audă discursul obișnuit al celui ce o dorește. Discursul acesta este alcătuit din negații — sînt fericiți, îmi place pușcăria și îmi place secolul, nu vreau să evadiez din claustrare, nu vreau să se schimbe nimic etc.

Creația însăși, menită în mod firesc să fie liberatoare, împrumută metafore din pledoaria de mai sus a lui Quiz. Este fascinantă relatarea aceluia scriitor (în *Secretul scriitorului*) care-și urmărește premeditat ratarea. Un gest de pasiune pentru scris retezat însă teribilist, pînă la inexistența operei literare, pînă la restituirea ei neantului.

Dinu FLAMÎND

Kawabata, Yasunari. *Kyoto sau Tinerii îndrăgostii din străvechiul oraș imperial*. În românește de Vasile Spoială. Buc., Univ. 1970. 269 p. (Col. Meridiane, nr. 137).

Japonia, frumosul și eu însuși își intitula Yasunari Kawabata discursul rostit la Stockholm, cînd, în 1968, prestigiosul Premiu Nobel venea să-i încununze îndelungata carieră literară*. Încercînd să tîlmăcească esența artei nipone, specificitatea accepției date noțiunii de frumos, ca un reflex al în-

* Yasunari Kawabata. Născut la 11.6.1899, în Osaka. Studiază scrierile budiste și literatura japoneză și cea engleză la Universitatea din Tokio. Face parte din gruparea modernistă *Shin Kankakuha* (1925-1927), colaborînd alături de Riichi Yokomitsu, Teppi Kataoka, Yoichi Nakagawa la editarea revistei *Bungei-Jidai*. Debutează în 1926 cu romanul *Izu no odoriko* (Mica dansatoare din Izu). Din 1930 face parte din noua școală literară. *Shin-geijutsuha*, care grupează în jurul revistei *Sin Sincho* (Gîndirea nouă) 13 scriitori, printre care: Murao Nakamura, Takeo Kato, Rokuro Asahara, Shiro Ozaki, Ryunosuke Akutagawa, Kums Masao ș.a. Desfășoară o bogată activitate creatoare. Dintre creațiile sale amintim: *Asakusa kurenaidan*, *Kinjū*, *Matsugo no me*, *Yukiomi* (Tara zăpezilor), *Sembazuru* (O mie de cocori), *Saikonsha*, *Tokio no hito*, *Mizuni*... Este membru al Academiei japoneze de artă și preșident, de mai mulți ani, al PEN-Cluburilor din Japonia. În 1968 i s-a decernat Premiul Nobel pentru întreaga sa activitate.

suși „sufletului” japonez, Kawabata încearcă de fapt să-și definească propria artă. O artă a sugestiei, a frumosului de dincolo de cuvinte. O artă a meditației profunde, a contemplării și a interiorizării.

Pentru a defini sufletul nipon, Kawabata îl citează pe Rikyu. „Și ce este aceasta inimă? E sunetul brizei de pin într-un desen în tuș” sau pe Kenobo Seno, maestru al aranjării florilor: „Cu o floare, cu un pic de apă, se poate evoca vastitatea râurilor și a munților...”

Greu de tradus (multe din cuvintele și din expresiile japoneze neavând echivalent în limbile europene sau având doar un echivalent aproximativ, departe de toată bogăția de aluzii și de sugestii ce le implică vorbirea niponă), greu de citit (în sensul că cititorul „neinițiat”, necunosător al istoriei, al culturii și al moravurilor japoneze, va pierde și mai mult în lectură din bogăția metaforică a textului, din frumusețea de dincolo de cuvinte, receptivându-l, fatalmente, într-un mod exterior, mai mult în aspectele sale pictorești), literatura japoneză este și mai greu de „prezentat”, cu recuzita obișnuită a ornicarului de carte.

Kyoto sau *Tinerii îndrăgostiți din străvechiul oraș imperial*, roman apărut nu de mult la Editura Univers, în tălmăcirea (prin intermediar german!) lui Vasile Spălaț, se adaugă listei, din păcate atât de restrânsă, a capodoporelor literaturii japoneze înfățișate până acum publicului român (*Rashomon*, de Ryunosuke Akutagawa; *Femea nisipurilor*, de Abe Kobo; *Genji Monogatari*, de Shikibu Murasaki; *Pușca de vânătoare*, de Yasushi Inoue).

Dacă ar fi să ne referim doar la subiectul narabil în câteva cuvinte, am lăsa cititorilor cronata impresie că romanul lui Kawabata este o poveste banală și melodramatică, cu „două orfeline” — Cicko și Nacko — care se regăsesc după aproape 20 de ani.

Subiectul este însă numai un pretext, sau poate nici atât.

Romanul se clădește din evocarea unor ceremonii și sărbători tradiționale (Sărbătoarea Gion, sărbătoarea Epocilor, sărbătoarea nălbelor sau cea a jocului, Ospățul de pe Gyokusen...), din desorierea templelor (Kiyomizu, Nenzenji, Kamo, Heian...), din zugrăvirea grădinilor cu flori aprinse de cireși, cu pomi de camfor sau cu arțari înfloriți și a pădurilor de pini și de cedri, din atmosfera cainărilor și din arta gheșelor, din superstițiile cu care oamenii își întrec existența, din poezia cu oare se țes obșturile, din grația cu care se poartă chimonourile, din cuvintele nerostite, din tinerețea care naște dragostea și dragostea care naște poezie din... Pentru că *Kyoto* este un roman de atmosferă, care se clădește din toate acestea și mai presus de acestea.

Flavia BUCOV

Carco, Francis. *Farmecul Parisului*. Buc., Univers, 1970, 470 p.

Francis Carco s-a născut în Noua Caledonie în 1886 și, după ce călătorește din provincie în provincie cu tatăl său, care era inspector al domeniilor, dobândind, deci, din copilărie, un anumit gust pentru existențe mărunte, provinciale, neadaptabile trepidăției începutului de secol, se stabilește, în 1910 la Paris. Se stabilește în marca metropolă nu ca un tânăr dornic de felurile distracții pariziene, așteptând cu nerăbdare nopțile pentru a le pierde în cabareuri, la jocurile de cărți sau în oricare din localurile special construite pentru a înghiți bani, cât mai mulți bani. Sau, mai curînd, dormic nu numai de o astfel de viață. Carco frecventează diverse medii aglomerate de toate tipurile umane posibile: musteriile cabaretelor, precupeți și precupețe, pictori, poeți și artiști, hoți și criminali — acei oameni în afara legii, acea „pleavă” către care mă simt întotdeauna atras”. Evident, amalgamul de comportări umane care par să contrazică întreaga literatură dulceagă a începutului de secol nu se putea să nu influențeze un spirit lucid și poetic. Carco începe să scrie. Francis Carco nu este un mare scriitor, n-a creat nici un erou reprezentativ și n-a avut aproape nici o influență asupra colegilor de generație sau a celor ce au scris după el, deși operele sale, destul de numeroase, s-au tipărit și tradus într-un număr relativ impresionant de exemplare. Pentru un cu totul alt motiv, Francis Carco a pătruns acolo unde nimeni n-a știut să pătrundă sau unde nimeni nu se gîndea că ar putea descoperi frumuseți desăvîrșite. În acest fel, Carco este, poate, în acest secol, printre puținii dacă nu singurul scriitor care a înălțat un înn Parisului, nu acelaia pe care îl zugăvesc ilustratele și înaintea căruia se extiază turiștii — turnul Eiffel, Opera, Luvru, Champs Elysées — ci Parisului asouns, Parisului care trebuie căutat printre străduțele întortocheate și vechi, printre cafenele deschise zi și noapte, printre buchimiștii înșuruiți pe cheiul Senei, în ale căror lăzi se află comori neprețuite. Și în toate acele locuri care au păstrat spiritul vechi francez, ușor boem, ușor trist, ușor indiferent la cite se întâmplă în jur. Parisul prin care s-a învîrțit Villon scriindu-și neperitorul „Testament” înainte de a sfîrșit (dacă e cumva adevărat că a sfîrșit astfel) în ștrcang. Parisul peregrinărilor nocturne ale lui Baudelaire, Verlaine, Apollinaire. Sau, mai ales, Parisul pictorilor îngrămădiți în mansardele înghețate din Montmartre, pictori care au adus un nou suflu artei picturale ajunsă în impas. „Din fericire, Parisul are, mai puțin decît alte capitale, să se teamă de a dezamăgi sau de a osteni pe cel ce arde de

Colectivul redacțional

al

REVISTEI BIBLIOTECILOR

urează
tuturor
cititorilor

și
colaboratorilor
săi

LA MULȚI ANI !

dorința de a-i cunoaște farmecul..." „De unde vine farmecul și ispita acesta? Prin ce filtre se insinuează el în fiecare din noi, influențându-ne pe toți?"

Fragmentele din *Nostalgia Parisului* și *Farmecul Parisului* publicate în acest volum sînt mai mult decît un răspuns la întrebările lui Carco și, totuși, nu sînt suficiente pentru a defini acel spirit propriu Parisului. De fapt, scrierile lui Carco au fost, ele însele, numai o încercare, o apropiere de acest spirit și nimic mai mult.

S. T.

Blecher, M. *Întîmplări în irealitatea imediată. Inimi cicatrizate*. Buc., Minerva, 1970, 308 p.

M. Blecher este un autor dintre cele două războaie despre care se știu puține lucruri din mai multe motive: a publicat foarte puțin (în afara celor două titluri reunite în acest volum, mai semnează o plachetă de cincisprezece poezii — *Corp transparent* — cu care debutează și un început de jurnal de sanatoriu, apărut postum); a avut o viață extrem de scurtă, pe care și-a petrecut-o mai mult prin sanatorii; scrierile sale se deosebesc de marea majoritate a celor publicate la noi în aceeași perioadă, apropiindu-se de atmosfera unui Kafka și creînd, astfel, în cititorul acelei vremi o ușoară derută. M. Blecher s-a născut în 1909 la Botoșani, după bacalaureat pleacă la Paris unde urmează cursurile facultății de medicină pe care le întrerupe pentru un îndelung drum prin diferite sanatorii europene, ros de morbul lui Pot. În ciuda tuturor îngrijirilor medicale, M. Blecher moare la jumătatea anului 1938.

Întîmplări în irealitatea imediată, în mod cert o capodoperă, este o autentică și remarcabilă operă existențialistă scrisă înaintea apariției cărții lui Sartre *Greața* al cărei răsunet a fost uriaș. O operă existențialistă în care trăirea bolnavă a realității (în așa fel încît disocierea între real și ireal se pierde) devine condiția scriiturii sau, scriitura manifestîndu-se ca singurul mod de viațuire, devine condiția existenței. Un eminent critic literar sublinia că „autenticitatea literaturii lui Blecher vine dintr-o profund, neliniștită, dureroasă și lucidă sensibilitate „față de multiplele forme familiare, concrete, cotidiene sub care se manifestă inautenticitatea; s-ar putea spune că autenticitatea e chiar măsura acestei sensibilități, care modifică raporturile convenționale dintre real și ireal, dezvoltînd caracterul în același timp fiov și absurd al așa-numitei «realități imediate». O încercare de a pătrunde în mecanismul acestei scrieri cu sensuri literare, concepută în spațiul acestei rubrici ar fi, însă, insuficientă”.

Inimi cicatrizate este un roman, într-ub fel, inferior primului volum, dar se păstrează în aceleași coordonate care, relevate prin republicarea recentă și prin studiile care au apărut în diverse reviste, ne dezvoltă într-o altă lumină un profund și original autor.

Stelian ȚURLEA

RELAȚIILE BIBLIOTECII CU PUBLICUL (VIII)

Acțiuni de popularizare a cărții

În cele ce urmează ne vom referi la modalitatea de popularizare a cărții, a literaturii și a bibliotecii prin acțiuni care vizează grupuri de cititori mai mult sau mai puțin omogene. Aceste acțiuni, formele pe care le îmbracă și metodele pe care le folosesc, urmărind pe o scară cu multe trepte, de la simpla semnalară a unor publicații pînă la descifrarea sensurilor mai puțin explicite pe care le ascund altele, sînt cunoscute și practicate la noi sub denumirea generală de „activitate de masă a bibliotecii”. Tratatate sub acest titlu în manualele de biblioteconomie care au apărut cu ani în urmă, în îndrumările metodice și în articolele ce le-au fost destinate atît de frecvent în presa de specialitate, termenole „activitate de masă” sau „acțiuni de masă” și-au cucerit de mult dreptul în cetate.

Deși noi înșine le-am folosit, propunem totuși înlocuirea lor, nu atît pentru că întregă activitate a bibliotecii publice — și deci nu numai o parte a ei — are un caracter de masă, ci mai ales pentru obstinația cu care acestea subliniază carențele practicii noastre în acest domeniu. După cum se știe, în paginile *Revistei bibliotecilor*, în seminariile și colocviile bibliotecarilor a avut loc o veritabilă reconsiderare critică a concepției și metodologiei „muncii de masă” și cu această ocazie nu vedem ce ne-ar putea reține de la înlocuirea termenului ca atare, atît de ambiguu.

Folosindu-ne de observațiile făcute în cadrul discuției la care ne-am referit mai sus, de concluziile trase, vom încerca formularea citorva norme directe care în concepția și organizarea acțiunilor de grup destinate propagandei cărții în bibliotecile publice:

— Organizarea acțiunilor de grup destinate lărgirii ariei cititorilor, intensificării și orientării lecturii publice, popularizării celei mai valoroase sau mai utile literaturi este expresia unuia dintre atribuțiile bibliotecii moderne și ca atare este greșită orice încercare de a pune la îndoaală legitimitatea acestora;

— scopul fundamental, imediat sau de perspectivă, al acestor acțiuni este să determine interese și cerințe individuale de lectură, să apropie cantea de cititor, să-i mijlocească contactul direct cu textul iar nu să înlocuiască actul individual al lecturii prin rezumate, prelucrări, explicații etc.;

— orice acțiune trebuie delimitată, încă din faza concepției și a programării ei, în funcție de colectivitatea, de categoria sau de grupul socio-cultural pe care-l vizează atît sub aspectul temei, al subiectului tratat, cît și al tipului de manifestare sau al metodologiei acesteia. Acțiunile destinate tuturor nu sînt recomandabile nici chiar atunci cînd sînt accesibile unor categorii largi de cititori;

— asigurarea calității acțiunilor de grup cît mai aproape de nivelul cărților pe care le popularizează este obligatorie, atît sub raportul conținutului lor de idei, cît și al formei de prezentare. În caz contrar, nereușita manifestării în sine nu are prea mare importanță, dar este grav că duce la deprecierea cărții pe care își propune s-o propage, cu rezultate inverse bunei intenții inițiale, rezultate care pot să ducă pînă la pierderea temporară a interesului cititorilor pentru o carte valoroasă;

— se impune diferențierea metodologiei acțiunilor nu numai în funcție de tipul și forma manifestării, dar și în raport cu specificitatea domeniului abordat de publicațiile ce fac obiectul acestor acțiuni: discuția asupra unei cărți, un concurs de sondare a cunoștințelor sau chiar un afiș de carte vor fi întotdeauna diferite, după cum au ca obiect o operă literară, o lucrare științifică sau un volum de literatură profesională (tehnică, agricolă etc.);

— orice fel de mobilizare a cititorilor sau în genere a populației la desfășurarea unei manifestări, exterioară interesului acestora pentru acțiunea în cauză, încalcă principiul participării lor conștiente, dorite, și este dăunătoare. Eficiența acțiunilor de care ne ocupăm nu este proporțională cu numărul asis-

tenților, ci cu gradul în care aceștia sînt antrenati efectiv în dialogul cultural ce trebuie să aibă loc, cu participarea lor ca receptori activi;

— programul acțiunilor de grup pe care și le propune biblioteca pe o perioadă determinată trebuie corelat în parte — sub raportul obiectivelor urmărite, al forțelor folosite și al datelor de desfășurare — cu preocupările similare ale celorlalte instituții culturale-educative sau ale organizațiilor de masă și obștești: cluburi, case de cultură, cămine culturale, școli, cinematografe, organizații de tineret, de femei, de pionieri etc. Acțiunile bibliotecii pot constitui părți componente ale unor manifestări mai complexe organizate de instituțiile și organizațiile amintite, după cum pot relua, adaptate la posibilitățile și cerințele locale, acțiunile de propagandă a cărții difuzate prin mijloacele de comunicare în masă: radio, televiziune, presă etc.

Toate aceste norme au un caracter general și sînt valabile pentru toate sau aproape toate genurile de acțiuni de propagandă. Avînd un caracter obligatoriu, ele nu sînt însă singure suficiente pentru a asigura reușita unei acțiuni. Acestor norme li se adaugă cerințe specifice pe tipuri și forme de manifestări, ca și o metodologie proprie fiecăreia dintre ele. Așa, de pildă, toate formele de agitație vizuală adoptate de bibliotecă pentru propagandă lecturii — afișul, panoul, diapozitivul, chiar și expoziția de cărți care ține doar în parte de această categorie — trebuie să răspundă exigențelor genului, tehnicii ei specifice: un caracter viu și concret, ușurință în perceperea vizuală, excitanți puternici realizați prin culoare și prin îmbinarea culorilor, prin desen și prin text, o senzație generală plăcută etc. Să revenim însă la fiecare în parte.

Afișul este o formă grafică specifică de popularizare a cărților și a altor publicații, practică atît de bibliotecii cît și de unitățile din comerțul de carte, în scopuri care nu coincid în întregime. Dacă primele urmăresc propagandă cărții, implicit propagandă bibliotecii, librăriile au în vedere în primul rînd vânzarea cărții. De aceea, un afiș de carte cu textul *Un cadou frumos de ziua prietenei dv.* este utilizabil numai pentru a doua categorie de instituții. Tema sau subiectul unui afiș elaborat de bibliotecă îl constituie de obicei o carte sau un grup de cărți. Pentru ca afișul să-și atingă țelul, elementul lui primordial trebuie să rezide în surprinderea vizualului — fie că este vorba de ilustrație, fie că ne referim la text. Afișul trebuie să conțină o idee frapantă în formă de imagine; imaginea dominantă, textul trebuie să cuprindă numai atîtea cuvinte cîte pot fi prinse dintr-o singură privire. Dacă totuși — datorită conținutului mai complex al mesajului pe care vrea să-l transmită (popularizarea unei acțiuni cu

mai multe părți, aducerea la cunoștință a programului bibliotecii, a serviciilor oferite de ea etc.) — textul afișului trebuie exprimat prin mai multe cuvinte, atunci el trebuie tehnoredactat cu compuri de literă de mărimi diferite, astfel încît principalul mesaj să rețină atenția print-o litoră mai mare.

Distingem mai multe categorii de afișe specifice acțiunilor de propagandă a cărții:

— afișul care popularizează biblioteca, serviciile oferite de ea cititorilor, adresa, programul și statutul de funcționare;

— afișul cu caracter de orientare în bibliotecă (texte pentru utilizarea catalogelor, schema orientativă de organizare a rafturilor cu acces liber, texte pentru prevenirea degradării fizice a publicațiilor etc.);

— afișul care popularizează o carte sau o temă ilustrată printr-un grup de cărți; această categorie se distinge de alte tipuri de afișe popularizînd publicații prin faptul că îmbină recomandarea cărții cu popularizarea bibliotecii, subliniind faptul că publicația respectivă se găsește într-o anumită instituție culturală.

Ilustrația afișului constă dintr-un desen extras din tema cărții (creație a autorului afișului) ori din reproducerea copertei sau a unei imagini din cuprinsul cărții. Afișe foarte reușite se pot realiza cu ajutorul suprapertelor, prin introducerea acestora (fără a le distruge) într-un cadru decupat de așa manieră încît să lase vizibilă numai partea de suprapertură care se îmbină în mod armonios cu totalul montajului.

Textul — cît mai scurt și cît mai concret — nu trebuie să omită autorul și titlul operei, atît pentru faptul că acestea sînt date primordiale în identificarea lucrării, cît și pentru educarea bibliografică a cititorilor.

Dacă tipărirea în tiraje mari a afișelor de carte pentru uzul bibliotecilor — din păcate încă neglijată de forurile noastre centrale — prezintă avantajele unei realizări artistice deseori superioare posibilităților locale, ale economiei de efort și de cheltuieli materiale, afișele „de mină”, realizate în bibliotecii cu concursul concerșilor de arte plastice ale amatorilor sau valorificînd talentul unor cititori binevoitori, sînt deseori mai eficiente prin prospețimea lor, prin caracterul inedit și capacitatea sporită de a transmite stări emoționale. Bibliotecarii trebuie să se ferească a afișa experimente grafice: un afiș în culori tipătoare, făcut de o mînă stingace, cu un desen primitiv, compromite biblioteca, publicația pe care vrea s-o popularizeze și, în loc de a atrage, respinge. Să nu uităm niciodată că afișul constituie cartea de vizită a bibliotecii.

Un afiș de bibliotecă trebuie cu necesitate să respecte anumite cerințe:

— să fie alcătuit cu gust, inventivitate și inteligență;

— să popularizeze o carte sau un grup de cărți, legate de o temă (*Cartea legumicultorului, Ce trebuie să citească părinții, Știi să vă creșteți igienic copilul?, In ajutorul diriginților* etc.) sau adresate unei vârste anume — copii, adolescenți sau maturi (*O călătorie în lumea basmului, Din lumea animalelor. Romanul istoric — o carte pentru toate vârstele, Ultimele povestiri științifico-fantastice sosite în bibliotecă, Pentru tinerele mame* etc.);

— să atragă atenția numai asupra unei cărți sau asupra unui grup de cărți, dar să nu le prezinte în detaliu;

— să conțină texte formulate în maniera cea mai politicoasă posibilă, atât față de copii și tineri, cât mai ales față de maturi (de exemplu, să nu se adreseze la persoana a doua singular maturilor); să nu aibă caracter imperativ sau să introducă elemente de obligativitate ori de constrângere etc.;

— să conțină întotdeauna denumirea, adresa și programul de funcționare a bibliotecii;

— este o regulă a tehnicii publicitare: în loc de un singur afiș pentru popularizarea unei acțiuni complexe sau a unei teme mai complicate să fie confecționate mai multe afișe — de exemplu trei —, fiecare oglindind câte un aspect al acțiunii sau câte o carte încadrându-se în tema respectivă. Datorită faptului că cititorul, parcurgându-le cu ochii, vede nu o dată, ci de trei ori elementele care trebuie reținute — denumirea bibliotecii, adresa și programul ei de funcționare, ea și data când se va ține acțiunea sau formularea generală a temei aduse la cunoștință — eficacitatea propagandei prin afiș crește foarte mult;

— să evite monotonia formelor grafice; De multe ori, bibliotecile tipăresc afișe conținând formulele generale pentru anunțarea unei acțiuni de propagandă — de exemplu: *Biblioteca (urmăzând denumirea instituției și adresa ei) organizează în ziua de..... în localul..... o seară literară cu tema..... Își vor da concursul.....*

De obicei, cadrul grafic, ca și textul tipărit (textul cel mai vizibil de pe afiș), rămânând mercur același, nu mai atrag atenția cititorilor, care nu observă că afișul propagă un conținut nou;

— să aibă o expunere propice observării lui imediate: pe cât posibil, înălțimea la care este afișat să nu depășească înălțimea ochilor; să fie expus în direcția mersului, în puncte des frecventate, iar tema afișului să fie adecvată locului în care este expus; percheții bibliotecii nu trebuie tapetați cu afișe — să existe cel mult 3 exemplare reușite, și acestea neapănat adăpostite într-un cadru.

Panoul de bibliotecă păstrează toate caracteristicile, ca și tehnica afișului de carte, deosebindu-se de acesta prin faptul că popularizează un număr mai mare de publicații.

Selectate după criterii tematice, după interesul sau cerințele unor grupuri omogene de cititori, aceste materiale sînt ilustrate prin reproduceri grafice, prin aplicări de coperte false, de decupaje din paginile de titlu ale periodicelor, de reproduceri foto etc., în combinații și „puneri în pagină”, după gustul și talentul alcătuitoarelor. Deși, față de afiș, panourile permit o extensie a textelor care poate să ajungă pînă la adnotarea fiecărei lucrări reproduc, nu este indicat să se abuzeze de aceasta. Folosirea panourilor de acest gen în bibliotecă, dar mai ales în afara lor, în locurile de largă circulație, acolo unde se adună grupul cititorilor vizați (școli, sedii ale organizațiilor de masă, locuri de muncă etc.) dă rezultate neabătute; ele au rolul unor scurte bibliografii de recomandare și avantajul unui efect mult superior față de forma clasică a acestora din urmă. Cu o condiție: să fie schimbate la intervale acceptabile de timp, pentru a nu se murdări, decolora, rupe. Căci nimic nu face o reclamă mai proastă bibliotecii în exterior decît un panou uitat de oameni și timp, bătut de vînturi și ploii, căruia doar muștele îi mai dau atenția convenită și care propagă „noul” în loc de aveniții de ani de zile.

Vitrina cu cărți. Atunci cînd realizarea aceleiași idei, care a stat la baza elaborării unui panou, se face prin expunerea directă a cărților sau a altor publicații, avem de-a face cu vitrine de cărți, de fapt o variantă redusă a expoziției de care vom vorbi mai jos. Oferind un spațiu mai larg de expunere față de panou, vitrina trebuie să cuprindă publicații care au un numitor comun, fie că este vorba de asemănarea lor tematică, de destinația lor comună, ori de apartenența lor la o aceeași colecție, fie că avem în vedere opere ale aceluiași autor sau provenind de la aceeași instituție editoare. Și în cazul vitrinei trebuie să avem în vedere realizarea aspectului ei plastic, plecînd de la proiectarea mobilierului, a texturii de fond și a combinației de culori pe care o oferă copertele sau paginile de titlu ale cărților, ilustrațiile pe care le cuprind, suprapopertele (neapărat expuse pe suporturi de lemn sau îmbrăcînd o altă carte de aceeași mărime) etc. Toate acestea nu trebuie văzute însă ca elemente de decor în sine, ci subordonate scopului de propagandă a cărții pentru care am realizat vitrina respectivă. Ca atare, realizarea ei atractivă, cu elementele de șoc care să rețină privirile (culoare, lumină, ilustrații, text), trebuie să slujească la evidențierea cărților expuse.

Partea de text cuprinde: titlul vitrinei, scurte citate sau lozinci, etichete explicative cu datele bibliografice pentru publicațiile deschise sau pentru cele cu coperte oarbe (care nu conțin datele bibliografice esențiale ale cărții — numele autorului și titlul lucrării), liste scurte de semnalar bibliogra-

fică a altor publicații neexpuse etc., obligatoriu fiind totdeauna cel puțin titlul vitrinei.

Bibliotecile din alte țări obișnuiesc să-și plaseze vitrine de acest gen în locuri des frecventate de anumite grupuri de cititori: de exemplu, se instalează o vitrină cu cărți despre sport în magazinul din localitate care desface articole pentru sportivi; sau se amenajează o vitrină cu cărți de popularizare a cunoștințelor medicale în incinta policlinicii; ori se expun ultimele noutăți editoriale conținând piese de teatru sau critică și istorie teatrală în foaierea teatrului etc. Nu vedem de ce n-ar fi propice și o vitrină cu cărți pentru copii instalată în magazinul de jucării — și invers: o vitrină cu jucării amenajată în localul secției pentru copii a bibliotecii. Toate aceste vitrine însă își ating scopul numai dacă publicațiile expuse sînt reînnoite la intervale scurte, de exemplu o săptămână.

Expoziția de publicații, fără să aibă de cele mai multe ori o eficiență sensibil superioară vitrinei de cărți, este o întreprindere mai complicată, care presupune, pe lângă eforturi și timp, un minim de condiții materiale: spațiu suficient, mobilier adecvat*, o mică trusă de ustensile și materiale grafice etc. De aceea, pentru bibliotecile mici nu este avantajos să organizeze mai mult de 2—3 expoziții trimestrial, legate, bineînțeles, de teme majore, care interesează întreaga colectivitate în mijlocul căreia acționează biblioteca.

Expozițiile de cărți sînt un mijloc verificat eficient în popularizarea colecțiilor bibliotecii: bine organizate, ele ajută cititorii în alegerea cărților, influențează puternic opțiunea lor pentru o publicație sau alta, atrage atenția cititorilor spre lucrările cele mai valoroase.

Expoziția de carte nu este un mijloc de propagandă specific bibliotecilor publice; ea este folosită ca atare pe scară largă și de bibliotecile științifice, specializate, atît pentru aducerea la cunoștința cititorilor a noutăților intrate în bibliotecă, cît și pentru valorificarea mai rapidă a unor categorii de publicații sau a unor domenii anume ilustrate prin fonduri bogate în biblioteca respectivă.

Stabilirea temei constituie un prim moment important în metoda realizării expoziției; ea trebuie să răspundă unei cerințe importante a activității ideologice, cultural-educative sau economice și, în același timp, să fie larg oglindită în publicațiile din colecțiile bibliotecii. După stabilirea temei și defalcarea mai amănunțită a problematicii pe care o presupune, se trece la întocmirea bibliografiei corespunzătoare, pe baza colec-

țiilor bibliotecii. Simultan sau după realizarea bibliografiei, are loc procesul cu cea mai mare importanță în reușita expoziției, acela al selecției materialului ce urmează a fi expus, selecție exigentă care se extinde asupra fiecărei cărți în parte, în primul rînd din punct de vedere al conținutului ei, al valorii textului și apoi și ca aspect exterior tehnico-editorial. Cărțile deteriorate, incomplete, uzate fizic sau murdare nu vor fi niciodată expuse. Dacă biblioteca nu posedă alt exemplar în stare bună, se expune doar supracoperta sau se recurge la împrumut interbibliotecar.

O dată stabilit materialul care trebuie a fi expus — înțelegînd prin aceasta nu numai publicațiile selectate, ci și ilustrațiile, graficele, textele etc. —, se trece la elaborarea schemei generale a expoziției: titlul definitiv, secțiunile, organizarea. Ultima etapă, cea a expunerii, a montării expoziției propriu-zise, departe de a fi o muncă de rutină, este extrem de importantă și decisorie decisivă în reușită. Ea se pretează în cea mai mică măsură la formule fixe și depinde în cea mai mare măsură de cultura, gustul estetic și talentul bibliotecarului. Îmbinarea planurilor verticale, (de reținut: *cuteza cea mai importantă trebuie expusă pe verticală*), înclinată și orizontale, evidențierea celor mai importante piese ale expoziției și obținerea în final a unui ansamblu care să facă întreaga etalare cît mai plăcută vederii, care să rețină atenția sînt elementele principale pe care și le propun cei care procedează la montarea expoziției. O atenție specială trebuie acordată îmbinării culorilor de pe coperte, proporției dintre mărimea publicațiilor, ca și textului conținut în paginile la care este deschisă publicația.

Într-o expoziție, o temă nu trebuie ilustrată prin prea multe publicații: numărul mare de titluri risipește atenția în loc să o concentreze.

Expoziția de cărți poate îmbrăca diferite forme și poate ilustra diverse teme, tipuri de publicații etc., după cum poate avea un caracter temporar sau permanent.

Expoziția de cărți noi este o formă practică atît în bibliotecile mici (comunale, școlare, ale sindicatelor), cît și în bibliotecile mari, de ordin municipal sau republican, universitar sau științific.

Într-o expoziție de noutăți, cărțile se grupează, pe cît posibil, tematic, editorial sau pe categorii de cititori (pentru maturi, pentru copii). Lîngă locul de expunere trebuie să existe întotdeauna o listă a titlurilor expuse sau cîte o fișă pentru fiecare publicație-expoziționat, pe care cititorii pot face preînsoțorii în vederea solicitării cărților. Aceasta stimulează cererea de carte, impunînd opinia liderului de grup în opțiunea pentru carte.

Noutățile pot fi expuse, în bibliotecile mari, chiar și înainte de preluorare. Se țasă publicațiile cel puțin o săptămână în expo-

* Vezi: Rado, Vasile. *Expoziția de cărți*. — *Modeler pentru expoziție de cărți*. În: *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 2, feb 1967, p. 124—127 și nr. 3, mar 1967, p. 190—191.

ziție, pentru a da posibilitate unci bune părți a cititorilor — mai ales celor care frecventează regulat biblioteca la anumite intervale de timp — să ia cunoștință de ele. Se expun apoi suprapertele acelorași cărți, avînd grijă de a le reface grosimea printr-un suport de lemn sau o altă carte.

Expoziția de cărți noi are un caracter permanent și deschis în toate tipurile de bibliotecă: ea trebuie să constituie un mijloc de propagandă continuă, cu un loc bine stabilit în perimetrul bibliotecii, avîndu-și vizitatorii ei constanți și fiind reîmprospătată la intervale regulate de timp. În expoziție nu intră absolut toate publicațiile nou intrate în bibliotecă, ci numai cartea cea mai valoroasă din punct de vedere al conținutului sau al prezentării grafice, cea care prezintă un interes larg pentru cititorii unității respective.

Trebuie să avem în vedere că acest tip de expoziție reflectă *noutățile intrate în bibliotecă*, care nu coincid întotdeauna cu noutățile editoriale. De aceea, în categoria *Carte nouă achiziționată de bibliotecă* pot intra și exemplarele cumpărate prin anticariat sau volumele primite prin donații etc.

Expozițiile tematice pot marca:

— sărbătorirea unor evenimente importante (de exemplu, aniversarea a 50 de ani de la întemeierea Partidului Comunist Român; tematica expoziției este publicată în *Revista bibliotecilor*, 23, nr. 10, oct 1970, p. 609—616;

— aniversarea sau comemorarea unor personalități marcante locale, naționale sau internaționale (de exemplu, aniversarea centenarului nașterii lui V. I. Lenin; tematica expoziției este publicată în *Revista bibliotecilor*, 23, nr. 3, mar 1970, p. 135—142);

— teme de actualitate (de exemplu, *25 de ani de la înființarea O.N.U.*) sau interesînd un cerc larg de cititori (de exemplu, *Romane ecranizate, O călătorie în istoria științelor, Părinților — despre copii* etc.);

— categorii de vîrstă, profesionale sau grupuri urmînd aceeași formă de învățămînt (expoziții de carte pentru copii; expoziții

pentru cadre didactice, interesînd pe specialiștii din industria specifică localității, pentru legumicultori; expoziții pentru cursanții la învățămîntul de partid, la învățămîntul mediu sau superior seral ori fără frecvență, pentru candidații la examenele de grad din învățămînt etc.).

Și dintre aceste tipuri de expoziții, unele, prin amploarea și importanța pe care o au — de exemplu, cea închinată aniversării partidului — trebuie să fie cplotate permanent cu noi publicații sau articole din periodice și să aibă o durată apreciabilă de timp.

O dată realizată, expoziția de cărți în care se investesc atîtea eforturi nu trebuie să fie lăsată să se valorifice de la sine.

În primul rînd, este foarte indicat ca deschiderea să se facă într-un cadru festiv, la care să fie invitate diferite personalități marcante ale localității: este oportun ca la inaugurarea făcută într-un cadru sărbătoresc să ia cuvîntul un specialist în profilul expoziției: la deschiderea unei expoziții cu tematică agricolă — inginerul agronom, la deschiderea unei expoziții cu tematică didactică — directorul școlii etc.

Apoi bibliotecarul va proceda, în fața ei, la expuneri bibliografice pentru grupuri de cititori, la explicarea graficelor, la recomandarea publicațiilor. De asemenea, este bine ca biblioteca să multiplice, sub forme de mici bibliografii, lista cărților expuse.

Solicitarea unor luorări din expoziție este satisfăcută, de regulă, cu exemplare-dublete din fondurile bibliotecii, dar în lipsa acestora nici un bibliotecar nu trebuie să ezite în a împrumuta cărțile expuse.

De multe ori este posibil și foarte indicat ca în expozițiile de carte să fie incluse și obiecte, piese de la muzeul local, cusături, ceramică sau cioplitură populară ori chiar produse agricole sau ale industriei locale, conforme cu tematica expoziției. Se pot intercala și fotografii cu piesaje locale, cu obiective turistice sau industriale, cu monumente istorice sau de artă. Bineînțeles, cartea trebuie să predomine în ansamblul expoziției.

* În această privință, atragem atenția bibliotecarilor că bibliografiile publicate în revista noastră pot servi și ca subiecte pentru organizarea unor expoziții.

Atanase LUPU

(ianuarie, februarie, martie 1971)

3 IANUARIE — 80 de ani de la nașterea lui COLOMAN MÜLLER, militant de seamă al clasei muncitoare.

Dragne, Florea. *Coloman Müller (1891—1957)*. In: *Anale de istorie* 15, nr. 3, mai—iun 1969, p. 130—135.

4 IANUARIE — 130 de ani de la nașterea (1841) lui PETRU PONI, chimist și mineralog român, pionier al învățămîntului de specialitate în țara noastră, fondator al unor societăți științifice. Membru al Academiei Române (m. 1925).

Stefan, I. M. *Copilăria și tinerețea unor saveni români*. Buc., E.D.P., 1970. 191 p. (Preludii).

7 IANUARIE — 90 de ani de la nașterea (1881) lui ION MINULESCU, poet, prozator și dramaturg român (m. 1944).

Bucureștii tinereții mele... Reportaje și impresii. Buc., Editura tinerețului, 1969. 183 p.; *Corigent la limba română*. Buc., E.P.L., 1969. 199 p. (Romane de ieri și de azi); *Poezii*. Buc., Editura tinerețului, 1969. 248 p. + 1 f. porț. (Cele mai frumoase poezii. 114); *Romane pentru mai tîrziu și alte poezii*. Ed. a 2-a (continuarea de tiraj). Buc., E.P.L., 1969. LI + 350 p. (B.P.T., 418).

Millian, Claudia. *Despre Ion Minulescu*. Buc., E.P.L., 1968. 236 p. + 8 f. pl. porț. facs.

8 IANUARIE — 75 de ani de la moartea (1896) lui PAUL VERLAINE, poet francez, precursor al simbolismului (n. 1844).

Versuri. In românește de G. Georgescu. Buc., E.L.U., 1967. 119 p. + 1 f. porț. + 1 f. facs. (Poesis).

Radian, Sanda. *Paul Verlaine — 125 de ani de la nașterea sa*. In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 3, mar 1969, p. 186—189.

10 IANUARIE — 20 de ani de la moartea (1951) lui SINCLAIR LEWIS, scriitor american. Premiul Nobel — 1930 (n. 1885).

Babbitt. Roman. Traducere de Sofia Marian. Buc., E.P.L., 1965. XXXVIII + 482 p. + 1 f. porț. (B.P.T., 278); *Elmer Gantry*. In românește de Vera Călin. Buc., E.L.U., 1963. 576 p.; *Kingsblood, urmașul regelui*. Roman. Vol. 1—2. Buc., E.P.L., 1961. 2 vol. Vol. 1. XXIX + 300 p. + 1 f. porț.; vol. 2. 312 p.; *Martin Arrowsmith*. In românește de Sofia Marian și Ionel Jianu. Buc., E.S.P.L.A., 1958. 607 p.

12 IANUARIE — Se împlinesc 225 de ani de la nașterea (1746) lui JOHANN HEINRICH PESTALOZZI, mare gânditor umanist, pedagog și dictactician elvețian (m. 1827).

Alexandru, Sen. *Visul lui Pestalozzi*. Buc., Editura tinerețului, 1959. 408 p. (Oameni de seamă).

— 10 ani de la moartea lui PATRICE LUMUMBA, erou național al poporului congolez, asasinat în 1961 (n. 1925).

17 IANUARIE — 35 de ani de la moartea (1936) scriitorului român MATEI CARAGIALE (n. 1885).

Vezi referințele bibliografice din *Calendar* (ianuarie—februarie—martie). In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 12, dec 1969, p. 763.

18 IANUARIE — Aniversarea a 150 de ani de la RĂSCOALA lui TUDOR VLADIMIRESCU (1821) — preludiu al revoluției burghezo-democrate de la 1848, din Țările Române.

Gârleanu, G. I. *Răscoala populară condusă de Tudor Vladimirescu*. Buc., Editura științifică, 1966. 104 p. cu ilustr., porț. și facs. + 1 f. h. (Orizonturi); Constant, Paul. *Tudor Vladimirescu*. Roman. Buc., Editura tinerețului, 1960. 384 p.

— 115 ani de la nașterea (1856) sculptorului român ION GEORGESCU (m. 1898).

Ioan Georgescu. [Text de Petre Oprea]. [Buc. f. e., 1968]. Pliant în 16 p. cu ilustr. (Muzeul de artă al R.S.R.); Mihalache, Marin. *Ion Georgescu, un clasice al sculpturii românești*. Buc., E.S.P.L.A., 1956. 32 p. + 1 f. pl.

21 IANUARIE — Se împlinesc 150 de ani de la nașterea (1821) lui VINCENTIU BABEȘ — avocat, profesor, ziarist și om politic din Banat, luptător pentru drepturile naționale ale românilor din Transilvania (m. 1907).

— 1924. Moartea lui LENIN.

Vezi: Căloianu, Floarea. *V. I. Lenin, 100 de ani de la naștere* — Bibliografie de recomandare. P. I—IV. In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 12, dec 1969, p. 712—715 și 23, nr. 1, ian 1970, p. 6 și 23, nr. 2, feb 1970, p. 72—74.

— 30 de ani de la moartea lui CONSTANȚIN DAVID, activist de seamă al P.C.R.

Constantin David (1908—1941). In: *Analele Institutului de științe sociale politice și istorice*, 4, nr. 1, ian 1958, p. 116—119; Topalu, V. *Constantin David — activist de seamă al Partidului Comunist Român*. In: *Analele de istorie*, 12, nr. 1, ian 1965, p. 126—131.

23 IANUARIE — 80 de ani de la nașterea (1891) lui ANTONIO GRAMSCI, militant de seamă al mișcării muncitorești italiene și internaționale. Autor al unor importante lucrări teoretice și politice consacrate istoriei Italiei, literaturii, filozofiei și esteticii (m. 1937).

Opere alese. Traducere de Eugen Costescu. Buc., Editura politică, 1969. 296 p.; *Scrisori din închisoare*. Buc., Editura de stat pentru literatură politică, 1955. 328 p.

24 IANUARIE — UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

27 IANUARIE — 350 de ani de la nașterea (1621) lui THOMAS WILLIS, medic englez, profesor la Oxford, autor al unor cercetări fundamentale privind anatomia și fiziologia creierului (m. 1675).

30 IANUARIE — Centenarul nașterii (1871) lui GHEORGHE BRĂDESCU, scriitor umorist român (m. 1949).

Scrieri alese. Vol. 1—2. Buc., E.P.L., 1965. 2 vol. (B.P.T., 274—275); Vol. 1. *La Clubul decavaților*. XXIV + 470 p. + 1 f. porț.; Vol. 2. *Amintiri*. 392 p.; *Vine D-na și D-l General și alte schițe*. Buc., E.S.P.L.A., 1959. 336 p. + 1 f. porț.

Geran, Nicolae. *Gheorghe Brădescu*. Buc., E.P.L., 1963. 279 + 12 f. pl.

2 FEBRUARIE — 60 de ani de la nașterea lui JANOS HERBAK, militant în mișcarea muncitorească din România, mort în închisoarea Doftana, cu prilejul cutremurului din 1940.

János Herbák (1911—1940). In: Analele Institutului de studii istorice și social-politice, 5, nr. 5, mai 1959, p. 98—100.

— 65 de ani de la nașterea lui FRANCISC WOLF-BOCZOR, erou al clasei muncitoare.

Adorian, Gheorghe, Francis Wolf-Boczor (1906—1944). In: Anale de istorie, 15, nr. 1, ian 1969, p. 134—138.

3 FEBRUARIE — 75 de ani de la moartea (1896) lui NICOLAIE BELDICEANU, poet român (m. 1844).

Vezi referințele bibliografice din *Calendar (octombrie—noiembrie—decembrie)*. In: Revista bibliotecilor, 22, nr. 9, sep 1969, p.

6 FEBRUARIE — 80 de ani de la nașterea (1891) poetului român ADRIAN MANIU (m. 1968).

Scrieri. [Ediție definitivă, îngrijită de autori]. Vol. 1—2. *Versuri.* [Buc.]. E.P.L., 1968. Vol. 1. 207 p.; vol. 2. 172 p.; *Cîntece tăcute.* Buc., E.P.L., 1965. XLVII + 212 p. + 1 f. portr.; *Versuri.* Buc., Editura tineretului, 1968. 199 p. (Cele mai frumoase poezii, 96); *Versuri în proză.* Buc., E.P.L., 1965. 384 p.

12 FEBRUARIE — 225 de ani de la nașterea (1746) lui TADEUSZ KOSCIUSZKO, om politic polon, conducător al mișcării de eliberare națională din Polonia, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea (m. 1817).

13 FEBRUARIE — 30 de ani de la moartea (1941) lui BARUH BEREĂ, militant de seamă al clasei muncitoare (n. 1896).

— 75 de ani de la nașterea (1896) lui BELA BREINER, militant de seamă al Partidului Comunist Român (m. 1940).

Bela Breiner. In: Anale de istorie, 16, nr. 2, feb 1970, p. 111—115.

14 FEBRUARIE — 400 de ani de la moartea (1571) lui BENVENUTO CELLINI — sculptor, gravor și orfevrul florentin, remarcabil scriitor memorialist (n. 1500).

Viața lui Benvenuto Cellini scrisă de el însuși. Traducere de Ștefan Crudu. vol. 1—2. Buc., Meridiane, 1962. Vol. 1. 251 p. + 6 f. ilustr.; vol. 2. 259 p.

Vasilescu, Viorica. Benvenuto Cellini. Buc., E.S.P.L.A., 1957. 64 p. cu ilustr. (Maeștrii artei universale).

— 150 de ani de la moartea (1821) lui PETRU MAIOR — istoric și filolog iluminist din Transilvania. Reprezentant de seamă al Școlii ardelenne (n. 1761).

Scrieri și documente inedite. Ediție îngrijită, prefața, note și indici de Nicolae Albu. Buc., E.P.L., 1968. XII + 170 p. + 10 p. facs. și portr. (Studii și documente).

— 120 de ani de la nașterea (1851) lui SPIRU HARET, matematician, pedagog și om politic român (m. 1912).

Mecanica socială Studiu introductiv și note de Leon Topa. Traducere de Adina Gabriela Apostol. Buc., Editura științifică, 1969. 272 p. cu fig.

15—16 FEBRUARIE — 1933 — *Au avut loc eroicele lupte ale muncitorilor de la Grișița Roșie.*

17 FEBRUARIE — 120 de ani de la nașterea (1851) lui ȘTEFAN C. HEPITES, meteorolog român, organizatorul (1884) Institutului meteorologic central și al rețelei de observații meteorologice din România. Membru corespondent al Academiei Române (m. 1922).

18 FEBRUARIE — 85 de ani de la moartea (1886) lui CONSTANTIN D. ARICESCU, istoric, scriitor și publicist român pașoptist (n. 1823).

Misterele căsătoriei [fragmente]. In: *Pionierii romanului românesc.* Antologie, text stabilit, note și prefața de Șt. Cazimir. Buc. E.P.L., 1962, p. 203—222.

Vezi și: Costinescu, Petre. C. D. Aricescu. 145 de ani de la naștere. In: Revista bibliotecilor, 21, nr. 3, mar 1968, p. 169—171.

19 FEBRUARIE — 10 ani de la moartea lui CONSTANTIN AGIU, militant de seamă al Partidului Comunist Român.

Grivițeanu, Gheorghe. Constantin Agiu. In: Anale de istorie, 16, nr. 3, mai 1970, p. 127—129.

20 FEBRUARIE — 60 de ani de la moartea (1911) lui GRIGORE ȘTEFANESCU, geolog și paleontolog român, înaintaș de seamă al geologilor românești (n. 1838).

21 FEBRUARIE — 95 de ani de la nașterea sculptorului român CONSTANTIN BRÂNCUȘI (1876—1957).

Brâncuși. Album fotografic de Nicolae Săndulescu. Buc., Meridiane, 1965. 4 p. + 47 f. pl.
Deac, Mircea. Constantin Brâncuși. Buc., Meridiane, 1966. 200 p. cu desene și ilustr.; *Pandrea, Petre. Brâncuși. Aminții și exegeze.* Buc., Meridiane, 1967. 263 p. + 8 f. pl. și portr.; *Caraion Ion. Masa tăcerii.* Simpozion de metafore la Brâncuși. Buc., Univers, 1970. 312 p. cu ilustr.; *Colocviul Brâncuși (13—15 oct. 1967).* Buc., Meridiane, 1968. 211 p. + 16 f. pl.

22 FEBRUARIE — ZIUA CEFERIȘTILOR

23 FEBRUARIE — 150 de ani de la moartea (1821) lui JOHN KEATS, poet romantic englez (n. 1795).

Versuri. În românește de Aurel Covaci. Buc., Editura tineretului, 1969. 176 p. + 1 f. portr. (Cele mai frumoase poezii, 110).

25 FEBRUARIE — 90 de ani de la moartea (1881) lui AUGUST TREBONIU LAURIAN, lingvist și istoric român, militant pașoptist, Membru al Academiei Române (n. 1810).

— 90 de ani de la moartea scriitorului român din generația '48 CEZAR BOLLIC (1813—1881).

Opere. Vol. 1—2. Buc., E.S.P.L.A., 1956. Vol. 1. *Poezii.* 372 p. + 1 portr. + 4 pl.; vol. 2. *Articole literare, cronici dramatice.* 351 p.; *Pagini alese.* Buc., Editura tineretului, 1961. 312 p.

Soimaru, Tudor, Cezar Bolliac. Buc., Editura tineretului, 1962. 368 p. + 14 f. portr., pl. și facs. (Oameni de seamă).

— 125 de ani de la nașterea akînului kazah DJAMBUL DJABAEV (1846—1945). Iaureat al Premiului de Stat.

26 FEBRUARIE — 55 de ani de la nașterea (1916) lui LUDOVIC MINSCHI, erou utecist, asasinat de Siguranță în 1935.

— 25 de ani de la moartea lui SIMO GEZA, militant de seamă al clasei muncitoare.

Fuchs, Simion. *Géza Simó. (1870—1946)*. In: *Anale de istorie*, 15, nr. 1, ian—feb 1969, p. 139—143.

27 FEBRUARIE — 125 de ani de la nașterea (1846) lui FRANZ MEHRING, militant de frunte al mișcării muncitorești germane și internaționale; teoretician marxist remarcabil (m. 1919).

Despre materialismul istoric. Buc., Editura de Stat pentru literatură politică, 1957. 88 p.; *Karl Marx. Istoria vieții sale*. Buc., Editura politică, 1959. 740 p. + 1 f. portr.; *Pagini de critică*. In românește de Annie Katz. Buc., E.S.P.L.A., 1958. 271 p. (Mica bibliotecă critică).

Pieck, Wilhelm. *Franz Mehring, cercetător al adevărului istoric*. In: *Culegere de cuvântări și articole*. Vol. I. Buc., Editura de stat pentru literatură politică, 1954. 235 p.

— 160 de ani de la nașterea (1811) poetului român prepașoptist ALEXANDRU HRISOVERGHI (m. 1837).

FEBRUARIE, sfârșitul lunii — 1848. A apărut *Manifestul Partidului Comunist* — document teoretic și programatic al comunismului științific, scris de K. Marx și Fr. Engels.

3 MARTIE — 70 de ani de la nașterea lui DUMITRU POPA — crou al clasei muncitoare, răpus la 16 februarie 1933, în timpul grevei de la Grivița Roșie.

5 MARTIE — 275 de ani de la nașterea lui GIOVANNI BATTISTA TIEPOLO, pictor italian de seamă, din școala venețiană (1696—1770).

— Centenarul nașterii ROSEI LUXEMBURG (1871), militant de seamă al mișcării muncitorești germane și internaționale (m. 1919).

Cuvântări și articole alese. Buc., Editura politică, 1962. 303 p.

Pieck, Wilhelm. *15 ianuarie 1919. Asasinarea Rosei Luxemburg și a lui Karl Liebknecht*. In: *Culegere de cuvântări și articole*. Vol. I. Buc., Editura pentru literatură politică, 1954, p. 147—154.

6 MARTIE 1945 — *Instaurarea primului guvern democratic din România, condus de dr. Petru Groza*.

8 MARTIE — 10 ani de la moartea lui GALA GALACION (Grigore Pișculescu), scriitor român. Membru al Academiei R.P.R. (1879—1961).

Vezi referințele bibliografice din *Calendar* (aprilie—mai—iunie). In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 12, dec 1969, p. 190.

— ZIUA INTERNAȚIONALĂ A FEMEII

9 MARTIE — 10 ani de la moartea scriitorului român CEZAR PETRESCU (1892—1961). Membru al Academiei R.P.R. Laureat al Premiului de Stat.

Apostol. Buc., E.P.L., 1963. XXIV + 408 p. cu ilustr.; *Calea Victoriei. Duminica orbului*. Buc., E.P.L., 1967. XXXII + 623 p.; *Drumul cu plopi*. Buc., E.P.L., 1961. XLII + 678 p. + portr.; *Fram, ursul polar*. Buc., Editura tineretului, 1969. 199 p. cu ilustr.; *Intunecare*. Vol. 1—2. Buc., Editura tineretului, 1969. 2 vol. Vol. 1. 376 p.; vol. 2. 360 p. (Lyceum, 48—49). *Romanul lui Eminescu*. [Vol.] 1—3. Buc., E.P.L., 1968. 3 vol. 1. *Luceafărul*. 376 p.; vol. 2. *Nirvana*. 264 p.; vol. 3. *Carmen saeculare*. 352 p. (Romane de ieri și de azi); *Vadim sau Drumul pierdut*. Buc., E.P.L., 1962. 536 p.

Gafița, Mihai. *Cezar Petrescu*. Buc., E.P.L., 1963. 324 p.

14 MARTIE — 1883. A murit KARL MARX.

15 MARTIE — 140 de ani de la nașterea (1831) lui PANTAZI GHICA, scriitor român, figură proeminentă a perioadei pașoptiste (m. 1882).

Un boem român. (Roman). — *Don juan din București*. In: *Pionierii romanului românesc*. Buc., E.P.L., 1962. p. 171—190; 191—202.

85 de ani de la nașterea lui CALIN OTTOI, militant în mișcarea muncitorească din România.

Munteanu, N. G. *Ottoi Călin (1886—1917)*. In: *Anale de istorie*, 13, nr. 5, mai 1967, p. 116—121.

17 MARTIE — 50 de ani de la moartea lui NIKOLAI EGOROVICI JUKOVSKI — savant rus, unul dintre fondatorii hidro și aerodinamicii moderne (1877—1921).

Lucrări științifice alese. Buc., Editura Academiei, 1952. 258 p. cu fig. și portr.

— 30 de ani de la moartea eminentului diplomat român NICOLAE TITULESCU (1882—1941).

Discursuri. Buc., Editura științifică, 1967. 623 p. + 16 f. pl. și portr.; *Documente diplomatice*. Buc., Editura politică, 1967. 895 p. + 10 f. pl. și portr.

Oprea, Ion M. *Nicolae Titulescu*. Buc., Editura științifică, 1966. 408 p. + 10 f. pl.

— 15 ani de la moartea (1956) IRENEI JOLIOT-CURIE, fiziciană și chimistă franceză. A făcut parte din Consiliul Mondial al Păcii (n. 1897).

Cotton, Eugénie. *Cei patru Curie și radioactivitatea*. Trad. de Aurelia Zub. Buc., Editura științifică, 1965. 200 p. + 8 f. ilustr., portr. facs.

18 MARTIE — În ună cu 100 de ani a fost proclamată COMUNA DIN PARIS.

Comuna din 1871. [Traducere din limba franceză]. Buc., Editura politică, 1962. 372 p. cu ilustr., portr. și facs.; Laurie, A. I. *Figuri de militanți ai Comunei din Paris*. Buc., Editura politică, 1961. 452 p. cu portr. + 2 f. portr. + 1 h.; Rosenzweig, D. *Comuna din Paris*. Ed. a 2-a. Buc., Editura științifică, 1962. 432 p. cu ilustr., portr. și facs. + 1 h. (Pagini de istorie universală).

19 MARTIE — 130 de ani de la nașterea (1841) lui IOSIF VULCAN — scriitor și publicist român, animator al culturii românești transilvănene inițiatorul și conducătorul *Familiei*. Membru corespondent al Academiei Române (m. 1907).

Bălan, Ion Dodu. *Un promotor al culturii românești în Transilvania*. In: Bălan, Ion Dodu. *Valori literare*. Buc., E.P.L., 1966, p. 256—259.

— 100 de ani de la nașterea lui PETRE LICIU, actor român, fruntaș al scenei „Naționalului” bucureștean (1871—1912).

— 20 de ani de la moartea (1951) lui ARTUR GOROVEI — folclorist și etnograf român. Membru corespondent al Academiei Române (n. 1864).

SUMMARY EXCERPTS

- Gorovei, Artur. *Cimiliturile românilor*. Buc., Editura tineretului, 1959. 192 p. (Miorlita, 13).
Lăudat, Ion D. *Artur Gorovei-folclorist*. In: *Limba și literatură*. Vol. 10. Buc., [f.e.], 1965, p. 297-311.
- 20 MARTIE — 140 de ani de la nașterea pictorului român THEODOR AMAN (1831-1891).
Theodor Aman. [Album]. Text de B. Moșescu-Măciucă. Buc., Editura Meridiane, 1961. 32 p. cu ilustr. (Arta pentru toți); *Theodor Aman*. [Album]. Text de Vasile Florea. Buc., Editura Meridiane, 1965. 92 p. cu ilustr. în parte color. (Maestrilii artei românești).
- 85 de ani de la nașterea (1866) poetului GEORGE TOPIRCEANU. Membru corespondent al Academiei. Premiul mondial de poezie — 1926 (m. 1937).
Scrieri alese. [Vol.] 1. Buc., Minerva, 1970. XIV + 498 p. + 10 f. pl. (Scriitori români); *Balade vesele și triste*. Buc., E.P.L., 1969. 264 p.; *Topirceanu scrie și desenează pentru copii*. Iași, „Junimea”, 1970. 71 p. cu ilustr. și autoportret + 3 pl. ilustr. color.
Ene, Virgiliu. *George Topirceanu*. Buc., Editura tineretului, 1969. 145 p. + 8 f. ilustr. și faes. (Micromonografie).
- 21 MARTIE — În 1922 a fost creată, de către P.C.R., UNIUNEA TINERETULUI COMUNIST DIN ROMÂNIA.
- 26 MARTIE — 25 de ani de la moartea (1946) lui ALEXANDRU ZIRRA, compozitor și pedagog român, director al Operei române din București (n. 1883).
- 27 MARTIE — Centenarul nașterii scriitorului german HEINRICH MANN (1871-1950).
Vezi referințele bibliografice din *Calendar* (ianuarie-februarie-martie) In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 12, dec 1969, p. 763.
- ZIUA MONDIALĂ A TEATRULUI.
- 30 MARTIE — 375 de ani de la nașterea lui RENE DESCARTES, filozof și savant francez (1596-1650).
[Texte filozofice alese]. Studiu introductiv: Prof. C. I. Gullan. Buc., Editura de stat pentru literatură științifică, 1952. 208 p.; *Discurs asupra metodei de a ne conduce bine rațiunea și a căuta adevărul în știință*. Traducere de Cr. Totoescu. Buc., Editura științifică, 1957. 105 p. (Biblioteca filozofică); *Reguli utile și clare pentru îndrumarea minții în cercetarea adevărului*. [Traducere de Corneliu Vilt]. Buc., Editura științifică, 1964. 127 p. cu fig. + 1 f. portr.
Popescu, Al. *Inceputuri ale materialismului modern. Bacon și Descartes*. Buc., Editura științifică, 1962. 256 p.
- 225 de ani de la nașterea lui FRANCESCO JOSÉ DE GOYA Y LUCIENTES, pictor, desenator și gravor spaniol (1746-1828).
Florea, Vasile. *Goya*. Ed. a 2-a. Buc., Meridiane, 1970. 111 p. cu ilustr., în parte color. (Maestrilii artei universale).
Feuchtwanger, Lion. *Goya sau Drumul spinos al cunoașterii*. Trad. de V. Beneș. Vol. 1-2. Buc., Meridiane, 1970. 2 vol. (Biblioteca de artă). Vol. 1. 324 p.; vol. 2. 336 p.
- 25 de ani de la moartea (1946) lui VICTOR ION POPA, scriitor și om de teatru român (n. 1895).
Vezi referințele bibliografice din *Calendar* (Iulie-august-septembrie). In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 6, iun 1970, p. 383.
- LIBRARIES MEET THE PARTY'S ANNIVERSARY**
(grouping of articles on the activity of libraries and on their publicizing the 50th anniversary of the Romanian Communist Party's Founding) 643
- Ioana TAUTU: *Librarians as Readers. What do communal librarians read* 657
- Dragoș VILCEANU: *Bookselling Hit, Libraries' Hit* 668
- Ilie STANGIU: *What Do Children and Teenagers Read. Complex research* 672
- Livia BACARU: *The State of the Libraries' Traditional Publication Stooch* 677
- Ileana BANCILĂ: *Bibliography and Culture* 680
- Constantin NUȚU: *75 Years in the Service of Higher School*. 693
- Ion STOIGA: *The Bucharest Central University Library Working Towards an Efficient System of Information* 696
- Dan SIMONESCU: *125 Years Since the First Romanian Military Library Was Founded* 699
- George VLADESCU: *World Librarianship Focusing on Planning and Rate Setting in the Activity of Libraries* 703
- Maria SENCIUC and Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN: *New Pointes of View in the Development of the Universal Decimal Classification (II)* 707
- JAKÓ Sigismund: *In the Tracks of the 1544 Romanian Catechism*. 716
- C. AMIDAS: *The Ex-Libris of Constantini Contacuzeni* 727
- Ștefan GRUIA: *The Session of the F.I.A.B. Council, Moscow, August-September 1970*. 729

Библиотеки встречают 50-летие партии (Подборка статей о деятельности библиотек и о принятых ими мерах в честь 50-летия со дня основания Румынской Коммунистической Партии)	643	Les bibliothèques au-devant de l'anniversaire du parti (groupage d'articles ayant trait à l'activité des bibliothèques, aux action entreprises par elles en l'honneur de l'accomplissement d'un demi-siècle depuis la création du Parti Communiste Roumain)	643
Иоана ТЭУТУ: Библиотекари-читатели. Анкета о чтении сельских библиотечек	657	Ioana TAUTU: Les bibliothécaires — lecteurs. Une enquête relative à la lecture des bibliothécaires communaux	657
Драгош ВЫЛЧАНУ: Удачи в книжных магазинах — успех в библиотеках	668	Dragoș VILCEANU: Succès en librairies, succès dans les bibliothèques	668
Илие СТАНЧУ: Что читают дети и подростки. Комплексное исследование	672	Ilie STANCIU: La lecture des enfants et des adolescents. Recherche complexe	672
Ливия БАКЫРУ: Положение традиционных библиотечных фондов	677	Livia BACĂRU: La situation des fonds traditionnels dans les bibliothèques	677
Иляна БЭНЧИЛЭ: Библиография и культура	680	Ileana BĂNCILĂ: La bibliographie et la culture	680
Константин НУЦУ: 75 лет на службе высшей школы	693	Constantin NUTU: 75 ans au service de l'école supérieure	693
Ион СТОЙКА: Центральная Библиотека Бухарестского университета на пути к децентрализованной информационной системе	696	Ion STOICA: La Bibliothèque Centrale Universitaire de Bucarest vers un système efficient d'information	696
Дан СИМОНЕСКУ: 125-летие со дня основания первой румынской военной библиотеки	699	Dan SIMONESCU: 125 ans depuis la création de la première bibliothèque militaire roumaine	699
Джордже ВЛЭДЕСКУ: В центре внимания мирового библиотековедения: Планирование и нормирование работы библиотек	703	George VLĂDESCU: Au centre des préoccupations actuelles de la bibliéconomie mondiale: La planification et la normalisation de l'activité des bibliothèques	703
Мария СЕНЧУК и Антоанета КОРВАТЕСКУ-ТОФАН: Новые точки зрения в развитии У.Д.К. (II)	707	Maria SENGIUC et Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN: Nouveaux points de vue dans le développement de la CDU (II)	707
ЯКО Сигизмунд: По следам румынского Катехизиса 1544 года	716	JAKO Sigismund: Sur la trace du Catéchisme roumain de 1544	716
К. АМИДАС: Экслибрис Константина Кантакузени	727	C. AMIDAS: L'ex-libris Constantinii Cantacuzeni	727
Штефан ГРУЯ: Сессия Совета ФИАБ. Москва, август-сентябрь 1970 г.	729	Stefan GRUIA: La Session du Conseil de la F.I.A.B. Moscou, août-septembre 1970	729

